

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน

นางสาวสินีนาง วังศ์สวัสดิ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-171-146-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WAY OF LIFE CHANGING AFTER RELOCATION FROM UNDER-BRIDGE COMMUNITIES

Miss Sineenart Wongswat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the degree of Master of Housing Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-171-146-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน
โดย	นางสาวสินีนานา วงศ์สวัสดิ์
สาขาวิชา	เคหการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)	อาจารย์ ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร)

..... กรรมการ
(นางสาวลักษณ เดพละกุล)

สินีนาม วังศ์สวัสดิ์ : การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน. (WAY OF LIFE CHANGING AFTER RELOCATION FROM UNDER-BRIDGE COMMUNITIES) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ชวลิต นิตยะ, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.กมลทศพิศ พานิชภักดิ์, 287 หน้า. ISBN 974-171-146-8

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม 2536 ให้ดำเนินการโยกย้ายจัดหาที่อยู่ใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยใต้สะพาน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านกายภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใต้สะพานให้ดีขึ้น ตามแนวทางการฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การย้ายไปอยู่ที่แห่งใหม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้อยู่อาศัย ดังนั้นจึงจัดทำงานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันของผู้ที่อยู่อาศัยจากชุมชนใต้สะพาน และศึกษาผลกระทบของการรื้อย้ายที่มีต่อการดำเนินชีวิตของผู้ที่อยู่อาศัยจากชุมชนใต้สะพาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ การสำรวจภาคสนาม และการสังเกต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยใน 3 ชุมชน คือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน จำนวนรวม 81 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า การย้ายที่ตั้งของชุมชนบุกรุกใต้สะพานทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนไป เนื่องจากการย้ายมาอยู่ที่แห่งใหม่ ห่างไกลจากแหล่งงานเดิม ทำให้ทั้ง 3 ชุมชนต้องเดินทางจากบ้านไปทำงานไกลขึ้น ชาวชุมชนประชาอุทิศ 76 เดินทางจากบ้านไปทำงานในระยะทาง 22.6 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางมากขึ้นเฉลี่ย 51 นาที และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้นเฉลี่ย 42 บาทต่อวัน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 7,011 บาท ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 เดินทางจากบ้านไปทำงานในระยะทาง 31 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ย 52 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 31 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 5,748 บาท และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เดินทางจากบ้านไปทำงานในระยะทาง 20.3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางเฉลี่ย 47 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 42 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 8,719 บาท การที่ต้องทำงานหนักขึ้น รายจ่ายเพิ่มขึ้น แต่รายได้ลดลง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพเกิดขึ้น อาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชนคือ อาชีพค้าขายโดยการเปิดร้านค้าในชุมชน ซึ่งให้ผลตอบแทนไม่มากนัก และอาชีพขับรถแท็กซี่ และจักรยานยนต์รับจ้าง ซึ่งให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ ที่ชาวชุมชนทำ สรุปได้ว่าทั้ง 3 ชุมชนประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัยในชุมชนคือ ปัจจัยด้านอาชีพ แหล่งงาน ทำให้โอกาสในการมีงานทำ และศักยภาพในการพัฒนาต่างกัน ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุด รองลงมาชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจมากที่สุด จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ และความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ ทำให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชนแยลง มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ส่วนด้านกายภาพที่อยู่อาศัยพบว่า สภาพบ้านของทั้ง 3 ชุมชนดีขึ้นหลังการรื้อย้าย ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หากประเมินความพึงพอใจของคนส่วนใหญ่ในชุมชน พบว่ามีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน มีความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในการอยู่อาศัย แต่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและแหล่งงาน และเมื่อพิจารณาถึงไปถึงวัตถุประสงค์ของโครงการพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนยังไม่ดีขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นเพราะยังอยู่ในช่วงปรับตัวในที่อยู่อาศัยใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลและสนับสนุนให้ชาวชุมชนมีอาชีพและรายได้ เพื่อให้ชาวชุมชนสามารถอยู่อาศัยในชุมชนได้โดยไม่ไปบุกรุกที่อื่นต่อไป

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา 2545 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4374206625 : MAJOR HOUSING

KEY WORD: WAY OF LIFE / CHANGING / UNDERBRIDGE SLUMS

SINEENART WONGSWAT : WAY OF LIFE CHANGING AFTER RELOCATION FROM UNDER-BRIDGE COMMUNITIES. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.CHAWALIT NITAYA,Ph.D , THESIS CO-ADVISOR : KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI,Ph.D. 287 pp. ISBN 974-171-146-8 .

The Cabinet resolution, passed on 10th August 1993, concerned the relocation and preparation of new housing for the homeless in order to improve their sanitary conditions quality of life . Moving to new places affects resident's social life . This research is to study their social and economic status after relocation from slums under-bridges. These individuals were interviewed, observed and photographed . 81 examples from three communities were randomly selected: the Prachaooutis 76 community, the Ornnuch 3 community and the Permsin-Orngen community respectively.

The study finds that the relocation of these bridge communities changes the way of life of people because new houses are very far from workplaces. They have to take longer in their journey to work. Those who live in Prachaooutis 76 community travel approximately 22.6 km. further and 51 minutes longer from their houses to workplaces. They spend more money as much as - 42 Baht per day in travelling to work whilst their household income is only 7,011 Baht. Dwellers from Ornnuch 3 community travel 31 km., taking about 52 minutes and spending 31 Baht per day. Their average income is 5,748 bath per household. In Permsin-Orngen community, people travel 20.3 km. from houses to workplace. It took 52 minutes, 31 Baht per day while their average income is 8,719 Baht per household.

They work harder, but have less income and more expenditure. Therefore, they converted the front of their houses to small groceries eventhough there is only small return. Other careers are taxi drivers and motorcyclists, whose income is greater than others do. It could be concluded that these people are confronting the economic crisis. Factors affecting the economic status of people are career and workplace in general, which cause the differences between job opportunities and potential in improvement on each site. Ornnuch 3 is the most economically affected community. The second is the Prachaooutis 76 community and the third is the Permsin-Orngen community. Due to the longer working period to earn sufficient living for each family, they hardly have any time left to participate in community activities. They felt seperated from each other. After relocation, housing conditions are better in accordance with the objective of the project. Most people are satisfied with the living conditions at present since they have more secure lives. However, they have economic problems and problems in the distance to workplace. Their quality of life is not improving. Related organizations should assist and support people in communities to improve their income and so they can live permanently in the communities.

Department.....Architecture.....Student's signature.....

Field of study...Housing Development..... Advisor's signature.....

Academic year2002..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี และอาจารย์ ดร.พนิชา สังข์เพชร ซึ่งทั้งสามท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนเพิ่มเติมข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกท่าน และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ให้ความรู้ และข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนทุนในการศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทบวงมหาวิทยาลัย ที่ได้อนุเคราะห์เงินทุนอุดหนุนการวิจัย ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายลงได้มาก และที่ขาดไม่ได้คือ ขอขอบคุณในการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีของชาวชุมชนใต้สะพานทั้งสามแห่ง เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขอขอบคุณในการให้ความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ และเพื่อนๆ ภาควิชาเคหการ โดยเฉพาะนางสาวชุลีกร เหมือนละม้าย นายราชศักดิ์ จงวิลาส และนายฐปนันท์ เอกอินทร์ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ตามกำหนดเวลา

สุดท้ายขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เกื้อกูลผู้วิจัยในทุกวิถีทางตลอดมา

สินีนาง วรศัลย์

ตุลาคม 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ต

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎี

2.1 ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย	5
2.2 การเกิดชุมชนแออัด	6
2.3 ปัญหาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด	7
2.4 แนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด	8
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	9
2.6 แนวความคิดเรื่องการนำความจำเป็นขั้นพื้นฐานมาใช้ในกรุงเทพมหานคร	10
2.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	12
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	14
2.9 ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	15
2.10 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดและความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	16

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา	27
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.3 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา	32
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
3.5 การทดลองเครื่องมือ	36
3.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
3.7 ข้อจำกัดของการวิจัย	47
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	47
บทที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนได้สะพาน	
4.1 ความเป็นมาของชุมชนได้สะพาน	49
4.2 การเตรียมความพร้อมในการรื้อย้าย	50
4.3 กระบวนการรื้อย้าย	61
บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน	
5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	75
5.2 ลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพ	80
5.3 สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	92
5.4 สภาพสังคมปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม	135
5.5 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความรู้สึกของชาวชุมชน	154
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการศึกษา	169
6.2 อภิปรายผลการศึกษา	180
6.3 ข้อเสนอแนะ	184
6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	189

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	187
ภาคผนวก	191
ภาคผนวก ก	191
ภาคผนวก ข	195
ภาคผนวก ค	212
ภาคผนวก ง	251
ประวัติผู้เขียน	287

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย และเครื่องชี้วัดในเขตกรุงเทพมหานคร....	11
ตารางที่ 3.1	ขั้นตอนการศึกษา	22
ตารางที่ 3.2	จำนวนประชากรในการศึกษา	37
ตารางที่ 3.3	การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	39
ตารางที่ 4.1	การวางแผนเพื่อที่อยู่อาศัย	57
ตารางที่ 4.2	กระบวนการรื้อย้ายชุมชนได้สะพานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2544	61
ตารางที่ 4.3	ชุมชนแออัดได้สะพานตามเขต	63
ตารางที่ 4.4	สำนักงานเขตที่มีผู้นุกรุกเพิ่มเติม (ไม่มีในข้อมูลปี 2536)	65
ตารางที่ 4.5	รายละเอียดโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่แก่ผู้อยู่อาศัยได้สะพาน	66
ตารางที่ 4.6	การใช้ที่ดินโครงการประชาอุทิศ 76	67
ตารางที่ 4.7	ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการประชาอุทิศ 76	67
ตารางที่ 4.8	การใช้ที่ดินโครงการอ่อนนุช 3	68
ตารางที่ 4.9	ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการอ่อนนุช 3	68
ตารางที่ 4.10	การใช้ที่ดินโครงการเพิ่มสิน-ออเงิน	69
ตารางที่ 4.11	ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการเพิ่มสิน-ออเงิน	72
ตารางที่ 5.1	เพศของผู้ให้สัมภาษณ์	75
ตารางที่ 5.2	อายุของผู้ให้สัมภาษณ์	76
ตารางที่ 5.3	สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์	76
ตารางที่ 5.4	การศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์	77
ตารางที่ 5.5	ภูมิลำเนาของผู้ที่ย้ายมาอยู่ได้สะพาน	78
ตารางที่ 5.6	ที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมาอยู่ได้สะพาน	78
ตารางที่ 5.7	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ได้สะพาน	79
ตารางที่ 5.8	ประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย	80
ตารางที่ 5.9	ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย.....	88
ตารางที่ 5.10	วัสดุของบ้านอยู่อาศัย.....	88
ตารางที่ 5.11	การใช้ห้องน้ำภายในบ้าน.....	89
ตารางที่ 5.12	การใช้น้ำประปาภายในบ้าน	89
ตารางที่ 5.13	การใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.14 การใช้ประโยชน์ของบ้านอยู่อาศัย.....	90
ตารางที่ 5.15 สภาพการอยู่อาศัย	91
ตารางที่ 5.16 จำนวนคนทำงานของครัวเรือนตัวอย่าง	93
ตารางที่ 5.17 จำนวนสมาชิกที่ทำงานในครัวเรือน	94
ตารางที่ 5.18 จำนวนคนทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : ประชาอุทิศ 76	95
ตารางที่ 5.19 จำนวนคนทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : อ่อนนุช 3	98
ตารางที่ 5.20 จำนวนคนทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : เพิ่มสิน-ออเงิน	96
ตารางที่ 5.21 อาชีพ	98
ตารางที่ 5.22 อาชีพเสริม.....	99
ตารางที่ 5.23 วันทำงาน	101
ตารางที่ 5.24 เวลาทำงาน.....	101
ตารางที่ 5.25 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : ประชาอุทิศ 76	102
ตารางที่ 5.26 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : อ่อนนุช 3	102
ตารางที่ 5.27 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : เพิ่มสิน-ออเงิน	103
ตารางที่ 5.28 วิธีเดินทางไปทำงาน	108
ตารางที่ 5.29 ระยะทางในการเดินทางไปทำงาน	109
ตารางที่ 5.30 ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน	109
ตารางที่ 5.31 ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางไปทำงาน	110
ตารางที่ 5.32 รั้บรายได้ครัวเรือนต่อเดือน	113
ตารางที่ 5.33 รายได้ วิธีการรับรายได้	114
ตารางที่ 5.34 รายได้ก่อน-หลังย้าย: ประชาอุทิศ 76 (ครัวเรือนต่อเดือน).....	115
ตารางที่ 5.35 รายได้ก่อน-หลังย้าย: อ่อนนุช 3 (ครัวเรือนต่อเดือน)	116
ตารางที่ 5.36 รายได้ก่อน-หลังย้าย: เพิ่มสิน-ออเงิน (ครัวเรือนต่อเดือน)	117
ตารางที่ 5.37 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : ประชาอุทิศ 76	120
ตารางที่ 5.38 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพหลังย้าย : ประชาอุทิศ 76	121
ตารางที่ 5.39 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : อ่อนนุช 3	122
ตารางที่ 5.40 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพหลังย้าย : อ่อนนุช 3	123
ตารางที่ 5.41 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : เพิ่มสิน-ออเงิน	124
ตารางที่ 5.42 รายได้ - อาชีพหลังย้าย : เพิ่มสิน-ออเงิน	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.43 รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน.....	127
ตารางที่ 5.44 ลำดับความสำคัญของรายจ่าย	129
ตารางที่ 5.45 การออม ประเภทการออม.....	130
ตารางที่ 5.46 หนี้สิน ประเภทหนี้สิน	132
ตารางที่ 5.47 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน	135
ตารางที่ 5.48 การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์	136
ตารางที่ 5.49 ความสัมพันธ์ในครอบครัว	137
ตารางที่ 5.50 ระดับการศึกษา	139
ตารางที่ 5.51 วิธีการเดินทางไปถึงสถานศึกษา	140
ตารางที่ 5.52 ระยะทางในการเดินทางไปสถานศึกษา	141
ตารางที่ 5.53 ระยะเวลาในการเดินทางไปสถานศึกษา	141
ตารางที่ 5.54 วิธีการรักษาพยาบาล	142
ตารางที่ 5.55 ระยะทางในการเดินทางไปสถานพยาบาล	143
ตารางที่ 5.56 การเข้าถึงแหล่งซื้ออาหารและสิ่งอุปโภค	144
ตารางที่ 5.57 ระยะทางในการเดินทางไปยังแหล่งซื้ออาหาร	144
ตารางที่ 5.58 การเข้าถึงแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค	145
ตารางที่ 5.59 ระยะทางในการเดินทางไปยังแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค	145
ตารางที่ 5.60 วิธีการพักผ่อน	147
ตารางที่ 5.61 ความสัมพันธ์ในชุมชน	151
ตารางที่ 5.62 กิจกรรมในชุมชน	153
ตารางที่ 5.63 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงกายภาพ	155
ตารางที่ 5.64 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	157
ตารางที่ 5.65 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว.....	159
ตารางที่ 5.66 ความรู้สึกของชาวชุมชนการศึกษาของบุตรหลาน	161
ตารางที่ 5.67 ความรู้สึกของชาวชุมชนในเรื่องสุขภาพ	163
ตารางที่ 5.68 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ในชุมชน	165
ตารางที่ 6.1 สรุปสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน	172

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 6.2	สรุปผลการศึกษาคำรู้สึกของชาวชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม	178
--------------	---	-----

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.1 แผนที่แสดงสะพาน และการแบ่งโซนของชุมชนใต้สะพาน	24
ภาพที่ 3.2 แผนที่ทางเข้าชุมชนประชาอุทิศ 76	26
ภาพที่ 3.3 แผนที่ทางเข้าชุมชนอ่อนนุช 3	27
ภาพที่ 3.4 แผนที่ทางเข้าชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน	28
ภาพที่ 3.5 กรอบแนวคิด	32
ภาพที่ 3.6 แผนผังแสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งที่มาของสะพานที่ถูกรื้อย้าย ของชุมชนประชาอุทิศ 76	37
ภาพที่ 3.7 แผนผังแสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งที่มาของสะพานที่ถูกรื้อย้าย ของชุมชนอ่อนนุช 3	38
ภาพที่ 3.8 แผนผังแสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งที่มาของสะพานที่ถูกรื้อย้าย ของชุมชนเพิ่มสิน – ออเงิน	39
ภาพที่ 3.9 กลุ่มตัวอย่างชุมชนประชาอุทิศ 76	42
ภาพที่ 3.10 กลุ่มตัวอย่างชุมชนอ่อนนุช	43
ภาพที่ 3.11 กลุ่มตัวอย่างชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน	44
ภาพที่ 5.1 แผนที่ทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง สภาพแวดล้อมของชุมชนประชาอุทิศ 76	85
ภาพที่ 5.2 แผนที่ทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง สภาพแวดล้อมของชุมชนอ่อนนุช 3	86
ภาพที่ 5.1 แผนที่ทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง สภาพแวดล้อมของชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน	87
ภาพที่ 6.1 สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน	173
ภาพที่ 6.2 สภาพสังคมปัจจุบัน	174
ภาพที่ 6.3 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มคนที่บุกรุกได้สะพาน เป็นชุมชนแออัดประเภทหนึ่ง ซึ่งยากจนที่สุด มีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้นที่สุด ส่วนใหญ่อพยพมาจากต่างจังหวัด ขาดความรู้ ฐานะ และทุนทรัพย์ที่จะหาที่อยู่อาศัยที่ดีได้ นอกจากนี้ด้วยภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การทำมาหากินฝืดเคือง ทำให้มีคนจนจำนวนไม่น้อยที่เคยเช่าบ้านอยู่ในสลัม ต้องโยกย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ใต้สะพานมากยิ่งขึ้น

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และศูนย์กลางบริหาร เป็นแหล่งดึงดูดแรงงานเข้ามา ทำให้เกิดการอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก

ที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมือง มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ คนจนในชุมชนแออัดและคนจนที่อยู่นอกชุมชนแออัด มีชุมชนแออัดในเมืองทั่วประเทศ 5,076 ชุมชน จำนวนผู้อยู่อาศัย 1,369,396 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 6.1 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 32.8 ของประชากรเมืองทั่วประเทศ โดยประมาณร้อยละ 18.2 อยู่ใน กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 12 อยู่ในเขต 5 จังหวัดปริมณฑล ที่เหลืออีกร้อยละ 69.8 อยู่ในภูมิภาค และสำหรับคนจนที่อยู่นอกชุมชนแออัดนั้น สำนวนที่ชัดเจนได้ยาก เนื่องจากมีการกระจายตัวตามพื้นที่ต่างๆ และมีการเคลื่อนย้ายสูง ได้แก่ บ้านเช่าบริเวณโรงงาน แพลตให้เช่า ชุมชนบุกรุกขนาดเล็ก แหล่งก่อสร้าง ขอทาน และกลุ่มเร่ร่อน ซึ่งจากการสุ่มสำรวจของการเคหะแห่งชาติ พบว่า ในกรุงเทพมหานคร มีคนจนอาศัยอยู่นอกชุมชนแออัดประมาณร้อยละ 54 ของคนจนในชุมชนแออัด จากการประมาณการคาดว่ามีคนจนในเมืองอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ นอกชุมชนแออัดทั่วประเทศอีกประมาณ 1.4 ล้านคน¹

ชุมชนแออัดเป็นปัญหาของประเทศ การแก้ปัญหาอาจมองในเชิงกายภาพ เช่น การปรับปรุง หรือการย้ายออกไป (Relocation) เพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาพื้นฐานของชุมชน

จากการผลสำรวจข้อมูลผู้บุกรุกได้สะพานเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2539 เป็นที่ยอมรับข้อมูลตรงกันระหว่างกรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ องค์การพัฒนาภาคเอกชน และผู้อยู่อาศัยได้สะพานพบว่า มีผู้อยู่อาศัยได้สะพานจำนวน 63 สะพาน 587 ครัวเรือน 696 ครอบครัว มีผู้อยู่อาศัย 2,118 คน

¹www.nhb.net.or.th

วิทยานิพนธ์ของนายทรงเดช ดารามาศ² ซึ่งเป็นการศึกษาในปี พ.ศ. 2537 ช่วงก่อนการรื้อย้ายสรุปว่า บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนทั้งสิ้น 65 สะพาน 581 หลังคาเรือน 620 ครอบครัว มีประชากรทั้งสิ้น 2,165 คน ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคกลาง บ้างเป็นคนกรุงเทพฯ มาจากชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ

โดยทั่วไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย เล็กๆ น้อยๆ รับซื้อของเก่า มีรายได้เฉลี่ยทั้งครอบครัวไม่เกินเดือนละ 3,000 บาท โดยมีแหล่งงานอยู่ห่างจากที่พักไม่เกินรัศมี 5 กิโลเมตร มีหนี้สิน ไม่มีเงินออม ใช้น้ำประปาและไฟฟ้าโดยขอพ่วงจากเพื่อนบ้าน การขับถ่ายและทิ้งขยะถูกสุขลักษณะ ส่วนใหญ่อยู่อาศัยมาแล้วประมาณ 5-40 ปีขึ้นไป และมีความคิดว่าจะอยู่อาศัยต่อไป หากรัฐต้องการให้ย้ายก็จะยอมย้ายออกไปถ้ามีเงื่อนไขที่ดี และรัฐจัดหาที่ดินให้เช่าระยะยาว ที่อยู่ไม่ไกลจากแหล่งงาน

การที่คนกลุ่มนี้ต้องอาศัยสะพานเป็นหลังคา ขาดแคลนสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นผลให้คนกลุ่มนี้เป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทำให้รัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือคนเหล่านี้ให้มีที่อยู่อาศัย เพื่อแก้ไขปัญหาด้านกายภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใต้สะพานให้ดีขึ้น ตามแนวทางการฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2536 ให้ดำเนินการโยกย้ายจัดหาที่อยู่ใหม่ให้กับผู้บุกรุกใต้สะพาน ภายใต้กระบวนการที่ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการพัฒนา ในการเลือกสรรพื้นที่ และเป็นโครงการแรกที่มีการเคหะแห่งชาติเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนดำเนินการบริหารจัดการโครงการเอง³ โดยให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการอพยพโยกย้ายควบคุมดูแลพื้นที่ใต้สะพานไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้น ตลอดจนดูแลและส่งเสริมอาชีพ และการเคหะแห่งชาติเป็นผู้จัดทำโครงการรองรับ ดังนั้นกรุงเทพมหานครจึงได้แบ่งกลุ่มผู้อยู่อาศัยใต้สะพานออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเขตที่อยู่ และการเคหะแห่งชาติจัดหาที่ดินรองรับกลุ่มผู้อยู่อาศัยใต้สะพาน 3 พื้นที่ ตามความต้องการของชุมชน ไปอยู่ในโครงการประชานุทิศ 76, โครงการอ่อนนุช 3 และโครงการเพิ่มสิน-ออเงิน โดยเริ่มดำเนินการรื้อย้ายตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2544

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าในช่วงที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ซึ่งน่าจะเป็นช่วงที่ลำบากที่สุด ทั้งต้องก่อสร้างบ้าน และทำมาหากิน ชาวชุมชนจะมีวิธีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อที่จะทราบถึงปัญหาในการประกอบอาชีพและแหล่งงานนับตั้งแต่การคมนาคม สถานที่ประกอบอาชีพ ปัญหาการจัดสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ทั้งเรื่องแรงงาน และทุนในการก่อสร้าง ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าครองชีพอื่นๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสม

² ทรงเดช ดารามาศ, “บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหกรรม การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

³ สัมภาษณ์ นายจะโนภาส อ่างแก้ว, นิตกร 5 ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด, 15 ธันวาคม 2544.

สมกับการอยู่อาศัยตามความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เพื่อหยุดการบุกรุกที่ดินในแปลงอื่นต่อไป และใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนและเตรียมการก่อนการรื้อย้ายชุมชนแออัดอื่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันของผู้ถูกรื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ ทำการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน และผลกระทบจากการรื้อย้ายที่อยู่อาศัย โดยมุ่งเน้นผลกระทบด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ถูกรื้อย้ายจากชุมชนได้สะพานไปอยู่ชุมชนใหม่ ทั้ง 3 แห่ง คือ

1. ชุมชนในพื้นที่โครงการประชาอุทิศ 76 เขตทุ่งครุ
2. ชุมชนในพื้นที่โครงการอ่อนนุช 3
3. ชุมชนในพื้นที่โครงการเพิ่มสิน-ออเงิน

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

“การเปลี่ยนแปลง” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการย้ายชุมชนได้สะพานมาอยู่ในชุมชนปัจจุบัน คือชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

“วิถีชีวิต” หมายถึง การใช้ชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในเรื่องการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย (1) วิธีการประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย สถานที่ทำงาน ระยะเวลาเดินทาง และ (2) ความสัมพันธ์ในชุมชน

“ชุมชนได้สะพาน” หมายถึง กลุ่มประชาชนผู้เคยอยู่อาศัยในชุมชนบุกรุกได้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร และมีชื่อในการสำรวจในปี 2539 และ 2541 โดยมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับสิทธิ์การอยู่อาศัยในโครงการประชาอุทิศ 76, อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน และได้เข้าอยู่อาศัยในพื้นที่แล้ว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายชาวชุมชนบุกรุกได้สะพานมาอยู่ในที่อยู่อาศัยใหม่ จะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปใช้ประกอบการวางแผนกระบวนการรื้อย้าย ทั้งในแง่นโยบาย

การเตรียมการ การดำเนินงาน รวมทั้งสนับสนุนด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับชุมชนที่จะ
เกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎี

การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา ได้มุ่งสู่การทำประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ส่งผลให้เกิดการเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนาชนบทที่ถูกละเลย หรือเกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะภาคเมืองและชนบท

มูลเหตุดังกล่าวทำให้เกิดผลตามมา คือ การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในตัวเมืองอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางในทุกๆ ส่วนของภาค

การเคลื่อนย้ายของกำลังแรงงานในทุกส่วนของภาคเข้าสู่เมืองศูนย์กลางดังกล่าวกำลังเกิดขึ้นและดำเนินต่อไป ในขณะที่ปริมาณของกำลังแรงงานที่หลั่งไหลเข้าสู่ตัวเมืองได้เพิ่มทวีจำนวนมากขึ้นในเขตเมือง ความสามารถในการรองรับของเมืองเองก็มีข้อจำกัดมากมาย โดยเฉพาะการจัดให้มีการบริการสิ่งจำเป็นต่างๆ ให้กับผู้อพยพเหล่านั้น เช่น ที่อยู่อาศัย น้ำประปา ไฟฟ้า

ในที่สุด พวกเขาเหล่านั้นก็จำเป็นต้องแสวงหาที่อยู่อาศัย รวมทั้งสิ่งจำเป็นต่างๆ ให้กับตัวเอง บางกลุ่มหาที่ว่างซึ่งถูกทิ้งให้รกร้างเปล่าเข้าไปปลูกสร้างบ้านพักอาศัยกันขึ้น การตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพเหล่านั้นถูกมองไปในทางลบจากสังคมภายนอก และเป็นพวกบุกรุก ผิดกฎหมาย

2.1 ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย¹

สุวัฒน์ คงแป้น ได้จัดประเภทที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ที่เรียกว่า รูปแบบที่อยู่อาศัยนอกระบบ ออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ประเภทบุกรุก (Squatting) เป็นการบุกรุกเข้าไปอยู่ในที่ดินของผู้อื่นทั้งของรัฐและเอกชน เช่น ที่ริมคลอง ใต้สะพาน ริมทางรถไฟ เป็นต้น

¹ สุวัฒน์ คงแป้น, “วันที่อยู่อาศัยชุมชนแออัด : คำถามจากชาวสลัม ทำไมคนจนอยู่ในเมืองไม่ได้” ใน พรวนบ้าน พรวนเมือง การพัฒนาภาคประชาชน (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2544), หน้า84-85.

2. ชุมชนเช่าที่ (Land renting) เป็นการเช่าที่มีลักษณะสัญญาที่ต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับเจ้าของที่ดิน โดยเช่าอยู่ในที่ของรัฐประมาณร้อยละ 35 ของชุมชนประเภทเช่าทั้งหมด เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ราชพัสดุ การรถไฟ เป็นต้น ส่วนที่เช่าเอกชนมีประมาณร้อยละ 65
3. ห้องเช่าและบ้านเช่า (Room/House Renting) มีลักษณะหลายรูปแบบ เช่น ห้องแบ่งเช่า ห้องเช่ารวมกัน เตียงเช่า ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพ เช่น กลุ่มขับรถตุ๊กๆ คนขับสามล้อ กรรมกรแบกหาม เป็นต้น
4. ที่จัดสรรแบ่งขาย-เช่า ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ส่วนใหญ่เป็นของเอกชน หรือชาวสลัมที่สร้างบ้านและแบ่งให้ผู้อพยพรายใหม่เช่า
5. ที่อยู่ตามแหล่งงาน ได้แก่ ที่อยู่ตามโรงงานทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ กรรมกรก่อสร้างที่เสร็จงานก่อสร้างแล้วย้ายออกไปจนกลายเป็นชุมชนถาวร
6. พวกเร่ร่อนชั่วคราว กลุ่มที่เข้ามาเป็นช่วงๆ เช่น ชาวชนบทที่ย้ายเข้ามาหางานทำในเมืองในช่วงหมดฤดูเก็บเกี่ยว โดยอาศัยอยู่กับญาติบ้าง เร่ร่อนบ้าง พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็กลับชนบท เป็นต้น

2.2 การเกิดชุมชนแออัด²

คำว่า “ชุมชนแออัด” เป็นศัพท์ใหม่ที่ใช้แทนคำว่า “แหล่งเสื่อมโทรม” หรือที่เรียกกันว่า “สลัม” ตรงกับคำว่า “Slum” ในภาษาอังกฤษ การเคหะแห่งชาติได้ให้นิยาม “ชุมชนแออัด” หมายถึง “ชุมชนที่ส่วนใหญ่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบ และขาดชุดโทรม ประชาชนอยู่กันอย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย และเป็นชุมชนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม” ซึ่งชุมชนแออัดหมายถึงสลัมนั่นเอง

กรุงเทพมหานครมีชุมชนแออัดมากมาย และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ในลักษณะต่างๆ กัน ตามลักษณะการพัฒนาความเจริญของประเทศ และกรุงเทพมหานคร ยิ่งบ้านเมืองมีความเจริญด้านวัตถุ และมีความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจมากขึ้นเท่าไร จำนวนคนจนในสังคมก็กลับเพิ่มมากขึ้น อันเป็นเหตุให้จำนวนสลัมเพิ่มตามขึ้นไปด้วย ซึ่งระบบพัฒนาการความเจริญที่ผ่านมา และกำลังเป็นอยู่ในสังคมนี้ คือการสร้างความเป็นสลัมให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่อง

² ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ, คู่มือการปรับปรุงชุมชนแออัด, 12 กรกฎาคม 2515, หน้า 1.

การเกิดชุมชนแออัด มาจากปัญหาหลัก 3 ประการ คือ³

1. ปัญหาความยากจน และความไม่แน่นอนในการทำงาน ทำให้คนเหล่านี้จำเป็นต้องหาที่อยู่อาศัย จากนอกระบบเช่าที่จะหาได้ การขอให้มีที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าการมีที่อยู่อาศัยที่ดี ตามที่ระบบยอมรับ คนเหล่านี้จึงไม่สามารถหาที่อยู่อาศัยที่ดีกว่าสลัมได้

2. ปัญหาที่ดิน สภาพความเสื่อมโทรม สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีต่างๆ รวมทั้งสภาพความแออัดล้วนแต่เกิดจากสาเหตุความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดิน ที่ดินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ความเป็นชุมชนมีอยู่ และเกิดขึ้นได้ แต่ที่ดินในชุมชนเหล่านี้กลับมิได้มีโอกาสเป็นของผู้สร้างหรือผู้อยู่อาศัย ชุมชนที่ถูกสร้างขึ้นจึงเหมือนกับการอยู่ชั่วคราวรอเมื่อความเจริญเกิดขึ้นมา เจ้าของที่ดิน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จะนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ใหม่ จึงเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงชุมชนแออัดเหล่านี้ จึงเกิดการไล่ที่ หากปัญหาที่ดินยังไม่มีมาตรการใดๆ แก่ไข ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาคือ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมก็ยังคงมีต่อไป และมีแต่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาการทำลายล้างชุมชนที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยก็จะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนแออัดก็จะเกิดกระจายตัวมากขึ้น ซึ่งก็จะควบคุม หรือพัฒนายากขึ้น เกิดปัญหาความมั่นคงในสังคมไม่มีที่อยู่อาศัย

3. ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในระบบ คนมีรายได้น้อยในชุมชนแออัดมีความเป็นกลุ่มก้อนเฉพาะตัว มีการแก้ปัญหา หรือวิธีการจัดการกับปัญหาตามลักษณะของกลุ่มของตน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาที่ผ่านมา นอกจากจะมีความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการพยายามคิดทำแทนชาวบ้านแล้ว ยังเป็นการปิดกั้นพัฒนาการการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อระบบจัดการ ตัดสินใจ และดำเนินการ เนื่องจากกลุ่มชาวบ้านมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญหลายประการ คือ รู้ปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง รู้จักกระบวนการกลุ่มและสามารถแก้ปัญหาผ่านกระบวนการได้ ชาวบ้านเคยมีประสบการณ์แก้ปัญหาชุมชนต่างๆ เนื่องจากเป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอ และชาวบ้านมีทรัพยากรคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการที่ชาวบ้านไม่มีส่วนในการแก้ปัญหาของชุมชนของตน ก็อาจทำให้การแก้ปัญหาไม่ตรงจุด และอาจเป็นการสะสมปัญหา เพิ่มปัญหา ถ่วงเวลาการแก้ปัญหา และอาจเป็นการทำลายกระบวนการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และทำลายพัฒนาการพื้นฐานของประชาธิปไตยอีกด้วย

2.3 ปัญหาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด⁴

³ วสันต์ พงศ์สุประดิษฐ์ และคณะ, สลัม ปัญหาและแนวทางแก้ไข, 2525. หน้า 1-4.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-10.

เกิดจากต้นทุนที่ดินในเมืองสูง รัฐบาลควรวางแผนจัดระบบ เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในทำเลที่เหมาะสม ทำให้เกิดชุมชนแออัดบริเวณใกล้เคียงกับแหล่งงาน

สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท ของปัญหาหลักๆ คือ

1. ปัญหาทางกายภาพ ได้แก่
 - ที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ
 - ขาดระบบสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า, ประปา, ระบบระบาย น้ำ, ถนน)
 - ทางเข้าชุมชนมักเป็นทางเดินแคบๆ และเป็นวัสดุชั่วคราว
 - เกิดปัญหาอัคคีภัยบ่อย
2. ปัญหาทางสังคม ได้แก่
 - ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด
 - ปัญหาครอบครัว, การวางแผนครอบครัว
 - ปัญหาการศึกษาของเยาวชน
 - การอพยพย้ายเข้าย้ายออกภายในชุมชนมีมาก
3. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่
 - การมีอาชีพที่ไม่แน่นอน มักเป็นอาชีพหาเช้ากินค่ำ และเป็นอาชีพใช้แรงงาน
 - รายได้น้อย ค่าใช้จ่ายสูง เพราะมักอยู่ในเมือง
 - อัตราการว่างงานสูง

2.4 แนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาชุมชนแออัด⁵

กระบวนการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ปัญหาให้ชัดเจน ให้มีความสัมพันธ์กันและให้สอดคล้องกับระบบพัฒนาการที่ถูกต้อง

วิธีการแก้ปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

1. การจัดให้เช่าอยู่อาศัยในแฟลต
2. การปรับปรุงชุมชนเดิม (Slum Upgrading) หมายถึง การปรับปรุงในรูปแบบที่อยู่อาศัยในที่เดิม แต่เป็นการสร้างใหม่ทั้งหมด โดยการจัดผังโครงสร้างใหม่ และแบ่งแปลงที่ดินพร้อมให้กรรมสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยได้เป็นเจ้าของ หรือให้เช่าระยะยาว โดยต้องจัดสรรให้ทุกครอบครัวสามารถอยู่ในที่ดินเดิมได้

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64-85.

3. การปรับผัง และแบ่งแปลงที่ดิน ในที่ดินเดิม (Slum Reblocking) หมายถึง การปรับปรุงในรูปแบบให้อยู่ที่เดิม โดยทางกายภาพมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อม เช่น ทางเท้า ทางระบายน้ำ ฯลฯ โดยตัดเส้นทางการสัญจรให้เป็นระบบขึ้น ส่วนทางด้านความมั่นคงในการอยู่อาศัยนั้น จะมีการแบ่งแปลงที่ดินใหม่และให้กรรมสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยได้เป็นเจ้าของ หรือเช่าระยะยาว ซึ่งรูปแบบนี้เป็นการปรับปรุงที่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อยู่อาศัยน้อยที่สุด

4. การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land sharing) หมายถึง การปรับปรุงในรูปแบบที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม โดยการจัดแบ่งที่ดินในที่ดั้งเดิมออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเจ้าของที่ดินยกให้ชุมชนเช่า หรือซื้อเพื่อสร้างที่พักอาศัย อีกส่วนหนึ่งคืนกลับให้เจ้าของที่ดิน เพื่อเอาไปขาย หรือพัฒนาธุรกิจให้ได้ผลประโยชน์สูงสุด

5. การย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่ (Slum Relocation) หมายถึง การปรับปรุงในรูปแบบที่ย้ายผู้อยู่อาศัยทั้งหมดไปที่อยู่ใหม่ ซึ่งมักจะไกลจากแหล่งงาน รัฐลงทุนซื้อที่ดินให้ใหม่ โดยแบ่งแปลงที่ดินให้ผู้อยู่อาศัยใหม่สามารถผ่อนส่งค่าที่ดิน ค่าปรับปรุงได้ และมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือเช่าระยะยาว และดำเนินการปรับปรุงโดยการจัดทำแผนผังสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาโดยการโยกย้ายคนออกจากชุมชนจะมีผลกระทบต่อโอกาสในการทำงานและรายได้ มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นในการเดินทาง ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าชุมชนแออัดนั้นมักตั้งอยู่ในท้องที่ที่โอกาสในการมีงานทำในบริเวณนั้นมีสูงมาก ดังนั้นก่อนที่จะทำการโยกย้ายคนออกจากชุมชนแออัดไปอยู่ที่อื่น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงอาชีพและการทำงานของผู้อยู่อาศัยอย่างละเอียดก่อน และมีมาตรการเตรียมไว้เพื่อมิให้เขาต้องเสียโอกาสในการมีงานทำและรายได้ที่ควรจะได้รับหรือเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นโดยไม่สมควร นอกจากนี้ควรมีการเตรียมสถานที่ศึกษาและบริการอื่นๆ อีกด้วย

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

การแก้ปัญหของชุมชนแออัด ควรจะอยู่บนพื้นฐานของการแก้ปัญหของชาวชุมชนเอง เพราะสอดคล้องกับความต้องการชุมชนและศักยภาพ ตามความพร้อมของชุมชน การจัดระเบียบชุมชนด้วยชุมชนเอง อาจออกมาในรูปของ “คณะกรรมการชุมชน” ซึ่งปัจจุบันทางการเคหะแห่งชาติได้ให้ความสำคัญตรงนี้ และได้มีรูปแบบการพัฒนาร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน (People's participation) เน้นถึงความจำเป็นที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดมาตรการต่างๆ อาจแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ⁶

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม (organizer)

⁶ เรืองเดียวกัน, หน้า 78-85.

2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สาเหตุ แห่งปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา แนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานสนาม
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานสนาม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- ประการแรก คือ ทศนะคติและบทบาทของผู้ปฏิบัติงานสนาม ผู้ปฏิบัติงานสนามจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน มีความเข้าใจ เคารพในสิทธิหน้าที่ และความคิดเห็นของประชาชน โดยมีหน้าที่ในการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเรียนรู้ และให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลและบริการต่างๆ อันเป็นสิทธิที่พึงได้รับ เพื่อประชาชนจะนำไปใช้ในการพิจารณา วางแผน เพื่อพัฒนาชุมชน
- ประการที่สอง คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและวิธีการของผู้บริหาร คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งปัญหา และเลือกสรรวิธีการ ตลอดจนวางแผนการแก้ปัญหา

2.6 แนวความคิดเรื่องการนำความจำเป็นพื้นฐานมาใช้ในกรุงเทพมหานคร ⁷

กรุงเทพมหานครในฐานะหน่วยงานปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่ให้บริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าประชาชนในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง มีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน จึงกำหนดกรอบแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ. หรือ Basic Minimum Needs) ความจำเป็นพื้นฐานแสดงความเป็นจริงของสังคม เป็นข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นเครื่องบ่งชี้สภาพสังคม พื้นฐานทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต (Prerequisite) ข้อมูล จปฐ. เน้นให้เห็นว่า เมื่อดำเนินการพัฒนาแล้วจะปรับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างไร (Output Indicators)

ดังนั้นกรุงเทพมหานคร จึงปรับปรุงวิธีการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้าน การพัฒนาสังคมในชาติ โดยนำแนวความคิดเรื่องความจำเป็นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกรอบแนวทางและตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย และเครื่องชี้วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

⁷ กรุงเทพมหานคร, รายงานสรุปผลการสำรวจ พช.กท. เพื่อการพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร, 2542, หน้า10-15

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย และเครื่องชี้วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

ความจำเป็นพื้นฐาน	องค์ประกอบ	เครื่องชี้วัด
1. ประชาชนได้กินอาหารถูกสุขลักษณะ และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย	1.1 ทารกและเด็กก่อนวัยเรียนได้รับเฝ้าระวังโภชนาการและไม่มีการขาดสารอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 1.2 เด็กก่อนวัยเรียนได้สารอาหารครบถ้วนตามความต้องการ 1.3 หญิงมีครรภ์มีการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอ 1.4 ครอบครัวได้กินอาหารถูกสุขลักษณะ	- ใช้น้ำหนักและส่วนสูงตามอายุเทียบมาตรฐานที่กำหนด
2. ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	2.1 บ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสม คงทนถาวร 2.2 ครอบครัวมีการจัดบ้านถูกสุขลักษณะ 2.3 ครอบครัวมีส่วนร่วมถูกสุขภิบาล 2.4 ครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่ม	- วัสดุคงทนถาวรประมาณ 5 ปี - ภายในบ้านสะอาด ไม่มีขยะมูลฝอย มูลสัตว์และน้ำขัง - มีส่วนถูกสุขภิบาล - มีน้ำสะอาดดื่ม
3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ	3.1 เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน 3.2 ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสังคมและการประกอบอาชีพ	- เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรค - เด็กอายุ 4-8 ปี ได้รับการฉีดกระตุ้นภูมิคุ้มกัน - เด็กได้รับการดูแลจากครอบครัว - เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับ - ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โภชนาการ สุขภาพอนามัย และการป้องกันสาธารณสุข - ประชาชนมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจโดยสม่ำเสมอ - หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ก่อนคลอดอย่างน้อย 4 ครั้งต่อครรภ์ - ผู้ทุพพลภาพและผู้ประสพภัยพิบัติได้รับการบริการ - ประชาชนอายุ 14-50 ปี รู้หนังสือ
4. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.1 ประชาชนปลอดภัยจากอาชญากรรม 4.2 ประชาชนสามารถป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- ประชาชนมีระบบการป้องกันสาธารณภัย - ประชาชนสามารถปฏิบัติตนป้องกันและระงับสาธารณภัยได้ถูกต้อง
5. ประชาชนมีการผลิตอาหาร หรือจัดหาอาหารอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต	5.1 ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามหลักวิชาการ 5.2 ประชาชนสามารถจัดหาอาหารมาบริโภคอย่างเพียงพอ	- ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามหลักวิชาการครบถ้วน - ประชาชนมีอาหารเพื่อบริโภคครบ 3 มื้อ/วัน
6. ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตรได้ตามความต้องการ	6.1 ประชาชนมีการวางแผนการมีบุตร	- คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน - ช่วงระยะเวลาห่างการตั้งครรภ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี - ครอบครัวมีวิธีการคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่ง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ความจำเป็นพื้นฐาน	องค์ประกอบ	เครื่องชี้วัด
7. ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง	7.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 7.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง	- ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน - ประชาชนเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง - ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสาธารณสมบัติ - ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม - ประชาชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - ประชาชนมีสิทธิ์เลือกตั้งตัวแทนตามระบอบประชาธิปไตยทุกระดับ - องค์กรประชาชนที่ได้รับจัดตั้งเพื่อการพัฒนาตนเอง

2.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

1. ความหมายของคุณภาพชีวิต

ปัจจุบันได้มีนักวิชาการสาขาต่างๆ ได้ให้คำจำกัดความ หรือความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลายทัศนะด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละศาสตร์ ดังนั้นจึงยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ของคำว่า "คุณภาพชีวิต" นอกจากจะเป็นคำจำกัดความที่นักวิชาการทั้งหลายได้กล่าวไว้ เช่น

ยูพา อุดมศักดิ์⁷ หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียง ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน กล่าวคือ ทุกคนหรือทุกประเทศอาจจะกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการ และความต้องการในคุณภาพชีวิตนี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและภาวะ

ลีปพนนท์ เกตุทัต⁸ ได้อธิบายความหมายของคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตัวเองเข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social environment) และสามารถปรับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคมให้เข้ากับตนเอง โดย

⁷ ยูพา อุดมศักดิ์, "แนวความคิด หลักการ และวิธีการทางประชากรศาสตร์," เอกสารประกอบการประชุมเรื่อง บทบาทของสุขศึกษา ประชากรศึกษา ในการแก้ปัญหาประชากร และสาธารณสุข (โครงการประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล 2515), หน้า 82.

⁸ ลีปพนนท์ เกตุทัต, "ระบบการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร," เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาครั้งที่ 3 ณ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, หน้า 2.

ไม่เบียดเบียนธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น กล่าวสั้นๆ คือ เรียนรู้ธรรมชาติจนปรับตัว
เองและธรรมชาติให้เข้ากันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน

นิพนธ์ คันธเสวี⁹ ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิต คือ ระดับสภาพการ
ดำรงชีพของมนุษย์ตามองค์ประกอบของชีวิต อันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ “

2. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

การที่มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบด้วยกัน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบก็มี
ความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไปตามทัศนะของแต่ละบุคคล หรือแต่ละสังคม ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่
มีความสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้นจะต้องมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่า
นิยม จิตใจ ฯลฯ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายสาขาเสนอไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการมีคุณภาพชีวิตของ
มนุษย์ มีรายละเอียดแตกต่างกัน เช่น

ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์¹⁰ กล่าวว่า คุณภาพชีวิตจะต้องรวมปัจจัยทางด้านความต้องการทางร่างกาย และ
ความต้องการทางด้านจิตใจ

เย็นใจ เลหาภณิข¹¹ กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิต อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ส่วนที่จำเป็นสำหรับพื้นฐาน ทำให้พอมีชีวิตอยู่ได้ ได้แก่ ปัจจัยสี่
- 2) ส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิต เพื่อที่จะทำให้อยู่ดีขึ้น ได้แก่ ค่านิยมที่เหมาะสม จุดมุ่ง
หมายในชีวิต มีชีวิตกลมกลืนกับครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

ยูเนสโก (UNESCO)¹² ได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ซึ่งได้แก่

- 1) อาหาร
- 2) สุขภาพอนามัย และโภชนาการ
- 3) การศึกษา

⁹ นิพนธ์ คันธเสวี, “คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย,” เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่องภาวะสังคมไทย ณ
โรงแรมสยามเบชอร์ริซอร์ส พัทยา ระหว่างวันที่ 10-21 เมษายน 2525, หน้า 2.

¹⁰ ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์ และประภาเพ็ญ สุวรรณ, ประชากรศึกษา (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช 2520,) หน้า 189.

¹¹ เย็นใจ เลหาภณิข, “คุณภาพชีวิต: ความคิดรวบยอดที่สำคัญของประชากรศึกษา. วารสารประชากรศึกษา.
(สิงหาคม 2520): 46-53.

¹² UNESCO, *Quality of life : An Orientation of Population Education*, (Bangkok, UNESCO, 1981,)p.1

- 4) สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
- 5) ที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน
- 6) การมีงานทำ
- 7) ค่านิยม ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา

จากแนวความคิดเรื่องการนำความจำเป็นพื้นฐานมาใช้ในกรุงเทพมหานคร และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปร ออกเป็นด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในประเด็นดังกล่าวภายหลังจากการรื้อย้ายมาอยู่ชุมชนปัจจุบัน

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยหรือบ้านเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่บ้านของคนจนมีความหมายมากกว่าบ้านของกลุ่มคนที่มีฐานะ ทั้งนี้เพราะบ้านในชุมชนแออัดหรือสลัม เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิต กล่าวคือนอกจากบ้านจะใช้เป็นที่พักอาศัยทั้งชั่วคราวและถาวร บ้านยังเป็นโรงงานผลิตสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ในครัวเรือน เป็นที่หุงข้าวต้มแกงนำมาขายริมถนน¹³ เมื่อสลัมถูกไล่หรือ ถูกไล่ที่ ครัวครัวแตกสลายจึงเป็นการสูญเสียอย่างประเมินค่ามิได้ สิ่งที่ควรพิจารณาในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดคือความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

ความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยของชุมชนแออัด ไม่หมายถึงบ้านที่ใกล้พัง ไม่ปลอดภัยต่อการอยู่อาศัย แต่หมายถึงการรื้อถอน ไล่ที่ซึ่งเป็นการไม่มั่นคงทางสังคม เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างหรือคงอยู่ของที่อยู่อาศัย ดังนั้นความมั่นคงในที่ดินอันหมายถึงการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีสิทธิอยู่อาศัยหรือเช่าระยะยาว จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ควรพิจารณาไปด้วยกันในการแก้ปัญหาความไม่มั่นคงดังกล่าว ความมั่นคงในที่ดินจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

การให้ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยแก่ชุมชนแออัด ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดดังนี้ คือ¹⁴

¹³ สมพงษ์ พัดบุญ, ปัญหาสลัมแก้ไขได้ ถ้า ... เข้าใจให้การยอมรับ(กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์,)2525.

¹⁴ ฝ่ายปรับปรุงชุมชน การเคหะแห่งชาติ. "บทบาทของโครงการฟื้นฟูนครในการส่งเสริมความมั่นคงในการอยู่อาศัย," 2533. เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม.

1. ด้านกายภาพ เมื่อชาวชุมชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยแล้ว ก็จะทำให้เกิดกำลังใจที่จะดูแลรักษา และปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งด้านความสะดวก ความเป็นระเบียบ ความคงทนถาวร เป็นต้น เพราะชาวชุมชนจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ
2. ด้านเศรษฐกิจ เมื่อที่อยู่อาศัยมั่นคงโดยไม่ต้องโยกย้าย ภาระหนี้ หรือหวาดหวั่นในการอยู่อาศัยแล้ว ชาวชุมชนก็สามารถแสวงหาอาชีพให้มั่นคงต่อไปได้ การลงทุนค้าขายเล็กๆ น้อยๆ อันเป็นอาชีพแพร่หลายของชาวชุมชนก็มีโอกาสที่จะกระทำได้มากขึ้น เป็นต้น
3. ด้านสังคม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เป็นปึกแผ่นในอันที่จะปกครองดูแลช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เมื่อขีดความสามารถหรือศักยภาพของชาวชุมชนที่จะช่วยเหลือตัวเองมีสูงขึ้น ก็เท่ากับเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้ในส่วนหนึ่งอีกด้วย

2.9 ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในการสร้าง พัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดี และเหมาะสมแท้จริงนั้นคือ ความมั่นคงในการครอบครองที่ดิน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของความมั่นคงในการตั้งถิ่นฐานในการปักหลัก และสร้างพัฒนาการของชุมชน อันจะนำไปสู่การสร้างพัฒนาการในด้านอื่นๆ ต่อไป

ในบอมเบย์ เมื่อชาวบ้านได้รับความมั่นคงในที่ดินแล้ว ก็จะมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุง ก่อสร้าง และพัฒนาสิ่งแวดล้อม จนมีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ไปในทางที่ดีขึ้น

2.10 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดและความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดของ จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล¹⁵ ได้ศึกษาไว้ว่า ลักษณะทางกายภาพของชุมชนแออัดที่มีการปลูกบ้านเรือนอย่างหนาแน่นด้วยวัสดุอย่างง่าย ๆ และดูทรุดโทรม มีสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปสกปรก มีน้ำเน่าขัง เศษขยะเกลื่อนกลาด ตลอดจนการขาดแคลนน้ำประปา ไฟฟ้า สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นข้อเสียเปรียบ (Locational Disadvantage) ของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด แต่ขณะเดียวกันชุมชนแออัดก็ได้สร้างความได้เปรียบด้านที่ตั้ง (Locational Advantage) ให้กับผู้อยู่อาศัยหลายอย่าง เช่น อยู่ใกล้ที่ทำงาน ตลาด โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าที่ดิน ถูกกว่าที่อื่น อันเป็นประโยชน์ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัดสามารถอาศัยอยู่ในเมืองที่มีค่าครองชีพสูง

¹⁵ จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล, "การศึกษาแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.)

ได้ข้อได้เปรียบเหล่านี้จัดว่าเป็นประโยชน์ที่เกิดจากการตั้งชุมชนแออัด และได้มีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้ชุมชนแออัดได้เปรียบในเรื่องที่ตั้ง ร่วมกับสาเหตุที่ชาวชุมชนแออัดเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดซึ่งมีความสอดคล้องกัน จึงได้สรุปรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด ดังนี้

1. อยู่ใกล้แหล่งงาน ได้แก่ ย่านธุรกิจการค้าของเมือง ซึ่งเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ และเต็มไปด้วยงานหลายประเภทสำหรับผู้มีรายได้น้อย เป็นการอำนวยความสะดวกนี้ให้กับผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นอย่างมาก และส่วนหนึ่งเป็นเพราะ การขาดฐานเศรษฐกิจที่จะจ่ายค่าพาหนะในการเดินทางไปทำงานไกลๆ เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และรายจ่าย

2. ที่ตั้งของชุมชนแออัด จะอยู่ใกล้ถนนสายหลัก หรือสายรอง มีพาหนะสาธารณะหลายประเภท เช่น รถโดยสารประจำทาง รถสองแถว เป็นต้น การอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทำให้เดินทางไปทำงานหรือค้าขายสะดวก นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสะดวกด้วย

3. ประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดส่วนใหญ่เป็นการเช่าบ้านหรือห้องเช่า เช่าที่ดินและปลูกบ้านเอง หรือเช่าช่วงต่ออีก นอกจากนี้ยังมีการบุกรุกที่ดินที่ว่างเปล่าของเอกชนหรือของรัฐ ซึ่งเหล่านี้ จะทำให้ชุมชนแออัดมีค่าใช้จ่ายในเรื่องที่อยู่อาศัยไม่มาก

4. ที่ตั้งของชุมชนแออัดที่อยู่ใกล้สาธารณูปการต่างๆ เช่น ตลาด โรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่ราชการ ศูนย์สาธารณสุข วัด มัสยิด โรงภาพยนตร์ เป็นต้น เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

5. ชุมชนแออัดบางชุมชน เกิดจากการเช่าที่อยู่อาศัยที่มีความเสื่อมโทรมของอาคาร เนื่องจากปลูกมานาน ผู้อยู่เดิมมีฐานะดีขึ้น จึงย้ายออกไปหาที่อยู่ใหม่ และไม่ได้สนใจที่จะปรับปรุงตัวอาคาร จึงทำให้ค่าเช่าถูกอยู่ในวิสัยของผู้มีรายได้น้อยสามารถจ่ายได้ ส่วนใหญ่จะพบอยู่ในบริเวณใจกลางเมืองที่เป็นย่านธุรกิจ

6. ยังมีชุมชนแออัดบางประเภทที่เกิดจากการดึงดูดความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน กล่าวคือความเป็นญาติพี่น้อง คนที่มีถิ่นฐานอพยพมาจากที่เดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน ทำให้เกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบชุมชนแออัดขึ้นได้

การศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ที่มีผลกระทบต่อการใช้หรือชุมชนแออัด¹⁶ ที่ว่า ชุมชนแออัดในช่วงแรกๆ จะกระจายอยู่ตามพื้นที่ใกล้เส้นทางคมนาคม ตามลำคลองต่างๆ ใกล้แหล่งที่มีการจ้างงาน เช่น ท่าเรือกรุงเทพฯ ตลาด แหล่งการค้าพาณิชย์เก่าของเมือง ต่อมาเมื่อกรุงเทพฯ มีการขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ จากการตัดถนนเพิ่มตามสายต่างๆ จึงเกิดการเติบโตเกาะตามแนวถนน (Linear Growth) การกระจายตัวตามถนนสายใหม่ๆ เส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบายตัดผ่าน ชุมชน

¹⁶ ประภาภัทร นิยม, “การขยายตัวของกรุงเทพมหานครที่มีผลกระทบต่อการใช้หรือชุมชนแออัด”

ในบทความประกอบการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางปรับปรุงชุมชนแออัด, 2527, หน้า43-47.

แออัดก็กระจายไปตามจุดต่างๆ ที่มีแหล่งงานเพิ่มมากขึ้น บนที่ดินเท่าที่จะหาได้ในราคาถูก ไม่ว่าจะเป็นการเช่าหรือบุกรุกก็ตาม

เมื่อพิจารณาถึงความมั่นคงในที่อยู่อาศัยจะพบว่า รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าหรือบุกรุก เพราะที่ดินส่วนใหญ่ของชุมชนแออัดจะเป็นที่ดินของเอกชนและของรัฐนั้น มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านใกล้แหล่งงาน คือ ที่ตั้งของชุมชนแออัด มีแหล่งงานต่างๆ มากมาย เช่น ตลาด ย่านการค้าธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น มีความมั่นคงกับที่อยู่อาศัยในเชิงลบ แหล่งงานมากความมั่นคงมีน้อย
2. การคมนาคมสะดวก คือ มีถนนสายหลัก สายรองมาก มียานพาหนะบริการขนส่งมาก แต่ที่อยู่อาศัยมีความมั่นคงน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ
3. เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในราคาถูก ที่ตั้งอยู่ใกล้สาธารณูปการ คือ มีสาธารณูปการรองรับมาก ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีน้อย
4. ชุมชนที่เกิดจากการเช่าที่อยู่อาศัยที่ทรุดโทรมในย่านใจกลางเมือง และชุมชนที่เกิดจากการมีความสัมพันธ์ในระดับเครือญาติ หรือคนท้องถิ่นด้วยกัน ก็จะมี ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยน้อยเช่นกัน

2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรงเดช ดารามาศ¹⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปไว้ว่า ที่ตั้งของบ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 65 สะพาน มีผู้อยู่อาศัยจำนวนทั้งสิ้น 2,165 คน จำนวนครอบครัว 581 หลังคาเรือน ลักษณะของผู้อยู่อาศัยจะเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน แสดงให้เห็นลักษณะครอบครัวได้อย่างเหนียวแน่น อบอุน ผูกพันกันในครอบครัว ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

ทำเลที่ตั้งของบ้านใต้สะพานจะตั้งอยู่ในเขตชั้นกลางและเขตชั้นใน ซึ่งเป็นย่านความเจริญและแหล่งการค้ามากที่สุดซึ่งเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยในบ้านใต้สะพานมาก

การประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยในบ้านใต้สะพาน ส่วนใหญ่ต้องหางานทำเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่ ก็ตาม อาชีพของผู้อยู่อาศัยใต้สะพาน เป็นอาชีพที่มีลักษณะไม่มั่นคง คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ในลักษณะการใช้แรงงานมากที่สุด เช่น แบกข้าวสาร ล้างจาน เช็ดกระจก รถ ยาม ฯลฯ รองลงมา คือ อาชีพค้าขายเล็กน้อย มีลักษณะเป็นการค้าขายกันเองในชุมชน หรือขายในลักษณะหาบเร่ คือ ขายข้าวแกง ขายพวงมาลัย ขายไม้กวาด ฯลฯ และอาชีพรับซื้อของเก่า โดยใช้รถซาเล้งหรือรถสามล้อถีบ เพื่อ

¹⁷ ทรงเดช ดารามาศ, “บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.)

รับซื้อของเก่า เศษกระดาษตามบ้าน หรือเก็บของเก่าตามกองขยะต่างๆ ซึ่งตระเวนไปในย่านต่างๆ ไม่ไกลจากที่พักมากนัก

มีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพรับราชการ โดยระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงานหรือโรงเรียน อยู่ห่างจากที่พัก ในรัศมี 5 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่เกินวันละ 10 บาท แสดงให้เห็นว่าเหตุผลที่สำคัญของการอาศัยอยู่ใต้สะพานคือหาที่ใกล้แหล่งงาน สะดวกในการเดินทาง ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน

รายได้-รายจ่ายของผู้อยู่อาศัยในบ้านใต้สะพาน ส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายวัน ไม่แน่นอน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ ครึ่งหนึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ไม่เกิน 3,000 บาท รายจ่ายหลัก คือ ค่าอาหาร 204 ครอบครัว มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย 171 ครอบครัว มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่าย ทำให้มีหนี้สิน โดยส่วนใหญ่เป็นแหล่งเงินกู้นอกระบบ ซึ่งมีดอกเบี้ยสูงมากถึงร้อยละ 10-20 บาท/เดือน บางครอบครัวรายจ่ายหลัก คือ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และมีรายได้สูงกว่ารายจ่าย 30 ครอบครัว ทำให้พอมีเงินเหลือเก็บออมจำนวนเงินที่เก็บออมครอบครัวละ 100-500 บาท 51 ครอบครัว เงินออมสูงสุด 2,000 บาทขึ้นไป 8 ครอบครัว

ลักษณะทางสังคมของผู้อยู่อาศัยในบ้านใต้สะพาน มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ เนื่องจากความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ มีการร่วมกิจกรรมบ้างเป็นครั้งคราว เมื่อมีงานประเพณี เฉพาะชุมชนใต้สะพานที่มีผู้อยู่อาศัยมาก ปัญหาที่พบในชุมชนใต้สะพาน คือ ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท ลักขโมย การล่องเกินทางเพศ และปัญหาสภาพความเป็นอยู่ คือ ยุงชุมมาก เด็กตกน้ำตาย และปัญหาเรื่องเสียง

คนใต้สะพานคิดว่าตัวเองมีสิทธิที่จะอยู่อาศัย เนื่องจากเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย และพื้นที่ใต้สะพานเป็นที่ว่างของรัฐที่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อะไร และคิดว่าเป็นพื้นที่ที่เขาเสียภาษี และคิดว่าจะอยู่ใต้สะพานต่อไปหรือจนกว่าจะถูกไล่

เมื่อต้องย้ายไปจริงๆ ก็ต้องการให้รัฐแก้ปัญหาโดยการจัดสรรที่ดินพร้อมสาธารณูปโภคให้เช่าระยะยาว โดยที่อยู่ใหม่อยู่ใกล้แหล่งงาน

จากการรื้อย้ายในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าคนเหล่านี้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร หลังจากที่เขาได้มีบ้านเป็นของตัวเองแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่ของเขาจะดีขึ้นหรือแย่กว่าเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ถ้าคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่ของคนในชุมชนดีขึ้น ก็ส่งผลดีแก่ประเทศชาติ แต่หากว่าคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแย่ลงก็จะส่งผลเสียหายกับประเทศชาติ

บุญชู เวทโอสถ¹⁸ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรื้อย้าย เรื่องการประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสู่ชานเมือง :กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช ศึกษาผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดจากตำแหน่งที่ตั้งต่างๆ ในกรุงเทพฯ ไปยังที่ตั้งใหม่ ในลักษณะโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ของการเคหะแห่งชาติ โดยศึกษาในด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดทั้งประเมินผลสำเร็จของโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้โครงการประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากสามารถตอบสนองผู้ที่เข้าอยู่อาศัยได้ในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และความพอใจในด้านต่างๆ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ผู้ที่ย้ายเข้าอยู่อาศัยมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ได้สิทธิ์ทั้งหมดและบางส่วนได้รับเงินชดเชยในการรื้อย้ายจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่า ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น 2 ชั้น สร้างแบบถาวรใช้วัสดุไม้และกระเบื้องรวมกัน สร้างบนที่ดินเฉลี่ย 19.5 ตารางวา ผู้อยู่อาศัยในโครงการมีความสะดวกในการอยู่อาศัยลดลง แต่ความสัมพันธ์ของชุมชนดีขึ้นประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง การย้ายมีผลกระทบต่ออาชีพเล็กน้อย ทำให้รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยลดลง แต่รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ผู้อยู่อาศัยมีความสามารถที่จะอยู่อาศัยในโครงการ โดยมีผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจไม่มากนัก

กรกช ปริศวงค์¹⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่องการรื้อย้ายชุมชนคลองเตยระยะที่ 3 กรณีศึกษาชุมชนวัชรพล รามอินทรา โดยทำการศึกษา สภาพปัจจุบัน ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ ของผู้อยู่อาศัย และศึกษาผลของการรื้อย้ายชุมชนแออัดสู่ชานเมืองในด้านต่างๆ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ การศึกษาโครงการในด้านสภาพทางกายภาพและสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้อยู่อาศัยมีความพอใจในโครงการระดับหนึ่ง แต่ก็ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เนื่องจากชุมชนใหม่ไกลจากแหล่งงาน และความสะดวกในการเดินทาง ทำให้มีการว่างงานเพิ่มมากขึ้น สภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย 2 ชั้น ที่สร้างอย่างถาวร ในขนาดที่ดินประมาณ 20 ตารางวา ชาวชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ต่อครอบครัวลดลง รายจ่ายต่อครอบครัวลดลง ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม และมีหนี้สิน เนื่องจากภาระในการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ความสัมพันธ์และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนน้อยลง ความสะดวกในด้านบริการสาธารณูปโภคภายในชุมชนมีความพร้อมมากกว่าเดิม ผู้อยู่อาศัยในโครงการมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชน ผลกระทบจากการรื้อย้ายชุมชนสู่ชานเมือง ส่วนใหญ่เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเดินทาง

¹⁸ บุญชู เวทโอสถ, "การประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสู่ชานเมือง:กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช,"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

¹⁹ กรกช ปริศวงค์, "การรื้อย้ายชุมชนคลองเตยระยะที่ 3 กรณีศึกษาชุมชนวัชรพล รามอินทรา,"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นลักษณะของการทำวิทยานิพนธ์เป็นกลุ่มศึกษาชุมชนใหม่ของชาวชุมชนใต้สะพาน ประกอบด้วย 3 เรื่อง คือ การก่อสร้างที่อยู่อาศัยของผู้ที่ย้ายจากชุมชนใต้สะพาน¹ ซึ่งเป็นการนำเสนอ เทคโนโลยีการก่อสร้างบ้านใหม่ของชาวชุมชนใต้สะพานหลังจากการรื้อย้ายมาว่ามีรูปแบบการก่อสร้าง 6 รูปแบบคือแบบที่ 1 ปลูกสร้างโดยคนในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในการสร้างบ้าน และประกอบอาชีพช่างก่อสร้าง ปัญหาในการสร้างบ้านรูปแบบนี้มาจากการขาดเงินทุน และการประหยัดวัสดุมากเกินไป ทำให้โครงสร้างบางส่วนอาจจะไม่แข็งแรง แบบที่ 2 สร้างโดยคนในครอบครัว และมีเพื่อนหรือญาติมาช่วย ปัญหาในการสร้างบ้านแบบนี้มาจากการขาดเงินทุน และแรงงานในบางช่วงเวลาซึ่งไม่สามารถกำหนดเวลาที่จะให้เพื่อนหรือญาติมาช่วยได้ แบบที่ 3 สร้างโดยการรวมกลุ่มกันระหว่างคนในชุมชน ปัญหาในการสร้างบ้านแบบนี้มาจากการขาดเงินทุน ขาดความรู้ และสร้างบ้านตามกันโดยไม่รู้วิธีที่สร้างนั้นถูกหรือผิด แบบที่ 4 สร้างโดยการจ้างเฉพาะแรงงาน เป็นการจ้างผู้ที่มีความรู้ในการสร้างบ้าน ปัญหาการสร้างบ้านมาจากการขาดเงินทุน ไม่มีแรงงาน และใช้เวลาในการก่อสร้างนาน แบบที่ 5 สร้างโดยการจ้างเหมาบางส่วน เป็นการจ้างผู้ที่มีความรู้ในการสร้างบ้านเฉพาะด้าน ปัญหาในการสร้างบ้านมาจากการขาดเงินทุน และขาดความรู้ในเรื่องการก่อสร้างบางส่วน ทำให้จำเป็นต้องจ้างและเป็นการประหยัดมากเกินไป แบบที่ 6 สร้างโดยการจ้างเหมาทั้งหมด เป็นการจ้างผู้ที่ไม่มีความรู้ในการสร้างบ้านและไม่เคยสร้างบ้านมาก่อน ผู้รับเหมาที่จ้างจะเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน ปัญหาในการสร้างบ้านแบบนี้มาจากการขาดเงินทุนและขาดความรู้ในเรื่องการก่อสร้าง ในการสร้างบ้านในชุมชนมีการสร้างในรูปแบบที่ 6 มากที่สุด และรูปแบบที่ 4 น้อยที่สุด เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสร้างบ้านของผู้ที่ย้ายจากใต้สะพาน ประกอบด้วย ความรู้พื้นถิ่นที่มาจากการประกอบอาชีพ หรือประสบการณ์ในอดีตที่เคยมีมา การใช้วัสดุพื้นถิ่นที่สามารถหามาได้โดยไม่ต้องซื้อ และระบบการก่อสร้างก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชน การรวมตัวของชุมชนมากยิ่งขึ้น ยิ่งระดับของการร่วมกันสร้างมากขึ้น ก็สามารถลดค่าก่อสร้างและเวลาในการก่อสร้างลงได้มาก ดังนั้นหากมีรวมกลุ่มกันมากขึ้น แบบบ้านที่เหมาะสมกับระดับรายได้และเงินสนับสนุนที่เพียงพอหลังจากการรื้อย้าย และส่งเสริมอาชีพ ก็จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในการสร้างบ้านของชาวชุมชนใต้สะพานได้

¹ กรทิพย์ พุกฤษ์ประเสริฐดี, "การก่อสร้างที่อยู่อาศัยของผู้ที่ย้ายจากชุมชนใต้สะพาน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544).

เรื่องที่สอง คือการใช้พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนที่ถูกรื้อย้ายจากบ้านใต้สะพานในกรุงเทพมหานคร² ซึ่งเน้นประเด็นการศึกษาการใช้พื้นที่อยู่อาศัยในบ้าน และในชุมชนใหม่ของคนใต้สะพานเป็นหลัก สุดท้ายคือเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน ซึ่งเป็นการศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงภายหลังการรื้อย้ายของกลุ่มประชากรดังกล่าว มีวิธีการดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบต่อการใช้ชีวิตที่เกิดขึ้นกับผู้ที่อยู่อาศัยใต้สะพานหลังจากย้ายมาอยู่ที่ใหม่ ซึ่งเป็นการปรับปรุงชุมชนแออัด โดยการย้ายชุมชนเดิมไปอยู่ที่ใหม่ (Slum Relocation)

ในการรื้อย้ายชุมชนใต้สะพานครั้งนี้ เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งในขณะนั้นมีข่าวจากหนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่า การย้ายชุมชนใต้สะพานมาอยู่ที่ใหม่ จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้นหรือแย่ลง ซึ่งจุดประเด็นความสนใจของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงเริ่มหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ยิ่งทำให้เกิดความสนใจเพิ่มมากขึ้น เมื่อทราบว่าในการรื้อย้ายครั้งนี้แตกต่างจากการรื้อย้ายที่อยู่อาศัยครั้งที่ผ่านมา ๑ มา คือชาวชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการเรียกร้องสิทธิในการเลือกที่ดินที่เหมาะสมสำหรับตนเอง และเป็นชุมชนแรกที่มีการเคหะแห่งชาติเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนดำเนินการบริหารชุมชนเอง แต่จากการย้ายคนจากใต้สะพานทั่วกรุงเทพมหานคร ที่เคยอยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลาช้านาน ไปอยู่ที่แห่งใหม่ 3 แห่งย่อมส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ศุภชัย ถาวรสุกเจริญ, “การใช้พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนที่ถูกรื้อย้ายจากบ้านใต้สะพานในกรุงเทพมหานคร”, 2545.

ตารางที่ 3.1 : ขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษา ระยะเวลาที่ดำเนินการ	2544									2545								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ทราบข่าวการรื้อย้าย	22-Apr-44																	
2. เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		=====																
3. สำรวจพื้นที่เบื้องต้น และสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสร้างโครงร่างการสัมภาษณ์		=====																
4. สร้างโครงร่างการวิจัยและกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา			=====															
5. กำหนดวัตถุประสงค์				=====														
6. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		=====																
7. กำหนดและจัดกลุ่มตัวแปร				=====														
8. สร้างเครื่องมือในการวิจัย (1) การสำรวจกายภาพ (2) โครงสร้างแบบสัมภาษณ์					=====													
9. ตรวจสอบความตรงในเนื้อหา						=====												
10. ทดสอบเครื่องมือครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และปรับปรุง				=====				=====										
11. สำรวจข้อมูลภาคสนาม										=====								
12. วิเคราะห์ข้อมูล												=====						
13. สรุปวิเคราะห์เขียนรายงานครั้งที่ 1 และแก้ไข													=====					
14. สอบวิทยานิพนธ์																		■
15. แก้ไขรายงาน													=====					
16. เสร็จสมบูรณ์																		■

ตารางที่ 3.1 : ขั้นตอนการศึกษา

ซึ่งเริ่มจากการกำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ ชุมชนจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ที่รองรับผู้บวกรุกได้สะพาน
จำนวน 3 แห่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

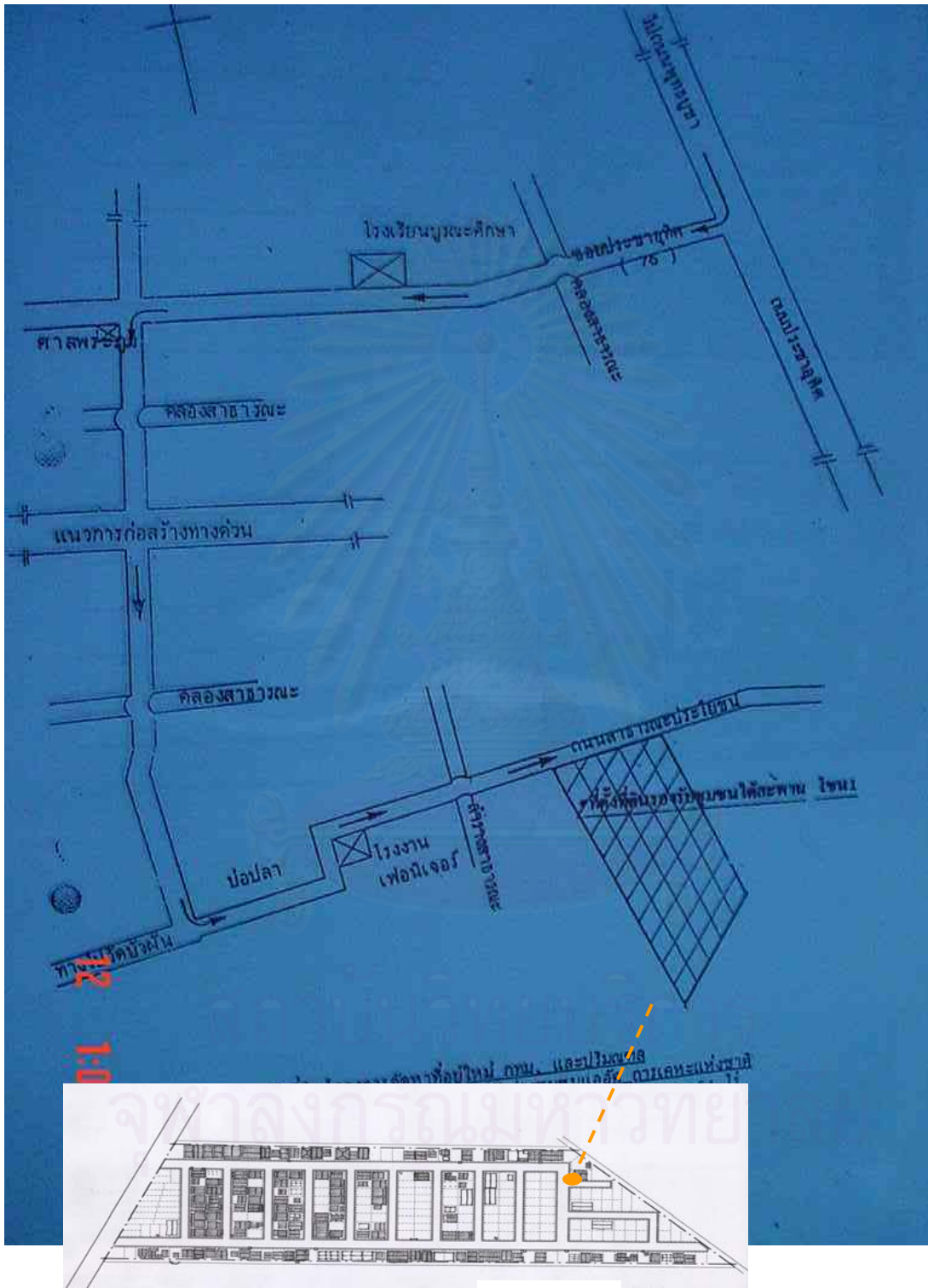
3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ประกอบด้วย

- ชุมชนประชาอุทิศ 76 ตั้งอยู่บริเวณซอยประชาอุทิศ 76 แขวงทุ่งครุ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- ชุมชนอ่อนนุช 3 ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขาภิบาล 1 แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
- ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขาภิบาล 3 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

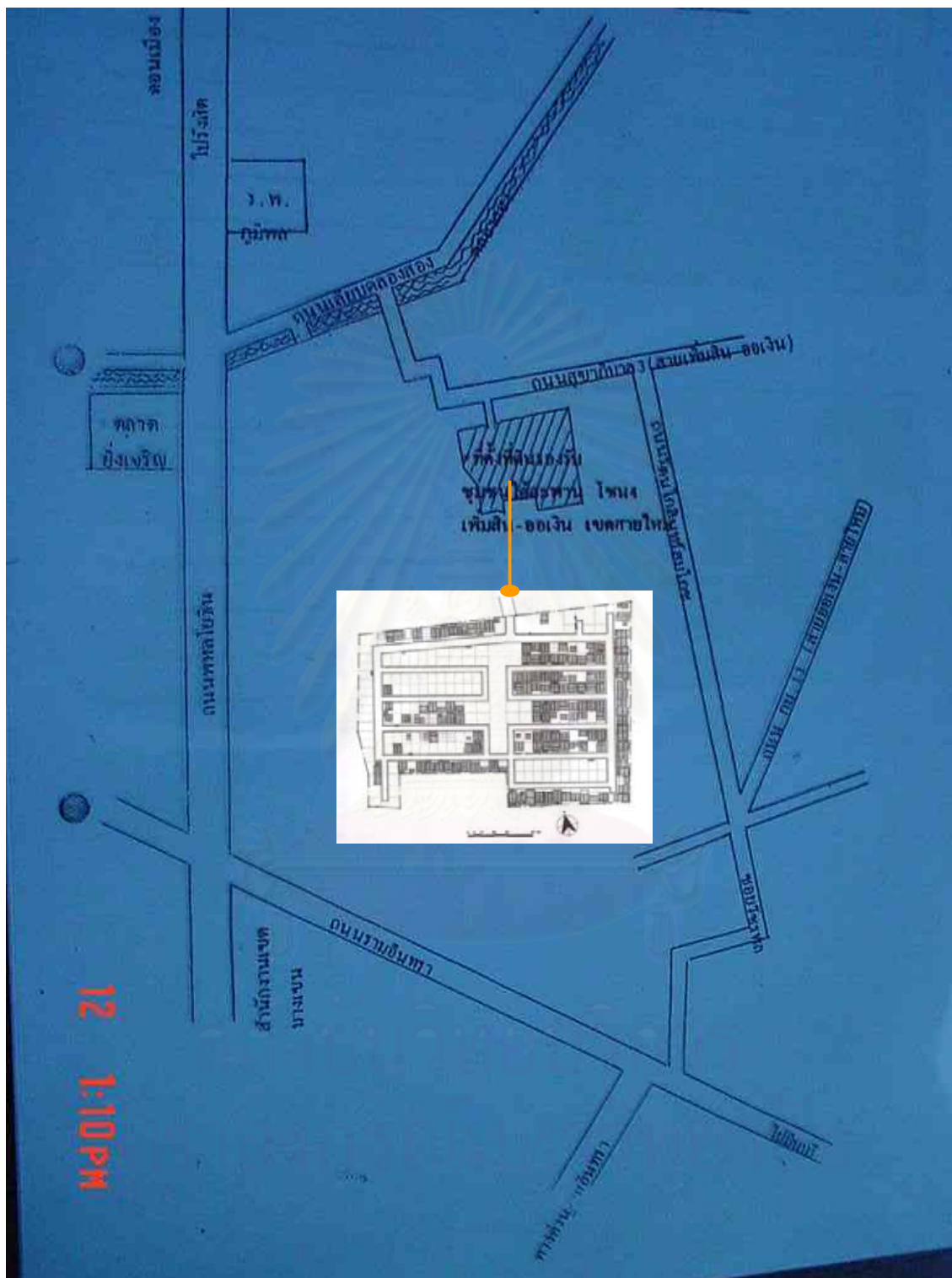

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.2 : แผนที่แสดงที่ตั้งชุมชนประชาอุทิศ 76

ที่มา : สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ดำเนินการสำรวจโดยศุภชัย อวารสุกเจริญ และผู้วิจัย

ภาพที่ 3.4 : แผนที่แสดงที่ตั้งชุมชนเพิ่มสิน-อองเงิน

ที่มา : สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ดำเนินการสำรวจโดยศุภชัย ถาวรสุภเจริญ และผู้วิจัย

หลังจากที่ทราบพื้นที่ที่ทำการศึกษแล้ว ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากกำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน และกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแล้ว

ซึ่งมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 3.2.1 เข้าพบเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อขอรายละเอียดชุมชนได้สะพาน ตั้งแต่ก่อนรื้อย้าย
- 3.2.2 สํารวจชุมชนอ่อนนุช 3 และแนะนำตัวอย่างไม่เป็นทางการกับประธานชุมชน
- 3.2.3 ศึกษาเอกสารที่ได้จากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
- 3.2.4 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2544 เข้าร่วมประชุมที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ซึ่งเป็นการประชุมประจำเดือนของชาวชุมชนทั้ง 3 แห่ง ร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ เพื่อที่จะเข้าไปถ่ายภาพสภาพความเป็นของชาวชุมชน และสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยในชุมชนหลังจากศึกษาเอกสารที่ได้มาจากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยแล้ว พบว่ามีความน่าสนใจที่จะศึกษาพื้นที่รองรับทั้ง 3 ชุมชน เนื่องจากเป็นตัวแทนของชาวได้สะพาน เข้าพบเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร เพื่อขอรายละเอียดข้อมูลในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนได้สะพาน
- 3.2.5 เมื่อได้ฟังชุมชนเบื้องต้นแล้ว ได้ดำเนินการสำรวจชุมชนทั้ง 3 แห่ง โดยการถ่ายภาพ การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อออกแบบแบบสัมภาษณ์
- 3.2.6 หลังจากได้แบบสัมภาษณ์แล้ว ได้นำแบบสัมภาษณ์เข้าทดสอบครั้งที่ 1 เมื่อ
- 3.2.7 วันที่ 28 ตุลาคม 2544 เข้าร่วมประชุมประจำเดือนกับทั้ง 3 ชุมชน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน
- 3.2.8 ได้นำแบบสัมภาษณ์เข้าทดสอบครั้งที่ 2 เมื่อ
- 3.2.9 ระหว่างที่สำรวจพื้นที่ ชาวชุมชนได้มีกิจกรรมงานตั้งศาล งานวันพ่อ งานวันเด็ก ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตถึงการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนกับกิจกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งได้บันทึกภาพไว้
- 3.2.10 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ชาวชุมชน
- 3.2.11 เมื่อได้ข้อมูลครบทุกครัวเรือน จึงรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ช่วงเวลาในการศึกษาอยู่ในช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เป็นเวลาประมาณ 10 เดือน โดยเริ่มศึกษาหลังจากบรรจุชาวชุมชนใต้สะพานลงพื้นที่แล้วประมาณ 3 เดือน เนื่องจากช่วงเวลานี้เป็นเวลาที่ชาวชุมชนลำบากที่สุด ชาวชุมชนต้องประสบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิม

จากการสำรวจข้อมูลประชากรเบื้องต้น พบว่า จำนวนผู้เข้าอยู่อาศัยในชุมชนช่วงแรกไม่แน่นอน มีการย้ายเข้าย้ายออกตลอดเวลา ทำให้เกิดปัญหาในการเก็บข้อมูล ต่อมาเมื่อมีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ ร่วมกับมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2544 จากการประชุมครั้งนี้ มติที่ประชุมสรุปว่าดำเนินการสำรวจผู้เข้าอยู่อาศัยจริงในแต่ละพื้นที่ และตัดสิทธิ์ที่ดินที่ผู้ได้รับสิทธิ์ไม่เข้ามาปลูกสร้างบ้านและอยู่อาศัยภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ผู้วิจัยจึงรอผลการพิจารณาตัดสิทธิ์ในที่ดิน เพื่อทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน แล้วจึงได้ดำเนินการกำหนดกลุ่มตัวอย่างต่อไป ซึ่งได้ใช้เวลาในช่วงดังกล่าวทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคยกับชาวชุมชน ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชน ให้เกิดความเข้าใจกลุ่มประชากรให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตทางด้านเนื้อหา และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตภายหลังการรื้อย้าย ผู้วิจัยได้นำวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีคุณภาพชีวิตและแนวความคิดเรื่องการนำความจำเป็นพื้นฐานมาใช้ในกรุงเทพมหานคร ดังที่อ้างถึงในบทที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นเครื่องบ่งชี้สภาพสังคม พื้นฐานทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต โดยเลือกใช้เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรที่จะดำเนินการศึกษา สรุปเป็นตัวแปร 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : ตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่ 2 : ตัวแปรด้านกายภาพที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย ลักษณะบ้าน วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน การมีน้ำประปาและไฟฟ้า จำนวนห้องน้ำ และความเป็นสัดส่วนในการอยู่อาศัย

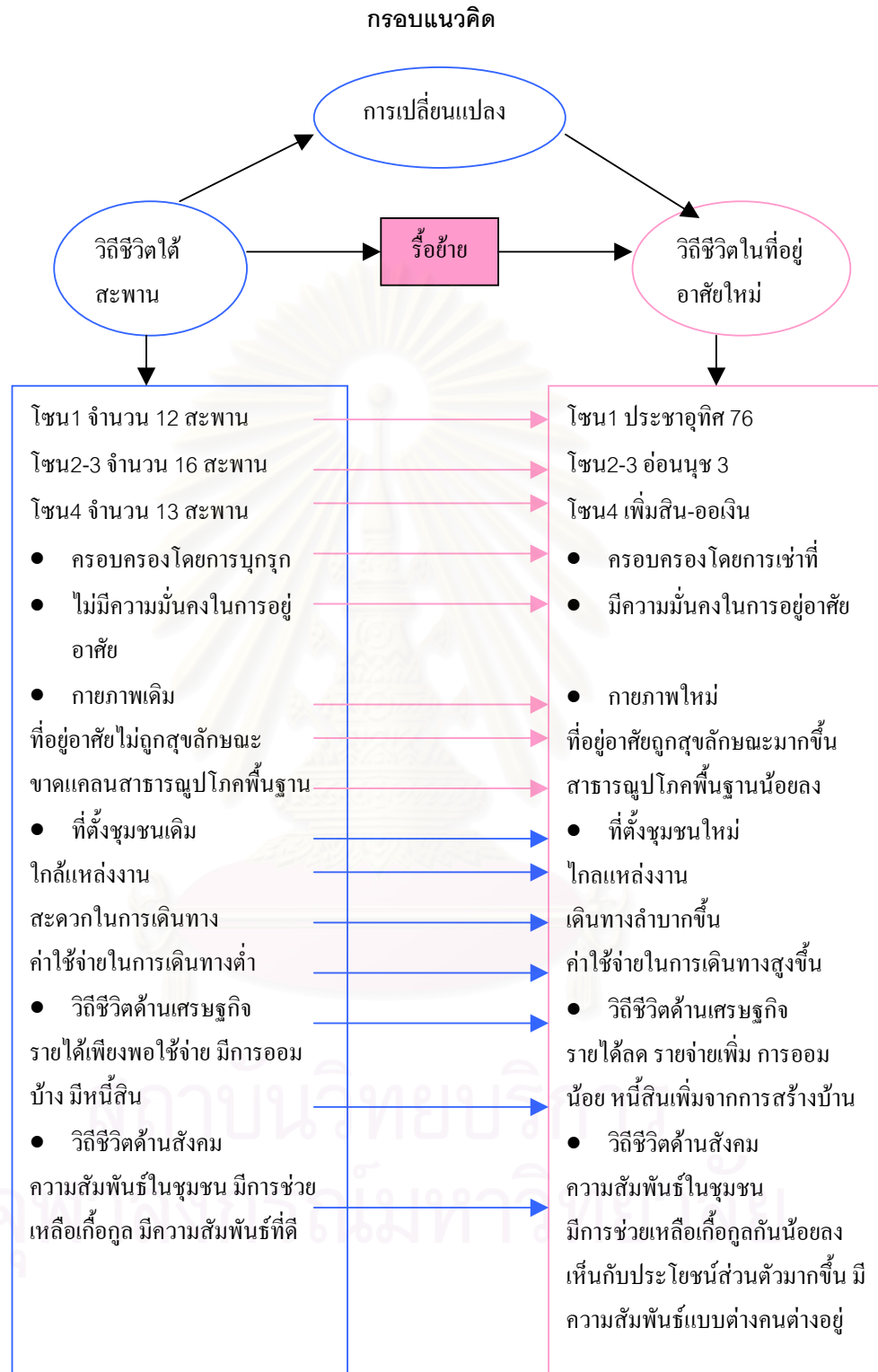
กลุ่มที่ 3 : ตัวแปรด้านวิถีชีวิต ซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ตัวแปรวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย อาชีพและอาชีพเสริม แหล่งงาน วิธีการเดินทางไปทำงาน ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน รายได้ รายจ่าย การออม และการมีหนี้สิน
- ตัวแปรวิถีชีวิตด้านสังคม ประกอบด้วย การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว การเข้าถึงสถานพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว การเข้าถึงแหล่งค้าอาหารและสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การพักผ่อน เวลาพักผ่อน และความสัมพันธ์ในชุมชน

โดยตัวแปรกลุ่มที่ 2 และ 3 จะถามเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการรื้อย้าย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการย้ายที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวชุมชน ซึ่งมีกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.5 กรอบแนวคิด

หลังจากทราบเนื้อหาที่จะดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกต การถ่ายภาพ การใช้แผนที่กรุงเทพมหานคร และการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ โดยมีรายละเอียดการเลือกใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เนื่องจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ชาวชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์ เพราะสามารถอธิบายและทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างในด้านเนื้อหาได้ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสร้างแบบสัมภาษณ์ไว้เรียบร้อยแล้ว ตามไปตามลำดับ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน และได้ข้อมูลครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้เข้าไปในชุมชน ให้ความเป็นกันเองและทำความคุ้นเคยกับชาวชุมชน ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งเป็นการพูดคุยกัน ทำให้สามารถเชื่อถือได้ว่าข้อมูลมีความถูกต้อง เชื่อถือได้

2. การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตมาประกอบด้วย เนื่องจากข้อมูลบางข้อมูลอาจไม่ได้รับคำตอบโดยตรงจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงใช้การสังเกตจากลงสำรวจชุมชนในแต่ละครั้งเพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ในชุมชน ฯลฯ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การถ่ายภาพ เพื่อให้เห็นสภาพของชุมชนได้ชัดเจน ตลอดจนทราบพัฒนาการของการก่อสร้างบ้านอยู่อาศัยของชาวชุมชน

4. แผนที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้แผนที่ให้กลุ่มตัวอย่างกำหนดเส้นทางการเดินทางจากบ้านไปที่ทำงาน และวัดระยะทางตามที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์

5. การแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ทำวิทยานิพนธ์อีก 2 ท่านที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับประชากรกลุ่มเดียวกัน ระยะเวลาใกล้เคียงกัน หากพบข้อมูลขัดแย้งกัน ก็จะกลับไปตรวจสอบอีกครั้ง หลังจากนั้นได้ดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ และทดลองเครื่องมือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 การทดลองเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับชุมชนประชาอุทิศ 76, ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน 18 ชุม โดยดำเนินการทดสอบชุมชนละ 6 ชุม ระหว่างวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 จนถึง 19 สิงหาคม พ.ศ.2544 เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในด้านเนื้อหา และการสื่อสารระหว่างผู้วิจัย กับผู้ตอบ จากการสัมภาษณ์พบว่าแบบสัมภาษณ์ยังขาดข้อมูลที่สำคัญ และมีคำถามที่ทำให้ผู้ตอบเกิดความเข้าใจไม่ตรงกับคำตอบที่ผู้วิจัยต้องการ จึงได้นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาให้ชัดเจนและถูกต้อง ตลอดจนปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและด้านการสร้างแบบสัมภาษณ์ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง และได้นำไปทดลองอีกครั้ง ในครั้งนี้ได้นำไปทดลองใช้เพียง 2 ชุมชน คือชุมชนอ่อนนุช 3 จำนวน 2 ชุม และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน 2 ชุม โดยดำเนินการในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 จนถึง 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เพื่อตรวจสอบความเข้าใจอีกครั้ง จากการทดสอบครั้งนี้พบว่าผู้วิจัยกับผู้ตอบมีความเข้าใจตรงกัน และทางด้านเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่ต้องการดำเนินการวิจัย จึงจัดทำแบบสัมภาษณ์จริงเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน เป็นนิสิตปริญญาโท ภาควิชาเคหการ ซึ่งได้ดำเนินการร่วมกันตั้งแต่ทดสอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี และในขณะที่ดำเนินการสัมภาษณ์จริงในแต่ละครั้งได้ดำเนินการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หากมีข้อสงสัยก็สามารถสื่อสารกันได้โดยง่าย

3.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ได้สำรวจชุมชน พบว่า การเข้าอยู่อาศัยยังไม่แน่นอน และการสำรวจเพื่อตัดสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยก็ขยายระยะเวลาอย่างไม่มีกำหนดที่แน่นอน ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจะรอเวลาดังกล่าวได้ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มประชากรในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2544 โดยนำแผนผังชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ลงไปสำรวจจำนวนผู้พักอาศัยในแต่ละบ้านด้วยตนเองตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2544 จนถึง 15 มกราคม พ.ศ.2545 สรุปได้ว่ามีจำนวนประชากรตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรในการศึกษา

ชุมชน	ประชากร				
	จำนวนแปลงทั้งหมด	ได้รับสิทธิ์ (ครัวเรือน)	เข้าอยู่อาศัย (ครัวเรือน)	เข้าอยู่อาศัย	
				จำนวนคนอยู่อาศัย	ร้อยละของผู้ได้รับสิทธิ์
ประชาอุทิศ 76	293	164	113	99	68.9
อ่อนนุช 3	284	168	115	73	68.5
เพิ่มสิน-ออเงิน	266	159	131	136	82.4
รวม	743	491	359	308	85.8

รวมประชากรที่ศึกษา 359 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 1,062 คน

หลังจากทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด จึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลต่อครั้งเป็นเวลานาน โดยเฉลี่ย 1 ชั่วโมงต่อครัวเรือน และดำเนินการเก็บข้อมูลได้มากเฉพาะช่วงกลางวันในวันเสาร์-อาทิตย์ ด้วยข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาดำเนินการวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถดำเนินการได้ คือ ประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชุมชนดังนี้

- ชุมชนประชาอุทิศ 76 กลุ่มตัวอย่างเป็น 23 ครัวเรือน
- ชุมชนอ่อนนุช 3 กลุ่มตัวอย่างเป็น 23 ครัวเรือน
- ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน กลุ่มตัวอย่างเป็น 26 ครัวเรือน

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พยายามกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกสะพานที่ถูกรื้อย้าย และทุกพื้นที่ของชุมชนปัจจุบัน จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

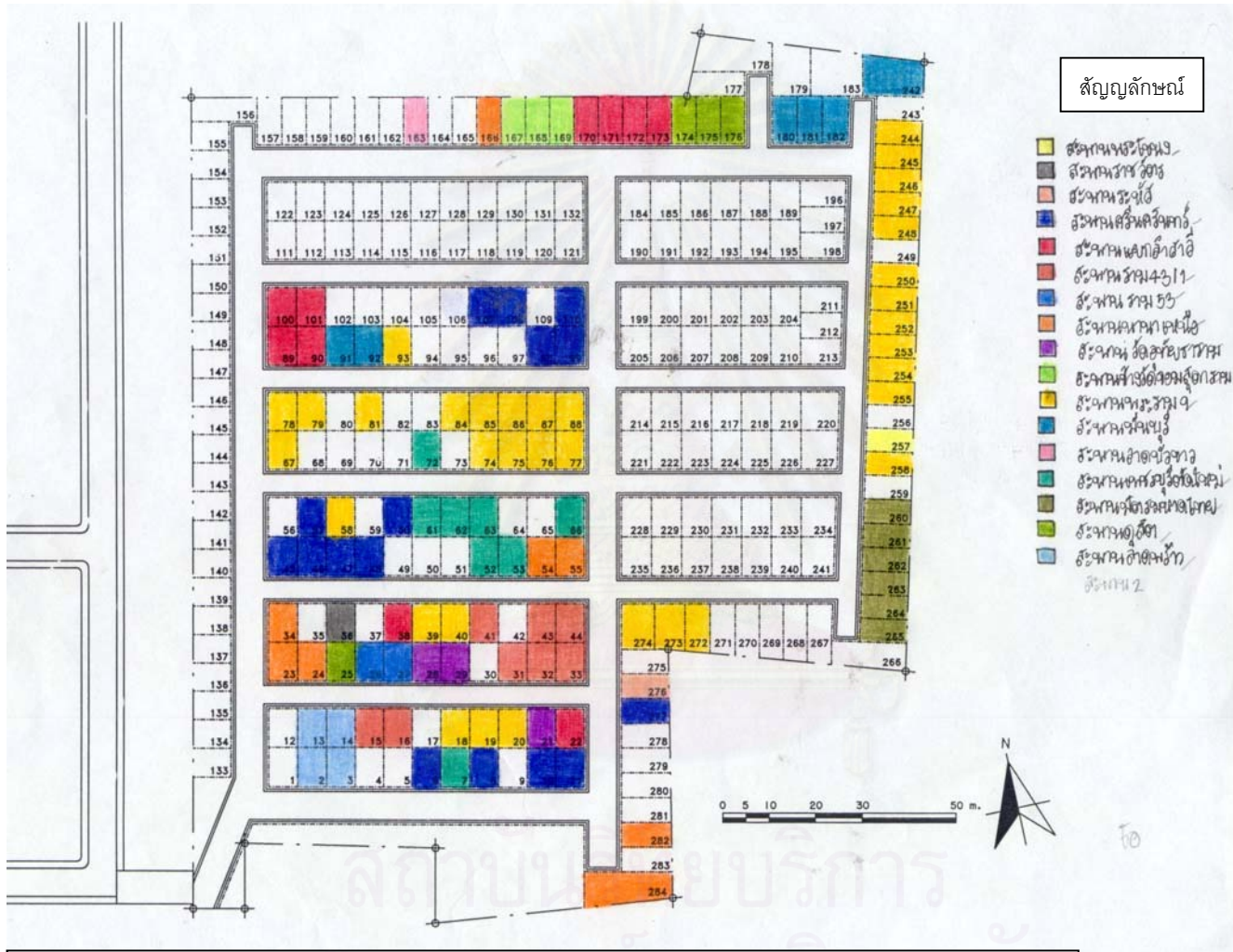
- ชุมชนประชาอุทิศ 76 เพิ่มเป็น 26 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 99 คน คิดเป็นร้อยละ 23
- ชุมชนอ่อนนุช 3 กลุ่มตัวอย่างเป็น 23 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 73 คน คิดเป็นร้อยละ 20
- ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็น 32 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 136 คน คิดเป็นร้อยละ 25

โดยเบื้องต้นจำแนกตามแหล่งที่มาจากสะพานที่ถูกรื้อย้าย โดยเชื่อว่าผู้ที่ย้ายมาจากสะพานเดียวกัน น่าจะมีลักษณะอาชีพ แหล่งงาน วิธีการดำเนินชีวิตคล้ายกันซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ สะพานนั้นๆ ได้ และเนื่องจากการสร้างบ้านอยู่อาศัยของผู้ถูกรื้อย้ายแต่ละสะพานกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุมชน บางกลุ่มสร้างบ้านอยู่ร่วมกับผู้ที่ย้ายมาจากสะพานเดียวกัน บางกลุ่มแยกไปสร้างบ้านอยู่

รวมกับผู้ที่ย้ายมาจากสะพานอื่น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายทั่วพื้นที่ชุมชน จึงทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง คิดเป็นร้อยละ 22.6 ของประชากรทั้งหมด กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 81 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 308 คน โดยมีรายละเอียดตามภาพที่ 3.6 3.7 และ 3.8 และตารางที่ 3.3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ดำเนินการสำรวจโดยศุภชัย ถาวรสุกเจริญ และผู้วิจัย
 ภาพที่ 3.7 : แผนผังแสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งที่มาของสะพานที่ถูกรื้อย้ายของชุมชนอ่อนนุช 3

ตารางที่ 3.3 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ชุมชน	ประชากร			
	สะพาน ที่ย้ายมา	เข้าอยู่อาศัย (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
ประชอุทิศ 76	1.สะพาน โกบ้อ	14	3	3
	2.สะพานวัดนางชี	11	2	3
	3.สะพานคลองราษฎร์สามัคคี	14	3	3
	4.สะพานดาวคะนองใน	9	1	2
	5.สะพานดาวคะนองนอก	17	3	3
	6.สะพานวัดเครือวัลย์	6	1	1
	7.สะพานคลองมอญ	1	1	1
	8.สะพานวัดกำแพง	1	1	0
	9.สะพานบางปะแก้วใน	9	1	2
	10.สะพานบางปะแก้วนอก	1	1	1
	11.สะพานอรุณอัมรินทร์	6	1	2
	12.สะพานราษฎร์บูรณะ	3	1	1
	13.สะพานบางกอกน้อย	20	4	4
รวม	13	113	23	26
อ่อนนุช 3	1.สะพานพระโขนง	1	1	0
	2.สะพานศรีนครินทร์	18	3	3
	3.สะพานแยกลำสาดี	10	2	2
	4.สะพานราม43/1	8	1	1
	5.สะพานราม 53	2	1	1
	6.สะพานมิตรมหาดไทย	6	1	1
	7.สะพานเพชรบุรีตัดใหม่	8	1	1
	8.สะพานนานาชาติ	6	1	2
	9.สะพานคูสิต	4	1	1
	10.สะพานวัดอุทัยธาราม	3	1	1
	11.สะพานพระราม9	35	5	6
	12.สะพานมีนบุรี	4	1	1
	13.สะพานระหัด	1	1	0
	14.สะพานลาดบัวขาว	1	1	1
	15.สะพานลาดพร้าว	4	1	1

ชุมชน	ประชากร			
	สะพาน ที่ย้ายมา	เข้าอยู่อาศัย (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
อ่อนนุช 3	16.สะพานราชวัตร 17.สะพานข้างวัดจอมสุคราหม	1 3	1 1	0 1
รวม	17	115	23	23
เพิ่มสิน-ออเงิน	1.สะพานบางบัว 2.สะพานใหม่ 3.สะพานเพิ่มสิน 4.สะพานเปรมประชากร 5.สะพานลาดยาว 6.สะพานบางซื่อ 7.สะพานซิดชน 8.สะพานจักรวรรดิไฟ 9.สะพานแค 10.สะพานโพธิ์โมสต์ 11.สะพานเพชรรัตน์ 12.สะพานเคหะทุ่งสองห้อง 13.สะพานวัดเสมียนนารี 14.สะพานลาดพร้าว	47 27 2 6 14 2 4 1 3 4 5 3 10 3	8 4 1 1 2 1 1 1 1 1 1 1 2 1	9 5 1 2 3 1 1 0 2 2 1 2 1 2
รวม	14	131	26	32
รวมทั้งหมด	44	359	72	81

ต่อไปได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะบ้านอยู่อาศัย ซึ่งลักษณะบ้าน และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน สะท้อนสภาพเศรษฐกิจ และความสามารถในการหารายได้ แสดงถึงฐานะของครัวเรือนนั้นๆ จึงได้กลุ่มตัวอย่างตามภาพที่ 3.9 3.10 และ 3.11

กลุ่มตัวอย่างชุมชนประชาอุทิศ 76

				
แปลงที่ 27	แปลงที่ 29	แปลงที่ 39	แปลงที่ 47	แปลงที่ 49
				
แปลงที่ 61	แปลงที่ 64	แปลงที่ 69	แปลงที่ 74	แปลงที่ 81
				
แปลงที่ 99	แปลงที่ 127	แปลงที่ 176	แปลงที่ 185	แปลงที่ 194
				
แปลงที่ 198	แปลงที่ 203	แปลงที่ 205	แปลงที่ 214	แปลงที่ 220
				
แปลงที่ 258	แปลงที่ 261	แปลงที่ 262	แปลงที่ 268	แปลงที่ 284
				
แปลง 288				

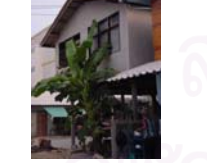

ภาพที่ 3.9 : กลุ่มตัวอย่างชุมชนประชาอุทิศ 76

กลุ่มตัวอย่างชุมชนอ่อนนุช 3

				
แปลงที่ 3	แปลงที่ 7	แปลงที่ 10	แปลงที่ 16	แปลงที่ 20
				
แปลงที่ 21	แปลงที่ 24	แปลงที่ 26	แปลงที่ 40	แปลงที่ 41
				
แปลงที่ 52	แปลงที่ 58	แปลงที่ 87	แปลงที่ 100	แปลงที่ 107
				
แปลงที่ 163	แปลงที่ 166	แปลงที่ 167	แปลงที่ 176	แปลงที่ 180
				
แปลงที่ 245	แปลงที่ 258	แปลงที่ 284		

ภาพที่ 3.10 : กลุ่มตัวอย่างชุมชนอ่อนนุช 3

กลุ่มตัวอย่างชุมชนเพิ่มสิน-ออกเงิน

				
แปลงที่ 6	แปลงที่ 10	แปลงที่ 13	แปลงที่ 37	แปลงที่ 47
				
แปลงที่ 49	แปลงที่ 52	แปลงที่ 57	แปลงที่ 59	แปลงที่ 66
				
แปลงที่ 70	แปลงที่ 72	แปลงที่ 74	แปลงที่ 90	แปลงที่ 93
				
แปลงที่ 97	แปลงที่ 105	แปลงที่ 107	แปลงที่ 115	แปลงที่ 126
				
แปลงที่ 136	แปลงที่ 142	แปลงที่ 151	แปลงที่ 155	แปลงที่ 157
				
แปลงที่ 164	แปลงที่ 166	แปลงที่ 187	แปลงที่ 203	แปลงที่ 217

ภาพที่ 3.11 : กลุ่มตัวอย่างชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

หลังจากนั้นได้ดำเนินการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2545 จนถึง 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 45 วัน จากการเก็บข้อมูลพบว่า ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาเกินกว่า 1 ชั่วโมง เนื่องจากบางครัวเรือนมีผู้อยู่อาศัยหลายคน ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่ทราบข้อมูลทั้งหมดของสมาชิกในครัวเรือน ทำให้การเก็บข้อมูลต่อครัวเรือนนั้นๆ มีการเก็บข้อมูลมากกว่า 1 ครั้ง

3.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษานี้เกิดหลังจากชุมชนได้รื้อย้ายจากใต้สะพานแล้ว ทำให้การศึกษาข้อมูลของชุมชนก่อนการรื้อย้าย มีข้อจำกัดต้องใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่มีการรวบรวมไว้แล้วเป็นหลัก และสัมภาษณ์ย้อนหลังประกอบ
2. ชาวชุมชนส่วนใหญ่ทำงานหนักมากทุกวัน กลับบ้านดึก ทำให้การเข้าศึกษาชุมชนทำได้เฉพาะช่วงเวลาสั้นๆ และในวันหยุดเป็นส่วนใหญ่
3. ข้อจำกัดในเรื่องประชากรกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากบางสะพาน ณ วันเก็บข้อมูลยังไม่เข้ามาอยู่อาศัย จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้
4. ข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ในบางประเด็น เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน ปัญหาในชุมชน ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจมีความลำเอียงส่วนบุคคลได้ จึงต้องใช้เทคนิคการสังเกตร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์โดยนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

- การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการบรรยายเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตประชากรเป้าหมาย และการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และข้อมูลทางวิชาการ มาอ้างอิงในการวิเคราะห์เชิงบรรยาย เพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่นอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนใต้สะพาน

4.1 ความเป็นมาของชุมชนใต้สะพาน

ชุมชนใต้สะพานก่อกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ 40 กว่าปีมาแล้ว คนรุ่นแรกของคนใต้สะพานส่วนใหญ่เป็นคนภาคกลาง ที่เดินทางเข้ามาทำมาหากินในกรุงเทพฯ ซึ่งในสมัยนั้นการเดินทางทางน้ำสะดวก คนเหล่านั้นจึงล่องเรือเข้ามาค้าขาย โดยเริ่มจากการแวะพักใต้สะพาน จนก่อสร้างเป็นที่พักชั่วคราว และจากความสะดวกสบายในการอยู่อาศัย ในที่สุดจึงก่อสร้างที่อยู่อาศัยถาวร และปักหลักทำมาหากินในกรุงเทพฯ

หลังจากนั้นการอยู่อาศัยใต้สะพานก็เติบโตขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จำนวนคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ใต้สะพานเริ่มเพิ่มขึ้น ทั้งที่อพยพมาจากต่างจังหวัดเพื่อหางานทำ และคนจนในเมืองที่ประสบปัญหาด้านค่าครองชีพ ไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าบ้าน หรือถูกไล่ออกจากชุมชนแออัดอื่น ก็ลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ใต้สะพาน¹ มีผู้อยู่อาศัยใต้สะพานจำนวน 63 สะพาน รวม 587 หลังคาเรือน 696 ครอบครัว คิดเป็นจำนวนประชากร 2,118 คน ที่ตั้งของบ้านใต้สะพานที่มีผู้อยู่อาศัย ตั้งอยู่ในเขตชั้นกลางและเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร ในย่านที่มีความเจริญและแหล่งการค้าที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยใต้สะพาน เนื่องจากคนใต้สะพานส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 66.80 ศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยคนเหล่านี้มักประกอบอาชีพในลักษณะการใช้แรงงาน รับจ้างทั่วไป กรรมกรแบกหาม ในบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัย²

ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไป เป็นผู้ด้อยโอกาสในเรื่องการใช้บริการสาธารณูปโภคของรัฐ เนื่องจากเป็นชุมชนบุกรุก ต้องใช้น้ำและไฟฟ้าโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง ลักษณะทางสังคมมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ มีการรวมกิจกรรมบ้างเป็นครั้งคราว เมื่อมีงานประเพณี อันเนื่องมาจากความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ³

“ใต้สะพาน” ที่อยู่ที่ไม่น่าจะเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ได้ แต่ก็มีคนจำนวนหนึ่งเข้าไปอยู่อาศัย ชุมชนใต้สะพานถูกจัดว่าเป็นที่อยู่อาศัยที่นับว่าต่ำที่สุดในสสารบบของคำว่าที่อยู่อาศัย และเป็นผู้ด้อยโอกาสใน

¹ มุลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย, บ้านใหม่คนใต้สะพาน

² ทรงเดช ดารามาต, “บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

³ เรื่องเดียวกัน.

สังคม จากเหตุการณ์เพลิงไหม้ได้สะพานดาวคะนอง ทำให้เสียงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมเป็นจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุไฟไหม้มาจากกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ใต้สะพาน เหตุการณ์นี้ทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจกับคนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ รัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาบ้านใต้สะพาน โดยกำหนดแนวทางการฟื้นฟูและบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม 2536 โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณในการรื้อย้าย 160.875 ล้านบาท ให้การเคหะแห่งชาติร่วมกับกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ให้กับคนใต้สะพาน⁴

4.2 การเตรียมความพร้อมในการรื้อย้าย

จากมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว ได้มอบหมายให้กรุงเทพมหานคร และการเคหะแห่งชาติ เร่งดำเนินการภายในปีงบประมาณ 2537 เพื่อให้การดำเนินการจัดโครงการรองรับผู้อพยพโยกย้ายจากชุมชนใต้สะพานสามารถดำเนินการไปด้วยความรวดเร็ว และสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนได้ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนใต้สะพาน ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 114 / 2539 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2539 ซึ่งประกอบด้วย⁵

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	ประธานและคณะกรรมการ
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ที่กำกับดูแลงานของกรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ที่กำกับดูแลงานของการเคหะแห่งชาติ	คณะกรรมการ
4. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	คณะกรรมการ
5. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ
6. ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	คณะกรรมการและเลขานุการ

โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1. พิจารณากำหนดมาตรการ และแนวทางในการจัดโครงการรองรับผู้อพยพโยกย้ายจากชุมชนแออัดบริเวณใต้สะพาน

⁴ กรุงเทพมหานคร, “คำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 2497/2543 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนใต้สะพาน,” 8 สิงหาคม 2543.

⁵ กระทรวงมหาดไทย, “คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 114/2539 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนใต้สะพาน และริมคูคลอง,” 11 เมษายน 2539.

2. พิจารณาประสานการให้ได้มาซึ่งที่ดิน โดยการซื้อหรือขอใช้จากหน่วยงานรัฐหรือเอกชน เพื่อจัดทำโครงการที่อยู่ใหม่ รองรับประชาชนที่ต้องอพยพโยกย้าย
3. ติดตามและกำกับดูแล การดำเนินงานของหน่วยงานทั้งกรุงเทพมหานคร และการเคหะแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีการช่วยเหลือประชาชนเมื่อย้ายไปอยู่ที่ใหม่
4. แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือแก่ชุมชนได้สะพานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และจัดเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรื้อย้าย เมื่อพื้นที่รองรับการรื้อย้ายแล้วเสร็จ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ตามคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 3576 / 2541 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2541 ต่อมาในปี 2543 ได้ยกเลิกคำสั่งที่ 3576/2541 และแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ชุดใหม่ ตามคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 2497/2543 วันที่ 8 สิงหาคม 2543 ประกอบด้วย⁶

1. รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (สั่งราชการสำนักพัฒนาชุมชน) ประธานกรรมการ
2. รองปลัดกรุงเทพมหานคร (สั่งราชการสำนักพัฒนาชุมชน) รองประธานกรรมการ
3. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน กรรมการ
4. รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน (สั่งราชการกองการพัฒนาชุมชน) กรรมการ
5. ผู้อำนวยการกองส่งเสริมอาชีพ กรรมการ
6. ผู้อำนวยการเขตสายไหม หรือผู้แทน กรรมการ
7. ผู้อำนวยการเขตประเวศ หรือผู้แทน กรรมการ
8. ผู้อำนวยการเขตทุ่งครุ หรือผู้แทน กรรมการ
9. ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ กรรมการ
10. ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง กรรมการ
11. ประธานกลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน กรรมการ
12. ผู้แทนชาวบ้านได้สะพาน กลุ่มที่ 1 กรรมการ
13. ผู้แทนชาวบ้านได้สะพาน กลุ่มที่ 2,3 กรรมการ
14. ผู้แทนชาวบ้านได้สะพาน กลุ่มที่ 4 กรรมการ
15. นายอภัยสิทธิ์ จันทรพา กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กรรมการ
16. นางสาวนพพรธน พรหมศรี มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กรรมการ

⁶ กรุงเทพมหานคร, “คำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 2497/2543 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน,” 8 สิงหาคม 2543.

17. ผู้อำนวยการกองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน	กรรมการ
18. หัวหน้าฝ่ายประสาน และพัฒนา
กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน	กรรมการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ กำหนดแนวทางการจัดเตรียมความพร้อมของชุมชนได้สะพานในการน รื้อย้าย และเข้าอยู่ในสถานที่รองรับของแต่ละกลุ่ม การพิจารณาสิทธิของผู้อยู่อาศัย การให้ความช่วยเหลือแก่ ชุมชนภายหลังการรื้อย้าย ตลอดจนประสานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ แก่ชุมชน

ในการเตรียมความพร้อมในการรื้อย้าย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมใน การรื้อย้ายในส่วนของภาครัฐ และการเตรียมความพร้อมในส่วนของชาวชุมชนร่วมกับกลุ่มพัฒนาองค์กรเอก ชน โดยมีรายละเอียดการเตรียมการ ดังนี้

4.2.1 การเตรียมความพร้อมในการรื้อย้ายในส่วนของภาครัฐ

ข้อสรุปการเตรียมความพร้อมในการรื้อย้ายในส่วนของภาครัฐ ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร รายงาน การประชุมของกรุงเทพมหานคร ประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ คือ นายกรีษ ฤกษ์ ไพฑูรย์ นักพัฒนาชุมชน 5 กรุงเทพมหานคร นายจะโนภาส อ่างแก้ว นิติกร 5 ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ นางสาวจันทนา เบญจทรัพย์ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชน เมือง) นางสาวนพพรธน พรหมศิริ จากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย นายอภัยฤทธิ์ จันทรพา จากกลุ่มเพื่อนร่วม งาน และนางสาวปฐมมา หุ่นรักวิทย์ จากกลุ่มสถาบันนิคมชุมชนเพื่อที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (CASE) ดัง รายละเอียดต่อไป

1) กรุงเทพมหานคร⁷

กรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบ บริหารราชการทางแผ่นดิน เป็นองค์การบริหารราชการซึ่งประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร กับ ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

⁷ www. bma.go.th

ตามพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และพ.ร.บ.กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดหน้าที่ของกรุงเทพมหานครไว้ดังนี้

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. การทะเบียนราษฎร
3. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
5. การผังเมือง
6. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก, ทางน้ำ ฯลฯ
7. การวิศวกรรมจราจร
8. การขนส่ง และการขนส่งมวลชน
9. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
10. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
11. การควบคุมอาคาร
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด*
13. การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
15. การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
16. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
17. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
18. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
19. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
20. การรักษาความปลอดภัยในโรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
21. การจัดการศึกษา
22. การสาธารณูปการ
23. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี ฯลฯ
24. การส่งเสริมการกีฬา
25. การส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพ
26. การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร
27. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

28. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
29. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
30. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพ
31. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการพัฒนาท้องถิ่น
32. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
33. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
34. การสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
35. การประสานงานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
36. การแบ่งสรรเงิน
37. การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
38. การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
39. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
40. การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
41. การจัดให้มีโรงพยาบาล การรักษาพยาบาล และการป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อ
42. การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ
43. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น
44. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นกำหนด

ซึ่งอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การพัฒนาด้านสังคม สนับสนุนกองทุนชุมชน และการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นเพียงหน้าที่หนึ่งของกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ในการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายครั้งนี้ หน้าที่ความรับผิดชอบในการรื้อย้ายชุมชนมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานชัดเจน ทั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานประสานงาน ตามการประชุมปรึกษาหารือเพื่อการรื้อย้ายชุมชนเร่งด่วน ครั้งที่ 1/2535 เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2535 ซึ่งมติที่ประชุมได้กำหนดแนวทางและหน้าที่รับผิดชอบดังนี้⁸

⁸ กรุงเทพมหานคร, กองแผนงานและพัฒนาชุมชน, 2539.

- 1) หน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักงานเขตพื้นที่ และหน่วยงานเจ้าของโครงการ หรือหน่วยงานที่ต้องการใช้พื้นที่ เป็นหน่วยงานเจ้าของเรื่อง มีหน้าที่ในการให้ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ สํารวจข้อมูล จัดทำแผนการรื้อย้าย ตลอดจนดำเนินการรื้อย้ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) หน่วยงานสนับสนุน มีหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการรื้อย้ายชุมชนตามอำนาจหน้าที่ ได้แก่
 - 2.1 สำนักสวัสดิการสังคม สนับสนุนด้านยานพาหนะ แรงงาน และให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ
 - 2.2 สำนักรักษาความสะอาด สนับสนุนยานพาหนะ แรงงาน สุขาชั่วคราว และถังน้ำพร้อมน้ำสะอาด เพื่อการอุปโภคบริโภค
 - 2.3 สำนักการระบายน้ำ สนับสนุนยานพาหนะ และแรงงานในการรื้อย้าย
 - 2.4 สำนักการศึกษา สนับสนุนด้านการจัดสถานศึกษา เพื่อรองรับเด็กนักเรียนในพื้นที่ที่มีการรื้อย้าย
 - 2.5 สำนักอนามัย สนับสนุนดูแลสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนที่รื้อย้าย
 - 2.6 สำนักการโยธา สนับสนุนในด้านยานพาหนะ แรงงาน และเต็นท์ที่พักชั่วคราวระหว่างการรื้อย้าย
 - 2.7 สำนักเทคนิค สนับสนุนอุปกรณ์สื่อสาร และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกระหว่างปฏิบัติการในพื้นที่รื้อย้ายและพื้นที่รองรับ
 - 2.8 สำนักงานเขตพื้นที่รองรับ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในระหว่างการรื้อย้ายในส่วนพื้นที่รองรับ ได้แก่ การจัดหาสถานที่ศึกษา การอนุญาตปลูกสร้างอาคาร การออกเลขที่บ้าน และหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) หน่วยงานประสานงานหลักด้านการรื้อย้ายชุมชนคือสำนักพัฒนาชุมชน มีหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านข้อมูล การจัดทำแผนการรื้อย้าย การหาพื้นที่รองรับ การพิจารณาสีทธิ รวมทั้งประสานการประชุมวางแผนการรื้อย้ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ยังมีหน่วยสนับสนุนอื่น ที่ไม่ได้ระบุในวาระการประชุมที่ 1 /2535 มาช่วยดำเนินการในการรื้อย้ายครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

- สำนักงานงบประมาณ จัดเตรียมงบประมาณในการเบิกจ่ายค่าที่ดิน และค่าพัฒนา พื้นที่รองรับ จัดเตรียมค่าใช้จ่ายในการรื้อย้าย

- กองส่งเสริมอาชีพ มีหน้าที่ในการสำรวจความต้องการด้านอาชีพ และฝึกอาชีพให้กับ
ชาวชุมชน

2.) การเคหะแห่งชาติ⁹

การเคหะแห่งชาติจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งการเคหะแห่งชาติ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 316 ดังนี้

1. จัดให้มีเคหะเพื่อประชาชนเช่า หรือเช่าซื้อ
2. จัดหาเงินกู้มาสร้างที่อยู่อาศัยให้ประชาชนเช่าซื้อหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลที่จะสร้างที่อยู่อาศัย
3. ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารหรือจัดสรรที่ดิน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติ การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2537

1. จัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย
2. ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนผู้ประสงค์จะมีเคหะของตนเอง หรือแก่บุคคลผู้ประสงค์จะร่วมดำเนินกิจการกับการเคหะแห่งชาติ ในการจัดให้มีเคหะขึ้น เพื่อให้ประชาชนเช่า เช่าซื้อหรือซื้อ
3. ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารหรือจัดหาที่ดิน
4. ปรับปรุงหรือย้ายแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อให้มีสภาพการอยู่อาศัยสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น
5. ประกอบธุรกิจการอื่นที่สนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น

ในการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายครั้งนี้ การเคหะแห่งชาติในฐานะเจ้าของพื้นที่รองรับ มีหน้าที่ในการจัดซื้อที่ดินรองรับ พัฒนาที่ดินและสาธารณูปโภค กำหนดอัตราค่าเช่า และทำสัญญาเช่า ประสานงานกับสำนักพัฒนาชุมชนในการเบิกค่าที่ดิน ค่าพัฒนา และประสานงานกับสำนักพัฒนาชุมชน และชาวบ้านได้สะพาน ในการกำหนดเกณฑ์การเลือกที่ดินในพื้นที่รองรับ

3.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง)¹⁰

⁹ www.nhb.net.or.th

¹⁰ www.ucdo.thai.com

เป็นหน่วยงานพิเศษ ในสังกัดการเคหะแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 17 มีนาคม 2535 เพื่อดำเนินการพัฒนาชุมชนในเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนชาวชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ผ่านกระบวนการออมทรัพย์และสินเชื่อ ให้มีความสามารถในการเพิ่มรายได้ มีความมั่นคงของรายได้ มีที่อยู่ที่เหมาะสมและมั่นคง มีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่ดี ภายหลังเปลี่ยนชื่อ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐรูปแบบที่ 3 เรียกว่า องค์กรการมหาชน ที่มีใช้ส่วนราชการและไม่ใช้รัฐวิสาหกิจ มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งโดยอำนาจของ พระราชบัญญัติองค์กรการมหาชน พ.ศ.2543 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีภารกิจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของสถาบัน

1. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ทั้งนี้โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
2. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
3. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ในการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายครั้งนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง) เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนเงินกู้สร้างบ้านให้ชาวชุมชนได้สะพาน โดยมีเงื่อนไขที่ให้ชาวบ้านสามารถกู้ไปปลูกบ้านได้ในจำนวนเงิน 10 เท่าของเงินออมที่ชาวบ้านออมไว้กับชุมชน แต่ไม่เกิน 200,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2

4.2.2 การเตรียมความพร้อมในการรื้อย้ายในส่วนขององค์กรเอกชนร่วมกับชุมชนได้สะพาน

ข้อสรุปการเตรียมความพร้อมในการรื้อย้ายในส่วนขององค์กรเอกชน ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ คือ นางสาวนพพรณ พรหมศรี จากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย นายอัษฎุทธิ์ จันทรพา จากกลุ่มเพื่อนร่วมงาน

หน่วยงานหลักที่เข้ามามีบทบาทต่อการแก้ปัญหาชุมชนได้สะพาน คือมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน โดยเริ่มจากการสำรวจชุมชนได้สะพาน ซึ่งในขณะนั้นกำลังประสบปัญหาไล่ออกจากสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร โดยการกระตุ้นให้ชาวชุมชนรวมตัวกันอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการรวมตัวกันในระดับชุมชน มีคณะกรรมการชุมชนสำหรับประสานงานภายในชุมชน และหน่วยงานภายนอก จัดตั้งเป็น“กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน” เพื่อต่อรองกับภาครัฐ ชะลอการไล่อ้อ และเรียกร้องให้รัฐจัดหาพื้นที่รองรับซึ่งไม่ไกลจากแหล่งงาน ขณะเดียวกันได้จัดกิจกรรมอบรมทรัพย์ และวางแผนเพื่อที่อยู่อาศัยใหม่ ดังตารางที่ 4.1

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 การวางแผนเพื่อที่อยู่อาศัย

เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีการ/รูปแบบ	ระยะเวลา					
			2543		2544		2545	
1.โครงการตัวอย่าง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 1.1 ด้านที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	1.การออมทรัพย์ เพื่อการสร้างบ้าน	- พัฒนากลุ่มระดับโซน - ประสานขอผู้สินเชื่อจากพชม.	←→		←→			
	2.อบรมเทคนิคการ สร้างบ้าน	- สสำรวจช่าง - คัดเลือกช่างและฝึกอบรมเทคนิค การสร้างบ้าน	←→		←→			
	3. ร่วม แรง สร้าง บ้าน	- จัดระบบการสร้างเป็นกลุ่มย่อย และร่วมกันสร้าง			←→			
	4. สร้างศูนย์เอนก ประสงค์	- ขอสนับสนุนงบประมาณจาก SIF - ชาวบ้านออกแบบร่วมกับ สถาปนิกและร่วมแรงกันสร้าง	←→		←→			
	5. รื้อย้ายไปบ้าน ใหม่	- จัดระบบการรื้อย้ายเป็นกลุ่ม - ประสานขอการสนับสนุนในการ ขนย้าย			←→			
	6. โครงการชุมชนสี เขียว	- รมงค์การปลูกต้นไม้หน้าบ้าน - สร้างสวนหย่อม,สนามเด็กเล่น			←→		←→	
	7. โครงการชุมชน สะอาด	- จัดระบบการคัดแยก ซ้ำ-ขาย ขยะ - ประสาน กทม. เรื่องการกำจัด ขยะ - จัดระบบบำบัดน้ำเสียภายใน บ้าน			←→		←→	
1.2 ด้านเศรษฐกิจ ชุมชน	1. โครงการ ออม ทรัพย์เพื่อกู้ยืม	- พัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ สร้างบ้านเป็นออมทรัพย์เพื่อการ กู้ยืม			←→		←→	
	2. โครงการ ร้าน ค้าสวัสดิการชุมชน	- หาสถานที่ก่อสร้างอาคารและนำ สินค้าจากชนบทมาจำหน่าย			←→		←→	

เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีการ/รูปแบบ	ระยะเวลา		
			2543	2544	2545
	2.พัฒนาแกนนำกลุ่มฯ	-จัดอบรม ดูงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มองค์กร	←	←	←
	3.เชื่อมประสานกับขบวนการคนจนเมือง	-ร่วมกับเครือข่ายสลัม 4 ภาค ผลักดันงานในระดับนโยบายคนจนเมือง -ถ่ายทอดประสบการณ์การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยกับคนจนกลุ่มอื่น	←	←	←
	4.เชื่อมประสานกับขบวนการคนจนชนบทและกลุ่มพลังทางสังคม	-ร่วมผลักดัน และสนับสนุนการแก้ปัญหาของคนจนชนบท -ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มพลังทางสังคมตามวาระ	←	←	←

ที่มา : มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย

หมายเหตุ มีการปฏิบัติตามที่วางแผน
 ไม่มีการปฏิบัติ

4.3 กระบวนการรื้อย้าย

ขั้นตอนของการดำเนินการของกระบวนการรื้อย้าย ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ถึง ปี พ.ศ. 2544 ของหน่วยงานต่างๆ คือ กรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง) ประกอบกับสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการรื้อย้ายครั้งนี้ สรุปได้ดังตารางที่ 4.1 โดยหมายเลขที่ปรากฏหมายถึง ความมาก-น้อย ของบทบาทที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้นๆ

ตารางที่ 4.2 กระบวนการรื้อย้ายชุมชนได้สะพานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2544

เวลา	การดำเนินการ	ครม.	กทผ.	การเคหะฯ	นักพัฒนา	ชาวบ้าน	พอช.	สถาบันก
2536	มีนโยบายจัดหาที่อยู่ใหม่และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้อยู่ใต้สะพาน	3	2	2				
2537	เสนอที่ดินบริเวณคลองกรุงในการรองรับ		2	3				
2538	ชาวบ้านไม่ยอมรับข้อเสนอ		1	2	3	3		
	จัดตั้งกลุ่มพัฒนาชุมชนใต้สะพาน				3	3		
	จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์				3	3		
2539	ดำเนินการต่อรอง		1	2	3	3		
	สำรวจข้อมูลผู้บุกรุกใต้สะพาน		3	2	3	3		
	แบ่งโซนพื้นที่ใต้สะพานออกเป็นกลุ่ม		3		2	2		
	เริ่มกระบวนการจัดหาที่ดิน		2	2	3	3		
2540	จัดหาพื้นที่รองรับ จำแนกตามโซน		2	2	3	3		
	เสนอที่ดินโซน 1, 2 และ 3				3	3		
	จัดซื้อที่ดินโซน 1, 2 และ 3		1	3	2	2		
	เริ่มออกแบบและวางผังชุมชนโซน 1, 2 และ 3		2	3	3	3		
	เริ่มพัฒนาที่ดินโซน 1, 2 และ 3		2	3				
	เสนอที่ดินโซน 4				3	3		
2541	สำรวจผู้บุกรุกใต้สะพาน		3	3	3	3		
	ตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมในการรื้อย้าย		3	2	2	2		
	จัดซื้อที่ดินโซน 4		1	3	2	2		
	เริ่มออกแบบและวางผังชุมชนโซน 4		2	3	3	3		
2542	การเตรียมความพร้อมด้านออมทรัพย์		1		3	2		
	ออกแบบบ้าน				3	3		3
	พิจารณาสิทธิ		1	1	3	2		
2543	พัฒนาที่ดินโซน 2, 3 แล้วเสร็จ		2	3				
	เริ่มพัฒนาที่ดินโซน 4		2	3				
	ตรวจสอบรายชื่อผู้ได้รับสิทธิ		3					
	จัดทำแผนเพื่อจัดสรรงบประมาณเบิกจ่ายค่าขนส่ง		3					
	ประสานงานกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการรื้อย้าย		3	2	2	2		
	สำรวจความต้องการด้านการฝึกอาชีพ		3					
2544	พัฒนาที่ดินโซน 4 แล้วเสร็จ		2	3				
	อนุมัติค่าเช่า และทำสัญญาเช่าที่ดิน		2	3	3	3		

เวลา	การดำเนินการ	กรม.	กพม.	การเคหะฯ	นักพัฒนา	ชาวบ้าน	พอช.	สถาปนิก
2544	ตรวจสอบความพร้อมของสถานที่รองรับทั้ง 3 โซน		3					
	อำนวยความสะดวกในการรื้อย้าย		3					
	จัดสรรงบประมาณจ่ายค่าขนส่ง		3					
	เริ่มดำเนินการรื้อย้ายผู้บุกรุกได้สะพาน		3	2	3	3		
	กู้เงินเพื่อจัดสร้างที่อยู่อาศัย		2			3	3	
	สร้างบ้าน					3		
	สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ใหม่		3					
	สำรวจความต้องการด้านการฝึกอาชีพ		3			3		
	หารือการบรรจุผู้เดือดร้อนรายอื่นเข้าอยู่อาศัยใน 3 โซน		2		3	3		
	ฝึกอาชีพ		3					
	ปิดพื้นที่สะพาน		3					

ที่มา: ดำเนินการโดยผู้วิจัย

หลังจากที่มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม 2536 ให้ไล่อพยพชุมชนได้สะพาน โดยการเคหะแห่งชาติ มีโครงการรื้อย้ายชุมชนได้สะพานออกไปอยู่ยังพื้นที่รองรับย่านชานเมือง (โครงการฉลองกรุง) ซึ่งชาวชุมชนไม่ยินยอม เนื่องจากที่ดินแปลงดังกล่าวอยู่ไกลจากแหล่งงานของชาวชุมชน ชุมชนได้สะพานได้เริ่มรวมกลุ่มกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มพัฒนาเอกชน การรวมกลุ่มเริ่มจากคนที่อาศัยอยู่ในสะพานเดียวกัน และค่อยๆ ขยายไปต่างสะพาน โดยตั้งชื่อกลุ่มว่า กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน เพื่อเจรจาต่อรองกับรัฐบาลในการชะลอการรื้อย้ายและการจัดหาพื้นที่รองรับในบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิม ซึ่งประสบความสำเร็จเมื่อปี 2538 การเคหะแห่งชาติยอมรับข้อเสนอของกลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน

ขณะเดียวกันกรุงเทพมหานคร ในฐานะเจ้าของพื้นที่ได้ประสานงานกับการเคหะแห่งชาติ และผู้แทนชุมชน ในการจัดทำโครงการ โดยเริ่มสำรวจข้อมูลชุมชนได้สะพานในปี 2539 พบว่ามีผู้บุกรุกอาศัยอยู่บริเวณได้สะพานในลักษณะชุมชนแออัดรวมทั้งสิ้น 20 เขต 63 สะพาน คิดเป็น 696 ครัวเรือน และจัดลำดับความเร่งด่วนไว้ ดังนี้¹¹

¹¹ การเคหะแห่งชาติ, “โครงการรองรับผู้บุกรุกได้สะพาน”, 2544.

ตารางที่ 4.3 ชุมชนแออัดใต้สะพานตามเขต

เขต	สะพาน	หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร	หมายเหตุ
1. มีนบุรี	1. คลองแสนแสบ 2. คลองปิ้งใหญ่ 3. คลองปิ้งขวาง	6 2 9	6 2 9	26 4 35	รวม 3 สะพาน 17 หลังคาเรือน 17 ครอบครัว ประชากร 65 คน
2. จอมทอง	1. สะพานดาวคะนอง	14	14	52	
3. ราชเทวี	1. สะพานนานาเหนือ 2. สะพานถนนเพชรบุรี	7 35	7 36	19 106	
4. ห้วยขวาง	1. สะพานข้ามถนนพระราม 9 2. สะพานลาดพร้าวสะพาน 1 3. สะพานลาดพร้าวสะพาน 2 4. สะพานข้ามถนนอโศก-ดินแดง	73 5 6 5	88 8 6 7	303 27 17 20	
5. จตุจักร	1. สะพานบางบัว 2. สะพานข้างวัดเสมียนนารี	12 33	17 23	66 -	
6. บางเขน	1. สะพานใหม่ 2. สะพานบางบัว 3. สะพานแค	44 26 3	44 32 3	166 92 7	
7. คลองเตย	1. สะพานพระโขนง 2. สะพานข้ามคลองแสนแสบ	6 3	6 3	14 11	
8. สวนหลวง	1. สะพานเยี่ยมสมบัติ 2. สะพานคลองกั้นตัน	14 1	14 1	62 4	
9. ดลิ่งชัน	1. สะพานข้ามคลองบางกอกน้อย, บางพรหม	4	4	21	
10. ธนบุรี	1. สะพานรัชดาภิเษก (โกบ้อ) 2. สะพานเจริญนคร 8 (ดาวคะนองใน) 3. สะพานข้ามคลองด่าน (ดาวคะนองนอก)	42 21 -	47 31 6	74 162 -	
11. ดอนเมือง	1. สะพานลาดยาว 2. สะพานหน้าโรงงานไฟโม่สต์ 3. สะพานที่ดินจัดสรรรถไฟทุ่งสองห้อง 4. สะพานโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา 5. สะพานช่างอากาศอุทิศ 6. สะพานสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง	19 6 1 3 4 4	19 8 1 3 4 4	51 17 2 5 9 9	

เขต	สะพาน	หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร	หมายเหตุ
11.ดอนเมือง	7.สะพานเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง	3	3	17	
	8.สะพานวัดหลักสี่	4	4	17	
	9.สะพานศรีดอนเมือง	5	9	19	
	10.สะพานประดิษฐ์ถาวร	7	7	24	
	11.สะพานซิดขันธ์	8	9	36	
12.ภาษีเจริญ	1.สะพานบางไผ่	2	2	10	
13.บึงกุ่ม	1.สะพานข้ามคลองเจ๊ก	1	1	5	
	2.สะพานข้ามคลองหล่อแหล (ถ.สุขาภิบาล 3)	2	2	4	
	3.สะพานข้ามคลองบางชัน (ถ.สุขาภิบาล 2)	1	1	2	
	4.สะพานข้ามคลองครุ	1	1	2	
	5.สะพานข้ามคลองหล่อแหล (ถ.สุขาภิบาล 2)	2	2	7	
	6.สะพานข้ามคลองบางชัน (ถ.รามอินทรา)	1	1	3	
	7.สะพานข้ามคลองระหัดพัฒนา	1	25	30	
14.บางกอกน้อย	1.สะพานข้ามคลองบางกอกน้อย	1	1	3	
15.ราษฎร์บูรณะ	1.สะพานข้ามคลองดาวคะนอง	18	18	55	
	2.สะพานข้ามคลองราษฎร์บูรณะ (ถ.ราษฎร์บูรณะ)	7	8	21	
	3.สะพานข้ามคลองบางปะแก้ว (ถ.ราษฎร์บูรณะ)	22	28	61	
	4.สะพานข้ามคลองบางปะแก้ว (ถ.สุขสวัสดิ์)	1	1	6	
	5.สะพานข้ามคลองราษฎร์บูรณะ (หน้าวัดสารอด ถ.สุขสวัสดิ์)	3	3	7	
16.บางซื่อ	1.สะพานพระราม 6	65	85	333	
17.บางกะปิ	1.สะพานข้างสำนักงานเขตบางกะปิ	2	2	5	
	2.สะพานชอยรามคำแหง 53	1	1	1	
	3.สะพานชอยรามคำแหง 43/1	4	4	11	
	4.สะพานชอยรามคำแหง 39	2	2	5	
	5.สะพานชอยลาดพร้าว 122 (มิตร มหาไทย)	1	1	3	
	6.สะพานชอยลาดพร้าว 80	2	2	4	
	7.สะพานชอยลาดพร้าว 64	1	1	1	

เขต	สะพาน	หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร	หมายเหตุ
18. บางกอกใหญ่	1. สะพานหน้าวัดศรีอรัญ	9	9	14	
	2. สะพานข้ามคลองมอญ	3	3	4	
	3. สะพานเจริญพาสณ์	1	1	4	
	4. สะพานชินโอรส	1	1	2	
19. ดุสิต	1. สะพานดุสิต	4	4	17	
	2. สะพานเทพหัสดิน	1	1	4	

ที่มา : สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.4 สำนักงานเขตที่มีผู้บุกรุกเพิ่มเติม (ไม่มีในข้อมูลปี 2536)

เขต	สะพาน	หลังคาเรือน	ครอบครัว	ประชากร	หมายเหตุ
1. บางรัก	1. สะพานสมเด็จพระเจ้าตากสิน (สะพานสารจร ฝั่งพระนคร)	2	2	-	เป็นลักษณะเพิงพักชั่วคราว
20 เขต	63 สะพาน	587	696	2,118	

ที่มา : สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ร่วมกับเขต ได้ดำเนินการสำรวจความต้องการของผู้อยู่อาศัยบริเวณใต้สะพาน ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่เดิม ใกล้แหล่งงาน เนื่องจากคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 3,000 บาท และลักษณะที่อยู่ใหม่ขอให้เช่าอยู่อาศัยระยะยาว

จากความต้องการของชาวชุมชน กรุงเทพมหานคร และการเคหะแห่งชาติเห็นควรแบ่งกลุ่มชุมชนใต้สะพาน ตามพื้นที่การสำรวจจากกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งกลุ่มผู้อยู่อาศัยใต้สะพานออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มชุมชนใต้สะพานในเขตราชบุรีบูรณะ จอมทอง ตลิ่งชัน ธนบุรี ภาษีเจริญ บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ และเขตบางรัก รวม 17 ชุมชน 179 ครัวเรือน
2. กลุ่มชุมชนใต้สะพานในเขตราชเทวี ห้วยขวาง คลองเตย บางกะปิ และเขตดุสิต รวม 17 ชุมชน 179 ครัวเรือน
3. กลุ่มชุมชนใต้สะพานในเขตมีนบุรี บึงกุ่ม สวนหลวง รวม 11 ชุมชน 65 ครัวเรือน
4. กลุ่มชุมชนใต้สะพานในเขตจตุจักร บางเขน ดอนเมือง และบางซื่อ รวม 17 ชุมชน 273 ครัวเรือน

หลังจากนั้นชาวบ้านร่วมกันสำรวจเพื่อจัดหาพื้นที่รองรับ โดยยึดหลักหาที่ดินใกล้กับที่อยู่อาศัยเดิมในแต่ละโซน หลังจากได้ที่ดินแล้ว คณะกรรมการชุมชนได้เสนอที่ดินรองรับ 3 พื้นที่ ให้การเคหะแห่งชาติพิจารณาดำเนินการจัดซื้อที่ดิน และเมื่อการเคหะแห่งชาติจัดซื้อที่ดินแล้วเสร็จทั้ง 3 พื้นที่ ในปี 2541 การ

เคหะแห่งชาติได้ประสานงานกับชาวชุมชนในเรื่องการออกแบบวางผังชุมชน ซึ่งชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดผังชุมชน โดยคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันในอนาคต จึงจัดให้มีพื้นที่ส่วนกลางไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และยินยอมลดเนื้อที่ขนาดแปลงที่ดินของตนเอง หลังจากได้ผังชุมชนแล้ว การเคหะแห่งชาติจึงเริ่มดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์โครงการ ในการจัดหาที่อยู่ใหม่รองรับผู้อยู่อาศัยได้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ชาวชุมชนได้มีที่อยู่อาศัย พร้อมระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐาน ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาโครงการ โดยมีรายละเอียดโครงการ ดังนี้

ตารางที่ 4.5 รายละเอียดโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่แก่ผู้อยู่อาศัยได้สะพาน

โครงการ	ปีงบประมาณ	ที่ตั้งชุมชน	หน่วย	หมายเหตุ
ประชาอุทิศ 76	2539	ช.ประชาอุทิศ76เขตราชบุรีบูรณะ กทม.	293	ปรับปรุงระบบและสาธารณูปโภค
อ่อนนุช 3	2539	ช.สุขาภิบาล 2 ถ.อ่อนนุช เขตประเวศ กทม.	284	
เพิ่มสิน-ออเงิน	2542	ถ.สุขาภิบาล 5 แขวงออเงิน เขตสายไหม กทม	266	

ที่มา : สรุปจากข้อมูลการเคหะแห่งชาติ

โดยในการปรับปรุงและแบ่งแปลงที่ดินมีรายละเอียดดังนี้

1. โซน 1 : โครงการประชาอุทิศ 76

- ที่ตั้งโครงการ ตั้งอยู่บริเวณซอยประชาอุทิศ 76 แขวงทุ่งครุ เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- ขนาดที่ดินโครงการ 13-3-54 ไร่
- ราคาที่ดิน 48,458,650.- บาท เฉลี่ยไร่ละประมาณ 3,490,000.- บาท

ลักษณะโครงการ

เป็นการจัดสรรที่ดินแปลงโล่ง พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภค บนที่ดินเนื้อที่ 13-3-54 ไร่

1) การใช้ที่ดิน

ตารางที่ 4.6 การใช้ที่ดินโครงการประชาอุทิศ 76

การใช้ที่ดิน	พื้นที่		ร้อยละ
	ไร่	ตารางวา	
1.ถนนภายในโครงการ	4.992	1,996.75	35.95
2.แปลงที่พักอาศัย 293 แปลง	8.893	3,557.20	64.05
รวม	13.885	5,554.00	100.00

ที่มา : การเคหะแห่งชาติ

2) ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัย

ตารางที่ 4.7 ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการประชาอุทิศ 76

ประเภทแปลง	เนื้อที่(ตรว.)	จำนวนแปลง	ร้อยละ
- แปลงติดถนนสายหลัก	11.25-23.50	153	54.95
- แปลงติดถนนสายรอง	11.25-14.75	126	40.05
- แปลงติดถนนสาธารณะ	11.00-19.00	14	5.00
รวม		293	100.00

ที่มา : สรุปจากข้อมูลของการเคหะแห่งชาติ

3) ระบบสาธารณูปโภค

3.1) ถนนภายในโครงการ

3.1.1 ถนนสายหลัก

- เขตทางกว้าง 8.0 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 6.0 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.1.2 ถนนสายรอง

- เขตทางกว้าง 6.50 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 4.90 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.2) ระบบน้ำใช้ การประปานครหลวง

3.3) ระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวง

3.4) ระบบบำบัดน้ำเสีย น้ำใช้จากครัวเรือนจะต่อลงท่อระบายน้ำ และไหลไปบำบัดน้ำเสีย
ยังระบบบำบัดรวมของกรุงเทพมหานครก่อนจะไหลลงสู่คลองธรรมชาติต่อไป

2. โชน 2-3 : โครงการอ่อนนุช 14 ไร่

- ที่ตั้งโครงการ ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขุมวิท 1 แขวงดอกไม้ เขตประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- ขนาดที่ดินโครงการ 14-0-98 ไร่
- ราคาที่ดิน 34,479,350.- บาท เฉลี่ยไร่ละประมาณ 2,730,000.- บาท

ลักษณะโครงการ

เป็นการจัดสรรที่ดินแปลงใหม่ พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภค บนที่ดินเนื้อที่ 14-0-98 ไร่

1) การใช้ที่ดิน

ตารางที่ 4.8 การใช้ที่ดินโครงการอ่อนนุช 3

การใช้ที่ดิน	พื้นที่		ร้อยละ
	ไร่	ตารางวา	
1.ถนนภายในโครงการ	4.753	1,901.20	33.37
2.ลานอเนกประสงค์และที่ว่าง	0.700	280.00	4.91
3.แปลงที่พักอาศัย 284 แปลง	8.792	3,516.80	61.72
รวม	14.245	5,698.00	100

ที่มา : การเคหะแห่งชาติ

2) ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัย

ตารางที่ 4.9 ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการอ่อนนุช 3

ประเภทแปลง	เนื้อที่(ตรว.)	จำนวนแปลง	ร้อยละ
- แปลงติดถนนสายหลัก	10.80-17.75	82	27.67
- แปลงติดถนนสายรอง	11.25-25.00	202	72.33
รวม		284	100.00

ที่มา : สรุปจากข้อมูลของการเคหะแห่งชาติ

3) ระบบสาธารณูปโภค

3.1) ถนนภายในโครงการ

3.1.1 ถนนสายหลัก

- เขตทางกว้าง 8.0 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 6.60 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.1.2 ถนนสายรอง

- เขตทางกว้าง 6.50 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 4.80 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.2) ระบบน้ำใช้ การประปานครหลวง

3.3) ระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวง

3.4) ระบบบำบัดน้ำเสีย น้ำใช้จากครัวเรือนจะต่อลงท่อระบายน้ำและไหลไปบำบัดน้ำเสีย บริเวณระบบบำบัดน้ำเสียของโครงการก่อนจะระบายลงสู่คลองธรรมชาติต่อไป

3. โชน 4 : โครงการเพิ่มสิน-ออเงิน

- ที่ตั้งโครงการ ตั้งอยู่ติดถนนสุขาภิบาล 3 (สายเพิ่มสิน-ออเงิน) แขวงคลองถนน เขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- ขนาดที่ดินโครงการ 18-1-91 ไร่
- ราคาที่ดิน 41,501,600.- บาท เฉลี่ยไร่ละประมาณ 2,240,000.- บาท

ลักษณะโครงการ

เป็นการจัดสรรที่ดินแปลงใหม่ พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภค บนที่ดินเนื้อที่ 18-1-91 ไร่

1) การใช้ที่ดิน

ตารางที่ 4.10 การใช้ที่ดินโครงการเพิ่มสิน-ออเงิน

การใช้ที่ดิน	พื้นที่		ร้อยละ
	ไร่	ตารางวา	
1.ถนนภายในโครงการ	5.495	2,198.35	29.74
2.ที่โล่งและลานอเนกประสงค์	0.895	3.58.08	4.85
3.ที่ดินที่ใช้ในกิจกรรมชุมชน	0.355	142.00	1.92
4.แนวตะเข็บที่ดิน	0.111	44.24	0.60
5.แปลงที่พักอาศัย 266 แปลง	11.621	4,648.33	62.89
รวม	18.477	7,391.00	100

ที่มา : การเคหะแห่งชาติ

2) ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัย

ตารางที่ 4.11 ขนาดและจำนวนแปลงพักอาศัยโครงการเพิ่มสิน-ออเงิน

ประเภทแปลง	เนื้อที่(ตรว.)	จำนวนแปลง	ร้อยละ
- แปลงมาตรฐาน	14.70-39.58	266	100
รวม		266	100

ที่มา : สรุปจากข้อมูลของการเคหะแห่งชาติ

3) ระบบสาธารณูปโภค

3.1) ถนนภายในโครงการ

3.1.1 ถนนสายหลัก

- เขตทางกว้าง 8.0 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 0.50 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.1.2 ถนนสายรอง

- เขตทางกว้าง 6.0 เมตร ผิวจราจรแอสฟัลท์ติก รวมรางวี คสล.กว้าง 0.50 เมตร พร้อมท่อระบายน้ำและบ่อพัก

3.2) ระบบน้ำใช้ การประปานครหลวง

3.3) ระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวง

3.4) ระบบบำบัดน้ำเสีย น้ำใช้จากครัวเรือนจะต่อลงท่อระบายน้ำและไหลไปบำบัดน้ำเสียยังระบบบำบัดรวมของกรุงเทพมหานครก่อนจะระบายน้ำลงสู่คลองธรรมชาติต่อไป

และในปี 2542 พร้อมกันนี้สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กลุ่มเพื่อนร่วมงาน และชาวชุมชนได้ระดมหารือกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยในชุมชนใหม่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้อยู่อาศัยได้สะพานในปัจจุบัน เป็นผู้มีรายชื่อในบัญชีการสำรวจปี 2539 และบัญชีการสำรวจเมื่อเดือนมีนาคม 2542
2. เป็นผู้ที่ไม่มียู่อาศัยเป็นของตนเองในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑล
3. กรณีเป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้างหลายแห่ง จะขอรับสิทธิ์ได้เพียง 1 สิทธิ์
4. ในกรณีที่ เป็นผู้เช่าอยู่อาศัย จะต้องเช่าอยู่อาศัยมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และสามารถเจรจาซื้อถอนสิ่งปลูกสร้างจากเจ้าของได้
5. เป็นผู้มิรายได้น้อย

6. เป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับสิทธิการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยในโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ของการเคหะแห่งชาติ
7. เป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน
8. ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติด, ขายยาเสพติด และมีรายชื่อของทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ขณะเดียวกันการเคหะแห่งชาติได้ให้ผู้ได้รับสิทธิเข้าอยู่อาศัยใช้วิธีการจับสลากเลือกแปลงที่ดิน ซึ่งมีการจับเดี่ยว และการจับเป็นกลุ่ม คือจัดแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มใหญ่ที่สมัครใจอยู่ด้วยกัน ขั้นต่ำ 10 ครอบครัว มีตัวแทนกลุ่มมาจับสลากและย้ายมาอยู่เป็นกลุ่มเดียวกัน

และสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ร่วมกับเขตเจ้าของพื้นที่ ได้ดำเนินการตรวจสอบผู้ได้รับสิทธิอีกครั้งในปี 2543 เพื่อจัดทำแผนงานงบประมาณเบิกจ่ายค่าขนย้าย สรรวจความต้องการด้านอาชีพ เพื่อจัดเตรียมการฝึกอาชีพให้ ซึ่งขณะนั้นชาวชุมชนได้สะพานได้เริ่มมีการเตรียมความพร้อมโดยการจัดให้มีกิจกรรมอบรมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับการปลูกบ้าน พร้อมๆ กับที่การเคหะแห่งชาติดำเนินการพัฒนาโครงการการเคหะแห่งชาติได้ประสานงานกับชาวชุมชนในเรื่องเอกสารสัญญาต่างๆ และอัตราค่าเช่า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การทำสัญญา

โครงการรองรับผู้บุกรุกได้สะพาน เป็นโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติ ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเต็มจำนวน ทั้งค่าที่ดินและค่าก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค และได้ดำเนินการทำสัญญาตามข้อเสนอของชุมชน ดังนี้

1. ทำสัญญาเช่าที่ดินทั้งแปลง ระหว่างการเคหะแห่งชาติกับตัวแทนกลุ่มในนาม“กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน “ ซึ่งไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแต่เป็นที่ยอมรับของชาวชุมชน
2. กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน ซึ่งเป็นคู่สัญญากับการเคหะแห่งชาติ จะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำสัญญาเช่าช่วงกับผู้ได้รับสิทธิจากผู้อยู่อาศัยได้สะพานได้เช่าแต่ละราย ทั้งนี้หากมีแปลงว่างจะบรรจุผู้เดือดร้อนรายอื่น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากการเคหะแห่งชาติก่อน

- อัตราค่าเช่า

การเคหะแห่งชาติ คิดอัตราค่าเช่าที่ดินตารางวาละ 1 บาทต่อเดือน รวมกับภาษีท้องถิ่นที่การเคหะแห่งชาติต้องรับชำระ ไม่รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยกลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพานจะเป็นผู้บริหาร และจัดเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เช่าโดยตรงไม่เกินเดือนละ 300 บาท รวมกันทั้งชุมชนเพื่อจ่ายให้การเคหะแห่งชาติ เพื่อเป็นค่าเช่าที่ต้องชำระให้การเคหะแห่งชาติ รวมทั้งค่าบริการ พัฒนาชุมชน ซ่อมแซม บำรุงรักษา สาธารณูปโภค และสาธารณูปการภายในชุมชน โดยกำหนดรายละเอียดค่าเช่าที่ดินดังนี้

- โครงการประชานุทิศ 76 อัตราค่าเช่าเดือนละ 5,800 บาท
- โครงการอ่อนนุช 14 ไร่ อัตราค่าเช่าเดือนละ 6,100 บาท
- โครงการเพิ่มสิน-ออเงิน อัตราค่าเช่าเดือนละ 7,700 บาท

ส่วนชาวชุมชนก็ได้เตรียมความพร้อมในการสร้างบ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากกรุงเทพมหานคร กลุ่มสถาปนิกชุมชน มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน โดยจัดให้มีการอบรม เพื่อให้ความรู้ในการออกแบบบ้านจากกลุ่มสถาปนิกชุมชนเพื่อที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ในการปลูกสร้างบ้านราคาประหยัด

และเมื่อการเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการพัฒนาโครงการทั้ง 3 พื้นที่แล้วเสร็จในปี 2544 เพื่อเตรียมการรื้อย้ายชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ได้ประสานงานกับเขตทุ่งครุ เขตประเวศ และเขตสายไหม ในการอำนวยความสะดวกในการรื้อย้าย โดยจัดเตรียมที่พักชั่วคราวในพื้นที่รองรับทั้ง 3 พื้นที่ และดำเนินการติดตั้งเต็นท์ เพื่อเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวก่อนการปลูกบ้าน พร้อมทั้งให้บริการน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค ไฟฟ้าชั่วคราว ให้บริการด้านสุขภาพสาธารณะ การเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล จนกว่าชุมชนจะปลูกสร้างบ้านเสร็จพร้อมกันนี้ได้อำนวยความสะดวกในการขนย้ายผู้อยู่อาศัยได้สะพาน จัดเตรียมค่าใช้จ่ายในการรื้อย้ายให้กับชาวชุมชนครัวเรือนละ 10,000 บาท โดยสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานครได้มอบหมายให้สำนักงานเขตแต่ละเขตที่จะดำเนินการรื้อย้าย ส่งเอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ หรือแผนการรื้อย้าย จำนวนและรายชื่อผู้ถูกรื้อย้าย โดยให้สำนักงานเขตรับรองผู้ถูกรื้อย้าย ให้แก่สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบและทำหนังสือแจ้งสำนักงานประมาต กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโอนเงินให้สำนักงานเขตในการจ่ายค่าขนย้ายให้แก่ผู้ถูกรื้อย้าย

หลังจากรื้อแล้วเสร็จเมื่อเมษายน 2544 สำนักงานเขตทุ่งครุ เขตประเวศ และเขตสายไหม ได้เข้ามาดูแลความสงบเรียบร้อยในการปลูกสร้างบ้านของชาวชุมชน ในเรื่องการให้คำแนะนำการปลูกสร้างบ้าน ออกเลขบ้านและให้ทะเบียนบ้าน ตลอดจนประสานงานกับการประปานครหลวง และการไฟฟ้านครหลวง ในการ

ติดตั้งมิเตอร์ประปาและไฟฟ้าถาวร การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน การพัฒนาอาชีพและรายได้ ซึ่งขณะเดียวกันชาวชุมชนได้จัดเตรียมการขอสินเชื่อเพื่อปลูกสร้างบ้านจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และได้เริ่มปลูกสร้างบ้านตามแปลงที่ได้รับสิทธิ์

หลังจากย้ายมาอยู่ที่ใหม่ สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ร่วมกับเขต ในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ใหม่ โดยมีการสำรวจความต้องการด้านการฝึกอาชีพของชาวชุมชนอีกครั้ง เพื่อจัดเตรียมการฝึกอาชีพตามความต้องการของชาวชุมชนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากการรื้อย้ายชุมชนใต้สะพานมาอยู่ชุมชนแห่งใหม่ คือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนใต้สะพาน กลุ่มเป้าหมายได้ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มประชากรศึกษานั้น เป็นชุมชนใต้สะพาน ซึ่งมาจากถิ่นที่อยู่อาศัยต่างๆ กันในพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร จะเป็นตัวกำหนดที่ตั้งของโซนที่จะย้ายไป ดังนี้

โซน 1 ย้ายจากสะพานที่ตั้งอยู่ในฝั่งธนบุรี ซึ่งประกอบด้วย 12 สะพาน คือ สะพานโกบ้อ สะพานวัดนางชี สะพานคลองราชบุรีสามัคคี สะพานดาวคะนองใน สะพานดาวคะนองนอก สะพานวัดศรีวิชัย สะพานคลองมอญ สะพานบางปะแก้วใน สะพานบางปะแก้วนอก สะพานอรุณอัมรินทร์ สะพานราชบุรีบูรณะ และสะพานบางกอกน้อยจำนวน 113 ครัวเรือน มาอยู่ที่ชุมชนประชาอุทิศ 76

โซน 2 – 3 ย้ายจากสะพานที่ตั้งอยู่ในฝั่งกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 16 สะพาน คือ สะพานศรีนครินทร์ สะพานแยกลำสาละ สะพานราม 43/1 สะพานราม 53 สะพานมิตรมหาราชาไทย สะพานเพชรบุรีตัดใหม่ สะพานนาเนาเหนือ สะพานข้างวัดจอมสุตาราม สะพานดุสิต สะพานวัดอุทัยธาราม สะพานพระราม 9 สะพานมีนบุรี สะพานลาดบัวขาว และสะพานลาดพร้าว จำนวน 115 ครัวเรือน มาอยู่ที่ชุมชนอ่อนนุช 3

โซน 4 ย้ายจากสะพานที่ตั้งอยู่ในฝั่งกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 13 สะพาน คือ สะพานบางบัว สะพานใหม่ สะพานเพิ่มสิน สะพานเปรมประชากร สะพานลาดยาว สะพานบางซื่อ สะพานชิดชน สะพานเค สะพานโพธิ์ไมสตร์ สะพานเพชรรัตน์ สะพานเคหะทุ่งสองห้อง สะพานวัดเสมียนนารี และสะพานลาดพร้าว จำนวน 131 ครัวเรือน มาอยู่ที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

รวมกลุ่มประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้น คือ จำนวน 359 ครัวเรือน ซึ่งพบว่าชุมชนใต้สะพานที่ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่มีร้อยละ 85.8 ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.2 ยังไม่ย้ายเข้ามาอยู่ในโครงการ

โดยทำการรวบรวมข้อมูลของผู้อยู่อาศัยในชุมชนจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 81 ครัวเรือน 308 คน

5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 81 ครัวเรือน เป็นเพศชายจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และเป็นเพศหญิงจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 74.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ตารางที่ 5.1)

โดยแยกเป็นชุมชนประชาอุทิศ 76 เป็นเพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 เป็นเพศหญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 ชุมชนอ่อนนุช 3 เป็นเพศชายจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 เป็นเพศหญิง 15 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เป็นเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 เป็นเพศหญิง 27 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 โดยสรุปแล้วส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย น่าจะเป็นเพราะลักษณะอาชีพ ส่วนใหญ่ผู้ชายมักออกไปทำงานนอกชุมชน

ตารางที่ 5.1 เพศของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ	ประชาอุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
เพศชาย	8 (30.8)	9 (39.1)	5 (15.6)	22 (27.2)
เพศหญิง	18 (69.2)	14 (60.9)	27 (84.4)	59 (72.8)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุอยู่ในช่วง 14 – 59 ปีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.2 โดยเฉลี่ยอายุของผู้ให้สัมภาษณ์คือ 42.1 ปี โดยแยกเป็นชุมชนประชาอุทิศ 76 มีอายุเฉลี่ย 43.7 ปี ชุมชนอ่อนนุช 3 มีอายุเฉลี่ย 42.9 ปี และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีอายุเฉลี่ย 40.1 ปี (ตารางที่ 5.2)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2 อายุของผู้ให้สัมภาษณ์

อายุ(ปี)	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
4-14	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
15-59	21 (80.8)	20 (87.0)	21 (65.6)	62 (76.5)
> 59	4 (15.4)	3 (13.0)	11 (34.4)	18 (22.2)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)
เฉลี่ย	43.7	42.9	40.1	42.1

หมายเหตุ : ผู้ให้ข้อมูล 1 ราย ที่มีอายุ 14 ปี ซึ่งอยู่ในวัยศึกษา แต่ต้องมาทำงาน

สถานภาพสมรสส่วนใหญ่สมรสโดยไม่จดทะเบียน ร้อยละ 53.1 โดยแยกเป็นชุมชนประชากรุทิศ 76 ร้อยละ 69.2 ชุมชนอ่อนนุช 3 ร้อยละ 39.1 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพ	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
โสด	1 (3.8)	3 (13.0)	3 (9.4)	7 (8.6)
สมรสจดทะเบียน	3 (11.5)	6 (26.1)	6 (18.8)	15 (18.5)
สมรสไม่จดทะเบียน	18 (69.2)	9 (39.1)	16 (50.0)	43 (53.1)
ม่าย	4 (15.4)	5 (21.7)	7 (21.9)	16 (19.8)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

กลุ่มตัวอย่างของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 76.5 ซึ่งทั้ง 3 ชุมชนมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ชุมชนประชากรุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่ม

สิน-ออเงิน คิดเป็นร้อยละ 76.9, 69.6 และ 81.3 ตามลำดับ และร้อยละ 8.6 เป็นผู้ไม่มีการศึกษา (ตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 การศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์

การศึกษา	ประชากร 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
ไม่ได้เรียน	3 (11.5)	3 (13.0)	1 (3.1)	7 (8.6)
ประถมศึกษา	20 (76.9)	16 (69.6)	26 (81.3)	62 (76.5)
มัธยม	2 (7.7)	3 (13.0)	3 (9.4)	8 (9.9)
อนุปริญญา	0 (0.0)	1 (4.3)	2 (6.3)	3 (3.7)
ปริญญาตรี	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

หมายเหตุ : ข้อมูลการศึกษา ผู้ไม่ได้เรียน คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งสมัยก่อนยังไม่มีการศึกษาภาคบังคับ

คนที่อาศัยอยู่ได้สะพานส่วนใหญ่เป็นคนภาคกลาง ร้อยละ 46.9 ซึ่งในชุมชนอ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน เป็นคนภาคกลางร้อยละ 60.9 และ 43.8 ตามลำดับ ส่วนชุมชนประชากร 76 เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 5.5)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5 ภูมิลำเนาของผู้ที่ย้ายมาอยู่ใต้สะพาน

ภูมิลำเนา	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
ภาคเหนือ	2 (7.7)	4 (17.4)	5 (15.6)	11 (13.6)
ภาคกลาง	10 (38.5)	14 (60.9)	14 (43.8)	38 (46.9)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	13 (50.0)	4 (17.4)	12 (37.5)	29 (35.8)
ภาคใต้	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (1.2)
ภาคตะวันออก	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
ภาคตะวันตก	1 (3.8)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (2.5)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

เมื่อถามประวัติการอยู่อาศัยตั้งแต่ก่อนย้ายมาอยู่อาศัยใต้สะพาน ทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่อยู่อาศัยโดยเช่าบ้านอยู่ ร้อยละ 71.6 โดยชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน คิดเป็นร้อยละ 80.8, 69.6 และ 65.6 ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 28.4 เท่านั้นที่ย้ายมาจากภูมิลำเนาเดิม (ตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6 ที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมาอยู่ใต้สะพาน

ที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมาอยู่ใต้สะพาน	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
เช่าบ้านในกทม.	21 (80.8)	16 (69.6)	21 (65.6)	58 (71.6)
บ้านในภูมิลำเนาเดิม	5 (19.2)	7 (30.4)	11 (34.4)	23 (28.4)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

กลุ่มตัวอย่างของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่อยู่อาศัยได้สะพานมาเป็นเวลานาน มีเพียงร้อยละ 13.6 เท่านั้น ที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยได้สะพานน้อยกว่า 5 ปี (ตารางที่ 5.7)

ตารางที่ 5.7 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ได้สะพาน

อายุการอยู่อาศัยได้สะพาน	ประชากรทศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
น้อยกว่า 5 ปี	5 (19.2)	4 (17.4)	2 (6.3)	11 (13.6)
5-10ปี	5 (19.2)	7 (30.4)	15 (46.9)	27 (33.3)
10-15ปี	4 (15.4)	7 (30.4)	6 (18.8)	17 (21.0)
15-20ปี	8 (30.8)	3 (13.0)	6 (18.8)	17 (21.0)
25-30ปี	1 (3.8)	2 (8.7)	1 (3.1)	4 (4.9)
30-35ปี	2 (7.7)	0 (0.0)	1 (3.1)	3 (3.7)
35-40ปี	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
มากกว่า 40 ปี	1 (3.8)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (2.5)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

และเมื่ออาศัยอยู่ได้สะพานไม่เคยมีการย้ายที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 86.4 และกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้สัมภาษณ์เพียงร้อยละ 13.6 ที่มีการย้ายที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 5.8)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8 ประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย

ประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย	ประชากรอุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
ไม่เคยย้าย	19 (73.1)	19 (82.6)	32 (100.0)	70 (86.4)
เคยย้าย 1 ครั้ง	6 (23.1)	4 (17.4)	0 (0.0)	10 (12.3)
เคยย้าย 2 ครั้ง	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

5.2 สภาพกายภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพ

สภาพกายภาพที่อยู่อาศัยประกอบด้วย

5.2.1 เส้นทางรถเข้าถึง และทำเลที่ตั้งชุมชน

5.2.2 สภาพกายภาพของบ้าน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะบ้าน และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน จำนวนห้องน้ำ สาธารณูปโภคน้ำประปา สาธารณูปโภคไฟฟ้า และการใช้ประโยชน์ของบ้าน

- ชุมชนประชากรอุทิศ 76

5.2.1 เส้นทางรถเข้าถึง และทำเลที่ตั้งของชุมชน

ที่ตั้งชุมชน ตั้งอยู่บนถนนแยกเข้าซอยประชากรอุทิศ 76 ซึ่งสามารถเดินทางเข้า-ออกได้เส้นทางเดียว อยู่ห่างจากถนนประชากรอุทิศ ประมาณ 3 กิโลเมตร

1) การคมนาคม มีรถจักรยานยนต์รับจ้าง ให้บริการจากปากซอยประชากรอุทิศ 76 ซึ่งห่างจากชุมชนประมาณ 3 กิโลเมตร มีรถบริการสาธารณะผ่านถนนสายหลัก ได้แก่ รถโดยสารประจำทางสาย 21 จากแฟลตทุ่งครุ – จุฬาฯ, รถโดยสารปอ.พ. 20 จากทุ่งครุ – หมู่บ้านนักกีฬา

2) สาธารณูปการ

- สถานที่ราชการ

ประกอบด้วย สถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 1.1 กิโลเมตร

- ด้านบริการทางการศึกษา

มีโรงเรียนของกรุงเทพมหานครและโรงเรียนของเอกชนตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ได้แก่โรงเรียนบูรณะศึกษา อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2.3 กิโลเมตร และโรงเรียนวัดบัวผัน อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2.7 กิโลเมตร

5.2.2 สภาพกายภาพของบ้าน

สภาพปัจจุบันของบ้านในชุมชนประชาอุทิศ 76 ส่วนใหญ่ก่อสร้างเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว ที่สร้างด้วยเศษวัสดุ เช่น แผ่นป้ายโฆษณา สังกะสีเก่า ร้อยละ 46.2 และสร้างด้วยวัสดุถาวร เช่น อิฐและปูน ร้อยละ 38.5 ส่วนใหญ่มีห้องน้ำห้องส้วม ร้อยละ 65.4 แต่มีที่ยังไม่มีห้องน้ำห้องส้วม ต้องใช้ของเพื่อนบ้านถึงร้อยละ 11.5 ของครัวเรือนทั้งหมด

ร้อยละ 53.8 ของครัวเรือนที่มีมิเตอร์ประปา อีกร้อยละ 46.2 ยังไม่ติดมิเตอร์ประปา ใช้น้ำประปาโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าร้อยละ 84.6 และที่ยังต้องต่อไฟจากเพื่อนบ้านร้อยละ 15.4

ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.3 ใช้น้ำเพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ที่เหลืออีกร้อยละ 7.7 ใช้น้ำทั้งที่อยู่อาศัยและประกอบการค้า

เมื่อเปรียบเทียบกับการอยู่อาศัยเดิมที่ได้สะพาน ซึ่งเป็นห้องสร้างติดๆ กันในแต่ละหน่วยพักอาศัย ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 เป็นห้องโล่ง มีเพียงร้อยละ 19.2 ที่มีการกั้นห้องเป็นสัดส่วน ร้อยละ 42.3 มีห้องน้ำในบ้าน อีกร้อยละ 38.5 ไม่มีจึงต้องใช้ห้องน้ำของเพื่อนบ้าน

ร้อยละ 53.9 ใช้น้ำประปาโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน มีเพียงร้อยละ 11.50 เท่านั้นที่มีมิเตอร์ประปา เช่นเดียวกับการใช้ไฟฟ้า ส่วนใหญ่ต่อไฟจากเพื่อนบ้านร้อยละ 73.0 และมีเพียงร้อยละ 11.50 ที่มีมิเตอร์ไฟฟ้า

ส่วนการใช้พื้นที่บ้าน นอกจากจะใช้เพื่ออยู่อาศัยแล้วยังใช้ประกอบกิจการอื่น เช่น คัดของเก่าเก็บของเก่า ร้อยละ 65.4 และมีเพียงร้อยละ 34.6 ที่ใช้น้ำเพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

- ชุมชนอ่อนนุช 3

5.2.1 เส้นทางเข้าถึง และทำเลที่ตั้งของชุมชน

เป็นรอยต่อระหว่างเขตชั้นในกรุงเทพ และพื้นที่ชานเมือง สามารถเดินทางเข้า-ออกชุมชนได้เส้นทางเดียว อยู่ห่างจากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ประมาณ 3 กิโลเมตร

1) การคมนาคม

มีรถสองแถวให้บริการ จากแยกถนนอ่อนนุช ผ่านหน้าโครงการ และมีมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

มีรถบริการสาธารณะผ่านถนนสายหลัก ได้แก่ รถโดยสารประจำทางสาย 1023 หัวตะเข้-พระโขนง และรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ 4 สาย ได้แก่ สาย 23 สยาม-ลาดกระบัง สาย 515 หมอชิตใหม่-ลาดกระบัง สาย 11 อ่อนนุช-พัฒนาการ และสาย 1013 หัวตะเข้-พระโขนง

2) สาธารณูปการ

- สถานที่ราชการ

ประกอบด้วย ที่ทำการเขตประเวศ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 5 กิโลเมตร

- ด้านบริการทางการศึกษา

มีโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนของเอกชนตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ได้แก่

- โรงเรียนวัดกระทุ่มเสือปลา ห่างจากชุมชนประมาณ 3.2 กิโลเมตร
- โรงเรียนคลองปึกหลัก ห่างจากชุมชนประมาณ 5 กิโลเมตร
- แหล่งธุรกิจการค้า ประกอบด้วย ตลาดนัด ห่างจากชุมชนประมาณ 1 กิโลเมตร และตลาดสี่แยกประเวศ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 3.1 กิโลเมตร

5.2.2 สภาพกายภาพของบ้าน

บ้านในชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.2 เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว สร้างด้วยวัสดุถาวรร้อยละ 47.8 มีเพียงร้อยละ 30.4 เท่านั้นที่สร้างด้วยเศษวัสดุ ภายในบ้านร้อยละ 82.6 มีห้องน้ำห้องส้วม แต่มีบ้านที่ไม่มีห้องน้ำห้องส้วมร้อยละ 13.1 ที่ใช้ห้องน้ำของเพื่อนบ้าน

ร้อยละ 60.9 มีมิเตอร์น้ำประปา แต่ที่ยังไม่มีมิเตอร์ประปาใช้น้ำโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้านถึงร้อยละ 39.1 ส่วนการใช้ไฟฟ้าโดยส่วนใหญ่บ้านในชุมชนมีมิเตอร์ไฟฟ้าร้อยละ 73.9 และที่ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าร้อยละ 26.1 ใช้ไฟโดยต่อจากเพื่อนบ้านร้อยละ 13

การใช้ประโยชน์ของบ้านในชุมชนอ่อนนุช 3 ใช้อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวร้อยละ 73.9 และร้อยละ 26.1 ใช้อยู่อาศัยและประกอบกิจการ

เมื่อเปรียบเทียบกับตอนอาศัยอยู่ใต้สะพาน โดยทั่วไปเป็นห้องโล่งร้อยละ 60.9 มีเพียงร้อยละ 4.3 ที่กั้นห้องเป็นสัดส่วน ร้อยละ 56.5 มีห้องน้ำห้องส้วม และที่ไม่มีร้อยละ 43.5 ใช้ห้องน้ำห้องส้วมร่วมกับเพื่อนบ้านร้อยละ 30.4

การใช้น้ำประปาและไฟฟ้า โดยส่วนใหญ่ต่อพ่วงจากเพื่อนบ้านร้อยละ 47.8 มีเพียงร้อยละ 21.7 เท่านั้นที่มีมิเตอร์ประปา เช่นเดียวกันการใช้ไฟฟ้าโดยต่อจากเพื่อนบ้านร้อยละ 73.9 และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีมิเตอร์ไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 8.7

ในส่วนของการใช้ประโยชน์ของบ้าน ร้อยละ 60.9 ใช้อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว และร้อยละ 39.1 ใช้อยู่อาศัยและประกอบกิจการ

- ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

5.2.1 เส้นทางเข้าถึง และทำเลที่ตั้งของชุมชน

สามารถเดินทางเข้า-ออกได้หลายเส้นทาง คือ เข้าทางถนนวัชรพล – รามอินทรา หรือเข้าทางซอยเพิ่มสิน อยู่ห่างจากถนนพหลโยธินประมาณ 1.5 กิโลเมตร

1) การคมนาคม

การคมนาคมสะดวก มีทั้งรถสองแถว รถโดยสารประจำทาง และรถจักรยานยนต์รับจ้าง มีรถสองแถวให้บริการหลายสาย เช่น จากตลาดสะพานใหม่-ตลาดออเงิน, จากตลาดวัดลุ่ม-วัชรพล และจากวัชรพล-เพิ่มสิน ผ่านหน้าโครงการ และมีรถโดยสารประจำทางจากสะพานใหม่-หนองใหญ่-สายใหม่

2) สาธารณูปการ

- สถานที่ราชการ ประกอบด้วย ที่ทำการเขตสายใหม่อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 1.5 กิโลเมตร สถานีตำรวจสายใหม่ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2 กิโลเมตร
- ด้านบริการทางการศึกษา มีโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนของเอกชน ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ได้แก่ โรงเรียนวิทยานิยมสงเคราะห์ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 5 กิโลเมตร โรงเรียนศิริรัตนวิทยา อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 7.1 กิโลเมตร โรงเรียนวัดออเงิน อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 9.5 กิโลเมตร
โรงเรียนไทยรัฐวิทยา อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 6 กิโลเมตร
- สถานธุรกิจการค้า ประกอบด้วยตลาดยี่งวงอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2.5 กิโลเมตร ศูนย์การค้าบิ๊กซี อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 3.3 กิโลเมตร ศูนย์การค้าโลตัส อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 4.8 กิโลเมตร

5.2.2 สภาพกายภาพของบ้าน

ลักษณะบ้านอยู่อาศัยของชาวชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน โดยทั่วไปเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว และบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 50.0 ปลูกสร้างด้วยวัสดุที่มั่นคงถาวรร้อยละ 78.1 และมีเพียงร้อยละ 21.9 เท่านั้นที่ใช้เศษวัสดุประเภทสังกะสี แผ่นป้ายโฆษณา ไม้กระดาน กระเบื้องแผ่นเรียบ ภายในบ้านส่วนใหญ่มีห้องน้ำ ร้อยละ 93.8 และมีเพียงร้อยละ 6.2 ไม่มีห้องน้ำ ใช้ห้องน้ำของเพื่อนบ้าน

สาธารณูปโภคน้ำและไฟฟ้า พบว่าร้อยละ 90.6 ติดตั้งมิเตอร์น้ำประปา และมีเพียงร้อยละ 9.4 ยังไม่ได้ติดตั้งมิเตอร์น้ำประปา แต่ใช้น้ำประปาโดยการต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน หรือซื้อน้ำใช้ ส่วนไฟฟ้า ร้อยละ 96.9 ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า และไม่ได้ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าเพียงร้อยละ 3.1 ซึ่งใช้ไฟฟ้าโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน

การใช้ประโยชน์ของบ้านอยู่อาศัยโดยทั่วไปใช้อยู่อาศัยอย่างเดียวร้อยละ 92.3 และมีเพียงร้อยละ 7.7 ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจการค้า

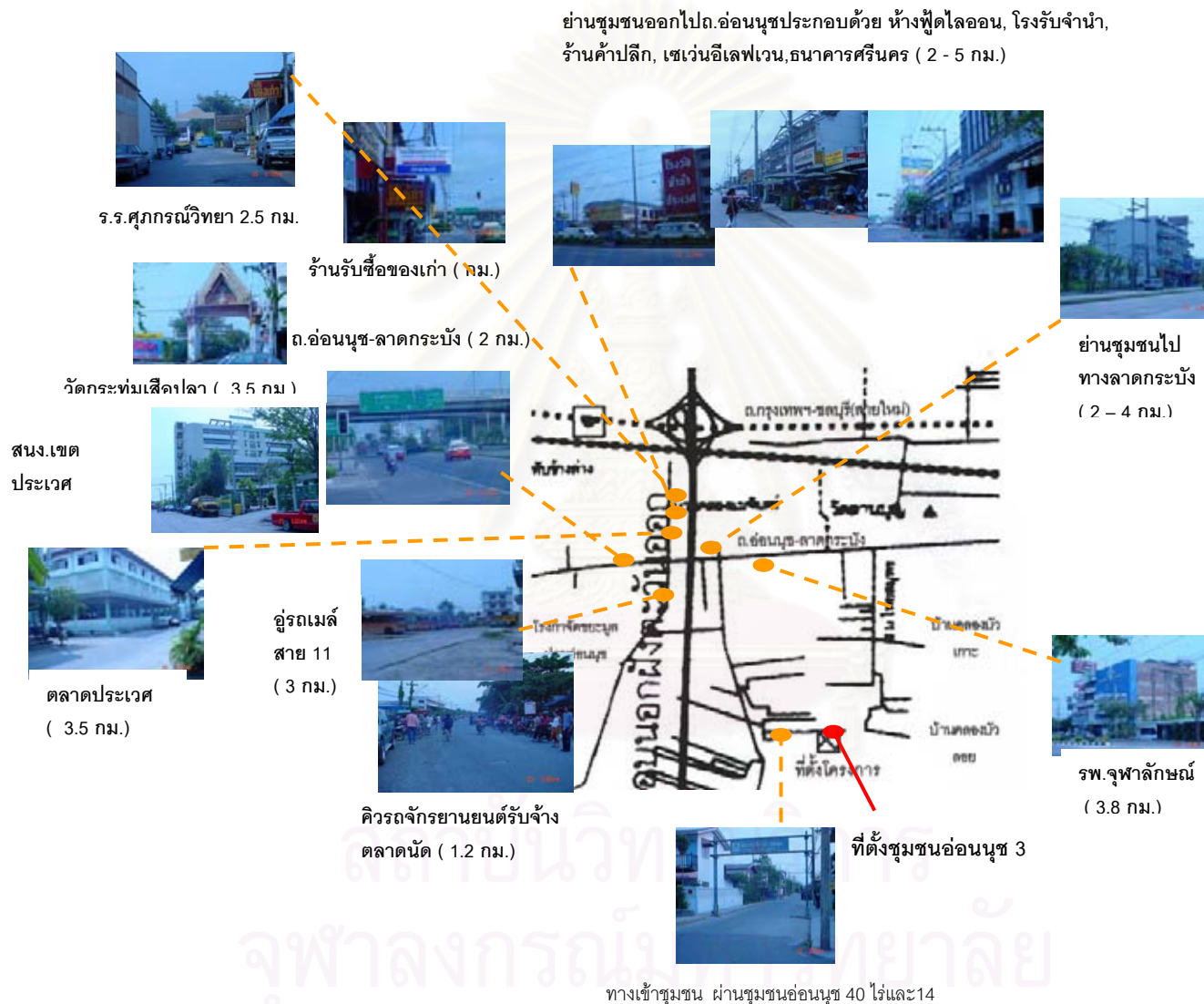
เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับช่วงก่อนการรื้อย้าย พบว่า ลักษณะบ้านอยู่อาศัยในชุมชนได้ สะพานเป็นห้องสร้างติดๆ กัน ร้อยละ 61.5 เป็นห้องโล่ง และกันเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 19.2 มีห้องน้ำภายในบ้านร้อยละ 42.3 และร้อยละ 38.5 ไม่มีห้องน้ำ ใช้ห้องน้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ส่วนการใช้น้ำประปาและไฟฟ้า ร้อยละ 11.5 ติดตั้งมิเตอร์น้ำประปาและไฟฟ้าเอง ร้อยละ 53.8 ต่อพ่วงน้ำประปาจากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 73.0 ใช้ไฟฟ้าโดยต่อพ่วงจากเพื่อนบ้าน ในด้านการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ภายในบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการอยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมอื่น เช่น คัดของเก่า เก็บของเก่า ร้อยมาลัย เตรียมของสำหรับค้าขาย ฯลฯ ถึงร้อยละ 65.4 และมีเพียงร้อยละ 34.6 ที่ใช้อยู่อาศัยอย่างเดียว

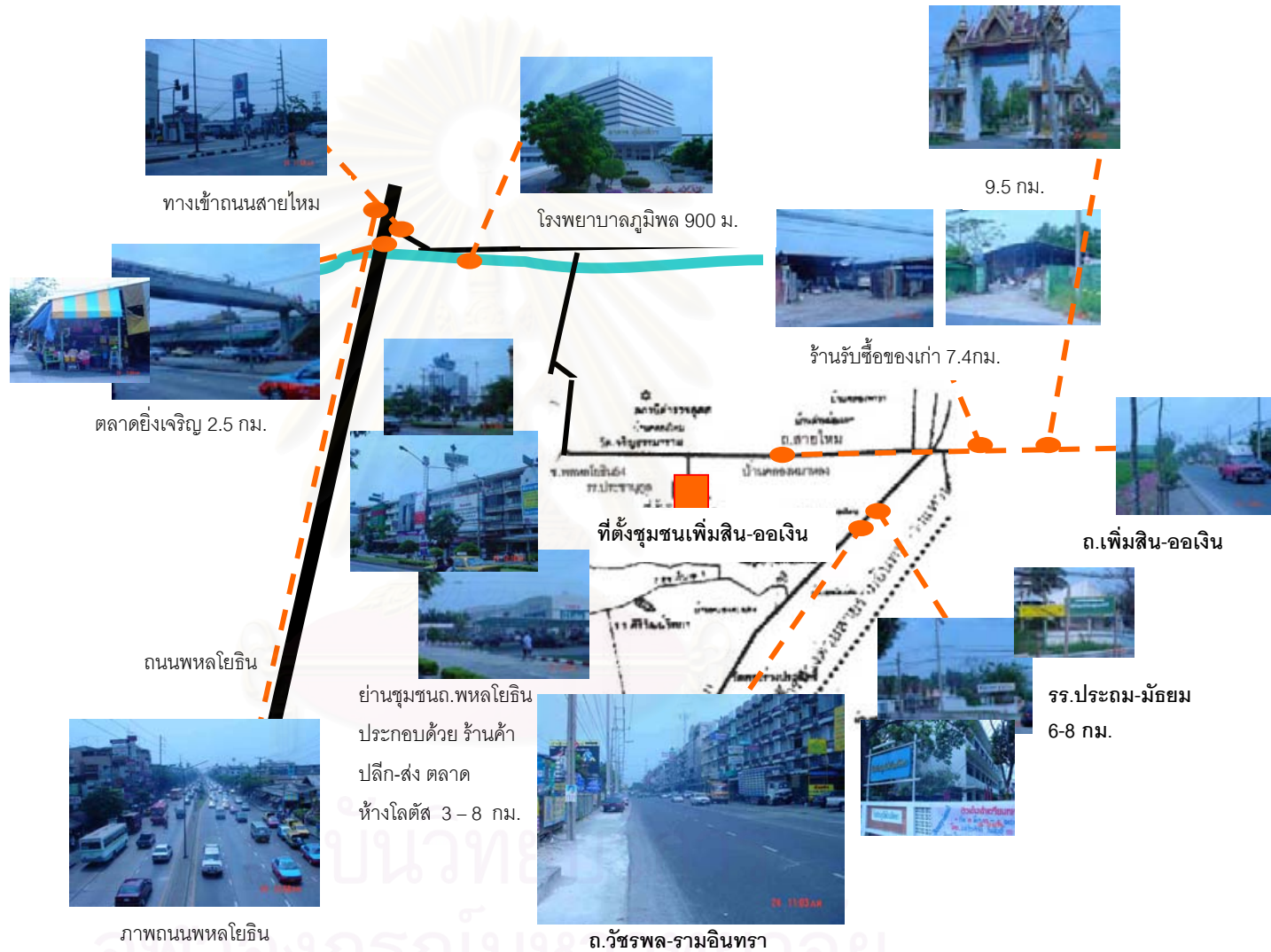
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.1 : ทำเลที่ตั้ง - การเข้าถึงชุมชน และสภาพแวดล้อมชุมชนประชาอุทิศ 76

ภาพที่ 5.2 : ทำเลที่ตั้ง – การเข้าถึง และสภาพแวดล้อมชุมชนอ่อนนุช 3

ภาพที่ 5.3 : ท่าเลที่ตั้ง - การเข้าถึงชุมชน และสภาพแวดล้อมเพิ่มสิน-ออเงิน

ตารางที่ 5.9 ลักษณะบ้านอยู่อาศัย

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
1. บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	22 (84.6)	12 (52.2)	16 (50.0)	50 (61.7)
2. บ้านเดี่ยว 2 ชั้น	2 (7.7)	9 (39.1)	16 (50.0)	27 (33.3)
3. บ้านแถว 1 ชั้น	2 (7.7)	1 (4.3)	0 (0.0)	3 (3.7)
4. บ้านแถว 2 ชั้น	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (1.2)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.10 วัสดุของบ้านอยู่อาศัย

วัสดุของบ้าน	ประชากรุทิศ 76 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	อ่อนนุช 3 จำนวน(คน) (ร้อยละ)	เพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน(คน) (ร้อยละ)	รวม จำนวน(คน) (ร้อยละ)
1. อิฐ/ปูน	10 (38.5)	11 (47.8)	12 (37.5)	33 (40.7)
2. ไม้+อิฐ/ปูน	0 (0.0)	3 (13.0)	8 (25.0)	11 (13.6)
3. ไม้ทั้งหลัง	1 (3.8)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (2.5)
4. ไม้+กระเบื้อง	3 (11.5)	2 (8.7)	4 (12.5)	9 (11.1)
5. เศษวัสดุ	12 (46.2)	7 (30.4)	7 (21.9)	26 (32.1)
รวม	26 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.11 การใช้ห้องน้ำภายในบ้าน

การใช้ห้องน้ำ	ประชากรอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1. มีห้องน้ำภายในบ้าน	11 (42.3)	17 (65.4)	13 (56.5)	19 (82.5)	15 (46.9)	29 (90.6)	39 (48.1)	65 (80.2)
2. มีห้องน้ำภายนอกบ้าน	5 (19.2)	2 (7.7)	3 (13.0)	1 (14.3)	0 (0.0)	1 (3.1)	8 (9.9)	4 (4.9)
3. ไม่มีห้องน้ำ ใช้ร่วมกับเพื่อนบ้าน	5 (19.2)	4 (15.4)	3 (13.0)	1 (14.3)	9 (28.1)	1 (3.1)	17 (21.0)	6 (7.4)
4. ไม่มีห้องน้ำ ใช้ห้องน้ำสาธารณะ	5 (19.2)	3 (11.5)	1 (4.3)	2 (8.7)	8 (25.0)	1 (3.1)	14 (17.3)	6 (7.4)
5. ชั๊บน้ำล้างคอก	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (13.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (3.7)	0 (0.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.12 การใช้น้ำประปาภายในบ้าน

การใช้น้ำเพื่อ การอุปโภค บริโภค	ประชากรอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1. ใช้น้ำประปามีมิเตอร์เอง	3 (11.5)	14 (53.8)	5 (21.7)	14 (60.9)	2 (6.3)	29 (90.6)	10 (12.3)	57 (70.4)
2. ใช้น้ำประปาโดยพ่วงจาก เพื่อนบ้าน	14 (53.8)	12 (46.2)	11 (47.8)	9 (39.1)	26 (81.3)	3 (9.4)	51 (63.0)	24 (29.6)
3. ชื้อน้ำเป็นปี๊บ	2 (7.7)	0 (0.0)	2 (8.7)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	5 (6.2)	0 (0.0)
4. ใช้น้ำคอก	7 (26.9)	0 (0.0)	5 (21.7)	0 (0.0)	3 (9.4)	0 (0.0)	15 (18.5)	0 (0.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.13 การใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน

การใช้ไฟฟ้า ภายในบ้าน	ประชากรอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1. มีมิเตอร์ไฟฟ้า	3 (11.5)	22 (84.6)	2 (8.7)	17 (73.9)	3 (9.4)	31 (96.9)	8 (9.9)	70 (86.4)
2. ใช้ไฟฟ้าโดยพ่วง จากเพื่อนบ้าน	19 (73.1)	3 (11.5)	17 (73.9)	3 (13.0)	26 (81.3)	1 (3.1)	62 (76.5)	7 (8.6)
3. ใช้ตะเกียง เทียนไข และไฟฉาย	4 (15.4)	1 (3.8)	4 (17.4)	3 (13.0)	3 (9.4)	0 (0.0)	11 (13.6)	4 (4.9)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.14 การใช้ประโยชน์ของบ้านอยู่อาศัย

การใช้ประโยชน์ของบ้าน อยู่อาศัยของครัวเรือน ตัวอย่างในชุมชน	ประชากรอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1. อยู่อาศัยและประกอบกิจการ	0 (0.0)	2 (7.7)	0 (0.0)	6 (26.1)	0 (0.0)	13 (40.6)	0 (0.0)	21 (25.9)
2. อยู่อาศัยอย่างเดียว	0 (0.0)	24 (92.3)	0 (0.0)	17 (73.9)	0 (0.0)	19 (59.4)	0 (0.0)	60 (74.1)
รวม	0 (0.0)	26 (100.0)	0 (0.0)	23 (100.0)	0 (0.0)	32 (100.0)	0 (0.0)	81 (100.0)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.15 สภาพการอยู่อาศัย

การใช้ประโยชน์ของ บ้านอยู่อาศัยของ ครัวเรือนตัวอย่างในชุมชน	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1. เป็นห้องโล่ง	16 (61.5)	11 (42.3)	14 (60.9)	12 (52.2)	25 (78.1)	20 (62.5)	55 (67.9)	43 (53.1)
2. เป็นห้องโล่งใช้เฟอร์นิเจอร์ กันเป็นสัดส่วน	5 (19.2)	2 (7.7)	8 (34.8)	2 (8.7)	2 (6.3)	4 (12.5)	15 (18.5)	8 (9.9)
3. แบ่งเป็นห้องพักเป็นสัดส่วน	5 (19.2)	13 (50.0)	1 (4.3)	9 (39.1)	5 (15.6)	8 (25.0)	11 (13.6)	30 (37.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

สรุปได้ว่าเส้นทางการเข้าถึงชุมชน และทำเลที่ตั้งของชุมชน ทำให้ชุมชนแต่ละแห่งมีความสะดวกในการติดต่อกับพื้นที่ภายนอกต่างกัน ซึ่งเส้นทางการเข้าถึงชุมชนและทำเลที่ตั้งของชุมชน เป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาต่างกัน และเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงการพัฒนาของชุมชนในอนาคต ชุมชนที่มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมกับการอยู่อาศัย ต้องมีเส้นทางติดต่อกับพื้นที่ภายนอกได้ดี ตั้งอยู่ไม่ไกลจากถนนใหญ่ อยู่ใกล้ตลาดหรือใกล้กับศูนย์กลางชุมชนอื่นๆ เช่นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีเส้นทางการเข้าถึงชุมชนหลายทาง มีความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากมีรถโดยสารสาธารณะผ่านหน้าชุมชน และอยู่ใกล้ย่านชุมชน ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนประชากรุทิศ 76 มีเส้นทางการเข้าถึงชุมชนเพียงทางเดียว อยู่ห่างจากย่านชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีศักยภาพในการพัฒนาดีกว่า 2 ชุมชน

ส่วนสภาพความเป็นอยู่ทางด้านกายภาพของทั้ง 3 ชุมชน มีสภาพกายภาพดีขึ้น เนื่องจากบ้านมีความมั่นคง แข็งแรง กว่าตอมอาศัยอยู่ได้สะพาน ประกอบกับมีห้องน้ำห้องส้วมมากขึ้น มีการติดตั้งมิเตอร์ประปา ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่เป็นสัดส่วนมากขึ้น และมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบสภาพกายภาพของบ้านในปัจจุบัน (หลังย้าย) พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีสภาพบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงมากที่สุด เพราะบ้านส่วนใหญ่ปลูกสร้างด้วยวัสดุคงทนถาวรถึงร้อยละ 78.1 ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ปลูกสร้างด้วยวัสดุคงทนถาวรร้อยละ 69.6 และชุมชนประชากรุทิศ 76 ปลูกสร้างด้วยวัสดุคงทนถาวรเพียงร้อยละ 53.8

ส่วนการเข้าถึงบริการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน น้ำประปาและไฟฟ้า ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่าย เนื่องจากการติดตั้งมิเตอร์ประปาแลไฟฟ้ามีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประมาณ 20,000 บาท จากข้อมูลรายได้ (ตารางที่ 5.32) พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีความสามารถในการจ่ายสูงกว่าชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนประชากรุทิศ 76 จึงทำให้ชุมชนเพิ่มสินได้รับบริการด้านน้ำประปาและไฟฟ้ามาก

เป็นอันดับหนึ่ง คือ ร้อยละ 90.6 และ 96.9 ตามลำดับ ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีการติดตั้งมิเตอร์
 ประปา ร้อยละ 60.9 และติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าร้อยละ 84.6 และชุมชนประชาอุทิศ 76 ติดตั้งมิเตอร์
 ประปา ร้อยละ 53.8 และติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าร้อยละ 74.0

5.3 สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของครัว
 เรือนตัวอย่าง ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ดังที่ปรากฏในภาคผนวก ซึ่ง
 มีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 จำนวนคนทำงานในชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เรื่องจำนวนคนทำงานในชุมชนพบว่า ในภาพรวมปัจจุบันมีคนทำงานในชุมชน
 คิดเป็นร้อยละ 50.0 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคนทำงานในชุมชนก่อนย้าย ซึ่งมีเพียงร้อยละ 33.4 สรุปการเปลี่ยน
 แปลงเห็นได้ชัดว่ามีสัดส่วนคนทำงานเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชน จำนวนคนทำงานในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออ
 เงิน คิดเป็นร้อยละ 47.5, 50.7 และ 51.5 ตามลำดับ ในขณะที่ ก่อนย้าย จำนวนคนทำงานในชุมชน
 ประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน คิดเป็นร้อยละ 37.4, 42.1 และ 39.7 ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับจำนวนคนทำงานทั้ง 3 ชุมชน ให้ผลตรงกันคือ จำนวนคนทำงานเพิ่มขึ้น
 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนทำงานในชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีจำนวนมาก จึงชี้ให้เห็นภาพ
 รวมคนทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากจำนวนคนอยู่อาศัยในชุมชนและจำนวนคนทำงานเป็นราย
 ชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีจำนวนคนทำงานลดลง ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีจำนวนคน
 ทำงานเท่าเดิม

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.16 จำนวนคนทำงานในชุมชน

จำนวนคนทำงานของ ครัวเรือนตัวอย่าง	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ทำงาน	49 (37.4)	47 (47.5)	37 (42.0)	37 (50.7)	57 (39.6)	70 (51.5)	143 (39.4)	154 (50.0)
ไม่ทำงาน	82 (62.6)	52 (52.5)	51 (58.0)	36 (49.3)	87 (60.4)	66 (48.5)	220 (60.6)	154 (50.0)
รวม	131 (100.0)	99 (100.0)	88 (100.0)	73 (100.0)	144 (100.0)	136 (100.0)	363 (100.0)	308 (100.0)

5.3.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน

เมื่อพิจารณาภาพรวมของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ในครัวเรือนมีสมาชิกที่ทำงาน 2 คน เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสมาชิกที่ทำงาน 1 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2, 34.6 และ 17.3 ตามลำดับ ซึ่งตรงกับช่วงก่อนย้ายที่มีจำนวนสมาชิกที่ทำงานในครัวเรือน 2 คน, 1 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4, 39.7 และ 7.4 ตามลำดับ แต่จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงาน 3 คน สูงขึ้น ซึ่งสรุปได้ว่าครัวเรือนมีสมาชิกที่ทำงานเพิ่มขึ้น

หากพิจารณาเป็นรายชุมชน พบว่าชุมชนประชากรุทิศ 76 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน 3 คน เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ มีสมาชิกที่ทำงาน 1 คน และ 2 คน มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คือ ร้อยละ 38.6 ในขณะที่ก่อนย้ายครัวเรือนของชุมชนประชากรุทิศ 76 มีสมาชิกที่ทำงาน 2 คน เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือ มีสมาชิกที่ทำงาน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และอันดับ 3 มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.9 คือ มีจำนวนสมาชิกที่ทำงาน 3 คน 4 คน 5 คน

ในขณะที่ปัจจุบันและก่อนย้ายชุมชนอ่อนนุช 3 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน 1 คน เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสมาชิกที่ทำงาน 2 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 39.1 และ 4.4 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ในปัจจุบัน มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน 2 คน จัดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสมาชิกที่ทำงาน 3 คน และ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9, 31.3 และ 18.8 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายพบว่า มีครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงาน 2 คน เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสมาชิกที่ทำงาน 1 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1, 34.4 และ 12.5 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ชุมชนประชากรุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานเพิ่มขึ้น ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานเท่าเดิม

เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงานในปัจจุบัน (หลังย้าย) พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทำงานเพิ่มขึ้น เพราะมีจำนวนสมาชิกที่ทำงาน 3 คน เพิ่มขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 42.3 ในขณะที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีจำนวนสมาชิกที่ทำงาน 3 คน เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 31.25 และชุมชนอ่อนนุช 3 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 5.17 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน (คน)	ประชาอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
0	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
1	9 (34.6)	10 (38.5)	12 (52.2)	12 (52.2)	11 (34.4)	6 (18.8)	32 (39.5)	28 (34.6)
2	14 (53.8)	11 (42.3)	9 (39.1)	9 (39.1)	17 (53.1)	15 (46.9)	40 (49.4)	35 (43.2)
3	1 (3.8)	3 (11.5)	1 (4.3)	1 (4.3)	4 (12.5)	10 (31.3)	6 (7.4)	14 (17.3)
4	1 (3.8)	0 (0.0)	1 (4.3)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (2.5)	2 (2.5)
5	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)	0 (0.0)
6	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

เมื่อพิจารณาจำนวนคนทำงานในปัจจุบันและก่อนย้ายเป็นรายครัวเรือนของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีจำนวนคนทำงานหลังจากย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบันเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่ามีจำนวน 1 ครัวเรือน ที่มีปัจจุบันไม่มีสมาชิกที่ทำงาน ซึ่งก่อนหน้านี้เคยมีสมาชิกทำงาน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และมี 3 ครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนทำงาน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ซึ่งก่อนหน้านี้มีสมาชิกทำงาน 4 คน แต่ก็มีบางครัวเรือนของสมาชิกในชุมชนประชาอุทิศ 76 ที่มีสมาชิกทำงานเพิ่มขึ้นจากกลุ่มตัวอย่างนี้ได้แก่ ครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงาน 3 คน ในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ซึ่งก่อนหน้านี้มีสมาชิกทำงานเพียง 2 คน

ส่วนชุมชนอ่อนนุช ปัจจุบันสมาชิกในครัวเรือนต้องช่วยกันทำงานมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากครัวเรือนปัจจุบันมีสมาชิกที่ทำงาน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ซึ่งก่อนย้ายเคยมีสมาชิกในครัวเรือนทำงาน 1

คน และครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงาน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ซึ่งเดิมเคยมีสมาชิกในครัวเรือนทำงานเพียง 2 คน แต่ก็มีบางครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกทำงานลดลงจากเดิมเคยมีสมาชิกทำงาน 3 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทำงานเพียงคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 2.7

ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน จำนวนสมาชิกที่ทำงานปัจจุบันเป็นการยืนยันให้เห็นชัดเจนว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนปัจจุบันทำงานเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลจำนวนคนทำงานปัจจุบัน มีสมาชิกทำงาน 2 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 และ 4.3 ซึ่งจากเดิมเคยทำงานเพียง 2 คน และครัวเรือนปัจจุบันที่มีสมาชิกทำงาน 3 คน ร้อยละ 25.7 จากเดิมเคยทำงานเพียง 2 คน และครัวเรือนที่มีสมาชิกทำงาน 4 คน ร้อยละ 5.7 ซึ่งเคยมีสมาชิกในครัวเรือนทำงาน 3 คน

และเมื่อนำมาเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ทำงานในครัวเรือนปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน พบว่าชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทำงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.18 จำนวนคนทำงานในครัวเรือนก่อน-หลังย้าย : ประชาอุทิศ 76

จำนวนคนทำงาน ก่อนย้าย	จำนวนคนทำงานหลังย้าย							
	ไม่มี	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	5 คน	6 คน	รวม
1 คน	1 (2.1)	8 (16.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (18.8)
2 คน	0 (0.0)	2 (4.2)	22 (45.8)	3 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	27 (56.3)
3 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.3)
4 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.3)
5 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (12.5)	6 (12.5)
รวม	1 (2.1)	10 (20.8)	22 (45.8)	9 (18.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (12.5)	48 (100)

ตารางที่ 5.19 จำนวนคนทำงานในครัวเรือนก่อน-หลังย้าย(คน) : อ่อนนุช 3

จำนวนคนทำงานในครัวเรือน ก่อนย้าย	จำนวนคนทำงานในครัวเรือนหลังย้าย							
	ไม่มี	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	5 คน	6 คน	รวม
1 คน	0 (0.0)	9 (24.3)	6 (16.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (40.5)
2 คน	0 (0.0)	2 (5.4)	12 (32.4)	3 (8.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (45.9)
3 คน	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)
4 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (10.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (10.8)
5 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	0 (0.0)	12 (32.4)	18 (48.6)	3 (8.1)	4 (10.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	37 (100.0)

ตารางที่ 5.20 จำนวนคนทำงานในครัวเรือนก่อน-หลังย้าย(คน) : เพิ่มสิน-ออเงิน

จำนวนคนทำงาน ก่อนย้าย	จำนวนคนทำงานหลังย้าย							
	ไม่มี	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	5 คน	6 คน	รวม
1 คน	0 (0.0)	5 (7.1)	10 (14.3)	3 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (25.7)
2 คน	0 (0.0)	1 (1.4)	20 (28.6)	18 (25.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	39 (55.7)
3 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (12.9)	4 (5.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (18.6)
4 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
5 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	0 (0.0)	6 (8.6)	30 (42.9)	30 (42.9)	4 (5.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	70 (100.0)

5.3.3 อาชีพและอาชีพเสริม

โดยภาพรวมผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชน ประกอบอาชีพในภาคไม่เป็นทางการ และมีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพในภาคทางการ (ตารางที่ 5.21) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง และลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 38.3, 34.4 และ 11.0 ตามลำดับ ซึ่งแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์อาชีพที่แตกต่างกันตามสภาพแหล่งที่มาหากิน เช่นเดียวกันกับช่วงก่อนย้าย ซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง และพนักงานบริษัทเอกชน ลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 43.4, 35.0 และ 14.0

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนพบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง ร้อยละ 42.6 รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ชุมชนได้สะพานวัดนางชี หรือสะพานคลองด่านจะมีอาชีพหลักจากการรับจัดโต๊ะจีน และเป็นลูกจ้างชั่วคราวของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 40.4 และ 6.4 ตามลำดับ ซึ่งก่อนย้ายผู้อยู่อาศัยได้สะพานประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 55.1 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง และลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 30.6 และ 10.2 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าชาวชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยหันมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้งเพิ่มขึ้น และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปน้อยลง

ชุมชนอ่อนนุช 3 พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง ชุมชนได้สะพานศรีนครินทร์ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพชาเล้งรับซื้อของเก่า และลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 18.9 และ 13.5 ตามลำดับ ซึ่งก่อนย้ายผู้อยู่อาศัยได้สะพานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง ร้อยละ 40.5 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 29.7 และ 18.9

จะเห็นได้ว่าชาวชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเพิ่มขึ้น และประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้งน้อยลง

ส่วนชาวชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ผู้ที่ย้ายมาจากชุมชนได้สะพานบางบัว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพร้อยมาลัยเร่ขายตามหมู่บ้านและตลาดสด ชุมชนได้สะพานลาดยาว สะพานวัดเสมียนนารีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายปลาหนึ่ง รับจ้างทั่วไป และลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 37.1, 34.3 และ 15.7 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้าย ผู้อยู่อาศัยได้สะพานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายหาบเร่ ชาเล้ง และลูกจ้างโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 42.1, 35.1 และ 14.1 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าชาวชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยหันมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ ซาเล้งเพิ่มขึ้น และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปน้อยลง

ส่วนอาชีพเสริมในปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า มีเพียงร้อยละ 12.3 ที่มีอาชีพเสริม ในขณะที่ก่อนย้ายผู้อยู่อาศัยได้สะพานมีอาชีพเสริมถึงร้อยละ 25.9 เห็นได้ชัดว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีอาชีพเสริมน้อยลง

หากจำแนกเป็นรายชุมชน ในเรื่องอาชีพเสริมปัจจุบัน ชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีอาชีพเสริมร้อยละ 7.7, 21.7 และ 9.4 ในขณะที่ก่อนย้ายทั้ง 3 ชุมชน มีอาชีพเสริมร้อยละ 15.4, 43.5 และ 21.9 ตามลำดับ ทั้ง 3 ชุมชนให้ผลตรงกันคือ อาชีพเสริมลดลง

ตารางที่ 5.21 อาชีพ

อาชีพหลักของสมาชิก	ประชาอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
รับจ้างทั่วไป	27 (55.1)	19 (40.4)	11 (29.7)	16 (43.2)	24 (42.1)	24 (34.3)	62 (43.4)	59 (38.3)
ค้าขายหาบเร่,ซาเล้ง	15 (30.6)	20 (42.6)	15 (40.5)	7 (18.9)	20 (35.1)	26 (37.1)	50 (35.0)	53 (34.4)
ค้าขายมีร้านค้า	0 (0.0)	2 (4.3)	0 (0.0)	4 (10.8)	1 (1.8)	5 (7.1)	1 (0.7)	11 (7.1)
รับราชการ/ลูกจ้าง ชั่วคราว-ประจำของรัฐ	2 (4.1)	3 (6.4)	3 (8.1)	3 (8.1)	2 (3.5)	2 (2.9)	7 (4.9)	8 (5.2)
พนักงานลูกจ้างบริษัทเอกชน	5 (10.2)	1 (2.1)	7 (18.9)	5 (13.5)	8 (14.0)	11 (15.7)	20 (14.0)	17 (11.0)
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	1 (2.7)	1 (1.8)	1 (1.4)	2 (1.4)	2 (1.3)
แท็กซี่/รถจักรยานยนต์รับจ้าง	0 (0.0)	2 (4.3)	0 (0.0)	1 (2.7)	1 (1.8)	1 (1.4)	1 (0.7)	4 (2.6)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)

ตารางที่ 5.22 อาชีพเสริม

อาชีพเสริมของสมาชิก	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
มี	4 (15.4)	2 (7.7)	10 (43.5)	5 (21.7)	7 (21.9)	3 (9.4)	21 (25.9)	10 (12.3)
ไม่มี	22 (84.6)	24 (92.3)	13 (56.5)	18 (78.3)	25 (78.1)	29 (90.6)	60 (74.1)	71 (87.7)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

5.3.4 วันและเวลาทำงาน

วันทำงานและเวลาทำงาน (ตารางที่ 5.23 และ 5.24) ในภาพรวมปัจจุบันพบว่า คนส่วนใหญ่ทำงานทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาร้อยละ 27.9 ทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน และมีเพียงร้อยละ 18.2 ที่ทำงานน้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน และในด้านเวลาทำงานพบว่า ส่วนใหญ่ทำงานมากกว่า 8 – 12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาร้อยละ 22.7 ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และมีเพียงร้อยละ 18.8 ที่ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่ก่อนย้าย ร้อยละ 39.9 ทำงานทุกวัน รองลงมาทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และร้อยละ 18.2 ทำงานน้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน และในด้านเวลาทำงานพบว่า ส่วนใหญ่ทำงานวันละมากกว่า 8 – 12 ชั่วโมง ร้อยละ 39.9 รองลงมาร้อยละ 27.3 ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และมีเพียงร้อยละ 16.8 ที่ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน

ในด้านวันทำงานและเวลาทำงานปัจจุบัน พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชากรุทิศ 76 ทำงานทุกวัน ร้อยละ 38.3 รองลงมาทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ร้อยละ 29.8 และทำงานน้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน ร้อยละ 25.3 สำหรับจำนวนชั่วโมงทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานวันละมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมง ร้อยละ 51.1 ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ร้อยละ 21.3 และทำงานมากกว่า 12 - 16 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 12.8 ในขณะที่ก่อนย้ายผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชากรุทิศ 76 ทำงานทุกวันร้อยละ 32.65 รองลงมาทำงานมากกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน ร้อยละ 26.54 และทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ร้อยละ 24.49 ส่วนเวลาทำงานก่อนย้ายพบว่า ร้อยละ 46.94 ทำงานมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมงต่อวัน ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ร้อยละ 28.58 และมีเพียงร้อยละ 12.24 ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน

หากพิจารณาเปรียบเทียบวันทำงานและชั่วโมงทำงานปัจจุบันและก่อนย้าย สรุปได้ว่า จำนวนวันทำงานและจำนวนชั่วโมงทำงานเพิ่มขึ้น

ส่วนวันทำงานและเวลาทำงานของผู้อยู่อาศัยในชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบัน พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนทำงานทุกวัน ร้อยละ 46.0 รองลงมา มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คือ ร้อยละ 18.9 ทำงานสัปดาห์ละ 5 - 6 วัน และเวลาทำงานส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.1 ทำงานมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมา ร้อยละ 32.4 ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และมีเพียงร้อยละ 18.9 ที่ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่ก่อนย้าย พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานทุกวัน ร้อยละ 45.95 รองลงมาทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ร้อยละ 24.32 และทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน ร้อยละ 18.92 ส่วนเวลาทำงานก่อนย้าย พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมง มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คือ ร้อยละ 37.84 และมีเพียงร้อยละ 16.22 ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน

เมื่อเปรียบเทียบวันทำงานและชั่วโมงทำงานปัจจุบันและก่อนย้ายสรุปได้ว่าจำนวนวันทำงานลดลงแต่จำนวนชั่วโมงทำงานเพิ่มขึ้น

วันทำงานและเวลาทำงานในชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินปัจจุบันทำงานทุกวัน ร้อยละ 34.3 ทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ร้อยละ 31.4 และทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน ร้อยละ 18.6 ส่วนเวลาทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 41.4 ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมง ร้อยละ 24.3 และทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ร้อยละ 18.6 ในขณะที่ก่อนย้าย พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินทำงานทุกวัน ร้อยละ 42.11 ทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ร้อยละ 28.07 และทำงานน้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน เพียงร้อยละ 15.78 ส่วนเวลาทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานวันละมากกว่า 8 - 12 ชั่วโมง ร้อยละ 35.09 ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมง ร้อยละ 21.05 และทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ร้อยละ 19.30

เมื่อเปรียบเทียบวันทำงานและชั่วโมงทำงานปัจจุบันและก่อนย้าย พบว่า จำนวนวันทำงานไม่เปลี่ยนแปลง แต่ที่มีจำนวนสัดส่วนเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนคนทำงานหลังย้ายเพิ่มขึ้น และจำนวนชั่วโมงทำงานเพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนวันทำงานและจำนวนชั่วโมงทำงานปัจจุบัน (หลังย้าย) พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีจำนวนวันทำงานและจำนวนชั่วโมงทำงานเพิ่มขึ้น ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีจำนวนวันทำงานลดลงแต่จำนวนชั่วโมงทำงานเพิ่มขึ้น ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีจำนวนวันและจำนวนชั่วโมงทำงานเท่าเดิม

ตารางที่ 5.23 วันทำงาน

จำนวนวันทำงาน	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ทำงานทุกวัน	16 (32.7)	18 (38.3)	17 (45.9)	17 (45.9)	24 (42.1)	24 (34.3)	57 (39.9)	59 (38.3)
28 วัน	2 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.4)	2 (1.4)	1 (0.6)
สัปดาห์ละ 6 วัน	12 (24.5)	14 (29.8)	9 (24.3)	7 (18.9)	16 (28.1)	22 (31.4)	37 (25.9)	43 (27.9)
สัปดาห์ละ 5 วัน	6 (12.2)	3 (6.4)	7 (18.9)	7 (18.9)	8 (14.0)	13 (18.6)	21 (14.7)	23 (14.9)
< สัปดาห์ละ 5 วัน	13 (26.5)	12 (25.5)	4 (10.8)	6 (16.2)	9 (15.8)	10 (14.3)	26 (18.2)	28 (18.2)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)

ตารางที่ 5.24 เวลาทำงาน

จำนวนชั่วโมงทำงาน	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
< 8	6 (12.2)	5 (10.6)	6 (16.2)	7 (18.9)	12 (21.1)	17 (24.3)	24 (16.8)	29 (18.8)
8	14 (28.6)	10 (21.3)	14 (37.8)	12 (32.4)	11 (19.3)	13 (18.6)	39 (27.3)	35 (22.7)
> 8 – 12	23 (46.9)	24 (51.1)	14 (37.8)	13 (35.1)	20 (35.1)	29 (41.4)	57 (39.9)	66 (42.9)
> 12 – 16	2 (4.1)	6 (12.8)	1 (2.7)	5 (13.5)	9 (15.8)	6 (8.6)	12 (8.4)	17 (11.0)
> 16	4 (8.2)	2 (4.3)	2 (5.4)	0 (0.0)	5 (8.8)	5 (7.1)	11 (7.7)	7 (4.5)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)

ตารางที่ 5.25 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : ประชาอุทิศ 76

จำนวนวันทำงาน ก่อนย้าย	จำนวนวันทำงานหลังย้าย					รวม
	ทุกวัน	28 วัน	6 วัน / สัปดาห์	5 วัน / สัปดาห์	< 5 วัน / สัปดาห์	
ทุกวัน	8 (21.6)	0 (0.0)	4 (10.8)	4 (10.8)	1 (2.7)	17 (45.9)
28 วัน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6 วัน / สัปดาห์	3 (8.1)	0 (0.0)	2 (5.4)	1 (2.7)	3 (8.1)	9 (24.3)
5 วัน / สัปดาห์	4 (10.8)	0 (0.0)	1 (2.7)	1 (2.7)	1 (2.7)	7 (18.9)
< 5 วัน / สัปดาห์	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	1 (2.7)	4 (10.8)
รวม	17 (45.9)	0 (0.0)	7 (18.9)	7 (18.9)	6 (16.2)	37 (100.0)

ตารางที่ 5.26 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : อ่อนนุช 3

จำนวนวันทำงาน ก่อนย้าย	จำนวนวันทำงานหลังย้าย					รวม
	ทุกวัน	28 วัน	6 วัน / สัปดาห์	5 วัน / สัปดาห์	< 5 วัน / สัปดาห์	
ทุกวัน	6 (12.8)	0 (0.0)	3 (6.4)	1 (2.1)	6 (12.8)	16 (34.0)
28 วัน	1 (2.1)	0 (0.0)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (4.3)
6 วัน / สัปดาห์	5 (10.6)	0 (0.0)	5 (10.6)	0 (0.0)	2 (4.3)	12 (25.5)
5 วัน / สัปดาห์	2 (4.3)	0 (0.0)	1 (2.1)	2 (4.3)	1 (2.1)	6 (12.8)
< 5 วัน / สัปดาห์	4 (8.5)	0 (0.0)	4 (8.5)	0 (0.0)	3 (6.4)	11 (23.4)
รวม	18 (38.3)	0 (0.0)	14 (29.8)	3 (6.4)	12 (25.5)	47 (100.0)

ตารางที่ 5.27 จำนวนวันทำงานก่อน-หลังย้าย(คน) : เพิ่มสิน-ออเงิน

จำนวนวันทำงาน ก่อนย้าย	จำนวนวันทำงานหลังย้าย					รวม
	ทุกวัน	28 วัน	6 วัน / สัปดาห์	5 วัน / สัปดาห์	< 5 วัน / สัปดาห์	
ทุกวัน	10 (17.5)	0 (0.0)	7 (12.3)	3 (5.3)	4 (7.0)	24 (42.1)
28 วัน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6 วัน / สัปดาห์	5 (8.8)	1 (1.8)	9 (15.8)	1 (1.8)	0 (0.0)	16 (28.1)
5 วัน / สัปดาห์	1 (1.8)	0 (0.0)	1 (1.8)	3 (5.3)	3 (5.3)	8 (14.0)
< 5 วัน / สัปดาห์	2 (3.5)	0 (0.0)	2 (3.5)	3 (5.3)	2 (3.5)	9 (15.8)
รวม	18 (31.6)	1 (1.8)	19 (33.3)	10 (17.5)	9 (15.8)	57 (100.0)

5.3.5 การเดินทางไปทำงาน ระยะทาง ระยะเวลาเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

การเดินทางไปทำงานของคนในชุมชนมีหลายวิธีด้วยกัน (ตารางที่ 5.28) ส่วนใหญ่ในทุกชุมชน ปัจจุบันพบว่า คนในทุกชุมชนมักใช้พาหนะในการเดินทาง ส่วนใหญ่ใช้รถเมล์ รถสองแถว และรถจักรยานยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 21.6, 17.3 และ 10.3 ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังเดินทางไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 11.4 เนื่องจากระยะทางในการเดินทางไปทำงานไกลขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายจะเห็นได้ชัดว่าคนส่วนใหญ่ในชุมชนเดินทางจากบ้านไปทำงานมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.0 พาหนะที่ใช้ในการเดินทางจัดเป็นอันดับแรก คือ รถเมล์ ร้อยละ 18.4 รองลงมาใช้รถซาเล้งในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 12.7 และรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 7.6 ซึ่งข้อมูลสอดคล้องกับข้อมูลด้านอาชีพและระยะทางในการเดินทางไปทำงานนอกชุมชน

หากพิจารณาวิธีเดินทางไปทำงานปัจจุบันของคนในชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า มีคนเดินทางจากบ้านไปที่ทำงานน้อยมาก ร้อยละ 5.4, 12.8 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เปลี่ยนมาใช้พาหนะในการเดินทางโดยโดยสารรถเมล์คิดเป็นร้อยละ 19.6 และ 22.3 ตามลำดับ ยกเว้นชุมชนอ่อนนุช 3 ที่ใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 23.1 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเดินทางในระดับ 300–2,700 บาท ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมาใช้รถสองแถวในการเดินทาง ร้อยละ 20.5 และ 21.3 ตามลำดับ ยกเว้นชุมชนประชากรุทิศ 76 ที่ใช้รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ในการเดินทางไป-กลับ ซึ่งข้อมูลสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตด้วยตนเองว่า การเข้า-ออกชุมชนประชาอุทิศ 76 มีเพียงรถจักรยานยนต์รับจ้างเท่านั้นที่ใช้ในการเดินทาง ซึ่งค่าใช้จ่ายต่อครั้งเป็นเงิน 10 บาท ส่งผลให้คนในชุมชนประชาอุทิศ 76 เดินทางออกไปทำงานนอกชุมชนน้อยลง ซึ่งต่างจากช่วงก่อนย้ายคนในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 42.3, 47.6 และ 38.2 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาใช้พาหนะที่ในการเดินทางโดยทั่วไปใช้รถเมล์ ร้อยละ 11.5, 16.7 และ 23.5 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสะดวกในการเดินทาง และรถซาเล้ง ร้อยละ 11.5, 16.7 และ 10.3 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาพรวม ในเรื่องของระยะทางที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเดินทางจากบ้านไปทำงานในปัจจุบัน พบว่าผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชนส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในชุมชนร้อยละ 23.4 ขณะเดียวกันคนที่ทำงานนอกชุมชนเดินทางในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร และมากกว่า 15-30 กิโลเมตร มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 22.4 และมีเพียงร้อยละ 15.1 เท่านั้น ที่เดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ซึ่งต่างจากช่วงก่อนย้าย ที่ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ทำงานอยู่ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัยมากนัก โดยเดินทางจากบ้านไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร มีสัดส่วนสูงสุดในทุกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 52.4 ขณะเดียวกันคนที่ทำงานในระยะทางไกล (10 ก.ม.ขึ้นไป) มีสัดส่วนต่ำมากเพียงร้อยละ 17.6

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชน พบว่า ในปัจจุบันส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 ทำงานอยู่ในชุมชน ร้อยละ 27.7 รองลงมาเดินทางจากบ้านไปทำงานในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร และมากกว่า 15-30 กิโลเมตร มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 21.3 และมีเพียงร้อยละ 8.5 ที่เดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ซึ่งคนที่เดินทางไปทำงานนอกชุมชนเดินทางจากบ้านไปทำงานไกลขึ้นกว่าช่วงก่อนย้ายที่ส่วนใหญ่ เดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 51.0 รองลงมาเดินทางไปทำงานในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 24.5 และมีเพียงร้อยละ 6.1 ที่ทำงานในระยะทางไกลกว่า 10 กิโลเมตร

ชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานไกล ในระยะทางมากกว่า 15-30 กิโลเมตร ร้อยละ 35.1 รองลงมาทำงานอยู่ในชุมชนร้อยละ 21.6 และมีเพียงร้อยละ 13.5 ที่เดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า คนในชุมชนเดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 67.6 รองลงมาเดินทางไปทำงานในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 16.2 และมีเพียงร้อยละ 10.8 ที่เดินทางไปทำงานไกลกว่า 10 กิโลเมตร

ส่วนในปัจจุบันชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 31.4 และร้อยละ 21.4 ทำงานอยู่ในชุมชน และมีเพียงร้อยละ 14.3 ที่เดินทางไปทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตรซึ่งต่างจากช่วงก่อนย้ายที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนเดินทางไปทำงานใน

ระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 43.9 รองลงมาเดินทางไปทำงานในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 19.3 สรุปได้ว่า ปัจจุบันทั้ง 3 ชุมชนให้ผลตรงกัน คือ คนที่ทำงานนอกชุมชนเดินทางไปทำงานในระยะทางไกลขึ้น ในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร ยกเว้นชุมชนอ่อนนุช 3 ที่เดินทางไปทำงานในระยะทางไกลกว่า 15-30 กิโลเมตร

เมื่อนำมาเปรียบเทียบระยะทางเดินทางไปทำงานปัจจุบัน (หลังย้าย) ของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนอ่อนนุช 3 มีคนเดินทางไปทำงานในระยะทางไกลที่สุด คือ เดินทางไปทำงานในระยะทางไกลกว่า 15-30 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 35.1 ในขณะที่ชุมชนประชาอุทิศ 76 เดินทางไปทำงานในระยะทาง 5-10 และไกลกว่า 15-30 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 21.3 ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เดินทางไปทำงานไกลที่สุดเพียงระยะทาง 5-10 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 31.4

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันผู้อยู่อาศัยในชุมชนทำงานอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้น จากการสังเกตพบว่า ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ในการจ้างแรงงานเพื่อการปลูกสร้างบ้าน

เวลาเฉลี่ยของคนเดินทางไปทำงาน โดยใช้เวลาในการเดินทางไปทำงาน 30-60 นาที คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมาร้อยละ 20.1 ใช้เวลาเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง และมีเพียงร้อยละ 8.4 ที่ใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที เพื่อไปทำงาน ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำงานนานกว่าช่วงก่อนย้าย เวลาเดินทางเฉลี่ยของคนเดินทางไปทำงานอยู่นอกชุมชน คนทำงานของทั้ง 3 ชุมชน เดินทางไม่เกิน 30 นาที เพื่อไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และร้อยละ 36.4 ใช้เวลาในการเดินทาง 30-60 นาที และมีเพียงร้อยละ 11.2 ที่ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานเกิน 1 ชั่วโมง

หากพิจารณาเวลาเดินทางของคนในชุมชนประชาอุทิศ 76 ในปัจจุบันพบว่า คนที่ทำงานนอกชุมชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง ร้อยละ 31.9 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นมาก และใช้เวลาในการเดินทาง 30-60 นาที ร้อยละ 27.7 มีเพียงร้อยละ 6.4 เท่านั้น ที่ใช้เวลาเดินทางไปทำงานไม่เกิน 30 นาที ต่างจากช่วงก่อนย้าย ที่ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทาง 30-60 นาที เพื่อไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 34.7 และเดินทางไปทำงานโดยใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 32.7 มีเพียงร้อยละ 12.2 เท่านั้น ที่ใช้เวลาในการเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง

ปัจจุบันชาวชุมชนอ่อนนุช 3 ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงาน 30-60 นาที มีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 45.9 รองลงมาใช้เวลาในการเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 27.0 และมีเพียงร้อยละ 5.4 เท่านั้น ที่ใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที เพื่อไปทำงาน ซึ่งก่อนย้าย พบว่า คนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 62.2 และใช้เวลาในการเดินทาง 30-60 นาที ร้อยละ 24.3 มีเพียงร้อยละ 8.1 ที่ใช้เวลาในการเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เวลาในการเดินทางในปัจจุบันและก่อนย้ายสอดคล้องกัน คือผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงาน 30 – 60 นาที คิดเป็นร้อยละ 58.5 และ 45.6 และใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 11.4 และ 35.1 มีเพียงร้อยละ 8.6 และ 12.3 ที่ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานเกิน 1 ชั่วโมง

สรุปได้ว่าสำหรับคนที่เดินทางออกไปทำงานนอกชุมชนปัจจุบันทั้ง 3 ชุมชนใช้เวลาในการเดินทางไปทำงาน 30-60 นาที ยกเว้นชุมชนประชาอุทิศ 76 ที่ใช้เวลาในการเดินทางมากกว่า 1 ชั่วโมง ส่วนก่อนย้ายทั้ง 3 ชุมชนใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30 – 60 นาที ยกเว้นชุมชนอ่อนนุช 3 ที่ใช้เวลาในการเดินทางน้อยกว่า 30 นาที

เมื่อนำมาเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปทำงานในปัจจุบัน (หลังย้าย) ของทั้ง 3 ชุมชนพบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานเกิน 1 ชั่วโมง มีสัดส่วนต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 8.6 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนประชาอุทิศ 76 ใช้เวลาในการเดินทางเกิน 1 ชั่วโมง มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 27.0 และ 31.9 ตามลำดับ

สำหรับค่าเดินทางของคนที่เสียค่าเดินทางไป-กลับที่ทำงานของทั้ง 3 ชุมชน ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เสียค่าเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน ร้อยละ 20.1 และร้อยละ 18.2 เสียค่าเดินทาง 300-900 บาทต่อเดือน และมีเพียงร้อยละ 14.9 ที่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำ ไม่เกิน 300 บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เสียค่าเดินทางแพงขึ้น จากเดิมซึ่งเคยเสียค่าเดินทางไม่เกิน 300 บาทต่อเดือน เฉลี่ยประมาณวันละ 10 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.5 และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเดือนละ 300-900 บาท เฉลี่ยประมาณวันละ 10-30 บาท ร้อยละ 16.8 และมีเพียงร้อยละ 5.6 ที่เสียค่าเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน เฉลี่ยค่าเดินทางสูงกว่า 30 บาทต่อวัน

หากพิจารณาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของชุมชนประชาอุทิศ 76 ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยในชุมชนเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำงานไม่เกิน 300 บาท และสูงกว่า 900-1,500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17.0 และสูงกว่า 2,700-3,300 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ซึ่งก่อนย้ายเคยเสียค่าเดินทางไม่เกิน 300 บาท และ 300-900 บาทต่อเดือน มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.3 และมีเพียงร้อยละ 4.1 ที่เสียค่าเดินทางสูงถึงเดือนละ 2,700-3,300 บาทต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นค่าเดินทางเฉลี่ยต่อวันประมาณ 90-110 บาท

ชุมชนอ่อนนุช 3 ผู้อยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน เฉลี่ยวันละ 30 บาทขึ้นไป ร้อยละ 39.7 และมีเพียงร้อยละ 10.8 ที่เสียค่าเดินทางต่ำกว่า 300 บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางแพงขึ้นกว่าเดิมซึ่ง

เคยเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำกว่า 300 บาท และค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 300–900 บาทต่อเดือน มีสัดส่วนที่สูงเท่ากัน ร้อยละ 16.2 นอกนั้นไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ร้อยละ 67.6

ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยในชุมชนเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น คือ มีค่าใช้จ่ายสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน ร้อยละ 21.4 และ 300–900 บาท ร้อยละ 20.0 มีเพียงร้อยละ 15.7 ที่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำ ไม่เกิน 300 บาทต่อเดือน ในขณะที่ก่อนย้าย พบว่า ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่เกิน 300 บาทต่อเดือน ร้อยละ 21.1 และเสียค่าใช้จ่ายเดือนละ 300–900 บาทต่อเดือน ร้อยละ 20.0 และมีค่าเดินทางสูงกว่า 900 บาท ร้อยละ 10.6

สรุปได้ว่าปัจจุบันทั้ง 3 ชุมชนมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานสูงขึ้น สัดส่วนสูงที่สุดคือเสียค่าเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน รองลงมาเสียค่าเดินทางในระดับ 300–900 บาทต่อเดือน และที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดในชุมชนคือเสียค่าเดินทางในระดับต่ำกว่า 300 บาทต่อเดือน ซึ่งก่อนย้ายทั้ง 3 ชุมชน มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำ ไม่เกิน 300 บาทต่อเดือนเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมามีค่าใช้จ่ายในระดับ 300–900 บาทต่อเดือน และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน เป็นสัดส่วนต่ำที่สุด ยกเว้นชุมชนอ่อนนุช 3 ที่ไม่มีครัวเรือนในชุมชนที่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเดินทางปัจจุบัน (หลังย้าย) ของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 ส่วนใหญ่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน ร้อยละ 42.6 ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ไม่เสียค่าเดินทางร้อยละ 35.1 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ไม่เสียค่าเดินทางร้อยละ 34.3 ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตด้วยตนเองว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนประชาอุทิศ 76 จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไปอยู่ภายในชุมชน เนื่องจากสภาพที่ตั้ง และการไม่มีรถสาธารณะ (ตารางที่ 5.20) และทั้งชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงกว่า 900 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนพอๆ กัน คือ ร้อยละ 29.8, 29.7 และ 30.0 จะเห็นว่าชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีค่าเดินทางในระดับนี้มากที่สุด เนื่องจากพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของชุมชนมีการใช้รถส่วนตัวถึงร้อยละ 7.4 (ตารางที่ 5.28) และจากตารางที่ 5.31 ค่าเดินทางในระดับ 300–2,700 บาท จะเห็นได้ชัดว่า ชุมชนอ่อนนุช 3 มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้ง 4 ระดับ มีสัดส่วนสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลระยะทางที่ใช้ในการเดินทางไปทำงาน (ตารางที่ 5.30)

ตารางที่ 5.28 วิธีเดินทางไปทำงาน

วิธีการเดินทางไปทำงาน (นาที/ครั้ง)	ประชากรทิส 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
เดิน	22 (42.3)	3 (5.4)	20 (47.6)	5 (12.8)	26 (38.2)	13 (13.8)	68 (42.0)	21 (11.1)
ซาเล้ง	6 (11.5)	2 (3.6)	7 (16.7)	5 (12.8)	7 (10.3)	10 (10.6)	20 (12.3)	17 (9.0)
รถเมล์	6 (11.5)	11 (19.6)	7 (16.7)	8 (20.5)	16 (23.5)	21 (22.3)	29 (17.9)	40 (21.2)
รถสองแถว	0 (0.0)	4 (7.1)	0 (0.0)	8 (20.5)	1 (1.5)	20 (21.3)	1 (0.6)	32 (16.9)
รถบริษัท	2 (3.8)	2 (3.6)	2 (4.8)	2 (5.1)	2 (2.9)	2 (2.1)	6 (3.7)	6 (3.2)
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	0 (0.0)	14 (25.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (4.4)	5 (5.3)	3 (1.9)	19 (10.1)
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	3 (5.8)	4 (7.1)	5 (11.9)	9 (23.1)	4 (5.9)	5 (5.3)	12 (7.4)	18 (9.5)
รถจักรยาน	3 (5.8)	4 (7.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (8.8)	3 (3.2)	9 (5.6)	7 (3.7)
รถไฟ	6 (11.5)	1 (1.8)	1 (2.4)	0 (0.0)	3 (4.4)	3 (3.2)	10 (6.2)	4 (2.1)
รถส่วนตัว	3 (5.8)	3 (5.4)	0 (0.0)	2 (5.1)	0 (0.0)	7 (7.4)	3 (1.9)	12 (6.3)
เหมารถ/แท็กซี่	1 (1.9)	8 (14.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (5.3)	1 (0.6)	13 (6.9)
รวม	52 (100.0)	56 (100.0)	42 (100.0)	39 (100.0)	68 (100.0)	94 (100.0)	162 (100.0)	189 (100.0)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.29 ระยะทางในการเดินทางไปทำงาน

ระยะทางในการเดินทาง ไปทำงาน (กิโลเมตร)	ประชากรทิส 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เดินทาง	9 (18.4)	13 (27.7)	2 (5.4)	8 (21.6)	4 (7.0)	15 (21.4)	15 (10.5)	36 (23.4)
< 5 ก.ม.	25 (51.0)	4 (8.5)	25 (67.6)	5 (13.5)	25 (43.9)	10 (14.3)	75 (52.4)	19 (12.3)
5-10 ก.ม.	12 (24.5)	10 (21.3)	6 (16.2)	6 (16.2)	11 (19.3)	22 (31.4)	29 (20.3)	38 (24.7)
> 10-15 ก.ม.	1 (2.0)	7 (14.9)	2 (5.4)	2 (5.4)	8 (14.0)	9 (12.9)	11 (7.7)	18 (11.7)
> 15-30 ก.ม.	0 (0.0)	10 (21.3)	2 (5.4)	13 (35.1)	9 (15.8)	12 (17.1)	11 (7.7)	35 (22.7)
> 30 ก.ม.	2 (4.1)	3 (6.4)	0 (0.0)	3 (8.1)	0 (0.0)	2 (2.9)	2 (1.4)	8 (5.2)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)
เฉลี่ย	10.6	22.6	6.7	31.0	13.8	20.3	10.5	24.7

ตารางที่ 5.30 ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน

ระยะเวลาในการเดิน ทางไปทำงาน (นาที/เที่ยว)	ประชากรทิส 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เดินทาง	10 (20.4)	16 (34.0)	2 (5.4)	8 (21.6)	4 (7.0)	15 (21.4)	16 (11.2)	39 (25.3)
<30	16 (32.7)	3 (6.4)	23 (62.2)	2 (5.4)	20 (35.1)	8 (11.4)	59 (41.3)	13 (8.4)
30-60	17 (34.7)	13 (27.7)	9 (24.3)	17 (45.9)	26 (45.6)	41 (58.6)	52 (36.4)	71 (46.1)
>60	6 (12.2)	15 (31.9)	3 (8.1)	10 (27.0)	7 (12.3)	6 (8.6)	16 (11.2)	31 (20.1)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)
เฉลี่ย (ต่อเที่ยว)	46	51	30	52	42	47	41.3	50

ตารางที่ 5.31 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางไปทำงาน (บาท/เดือน)	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เสียค่าใช้จ่าย	33 (67.3)	20 (42.6)	25 (67.6)	13 (35.1)	28 (49.1)	24 (34.3)	86 (60.1)	57 (37.0)
< 300	7 (14.3)	8 (17.0)	6 (16.2)	4 (10.8)	12 (21.1)	11 (15.7)	25 (17.5)	23 (14.9)
300-900	7 (14.3)	5 (10.6)	6 (16.2)	9 (24.3)	11 (19.3)	14 (20.0)	24 (16.8)	28 (18.2)
>900-1500	0 (0.0)	8 (17.0)	0 (0.0)	8 (21.6)	5 (8.8)	15 (21.4)	5 (3.5)	31 (20.1)
>1500-2100	0 (0.0)	2 (4.3)	0 (0.0)	2 (5.4)	1 (1.8)	2 (2.9)	1 (0.7)	6 (3.9)
>2100-2700	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	1 (1.4)	0 (0.0)	2 (1.3)
>2700-3300	2 (4.1)	3 (6.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (2.9)	2 (1.4)	5 (3.2)
>3300-4000	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.4)	0 (0.0)	1 (0.6)
>4000	0 (0.0)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.6)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)
เฉลี่ย (ต่อวัน)	14	42	7	31	17	44	12.7	39

5.3.6 รายได้-รายจ่าย และการรับรายได้

ภาพรวมของข้อมูลรายได้ครัวเรือนปัจจุบัน (ตารางที่ 5.32) มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 7,327.7 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนที่พบมากที่สุดทั้ง 3 ชุมชน คือ รายได้ในระดับ 7,000–9,999 บาท ร้อยละ 21.0 รองลงมา มีรายได้ในระดับ น้อยกว่า 3,000 บาท และ 3,000–3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.5 และ 16.1 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้ายมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 9,335.6 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ที่ระดับ 7,000–9,999 บาท และ 10,000–14,999 บาท เป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 19.8 รองลงมา มีรายได้ใน

ระดับ และ 5,000–6,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.5 ตามลำดับ สรุปได้ว่าจากภาพรวมรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลง

สำหรับชุมชนประชาอุทิศ 76 ในปัจจุบันมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 7,011.2 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ที่ระดับ 3,000–3,999 บาท 5,000–6,999 บาท และ 7,000–7,999 บาท มีสัดส่วนสูงเท่ากันคือ ร้อยละ 19.2 ซึ่งต่ำกว่าช่วงก่อนย้าย ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 9,018.5 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้อยู่ที่ระดับ 10,000–14,999 บาท 7,000–9,999 บาท และ 5,000–6,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.9, 19.2 และ 15.4 ตามลำดับ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนครัวเรือนลดลง

สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบันครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 5,748.1 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้อยู่ที่ระดับ 7,000–7,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.4 รองลงมาคือ รายได้ที่ระดับน้อยกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.1 และรายได้ที่ระดับ 3,000–3,999 บาท และ 4,000–4,999 บาท มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 13.0 ซึ่งก่อนย้ายมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 9,876.1 บาทต่อเดือน โดยรายได้อันดับหนึ่ง ได้แก่ รายได้ที่ระดับ 5,000–6,999 บาท 7,000–9,999 บาท มีสัดส่วนสูงเท่ากันคือ ร้อยละ 21.7 และรายได้ที่ระดับ 3,000–3,999 บาท ร้อยละ 13.04 สรุปได้ว่าส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลง

สำหรับชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ปัจจุบันรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 8,719.4 บาทต่อเดือน อันดับหนึ่งคือ รายได้ที่ระดับ 10,000–14,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.8 รองลงมาเป็นรายได้ที่ระดับน้อยกว่า 3,000 บาท, 3,000–4,999 บาท, 5,000–6,999 บาท และ 7,000–9,999 บาท ที่มีสัดส่วนสูงเท่ากันคือ ร้อยละ 15.6 ซึ่งลดลงจากช่วงก่อนย้ายที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 9,204.7 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ที่ระดับ 5,000–6,999 บาท, 7,000–9,999 และ 10,000–14,999 บาท ในสัดส่วนสูงเท่ากันคือ ร้อยละ 18.8 สรุปได้ว่าส่วนใหญ่รายได้ครัวเรือนลดลง

ซึ่งเห็นได้ชัดว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชนลดลง โดยชุมชนอ่อนนุช 3 มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงจากเดิมมากที่สุด ถึงร้อยละ 71.8 รองลงมาคือชุมชนประชาอุทิศ 76 ลดลงจากเดิมร้อยละ 28.6 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ลดลงจากเดิมเพียงร้อยละ 5.6

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนปัจจุบัน (หลังย้าย) ของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีรายได้ครัวเรือนสูงสุด เพราะส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 10,000–14,999 บาท เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 18.8 ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีรายได้ประมาณ 7,000–7,999 บาท เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 30.4 และชุมชนประชาอุทิศ 76 มีรายได้ครัวเรือนอันดับหนึ่งประมาณ 7,000–7,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.2

การรับรายได้ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนรับรายได้รายวัน รายเดือน และไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 70.1, 20.1 และ 9.8 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้าย เคยรับรายได้รายวัน ร้อยละ 65.7 รายเดือน ร้อยละ 26.2 และรายครึ่งเดือน ไม่แน่นอน มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ จากภาพรวมสรุปได้ว่าสัดส่วนการรับรายได้รายวันและไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น ในขณะที่การรับรายได้รายเดือนลดลง

หากพิจารณาการรับรายได้เป็นรายชุมชนในปัจจุบัน พบว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 ส่วนใหญ่มีการรับรายได้เป็นรายวันสูงเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 74.5 และอันดับ 2 คือ การรับรายได้รายเดือน และไม่แน่นอนที่มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คือ ร้อยละ 12.8 ซึ่งในช่วงก่อนย้ายเคยมีการรับรายได้รายวัน รายเดือน และไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 65.3, 18.4 และ 8.2 ตามลำดับ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าปัจจุบันการรับรายได้รายเดือนลดลง แต่การรับรายได้รายวันและไม่แน่นอนมีสัดส่วนสูงขึ้น ซึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความแน่นอนของรายได้ลดลง

การรับรายได้ปัจจุบันของผู้อยู่อาศัยในชุมชนอ่อนนุช 3 ส่วนใหญ่รับรายได้เป็นรายวัน ร้อยละ 70.3 รองลงมาได้รายเดือน ร้อยละ 24.3 ส่วนอันดับ 3 คือ การรับรายได้ตามชิ้นงาน และไม่แน่นอนที่มีสัดส่วนสูงเท่ากัน ร้อยละ 2.7 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายพบว่าการรับรายได้รายวัน มีสัดส่วนต่ำกว่าคือ ร้อยละ 62.2 การรับรายได้รายเดือนมีสัดส่วนสูงกว่าคือ 32.4 และการรับรายได้รายครึ่งเดือน ไม่แน่นอน ที่มีสัดส่วนสูงเท่ากัน คือร้อยละ 2.7 สรุปได้ว่า ปัจจุบันการรับรายได้รายเดือนลดลง แต่การรับรายได้รายวันมีสัดส่วนสูงขึ้น

ส่วนการรับรายได้ปัจจุบันของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีการรับรายได้รายวัน รายเดือน และรายครึ่งเดือน คิดเป็นร้อยละ 67.1, 22.9 และ 4.3 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้ายเคยรับรายได้รายวัน 68.4 รายเดือนร้อยละ 26.3 และรายครึ่งเดือนร้อยละ 5.3 สรุปได้ว่า การรับรายได้ปัจจุบัน ทั้งการรับรายได้รายวัน และการรับรายได้รายเดือนลดลง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าจำนวนคนทำงานเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ถูกขึ้นด้วยฐานจำนวนที่สูงขึ้น แต่หากพิจารณาจากจำนวนคนทำงานประกอบกับข้อมูลการรับรายได้ จะพบว่าปัจจุบันการรับรายได้ในแต่ละประเภทสูงขึ้น

ตารางที่ 5.32 ระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือน

ระดับรายได้	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
<3000	1 (3.8)	4 (15.4)	2 (8.7)	6 (26.1)	2 (6.3)	5 (15.6)	5 (6.2)	15 (18.5)
3000-3999	4 (15.4)	5 (19.2)	3 (13.0)	3 (13.0)	4 (12.5)	5 (15.6)	11 (13.6)	13 (16.0)
4000-4999	2 (7.7)	1 (3.8)	1 (4.3)	3 (13.0)	3 (9.4)	1 (3.1)	6 (7.4)	5 (6.2)
5000-5999	2 (7.7)	2 (7.7)	2 (8.7)	0 (0.0)	1 (3.1)	4 (12.5)	5 (6.2)	6 (7.4)
6000-6999	2 (7.7)	3 (11.5)	3 (13.0)	1 (4.3)	5 (15.6)	1 (3.1)	10 (12.3)	5 (6.2)
7000-9999	5 (19.2)	5 (19.2)	5 (21.7)	7 (30.4)	6 (18.8)	5 (15.6)	16 (19.8)	17 (21.0)
10000-14999	7 (26.9)	4 (15.4)	3 (13.0)	2 (8.7)	6 (18.8)	6 (18.8)	16 (19.8)	12 (14.8)
15000-19999	2 (7.7)	1 (3.8)	1 (4.3)	1 (4.3)	3 (9.4)	2 (6.3)	6 (7.4)	4 (4.9)
20000-24999	1 (3.8)	1 (3.8)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (3.1)	3 (9.4)	3 (3.7)	4 (4.9)
25000-29999	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	2 (2.5)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)	0 (0.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)
เฉลี่ย	9,018.5	7,011.2	9,876.1	5,748.1	9,204.7	8,719.4	9,335.6	7,327.7

ตารางที่ 5.33 วิธีการรับรายได้

วิธีการรับรายได้	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
การรับรายได้-รายวัน	32 (65.3)	35 (74.5)	23 (62.2)	26 (70.3)	39 (68.4)	47 (67.1)	94 (65.7)	108 (70.1)
รายครึ่งเดือน	1 (2.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	3 (5.3)	3 (4.3)	5 (3.5)	3 (1.9)
รายเดือน	9 (18.4)	6 (12.8)	12 (32.4)	9 (24.3)	15 (26.3)	16 (22.9)	36 (25.2)	31 (20.1)
ตามชิ้นงาน	3 (6.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	2 (2.9)	3 (2.1)	3 (1.9)
ไม่แน่นอน	4 (8.2)	6 (12.8)	1 (2.7)	1 (2.7)	0 (0.0)	2 (2.9)	5 (3.5)	9 (5.8)
รวม	49 (100.0)	47 (100.0)	37 (100.0)	37 (100.0)	57 (100.0)	70 (100.0)	143 (100.0)	154 (100.0)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันและก่อนย้ายของทั้ง 3 ชุมชน เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเป็นรายครัวเรือนในแต่ละช่วงรายได้ โดยพิจารณาจากรายได้ครัวเรือนปัจจุบันเทียบกับรายได้ครัวเรือนในช่วงก่อนย้ายในแต่ละช่วงของรายได้แล้ว ยังเป็นการชี้ชัดให้เห็นว่าปัจจุบันครัวเรือนของทั้ง 3 ชุมชนมีรายได้ลดลง

และเมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนจะมีเฉพาะบางช่วงของรายได้เท่านั้น ที่มีครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น คือชุมชนประชากรุทิศ 76 ปัจจุบันมีครัวเรือนที่มีรายได้อยู่ในช่วง 4,000-4,999 มีจำนวน 1 ครัวเรือน ซึ่งเดิมมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท และในปัจจุบันที่มีรายได้อยู่ในช่วง 7,000-7,999 นั้น มีจำนวน 3 ครัวเรือนเป็นรายได้ปัจจุบันที่เพิ่มขึ้น จาก 1 ครัวเรือนที่เดิมมีรายได้อยู่ในช่วง 5,000- 5,999 และ 2 ครัวเรือน ที่มีรายได้เดิมอยู่ในช่วง 6,000 – 6,999 เช่นเดียวกับชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่มีครัวเรือนปัจจุบันมีรายได้เพิ่มขึ้นคือ รายได้ในช่วง 20,000 – 24,999 มีจำนวน 2 ครัวเรือน ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากช่วง 10,000 – 14,999 และ 15,000-19,999 เนื่องจากชุมชนประชากรุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทำงานเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 5.20) ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงของรายได้เป็นข้อมูลที่ยืนยันชัดเจนว่ารายได้ครัวเรือนลดลง

ตารางที่ 5.34 รายได้ก่อน-หลังย้าย : ประชาอุทิศ 76 (ครัวเรือน/เดือน)

รายได้ก่อนย้าย (ครัวเรือน/เดือน)	รายได้หลังย้าย(ครัวเรือน/เดือน)											
	<3,000	3,000-3,999	4,000-4,999	5,000-5,999	6,000-6,999	7,000-9,999	10,000 -,14,999	15,000 -19,999	20,000 -24,999	25,000 -29,999	>29,999	รวม
<3,000	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)
3,000-3,999	1 (3.8)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (15.4)
4,000-4,999	0 (0.0)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)
5,000-5,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)
6,000-6,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)
7,000-9,999	1 (3.8)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (19.2)
10,000-,14,999	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	1 (3.8)	0 (0.0)	3 (11.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (23.1)
15,000-19,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)
20,000-24,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (7.7)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	3 (11.5)	5 (19.2)	1 (3.8)	2 (7.7)	3 (11.5)	5 (19.2)	3 (11.5)	1 (3.8)	3 (11.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	26 (100)

ตารางที่ 5.35 รายได้ก่อน-หลังย้าย : อ่อนนุช 3 (ครัวเรือน/เดือน)

รายได้ก่อนย้าย (ครัวเรือน/เดือน)	รายได้หลังย้าย(ครัวเรือน/เดือน)											
	<3,000	3,000 -3,999	4,000 -4,999	5,000 -5,999	6,000 -6,999	7,000 -9,999	10,000 -,14,999	15,000 -19,999	20,000 -24,999	25,000 -29,999	>29,999	รวม
<3,000	2 (8.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (8.7)
3,000-3,999	1 (4.3)	1 (4.3)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (13.0)
4,000-4,999	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)
5,000-5,999	1 (4.3)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (8.7)
6,000-6,999	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (8.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (13.0)
7,000-9,999	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	1 (4.3)	3 (13.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (21.7)
10,000-,14,999	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (13.0)
15,000-19,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)
20,000-24,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)
25,000-29,999	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)
รวม	6 (26.1)	3 (13.0)	3 (13.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	7 (30.4)	2 (8.7)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	23 (100)

ตารางที่ 5.36 รายได้ก่อน-หลังย้าย(คน) : เพิ่มสิน-ออเงิน(ครัวเรือน/เดือน)

รายได้ก่อนย้าย (ครัวเรือน/เดือน)	รายได้หลังย้าย(ครัวเรือน/เดือน)											
	<3,000	3,000 -3,999	4,000 -4,999	5,000 -5,999	6,000 -6,999	7,000 -9,999	10,000 -,14,999	15,000 -19,999	20,000 -24,999	25,000 -29,999	>29,999	รวม
<3,000	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.3)
3,000-3,999	2 (6.3)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (12.5)
4,000-4,999	1 (3.1)	2 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (9.4)
5,000-5,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)
6,000-6,999	1 (3.1)	2 (6.3)	1 (3.1)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (15.6)
7,000-9,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	1 (3.1)	2 (6.3)	1 (3.1)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (18.8)
10,000-,14,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	1 (3.1)	2 (6.3)	1 (3.1)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (18.8)
15,000-19,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.3)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (9.4)
20,000-24,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	5 (15.6)	5 (15.6)	1 (3.1)	5 (15.6)	2 (6.3)	5 (15.6)	4 (12.5)	3 (9.4)	2 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	32 (100)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ และและอาชีพก่อนย้ายและสภาพปัจจุบัน พบว่าอาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนประชาอุทิศ 76 ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยหันมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง มากที่สุด ซึ่งอาชีพนี้ทำให้เกิดรายได้กระจายอยู่ในช่วงรายได้ตั้งแต่ต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึง 14,999 บาท และมีรายได้สูงสุดอยู่ในช่วง 20,000 – 24,999 บาท รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไปที่ทำให้เกิดรายได้กระจายอยู่ในช่วงรายได้เท่ากับอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง คือมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึง 14,999 บาท ยกเว้นช่วงรายได้ 4,000 – 4,999 บาท ซึ่งทั้ง 2 อาชีพนี้ทำรายได้ให้คนในชุมชนมากที่สุด คือรายได้ในช่วง 10,000 – 14,999 บาท แต่จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่คือ อาชีพค้าขายโดยเปิดร้านอยู่ในชุมชน ซึ่งทำรายได้ต่ำคือ มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท และอาชีพซัฟแท็กซี่ และจักรยานยนต์รับจ้าง ซึ่งอาชีพนี้ทำให้เกิดรายได้สูงตั้งแต่ 15,000 บาทไปจนถึง 24,999 บาท ในขณะที่ก่อนย้ายประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จะเห็นได้ว่ามีรายได้กระจายเกือบทุกช่วง รองลงมาคืออาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง ทำให้เกิดรายได้กระจายตั้งแต่รายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึงรายได้สูง 24,999 บาท น่าจะเป็นเพราะลักษณะของที่เก็บ ทำเลที่เก็บ ความคุ้นเคยกับพื้นที่ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ หรือความเก่งเฉพาะตัว และระยะเวลาและความคุ้นเคยกับร้านส่งของ ซึ่งจะเห็นได้จากรายได้สูงของทั้ง 2 อาชีพอยู่ในช่วงรายได้ 10,000 – 14,999 บาทมากที่สุด ส่วนอาชีพรับราชการจะมีรายได้อยู่ในช่วง 7,000 – 9,999 บาท ซึ่งน่าจะขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนประกอบอาชีพนี้ และระยะเวลาที่ทำงาน ซึ่งก็มีโอกาสในเรื่องรายได้ในระดับนี้

ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพนี้ทำให้เกิดรายได้กระจายอยู่ในช่วง 3,000 บาทไปจนถึง 6,999 บาท และรายได้สูงสุดของอาชีพนี้คือ 15,000 – 19,999 บาท รองลงมาเป็นอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง ทำให้เกิดรายได้กระจายตั้งแต่ 7,000 บาทไปจนถึง 9,999 บาท และมีอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ คืออาชีพค้าขายโดยเปิดร้านค้าภายในชุมชน ทำให้เกิดรายได้ตั้งแต่น้อยกว่า 3,000 บาท ถึง 3,999 บาท และ 6,000 บาทไปจนถึง 6,999 บาท และอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง นำรายได้ 4,000 บาทถึง 4,999 บาท ต่างจากช่วงก่อนย้ายที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้งทำรายได้กระจายอยู่แทบทุกช่วงของรายได้ยกเว้นรายได้ 4,000 – 4,999 บาท รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไปที่มีรายได้กระจายเช่นกัน โดยส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 – 19,999 บาท และอาชีพพนักงานบริษัท ลูกจ้างโรงงาน ทำรายได้ที่ระดับ 7,000 บาทไปจนถึง 9,999 บาท และรายได้สูงสุดของคนอาชีพนี้ คือรายได้ตั้งแต่ 25,000 บาทไปจนถึง 29,999 บาท น่าจะเป็นเพราะความสามารถในการทำงานและระยะเวลาที่ทำงาน

อาชีพของคนในชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินปัจจุบันพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพขึ้นในชุมชน คือส่วนใหญ่หันมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้งมากที่สุด ซึ่งอาชีพนี้ทำรายได้กระจายต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึง 24,999 บาท ยกเว้นช่วงรายได้ 4,000 – 4,999 บาท รายได้จะกระจุกตัวอยู่ในช่วงรายได้

10,000 – 14,999 บาท รายได้สูงสุดของกลุ่มอาชีพนี้คือ รายได้ในระดับ 20,000 – 24,999 บาท รองลงมา เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ที่มีรายได้กระจายต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึง 19,999 บาท กระจุกตัวอยู่ในช่วง 7,000 – 14,999 บาท รายได้สูงสุดของกลุ่มอาชีพนี้คือ รายได้ตั้งแต่ 15,000 – 19,999 บาท และอาชีพพนักงานบริษัท ลูกจ้างโรงงาน ทำรายได้ให้กับคนในชุมชนตั้งแต่ 5,000 – 5,999 บาท และ 7,000 – 14,999 บาท ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในระดับรายได้ตั้งแต่ 10,000 – 14,999 บาท ซึ่งเป็นรายได้สูงสุดของกลุ่มอาชีพนี้ แต่จะเห็นได้ว่าสภาพปัจจุบันอาชีพค้าขายโดยเปิดร้านค้าในชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งน่าจะมาจากคนที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปในช่วงก่อนย้ายหันมาเปิดร้านค้าในชุมชนแทนอาชีพเดิม เนื่องจากลักษณะอาชีพเดิมต้องอาศัยงานจากชุมชนโดยรอบ ประกอบกับคนยังอาศัยอยู่น้อย ทำให้ไม่มีงาน ไม่เกิดการจ้างงาน อาชีพรับจ้างทั่วไปจึงเป็นการรับจ้างก่อสร้างบ้านในชุมชนเท่านั้น ซึ่งก่อนย้าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปที่เกิดรายได้กระจายตั้งแต่ต่ำกว่า 3,000 บาทไปจนถึง 29,999 บาท ซึ่งรายได้สูงสุดของกลุ่มอาชีพนี้คือ รายได้ในช่วง 25,000 – 29,999 บาท โดยรายได้ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในช่วง 7,000 – 9,999 บาท และอาชีพที่รองลงมาคือ ค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง ทำให้เกิดรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ไปจนถึงรายได้ 29,999 บาท รายได้ของกลุ่มอาชีพนี้กระจุกตัวอยู่ในช่วง 6,000 – 6,999 บาท และอาชีพพนักงานบริษัท ลูกจ้างโรงงาน มีรายได้กระจายตั้งแต่ 7,000 – 19,999 บาท ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในช่วง 10,000 – 14,999 บาท จากข้อมูลรายได้ของชุมชนนี้จะบ่งชี้ให้เห็นชัดเจนว่า แต่ละอาชีพจะทำให้เกิดรายได้ที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและรายได้ของทั้ง 3 ชุมชน จะเห็นได้ว่าชุมชนเพิ่มสิน-
 อเงินได้รับผลกระทบน้อยที่สุด รองลงมาเป็นชุมชนประชาอุทิศ 76 เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้มากขึ้น จากเดิมเคยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เมื่อย้ายมาอยู่ที่ใหม่ไม่มีการจ้างงาน ก็หันมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้งแทน ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้งน้อยลง และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขายโดยเปิดร้านค้าในชุมชน ซึ่งในชุมชนยังมีคนอาศัยอยู่น้อย ทำให้ไม่มีงาน ไม่เกิดการจ้างงาน ทำให้รายได้ลดลงมากที่สุด

สถาบันวิจัยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.37 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : ประชาอุทิศ 76

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขาย มีร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้าง ของรัฐ	พนักงานบริษัท / ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	0 (0.0)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.0)
3,000-3,999	4 (8.2)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (10.2)
4,000-4,999	0 (0.0)	2 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (4.1)
5,000-5,999	3 (6.1)	2 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (12.2)
6,000-6,999	2 (4.1)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.1)
7,000-9,999	5 (10.2)	2 (4.1)	0 (0.0)	2 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (18.4)
10,000-,14,999	7 (14.3)	4 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (6.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	14 (28.6)
15,000-19,999	3 (6.1)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (8.2)
20,000-24,999	3 (6.1)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (10.2)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	27 (55.1)	15 (30.6)	0 (0.0)	2 (4.1)	5 (10.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (100.0)

ตารางที่ 5.38 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้-อาชีพหลังย้าย : ประชาอุทิศ 76

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขายมี ร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้าง ของรัฐ	พนักงานบริษัท/ ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	1 (2.1)	2 (4.3)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (8.5)
3,000-3,999	3 (6.4)	3 (6.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (12.8)
4,000-4,999	0 (0.0)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.1)
5,000-5,999	1 (2.1)	2 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (8.5)
6,000-6,999	2 (4.3)	3 (6.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (10.6)
7,000-9,999	6 (12.8)	1 (2.1)	0 (0.0)	3 (6.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (21.3)
10,000-,14,999	6 (12.8)	7 (14.9)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	14 (29.8)
15,000-19,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.1)	1 (2.1)
20,000-24,999	0 (0.0)	1 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.1)	2 (4.3)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	19 (40.4)	20 (42.6)	2 (4.3)	3 (6.4)	1 (2.1)	0 (0.0)	2 (4.3)	47 (100.0)

ตารางที่ 5.39 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : อ่อนนุช 3

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขายมี ร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้าง ของรัฐ	พนักงานบริษัท / ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)
3,000-3,999	1 (2.7)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (8.1)
4,000-4,999	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)
5,000-5,999	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)
6,000-6,999	1 (2.7)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	4 (10.8)
7,000-9,999	2 (5.4)	2 (5.4)	0 (0.0)	2 (5.4)	3 (8.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (24.3)
10,000-,14,999	2 (5.4)	1 (2.7)	0 (0.0)	1 (2.7)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (16.2)
15,000-19,999	3 (8.1)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (10.8)
20,000-24,999	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)
25,000-29,999	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)
>29,999	1 (2.7)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)
รวม	11 (29.7)	15 (40.5)	0 (0.0)	3 (8.1)	7 (18.9)	1 (2.7)	0 (0.0)	37 (100.0)

ตารางที่ 5.40 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพหลังย้าย : อ่อนนุช 3

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขายมี ร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้าง ของรัฐ	พนักงานบริษัท / ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	1 (2.7)	3 (8.1)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (13.5)
3,000-3,999	2 (5.4)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (8.1)
4,000-4,999	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)	1 (2.7)	0 (0.0)	1 (2.7)	4 (10.8)
5,000-5,999	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (2.7)
6,000-6,999	6 (16.2)	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (24.3)
7,000-9,999	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	2 (5.4)	1 (2.7)	1 (2.7)	0 (0.0)	6 (16.2)
10,000-,14,999	0 (0.0)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (8.1)
15,000-19,999	5 (13.5)	1 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (16.2)
20,000-24,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	16 (43.2)	7 (18.9)	4 (10.8)	3 (8.1)	5 (13.5)	1 (2.7)	1 (2.7)	37 (100.0)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.41 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ - อาชีพก่อนย้าย : เพิ่มสิน-ออเงิน

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขายมี ร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้าง ของรัฐ	พนักงานบริษัท / ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	1 (1.8)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (3.5)
3,000-3,999	3 (5.3)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (7.0)
4,000-4,999	1 (1.8)	2 (3.5)	0 (0.0)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (7.0)
5,000-5,999	0 (0.0)	1 (1.8)	0 (0.0)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (3.5)
6,000-6,999	5 (8.8)	5 (8.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (17.5)
7,000-9,999	6 (10.5)	2 (3.5)	1 (1.8)	0 (0.0)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (17.5)
10,000-,14,999	4 (7.0)	3 (5.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (10.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (22.8)
15,000-19,999	2 (3.5)	3 (5.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.8)	1 (1.8)	0 (0.0)	7 (12.3)
20,000-24,999	0 (0.0)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.8)	2 (3.5)
25,000-29,999	2 (3.5)	1 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (5.3)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	24 (42.1)	20 (35.1)	1 (1.8)	2 (3.5)	8 (14.0)	1 (1.8)	1 (1.8)	57 (100.0)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.42 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ – อาชีพหลังย้าย : เพิ่มสิน-ออเงิน

อาชีพ รายได้	รับจ้าง ทั่วไป	ค้าขาย หาบเร่, ชาเล้ง	ค้าขายมี ร้านค้า	รับราชการ/ ลูกจ้างของ รัฐ	พนักงานบริษัท / ลูกจ้างโรงงาน	พนักงาน- ลูกจ้างรัฐ วิสาหกิจ	ขับแท็กซี่/ จักรยานยนต์ รับจ้าง	รวม
<3,000	5 (7.1)	0 (0.0)	2 (2.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (10.0)
3,000-3,999	4 (5.7)	6 (8.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (14.3)
4,000-4,999	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (2.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (2.9)
5,000-5,999	2 (2.9)	4 (5.7)	0 (0.0)	1 (1.4)	1 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	8 (11.4)
6,000-6,999	0 (0.0)	1 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.4)
7,000-9,999	6 (8.6)	3 (4.3)	1 (1.4)	0 (0.0)	1 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (15.7)
10,000-,14,999	6 (8.6)	5 (7.1)	0 (0.0)	1 (1.4)	3 (4.3)	1 (1.4)	0 (0.0)	16 (22.9)
15,000-19,999	1 (1.4)	5 (7.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (8.6)
20,000-24,999	0 (0.0)	2 (2.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (8.6)	0 (0.0)	1 (1.4)	9 (12.9)
25,000-29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	24 (34.3)	26 (37.1)	5 (7.1)	2 (2.9)	11 (15.7)	1 (1.4)	1 (1.4)	70 (100.0)

จากภาพรวม (ตารางที่ 5.43) ชาวชุมชนมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนปัจจุบัน 4,771 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีรายจ่ายอยู่ที่ระดับ 6,000 – 6,999 บาท ร้อยละ 19.8 รองลงมามีรายจ่ายที่ระดับต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 21.0 และรายจ่ายที่ระดับ 3,000 – 3,999 บาท และ 4,000 – 4,999 ที่มีสัดส่วนสูงเท่ากันคือร้อยละ 17.3 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งมีเพียง 4,384 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีระดับรายจ่ายในช่วง 3,000 – 3,999 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.19 รองลงมาคือระดับรายจ่ายที่ไม่เกิน 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.2 และระดับรายจ่ายในช่วง 4,000 – 4,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.0 สรุปได้ว่าผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชน มีรายจ่ายที่ระดับสูงขึ้น

เมื่อแยกจ่ายของครัวเรือนในแต่ละชุมชนพบว่า รายจ่ายของชาวชุมชนประชาอุทิศ 76 ปัจจุบัน มีรายจ่ายต่อครัวเรือนเฉลี่ย 4,669.2 บาทต่อเดือน โดยมีระดับรายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 4,000 – 4,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคือระดับรายจ่ายที่ต่ำกว่า 3,000 บาท และ 3,000 – 3,999 บาท ที่มีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 19.2 ซึ่งช่วงก่อนย้ายมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 4,558.4 บาทต่อเดือน โดยระดับรายจ่ายของครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 3,000 – 3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาคือระดับรายจ่ายที่อยู่ในช่วง 4,000 – 4,999 บาท และ 6,000 – 6,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 19.2 ตามลำดับ

ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 ปัจจุบันมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 3,876.1 บาทต่อเดือน โดยมีระดับรายจ่ายของครัวเรือนที่ระดับต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือระดับรายจ่ายที่ 6,000 – 6,999 บาท และ 3,000 – 3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ 17.4 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้ายมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 3,580.4 บาทต่อเดือน ซึ่งรายจ่ายของครัวเรือนอยู่ในระดับที่น้อยกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมาคือรายจ่ายที่ระดับ 3,000 – 3,999 บาท และ 4,000 – 4,999 บาท ที่มีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 21.7

และชุมชนเพิ่มสิน - ออเงิน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนปัจจุบัน 5,497.0 บาทต่อเดือน โดยมีระดับรายจ่ายอยู่ที่ 6,000 – 6,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.9 รองลงมาคือรายจ่ายที่ระดับ 3,000 – 3,999 บาท และ 4,000 – 4,999 บาท ที่มีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 15.6 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ในช่วงก่อนย้าย พบว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีเพียง 4,797.0 บาทต่อเดือน โดยมีระดับรายจ่ายของครัวเรือนที่ 3,000 – 3,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคือระดับรายจ่ายที่ต่ำกว่า 3,000 บาท และ 4,000 – 4,999 บาท ที่มีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 18.8

จะเห็นได้ว่ารายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน เพิ่มขึ้น โดยชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุด คือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.6 รองลงมาคือ ชุมชนอ่อนนุช 3 ที่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 8.3 และชุมชนประชาอุทิศ 76 มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ 1.8

ตารางที่ 5.43 รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน

รายจ่าย (ครัวเรือน/เดือน)	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
<3000	3 (11.5)	5 (19.2)	9 (39.1)	8 (34.8)	6 (18.8)	4 (12.5)	18 (22.2)	17 (21.0)
3000-3999	8 (30.8)	5 (19.2)	5 (21.7)	4 (17.4)	8 (25.0)	5 (15.6)	21 (25.9)	14 (17.3)
4000-4999	6 (23.1)	7 (26.9)	5 (21.7)	2 (8.7)	6 (18.8)	5 (15.6)	17 (21.0)	14 (17.3)
5000-5999	1 (3.8)	2 (7.7)	1 (4.3)	3 (13.0)	2 (6.3)	4 (12.5)	4 (4.9)	9 (11.1)
6000-6999	5 (19.2)	4 (15.4)	1 (4.3)	5 (21.7)	4 (12.5)	7 (21.9)	10 (12.3)	16 (19.8)
7000-9999	3 (11.5)	1 (3.8)	2 (8.7)	1 (4.3)	4 (12.5)	4 (12.5)	9 (11.1)	6 (7.4)
10000-14999	0 (0.0)	2 (7.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (6.3)	1 (1.2)	4 (4.9)
15000-19999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	1 (3.1)	1 (1.2)	1 (1.2)
20000-24999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
25000-29999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
>29,999	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)
เฉลี่ย	4,588.4	4,669.2	3,580.4	3,876.1	4,797.0	5,497.0	4,384.6	4,771.0

เมื่อพิจารณาจากลำดับความสำคัญของรายจ่ายหลักของกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนประชากรุทิศ 76 (ตารางที่ 5.44) ปัจจุบันค่าอาหารยังคงเป็นรายจ่ายหลักอันดับ 1 ค่าน้ำค่าไฟฟ้า และค่าเดินทาง เป็นอันดับรองลงมาด้วยค่าเฉลี่ยของดัชนีที่เท่ากัน คือ 3.7 การที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะหลังจากย้ายมาอยู่ในชุมชนประชากรุทิศ 76 แล้วมีสมาชิกในครัวเรือนที่ต้องเดินทางไปทำงานไกลขึ้นในระยะทางมากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป ร้อยละ 42.6 (ตารางที่ 5.30) ส่วนรายจ่ายอันดับที่ 3 เป็นค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับข้อมูลหนี้สินของคนในชุมชน ส่วนลำดับความสำคัญรายจ่าย 4

และ 5 เป็นค่ายารักษาโรค และค่าเล่าเรียนบุตร เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายจะเห็นว่า ค่าอาหารเป็นลำดับ 1 รองลงมาเป็นค่าน้ำค่าไฟฟ้า ค่าเดินทางเป็นอันดับ 3 ค่ายา จัดเป็นลำดับ 4 ส่วนค่าดอกเบียเงินกู้ และค่าเล่าเรียนบุตรมีค่าดัชนีที่เท่ากัน จัดเป็นลำดับ 5

จากลำดับความสำคัญรายจ่ายของชุมชนประชาอุทิศ 76 พบว่ารายจ่ายอันดับ 1 และ 2 ทั้งปัจจุบันและก่อนย้ายเป็นรายจ่ายค่าอาหาร และค่าน้ำประปาไฟฟ้า ส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปในสัดส่วนที่สูงขึ้นก็คือรายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้และค่าเดินทาง

สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 ข้อมูลรายจ่ายหลักมีลำดับความสำคัญ 1-3 สอดคล้องกันทั้งสภาพปัจจุบันและก่อนที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน คือ รายจ่ายหลักอันดับ 1 ยังเป็นค่าอาหาร อันดับ 2 เป็นรายจ่ายค่าน้ำค่าไฟฟ้า และอันดับ 3 เป็นค่าเดินทาง แต่มีข้อมูลที่สูงขึ้นให้เห็นว่าค่าเดินทางนั้น แม้ว่าจะอยู่ในอันดับที่ 3 เช่นเดิม แต่มีค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีที่สูงขึ้น ปัจจุบันค่าเดินทางมีค่าเฉลี่ยของดัชนีที่ 3.1 จากเดิมเพียง 2.7 น่าจะเป็นเพราะมีสมาชิกในครัวเรือนที่เดินทางไปทำงานไกลขึ้นในระยะทางมากกว่า 15 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 43.2 (ตารางที่ 5.30) ส่วนรายจ่ายปัจจุบันลำดับที่ 4, 5 และ 6 เป็นค่าดอกเบียเงินกู้ ซึ่งเป็นหนี้สินจากการปลูกสร้างบ้านเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับแหล่งเงินกู้ (ตารางที่ 5.52) ค่ายา และค่าเล่าเรียนบุตร ต่างจากช่วงก่อนย้ายรายจ่ายค่ายา ค่าดอกเบียเงินกู้ และค่าเล่าเรียนบุตร เป็นลำดับที่ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นของชุมชน คือรายจ่ายค่าเดินทางและรายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้

และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ปัจจุบันและก่อนย้าย รายจ่ายค่าอาหารเป็นรายจ่ายลำดับ 1 รองลงมาเป็นค่าน้ำค่าไฟฟ้า ส่วนรายจ่ายลำดับที่ 3 เป็นรายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในแต่ละครัวเรือนมีหนี้สินจากการสร้างบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนรายจ่ายค่าเดินทางตกลงมาเป็นอันดับ 4 แต่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีรายจ่ายค่าเดินทางที่ 3.5 ขณะที่ก่อนย้ายลำดับความสำคัญของรายจ่ายค่าเดินทางจัดเป็นลำดับ 3 อยู่ที่ค่าดัชนีที่ 2.9 ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีสมาชิกในครัวเรือนที่ต้องเดินทางไปทำงานไกลขึ้น มากกว่า 5 กิโลเมตรขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 64.9 (ตารางที่ 5.30) ค่ายา และค่าเล่าเรียนบุตร จัดเป็นลำดับที่ 5 และ 6 ค่ายา ส่วนก่อนย้ายรายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้ และค่าเล่าเรียนบุตร จัดเป็นลำดับ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

สภาพปัจจุบันหลังย้ายมาอยู่ที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่ารายจ่ายลำดับที่ 1 และ 2 มีผลสอดคล้องกัน แต่รายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้และค่าเดินทางเพิ่มขึ้น ทั้ง 3 ชุมชนให้ผลตรงกันคือ มีรายจ่ายค่าดอกเบียเงินกู้ และค่าเดินทางสูงขึ้น

ตารางที่ 5.44 ลำดับความสำคัญของรายจ่าย

ลำดับความสำคัญ ของรายจ่าย	ประชากรุทิศ 76				อ่อนนุช 3				เพิ่มสิน-ออเงิน			
	ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง	
	ดัชนี	ลำดับ	ดัชนี	ลำดับ	ดัชนี	ลำดับ	ดัชนี	ลำดับ	ดัชนี	ลำดับ	ดัชนี	ลำดับ
ค่าอาหาร	5.8	1	5.5	1	5.9	1	5.5	1	5.5	1	5.4	1
ค่าเดินทาง	2.3	3	3.7	2	2.7	3	3.1	3	2.9	3	3.5	4
ค่าน้ำไฟ	4.1	2	3.7	2	4.3	2	4.0	2	5.0	2	4.0	2
ค่ายารักษาโรค	3.0	4	2.0	4	2.0	4	1.9	5	2.5	4	1.8	5
ค่าดอกเบี้ย	1.0	5	3.5	3	0.9	5	3.0	4	1.3	5	3.8	3
ค่าเล่าเรียนบุตร	1.0	5	0.5	5	0.7	6	0.6	6	0.8	6	0.7	6

5.3.7 การออมและหนี้สิน

การออมทรัพย์ในภาพรวมปัจจุบัน (ตารางที่ 5.45) พบว่า มีการออมน้อยละ 54.3 ประเภทของการออมเป็นการออมทรัพย์กับกลุ่มร้อยละ 53.1 และไม่มีการออมถึงร้อยละ 45.7 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า ส่วนใหญ่มีการออมน้อยละ 62.5 ประเภทของการออมเป็นการออมทรัพย์กับกลุ่มร้อยละ 63.0 รองลงมาออมทรัพย์โดยฝากธนาคารร้อยละ 29.6 และมีเพียงร้อยละ 23.5 ที่ไม่มีการออม

จากภาพรวมสรุปได้ว่าปัจจุบันมีการออมทรัพย์น้อยลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการออมทรัพย์กับกลุ่มเท่านั้น จากการสังเกตพบว่าที่มีการออมทรัพย์กับกลุ่ม เนื่องจากการออมเพื่อประโยชน์ในการกู้เงิน

หากพิจารณาเป็นรายชุมชนปัจจุบัน พบว่า ชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ก่อนย้ายชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีการออมน้อยละ 50.0, 47.8 และ 62.5 ประเภทของการออมเป็นการออมทรัพย์กับกลุ่มร้อยละ 92.8, 83.4 และ 95.2 ตามลำดับ รองลงมา มีการออมโดยฝากธนาคารร้อยละ 7.2, 8.3 และ 4.8 ตามลำดับ และไม่มีการออมน้อยละ 50.0, 52.2 และ 37.5 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการออมในช่วงก่อนย้าย พบว่ามีการออมน้อยละ 69.2, 69.6 และ 87.5 ตามลำดับ ประเภทของการออมเป็นการออมทรัพย์กับกลุ่มร้อยละ 57.7, 47.8 และ 78.1 ตามลำดับ รองลงมาฝากธนาคารร้อยละ 34.8, 35.0 และ 26.5 ตามลำดับ และไม่มีการออมทรัพย์ร้อยละ 30.8, 30.4 และ 12.5 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการออมทรัพย์ปัจจุบันกับก่อนย้าย พบว่ามีการออมทรัพย์น้อยลง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลง และมีการออมทรัพย์กับกลุ่มน้อยลง น่าจะมีเหตุผลมาจากการออมทรัพย์ในช่วงก่อนย้ายเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาสิทธิในเรื่องที่ดิน

เมื่อเปรียบเทียบการออมของครัวเรือนปัจจุบัน (หลังย้าย) พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีการออมทรัพย์สินจัดเป็นอันดับหนึ่ง เพราะมีการออสร้อยละ 62.5 ในขณะที่ชุมชนประชาธิปไตย 76 มีการออสร้อยละ 50.0 และชุมชนอ่อนนุช 3 มีการออสร้อยละ 47.8 ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการสังเกตด้วยตนเองว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีรายได้ครัวเรือนสูงที่สุด รองลงมาคือชุมชนประชาธิปไตย 76 และอ่อนนุช 3 (ตารางที่ 5.32) ส่วนใหญ่เป็นการออมกับกลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการกู้เงิน

ตารางที่ 5.45 การออม ประเภทการออม

การออม	ประชาธิปไตย 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ไม่มี	8 (30.8)	13 (50.0)	7 (30.4)	12 (52.2)	4 (12.5)	12 (37.5)	19 (23.5)	37 (45.7)
มี	18 (69.2)	13 (50.0)	16 (69.6)	11 (47.8)	28 (87.5)	20 (62.5)	62 (76.5)	44 (54.3)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)
ประเภทการออม	ประชาธิปไตย 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ฝากธนาคาร	8 (34.8)	1 (7.2)	7 (35.0)	1 (8.3)	9 (26.5)	1 (4.8)	24 (31.2)	3 (6.4)
เล่นแชร์	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (10.5)	1 (8.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (2.6)	1 (2.1)
กลุ่มออมทรัพย์	15 (65.2)	13 (92.8)	11 (55.0)	10 (83.4)	25 (73.5)	20 (95.2)	51 (66.2)	43 (91.5)
รวม	23 (100.0)	14 (100.0)	20 (100.0)	12 (100.0)	34 (100.0)	21 (100.0)	77 (100.0)	47 (100.0)

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากภาพรวมการมีหนี้สินของผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชนปัจจุบัน (ตารางที่ 5.46) พบว่า มีหนี้สินร้อยละ 84.0 โดยกู้เงินจากสำนักพัฒนาองค์กรชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 63.0 รองลงมากู้นอกระบบร้อยละ 28.4 และมีเพียงร้อยละ 16.0 เท่านั้นที่ไม่มีหนี้สิน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า

ทั้ง 3 ชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน และมีหนี้สินเพียงร้อยละ 28.4 โดยส่วนใหญ่กู้ยืมจากระบบร้อยละ 14.8 และกู้ยืมจากญาติร้อยละ 7.4

สรุปได้ว่าจากภาพรวมปัจจุบัน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้สินที่เกิดจากการปลูกสร้างบ้าน และกู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับข้อมูลการกู้จากสำนักพัฒนาองค์กรชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชน ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีหนี้สินร้อยละ 80.8, 91.3 และ 84.4 ตามลำดับ ประเภทหนี้สินส่วนใหญ่เป็นการกู้เงินจากสำนักพัฒนาองค์กรชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์คิดเป็นร้อยละ 57.7, 65.2 และ 65.6 ตามลำดับ รองลงมากู้ยืมจากระบบร้อยละ 30.8, 30.4 และ 25.0 ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 19.2, 8.7 และ 15.6 ตามลำดับที่ไม่มีหนี้สิน ต่างจากช่วงก่อนย้ายทั้งชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ให้ผลตรงกันคือ ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 80.8, 69.6 และ 65.6 ตามลำดับ และมีหนี้สินเพียงร้อยละ 19.2, 8.7 และ 15.6 ตามลำดับ ประเภทหนี้สินส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมจากระบบ คิดเป็นร้อยละ 11.5, 13.0 และ 18.8 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบหนี้สินของครัวเรือนปัจจุบัน (หลังย้าย) พบว่า ชุมชนอ่อนนุช 3 มีหนี้สินร้อยละ 91.3 มีสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ร้อยละ 84.4 และชุมชนประชาอุทิศ 76 ร้อยละ 80.8 สอดคล้องกับข้อมูลรายได้ (ตารางที่ 5.32)

ตารางที่ 5.46 หนี้สิน ประเภทหนี้สิน

หนี้สิน	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ไม่มี	21 (80.8)	5 (19.2)	16 (69.6)	3 (13.0)	21 (65.6)	5 (15.6)	58 (71.6)	13 (16.0)
มี	5 (19.2)	21 (80.8)	7 (30.4)	20 (87.0)	11 (34.4)	27 (84.4)	23 (28.4)	68 (84.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)
ประเภทหนี้สิน	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ญาติ	1 (20.0)	0 (0.0)	1 (12.5)	1 (3.7)	4 (28.6)	7 (16.3)	6 (22.2)	8 (8.1)
จำนำ	1 (20.0)	0 (0.0)	1 (12.5)	0 (0.0)	2 (14.3)	2 (4.7)	4 (14.8)	2 (2.0)
เพื่อนบ้าน	0 (0.0)	4 (13.8)	2 (25.0)	2 (7.4)	0 (0.0)	1 (2.3)	2 (7.4)	7 (7.1)
เพื่อนที่ทำงาน	0 (0.0)	2 (6.9)	1 (12.5)	2 (7.4)	2 (14.3)	4 (9.3)	3 (11.1)	8 (8.1)
นอกระบบ	3 (60.0)	8 (27.6)	3 (37.5)	7 (25.9)	6 (42.9)	8 (18.6)	12 (44.4)	23 (23.2)
พอช,กลุ่มออมทรัพย์	0 (0.0)	15 (51.7)	0 (0.0)	15 (55.6)	0 (0.0)	21 (48.8)	0 (0.0)	51 (51.5)
รวม	5 (100.0)	29 (100.0)	8 (100.0)	27 (100.0)	14 (100.0)	43 (100.0)	27 (100.0)	99 (100.0)

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตเมื่อเข้าไปในชุมชน พบว่า สาเหตุที่ทั้ง 3 ชุมชนมีรายได้ลดลง เนื่องจากทำเลที่ตั้งใหม่ไม่มีงานรองรับ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ต้องกลับไปทำงานที่เดิม และที่ตั้งใหม่ขาดความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มสูงขึ้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยทางด้านแหล่งงาน และการเข้าถึง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้การที่มีรายจ่ายส่วนหนึ่งที่เพิ่มขึ้นจากเดิมก็คือรายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยทั้งค่าที่ดิน ซึ่งพบว่าเป็นลักษณะการเช่าเหมาแปลง ปัจจุบันยังเหลือแปลงว่างอีกจำนวนมาก ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องแบกรับค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ควรจะเป็น ถึงแม้จะเป็นรายจ่ายที่ไม่สูง แต่เมื่อรวมรายจ่ายหลายๆ

อย่างทีเพิ่มขึ้น ทั้งค่าปลูกสร้างบ้าน และค่าใช้จ่ายประจำวันขณะสร้างบ้าน โดยรวมแล้วจึงทำให้รายจ่ายสูงขึ้น ผู้อยู่อาศัยในชุมชนขาดเงินทุนในการปลูกสร้างบ้าน ประกอบกับการไม่ประมาณกำลัง ทำให้สร้างบ้านเกินความจำเป็น เงินกู้จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจึงไม่เพียงพอที่จะสร้างบ้านให้เสร็จได้ ต้องกู้เพิ่มเติมจากภายนอกซึ่งการกู้เงินนอกระบบต้องเสียดอกเบี้ยสูงมาก แต่ถ้ามองในอีกมุมหนึ่ง อาจคิดได้ว่าการมีหนี้สินถือเป็นการลงทุนในที่อยู่อาศัย ถือเป็นการสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนจะมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันมีที่ดินครอบครองอย่างถูกกฎหมาย ไม่ต้องไปบุกรุกที่อื่น และมีบ้านเป็นของตนเอง ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนไป ก็คือ ปัจจัยทางด้านแหล่งงาน และการเข้าถึง

5.3.8 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน

(ตารางที่ 5.47) ภาพรวมของสิ่งอำนวยความสะดวกประเภททั่วไป พบว่า ปัจจุบันและก่อนย้ายมีพัดลม มากเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 21.7 ตามลำดับ รองลงมา คือ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 21.0 ตามลำดับ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทพิเศษ คือ เครื่องซักผ้า พบว่า ปัจจุบันและก่อนย้ายมีใช้น้อยมาก เพียงร้อยละ 4.2 และ 3.3 ตามลำดับ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทบันเทิง คือ วิทยุและโทรทัศน์ ทั้งปัจจุบันและก่อนย้ายมีจำนวนครัวเรือนที่มีโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 21.0 และ 23.2 ตามลำดับ มีวิทยุคิดเป็นร้อยละ 16.8 และ 16.3 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภททั่วไป พบว่า ทั้ง 3 ชุมชนให้ผลตรงกันทั้งปัจจุบันและก่อนย้ายคือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีพัดลมเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 22.2 ตามลำดับ สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 คิดเป็นร้อยละ 24.7 และ 27.7 ตามลำดับ และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน คิดเป็นร้อยละ 21.1 และ 22.0 ตามลำดับ

สรุปได้ว่ามีเฉพาะชุมชนประชาอุทิศ 76 ที่ปัจจุบันมีครัวเรือนที่มีพัดลมใช้มากขึ้น อันดับ 2 คือ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 21.1 และ 20.9 ตามลำดับ สำหรับชุมชนประชาอุทิศ 76 คิดเป็นร้อยละ 21.5 และ 19.5 ตามลำดับ สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 และคิดเป็นร้อยละ 19.7 และ 19.7 ตามลำดับ สำหรับชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน สรุปได้ว่าการมีหม้อหุงข้าวไฟฟ้าใช้ของครัวเรือนในชุมชนปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่คงเดิม

สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทพิเศษ คือ เครื่องซักผ้า สำหรับชุมชนประชาอุทิศ 76 ทั้งปัจจุบันและก่อนย้ายพบว่า มีเพียงครัวเรือนเดียวที่มีใช้ ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน หลังย้ายมี

ครัวเรือนที่มีเครื่องซักผ้าใช้มากขึ้น กล่าวคือ คิดเป็นร้อยละ 3.9 และ 1.5 ตามลำดับ สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 และคิดเป็นร้อยละ 6.3 และ 5.5 ตามลำดับ สำหรับชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทบันเทิง ทั้ง 3 ชุมชน มีโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงคือ คิดเป็นร้อยละ 22.0 และ 22.2 ตามลำดับ สำหรับชุมชนประชาอุทิศ 76 คิดเป็นร้อยละ 20.8 และ 26.2 ตามลำดับ สำหรับชุมชนอ่อนนุช 3 และคิดเป็นร้อยละ 20.4 และ 21.3 ตามลำดับ สำหรับชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน

พิจารณาสภาพความเป็นอยู่ของครัวเรือนในชุมชนทั้ง 3 แห่ง ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภททั่วไป คือ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า และประเภทบันเทิง คือ วิทยุ โทรทัศน์ ทั้ง 3 ชุมชนมีเครื่องใช้เหล่านี้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ที่เห็นความแตกต่างกันชัดเจนคือ สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทพิเศษคือ เครื่องซักผ้า พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีมากที่สุด รองลงมาคืออ่อนนุช 3 สุดท้ายคือ ประชาอุทิศ 76 คิดเป็นร้อยละ 6.3, 3.9 และ 1.1 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.47 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ประเภททั่วไป								
พัดลม	20 (22.2)	21 (23.1)	18 (27.7)	19 (24.7)	28 (22.0)	30 (21.1)	66 (23.4)	70 (22.6)
ตู้เย็น	15 (16.7)	15 (16.5)	7 (10.8)	11 (14.3)	18 (14.2)	22 (15.5)	40 (14.2)	48 (15.5)
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	19 (21.1)	19 (20.9)	14 (21.5)	15 (19.5)	25 (19.7)	28 (19.7)	58 (20.6)	62 (20.0)
ประเภทพิเศษ								
เครื่องซักผ้า	1 (1.1)	1 (1.1)	1 (1.5)	3 (3.9)	7 (5.5)	9 (6.3)	9 (3.2)	13 (4.2)
ประเภทบันเทิง								
วิทยุ	15 (16.7)	15 (16.5)	8 (12.3)	13 (16.9)	22 (17.3)	24 (16.9)	45 (16.0)	52 (16.8)
โทรทัศน์	20 (22.2)	20 (22.0)	17 (26.2)	16 (20.8)	27 (21.3)	29 (20.4)	64 (22.7)	65 (21.0)
รวม	90 (100.0)	91 (100.0)	65 (100.0)	77 (100.0)	127 (100.0)	142 (100.0)	282 (100.0)	310 (100.0)

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

5.4 สภาพสังคมปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

ลักษณะทางสังคมของครัวเรือนตัวอย่างประกอบด้วย

5.4.1 การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์

การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์ของชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน - ออเงิน ให้ผลตรงกันคือส่วนใหญ่มีสูติบัตร ร้อยละ 97.7 ส่วนผู้ที่ไม่มีสูติบัตรเนื่องจากตอนเกิดไม่ได้ไปแจ้งที่อำเภอและปัจจุบันอายุมากแล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปแจ้งสูติบัตรจึงไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้

ตารางที่ 5.48 การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์

การมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร์	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
สูติบัตร								
มี	98 (98.9)	98 (98.9)	67 (91.8)	67 (91.8)	136 (100.0)	136 (100.0)	301 (97.7)	301 (97.7)
ไม่มี	1 (1.01)	1 (1.01)	6 (8.2)	6 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (2.3)	7 (2.3)
รวม	99 (100.0)	99 (100.0)	73 (100.0)	12 (16.4)	136 (100.0)	136 (100.0)	308 (100.0)	308 (100.0)
บัตรประชาชน								
มี	55 (55.6)	69 (69.7)	31 (42.5)	35 (47.9)	62 (45.6)	72 (52.9)	148 (48.1)	176 (57.1)
ไม่มี	44 (44.4)	30 (30.3)	42 (57.5)	38 (52.1)	74 (54.4)	64 (47.1)	160 (51.9)	132 (42.9)
รวม	99 (100.0)	99 (100.0)	73 (100.0)	73 (100.0)	136 (100.0)	136 (100.0)	308 (100.0)	308 (100.0)

5.4.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ในภาพรวมของความสัมพันธ์ในครอบครัว (ตารางที่ 5.49) พบว่าทั้งปัจจุบันและก่อนย้าย ทั้ง 3 ชุมชน มีครัวเรือนขนาดเล็ก คือ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-4 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และ 51.9 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนสภาพปัจจุบันและก่อนย้ายของชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า ทั้งก่อนและหลังย้ายเป็นครัวเรือนขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิก 2-4คน คิดเป็นร้อยละ 57.7, 65.2 และ 65.2 และร้อยละ 50.0, 52.2 และ 53.1 ตามลำดับ

สรุปได้ว่าครัวเรือนปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชนเป็นครัวเรือนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เป็นครอบครัว ซึ่งไม่แตกต่างจากช่วงก่อนย้าย

ตารางที่ 5.49 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
จำนวนสมาชิก								
1 คน	1 (3.8)	2 (7.7)	6 (26.1)	4 (17.4)	1 (3.1)	20 (62.5)	8 (9.9)	26 (32.1)
2-4 คน	13 (50.0)	15 (57.7)	12 (52.2)	15 (65.2)	17 (53.1)	10 (31.3)	42 (51.9)	40 (49.4)
5-7 คน	9 (34.6)	8 (30.8)	3 (13.0)	3 (13.0)	10 (31.3)	2 (6.3)	22 (27.2)	13 (16.0)
8 คนขึ้นไป	3 (11.5)	1 (3.8)	2 (8.7)	1 (4.3)	4 (12.5)	0 (0.0)	9 (11.1)	2 (2.5)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)
ความสัมพันธ์								
ครอบครัว	24 (92.3)	23 (88.5)	17 (73.9)	15 (65.2)	28 (87.5)	27 (84.4)	69 (85.2)	65 (80.2)
เพื่อน	1 (3.8)	2 (7.7)	5 (21.7)	4 (17.4)	1 (3.1)	1 (3.1)	7 (8.6)	7 (8.6)
ญาติ	1 (3.8)	1 (3.8)	1 (4.3)	4 (17.4)	3 (9.4)	4 (12.5)	5 (6.2)	9 (11.1)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

5.4.3 การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว

ในภาพรวมด้านการศึกษาปัจจุบันของบุตรหลานของผู้อยู่อาศัยในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน (ตารางที่ 5.51 - 5.53) พบว่า ยังคงมีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.3 ไปเรียนหนังสือในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร และ 5-10 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 32.3 และ 27.7 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ใช้พาหนะในการเดินทาง คือ รถสองแถว และรถเมย์ ร้อยละ 27.7 และ 24.6 ตามลำดับ ใช้เวลาในการเดินทาง 30-60 นาที ร้อยละ 52.3 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า ส่วนใหญ่เรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 90.2 ที่โรงเรียนใกล้ๆ กับบ้าน ระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 96.1 ซึ่งเดินทางโดยการเดิน และโดยสารรถเมย์เป็นพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 49.0 และ 31.4 ใช้ระยะทางในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 76.5

หากนำมาพิจารณาเป็นรายชุมชนในปัจจุบัน ชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.0, 81.3 และ 93.6 ย้ายมาเรียนโรงเรียนใหม่ใกล้ๆ ชุมชน โดยเดินทางไปโรงเรียนในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 52.9 31.3 และ 21.9 ตามลำดับ โดยชุมชนประชาอุทิศ 76 ใช้รถสองแถว และรถจักรยานยนต์รับจ้างเป็นพาหนะในการเดินทางในสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 29.4 ในขณะที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินเดินทางไปโรงเรียนในระยะทาง 5-10 กิโลเมตร เป็นสัดส่วนสูงที่สุด ร้อยละ 40.6 โดยสารรถสองแถวและรถเมล์ ร้อยละ 37.5 และ 31.3 ตามลำดับ โดยชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 ใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที และ 30-60 นาที มีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 41.2 และ 43.8 ยกเว้นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่ใช้เวลาเดินทางนาน 30-60 นาที มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 62.5 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ให้ผลตรงกัน คือ ร้อยละ 100.0, 78.6 และ 92.4 ตามลำดับ เรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เรียนหนังสือใกล้ๆ บ้าน เดินทางไปโรงเรียนในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 80.0, 100.0 และ 100.0 ซึ่งส่วนใหญ่นิยมเดินไปโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.0, 64.3 และ 90.7 ตามลำดับ ระยะทางที่ใช้ในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 60.0, 85.7 และ 77.8 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลาในการเดินทางไปโรงเรียนของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศเดินทางไปโรงเรียนใกล้ที่สุด คือ ในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร มีจำนวนถึงร้อยละ 52.9 รองลงมาชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน และหากพิจารณาความสะดวกในการเดินทางประกอบกับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พบว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีความสะดวกในการเดินทางมากที่สุด คือ สามารถเดินทางโดยรถสาธารณะ คือ รถสองแถว และรถเมล์ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่สูงมาก รองลงมาคือชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนประชาอุทิศ 76 ที่มีความลำบากในการเดินทาง เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องพาหนะที่ใช้โดยสาร จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง

ซึ่งน่าจะส่งผลถึงความก้าวหน้าทางการศึกษา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลถึงความก้าวหน้าทางการศึกษา คือ ความสามารถในการหารายได้ของครัวเรือน การให้ความสำคัญในด้านการศึกษาของครัวเรือน ความสามารถเฉพาะตัวในการศึกษา ฯลฯ

ตารางที่ 5.50 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประชากรูทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ประถมศึกษา	10 (100.0)	17 (100.0)	11 (78.6)	13 (81.3)	25 (92.4)	30 (93.6)	46 (90.0)	53 (91.3)
มัธยมศึกษา	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (14.3)	2 (12.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (4.0)	2 (3.5)
ปริญญาตรี	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (7.1)	1 (6.3)	1 (3.8)	1 (3.2)	2 (4.0)	2 (3.5)
ปริญญาโท	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.8)	1 (3.2)	1 (2.0)	1 (1.7)
รวม	10 (100.0)	17 (100.0)	14 (100.0)	16 (100.0)	27 (100.0)	32 (100.0)	51 (100.0)	67 (100.0)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.51 วิธีเดินทางไปสถานศึกษา

วิธีเดินทางไปสถานศึกษา	ประชากรอายุ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
เดิน	5 (50.0)	0 (0.0)	9 (64.3)	0 (0.0)	11 (40.7)	2 (6.3)	25 (49.0)	2 (3.1)
รถเมล์	3 (30.0)	2 (11.8)	4 (28.6)	4 (25.0)	9 (33.3)	10 (31.3)	16 (31.4)	16 (24.6)
รถสองแถว	0 (0.0)	5 (29.4)	0 (0.0)	1 (6.3)	3 (11.1)	12 (37.5)	3 (5.9)	18 (27.7)
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	2 (20.0)	5 (29.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	2 (3.9)	6 (9.2)
รถโรงเรียน	0 (0.0)	4 (23.5)	0 (0.0)	6 (37.5)	0 (0.0)	3 (9.4)	0 (0.0)	13 (20.0)
รถจักรยาน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (11.1)	0 (0.0)	3 (5.9)	0 (0.0)
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	0 (0.0)	1 (5.9)	1 (7.1)	2 (12.5)	0 (0.0)	2 (6.3)	1 (2.0)	5 (7.7)
รถซาเล้ง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (12.5)	1 (3.7)	2 (6.3)	1 (2.0)	4 (6.2)
รถยนต์	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (6.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.5)
รวม	10 (100.0)	17 (100.0)	14 (100.0)	16 (100.0)	27 (100.0)	32 (100.0)	51 (100.0)	65 (100.0)

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.52 ระยะทางในการเดินทางไปสถานศึกษา

ระยะทางในการเดินทางไปสถานศึกษา	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
< 5 ก.ม.	8 (80.0)	9 (52.9)	14 (100.0)	5 (31.3)	27 (100.0)	7 (21.9)	49 (96.1)	21 (32.3)
5-10 ก.ม.	2 (20.0)	2 (11.8)	0 (0.0)	3 (18.8)	0 (0.0)	13 (40.6)	2 (3.9)	18 (27.7)
> 10-15 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (18.8)	0 (0.0)	8 (25.0)	0 (0.0)	11 (16.9)
> 15-30 ก.ม.	0 (0.0)	6 (35.3)	0 (0.0)	4 (25.0)	0 (0.0)	2 (6.3)	0 (0.0)	12 (18.5)
> 30 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (6.3)	0 (0.0)	2 (6.3)	0 (0.0)	3 (4.6)
รวม	10 (100.0)	17 (100.0)	14 (100.0)	16 (100.0)	27 (100.0)	32 (100.0)	51 (100.0)	65 (100.0)

ตารางที่ 5.53 ระยะเวลาในการเดินทางไปสถานศึกษา

ระยะเวลาในการเดินทางไปสถานศึกษา	ประชากรทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
< 30 นาที	6 (60.0)	7 (41.2)	12 (85.7)	7 (43.8)	21 (77.8)	6 (18.8)	39 (76.5)	20 (30.8)
30 - 60 นาที	4 (40.0)	7 (41.2)	2 (14.3)	7 (43.8)	6 (22.2)	20 (62.5)	12 (23.5)	34 (52.3)
> 60 นาที	0 (0.0)	3 (17.6)	0 (0.0)	2 (12.5)	0 (0.0)	6 (18.8)	0 (0.0)	11 (16.9)
รวม	10 (100.0)	17 (100.0)	14 (100.0)	16 (100.0)	27 (100.0)	32 (100.0)	51 (100.0)	65 (100.0)

5.4.4 การเข้าถึงสถานพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว

วิธีการรักษาพยาบาลของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ปัจจุบัน (ตารางที่ 5.54 และ 5.55) ทั้ง 3 ชุมชน นิยมซื้อยามากินเอง คิดเป็นร้อยละ 53.8, 43.5 และ 56.3 ตามลำดับรองลงไปโรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 30.8 39.1 และ 40.6 ซึ่งชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินเดินทางไปสถานพยาบาลใกล้ที่สุด คือไม่เกิน 5 กิโลเมตร ซึ่งสอดคล้องกับทำเลที่ตั้งชุมชน ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 เดินทางไปสถานพยาบาลในระยะทาง 10 –15 กิโลเมตร และชุมชนประชาอุทิศ 76 เดินทางไปสถานพยาบาลใกล้ที่สุด คือ มากกว่า 15 – 30 กิโลเมตร

เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้าย พบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 และเพิ่มสิน-ออเงิน ส่วนใหญ่ซื้อยามากินเอง ร้อยละ 46.2 และ 50.0 ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 นิยมไปรักษาที่โรงพยาบาล ร้อยละ 43.5 น่าจะเป็นเพราะปัจจุบันมีการเจ็บป่วยน้อยลง หรือเป็นอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยที่สามารถซื้อยามากินเองได้

ตารางที่ 5.54 วิธีการรักษาพยาบาล

วิธีการรักษาพยาบาล	ประชาอุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ซื้อยา	12 (46.2)	14 (53.8)	8 (34.8)	10 (43.5)	16 (50.0)	18 (56.3)	35 (43.8)	42 (51.9)
คลินิก	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	1 (1.3)	1 (1.2)
ศูนย์บริการสาธารณสุข	3 (11.5)	4 (15.4)	4 (17.4)	4 (17.4)	7 (22.6)	0 (0.0)	14 (17.5)	8 (9.9)
โรงพยาบาล	11 (42.3)	8 (30.8)	10 (43.5)	9 (39.1)	9 (29.0)	13 (40.6)	30 (37.5)	30 (37.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	80 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.55 ระยะทางในการเดินทางไปยังสถานพยาบาล

ระยะทางในการเดินทางไปยังสถานพยาบาล	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เดินทาง	12 (46.2)	14 (53.8)	8 (34.8)	10 (43.5)	16 (50.0)	18 (56.3)	36 (44.4)	42 (51.9)
< 5 ก.ม.	2 (7.7)	0 (0.0)	6 (26.1)	2 (8.7)	8 (25.0)	11 (34.4)	16 (19.8)	13 (16.0)
5-10 ก.ม.	10 (38.5)	5 (19.2)	6 (26.1)	2 (8.7)	5 (15.6)	0 (0.0)	21 (25.9)	7 (8.6)
> 10-15 ก.ม.	1 (3.8)	0 (0.0)	3 (13.0)	8 (34.8)	1 (3.1)	0 (0.0)	5 (6.2)	8 (9.9)
> 15-30 ก.ม.	1 (3.8)	6 (23.1)	0 (0.0)	1 (4.3)	2 (6.3)	1 (3.1)	3 (3.7)	8 (9.9)
> 30 ก.ม.	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.3)	0 (0.0)	3 (3.7)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

5.4.5 การเข้าถึงแหล่งค้าอาหารและสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

แหล่งซื้ออาหารและสินค้าอุปโภคของชาวชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน (ตารางที่ 5.56-5.59) ปัจจุบันซื้ออาหารจากตลาดในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 53.8, 52.2 และ 62.5 ตามลำดับ และซื้ออาหารจากตลาดนอกชุมชน ซึ่งเดินทางในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 38.5, 30.4 และ 31.2 และซื้อสินค้าอุปโภคจากตลาดในชุมชน ร้อยละ 69.2, 69.6 และ 59.4 ตามลำดับ ซึ่งต่างจากช่วงก่อนย้าย ส่วนใหญ่ซื้ออาหารจากตลาดนอกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 100.0, 95.7 และ 90.6 ตามลำดับ เดินทางไปซื้ออาหารในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 100.0, 91.3 และ 81.4 ตามลำดับ และซื้อสินค้าอุปโภคจากตลาดนอกชุมชนร้อยละ 88.5, 65.2 และ 96.9 ตามลำดับ เดินทางในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 88.5, 65.2 และ 81.3 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าก่อนย้ายอยู่ในย่านชุมชน มีความสะดวกในการเดินทาง

ตารางที่ 5.56 การเข้าถึงแหล่งซื้ออาหาร

การเข้าถึงแหล่งซื้อ อาหาร	ประชากรวัย 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ในชุมชน	0 (0.0)	14 (53.8)	1 (4.3)	12 (52.2)	3 (9.4)	20 (62.5)	4 (4.9)	46 (56.8)
นอกชุมชน	26 (100.0)	12 (46.2)	22 (95.7)	11 (47.8)	29 (90.6)	12 (37.5)	77 (95.1)	35 (43.2)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.57 ระยะทางในการเดินทางไปยังแหล่งซื้ออาหาร

ระยะทางในการเดินทางไปยัง แหล่งซื้ออาหาร	ประชากรวัย 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เดินทาง	0 (0.0)	14 (53.8)	1 (4.3)	12 (52.2)	3 (9.4)	20 (62.5)	4 (4.9)	46 (56.8)
< 5 ก.ม.	26 (100.0)	10 (38.5)	21 (91.3)	7 (30.4)	27 (84.4)	10 (31.3)	74 (91.4)	27 (33.3)
5-10 ก.ม.	0 (0.0)	1 (3.8)	1 (4.3)	1 (4.3)	2 (6.3)	1 (3.1)	3 (3.7)	3 (3.7)
> 10-15 ก.ม.	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	2 (8.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (3.7)
> 15-30 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	1 (1.2)
> 30 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.2)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.58 การเข้าถึงแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค

การเข้าถึงแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ในชุมชน	3 (11.5)	18 (69.2)	8 (34.8)	16 (69.6)	1 (3.1)	19 (59.4)	12 (14.8)	53 (65.4)
นอกชุมชน	23 (88.5)	8 (30.8)	15 (65.2)	7 (30.4)	31 (96.9)	13 (40.6)	69 (85.2)	28 (34.6)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

ตารางที่ 5.59 ระยะทางในการเดินทางไปยังแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค

ระยะทางในการเดินทางไปยังแหล่งซื้อสินค้าอุปโภค	ประชากรุทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
ไม่เดินทาง	3 (11.5)	18 (69.2)	7 (30.4)	16 (69.6)	1 (3.1)	18 (56.3)	11 (13.6)	52 (64.2)
< 5 ก.ม.	23 (88.5)	7 (26.9)	15 (65.2)	0 (0.0)	26 (81.3)	11 (34.4)	64 (79.0)	18 (22.2)
5-10 ก.ม.	0 (0.0)	1 (3.8)	1 (4.3)	2 (8.7)	5 (15.6)	1 (3.1)	6 (7.4)	4 (4.9)
> 10-15 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (13.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	4 (4.9)
> 15-30 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (8.7)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	3 (3.7)
> 30 ก.ม.	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	23 (100.0)	32 (100.0)	32 (100.0)	81 (100.0)	81 (100.0)

5.4.6 วิธีการพักผ่อนหย่อนใจ

การพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหลายวิธี (ตารางที่ 5.60) เฉกเช่นคนทั่วไป ทั้งการพักผ่อนหย่อนใจภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อนนอนเล่นอยู่กับบ้าน การทำงานบ้าน การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ สภาพปัจจุบันในทุกชุมชนจะพักผ่อนหย่อนใจภายในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 86.4 การ

พักผ่อนภายนอกบ้านร้อยละ 35.8 ไปวัด และไปต่างจังหวัดและศูนย์การค้า คิดเป็นร้อยละ 29.6 และ 23.5 ตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างจากช่วงก่อนย้าย ในทุกชุมชนมีการพักผ่อนอยู่ภายในบ้านเป็นสำคัญ ร้อยละ 76.5 ส่วนการพักผ่อนภายนอกบ้างมีบ้างเป็นครั้งคราวเฉลี่ยเดือนละครั้งจะพักผ่อนหย่อนใจโดยไปต่างจังหวัด ร้อยละ 39.5 ไปวัด และไปศูนย์การค้าในสัดส่วนที่เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 29.6

เมื่อพิจารณาวิธีการพักผ่อนหย่อนใจเป็นรายชุมชน ปัจจุบันชุมชนประชาธิปไตย 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยมีการพักผ่อนหย่อนใจภายในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 88.5, 82.6 และ 87.5 ตามลำดับ ส่วนการพักผ่อนภายนอกบ้านนิยมไปวัดเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.2 และ 37.5 ตามลำดับ ยกเว้นชุมชนประชาธิปไตย 76 ที่ไปวัดเพียงร้อยละ 19.2 ก่อนย้าย พบว่า ชุมชนประชาธิปไตย 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ให้ผลตรงกัน ส่วนใหญ่พักผ่อนหย่อนใจภายในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 80.8, 88.5 และ 73.9 ตามลำดับ มีการออกไปพักผ่อนหย่อนใจภายนอกบ้านบ้าง เฉลี่ยเดือนละครั้งซึ่งนิยมไปต่างจังหวัดร้อยละ 34.6, 34.8 และ 46.9 ตามลำดับ ไปวัดร้อยละ 23.1, 39.1 และ 40.6 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.60 วิธีการพักผ่อน

วิธีการ พักผ่อน	ประชากรที่ 76						อ่อนนุช 3						เพิ่มสิน-ออเงิน						รวม					
	ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง		
	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคย ทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือน ละครั้ง	ไม่เคยทำ
อยู่กับบ้าน	21 (80.8)	4 (15.4)	1 (3.8)	23 (71.9)	0 (0.0)	3 (9.4)	17 (53.1)	2 (6.3)	4 (12.5)	19 (59.4)	2 (6.3)	2 (6.3)	24 (75.0)	1 (3.1)	7 (21.9)	28 (87.5)	2 (6.3)	2 (6.3)	62 (76.5)	7 (8.6)	12 (14.8)	70 (86.4)	4 (12.5)	7 (21.9)
ไปศูนย์ การค้า	1 (4.8)	4 (19.0)	16 (76.2)	0 (0.0)	6 (18.8)	20 (62.5)	3 (9.4)	8 (25.0)	12 (37.5)	1 (3.1)	6 (18.8)	16 (50.0)	2 (6.3)	11 (34.4)	19 (59.4)	1 (3.1)	7 (21.9)	24 (75.0)	6 (7.9)	23 (30.3)	47 (61.8)	2 (2.5)	19 (59.4)	60 (187.5)
ไปต่าง จังหวัด	0 (0.0)	9 (34.6)	17 (65.4)	0 (0.0)	6 (18.8)	20 (62.5)	0 (0.0)	8 (25.0)	15 (46.9)	1 (3.1)	6 (18.8)	16 (50.0)	0 (0.0)	15 (46.9)	17 (53.1)	0 (0.0)	12 (37.5)	20 (62.5)	0 (0.0)	32 (39.5)	49 (60.5)	1 (1.2)	24 (75.0)	56 (175.0)
ไปวัด	6 (21.4)	8 (28.6)	14 (50.0)	0 (0.0)	5 (15.6)	21 (65.6)	7 (21.9)	9 (28.1)	7 (21.9)	1 (3.1)	12 (37.5)	10 (31.3)	5 (15.6)	13 (40.6)	14 (43.8)	0 (0.0)	12 (37.5)	20 (62.5)	18 (21.7)	30 (36.1)	35 (42.2)	1 (1.2)	29 (90.6)	51 (159.4)
ทำงานพิเศษ	2 (6.7)	4 (13.3)	24 (80.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	26 (46.4)	5 (8.9)	2 (3.6)	16 (28.6)	0 (0.0)	3 (5.4)	20 (35.7)	6 (10.7)	25 (44.6)	25 (44.6)	2 (6.3)	2 (6.3)	28 (87.5)	13 (11.9)	31 (28.4)	65 (59.6)	2 (2.5)	5 (15.6)	74 (231.3)

5.4.7 ความสัมพันธ์ในชุมชน

ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน (ตารางที่ 5.61) ปัจจุบันเป็นช่วงย้ายมาอยู่ใหม่ โดยภาพรวมการคบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่อยู่ในช่วงเริ่มต้น มีเพียงร้อยละ 12.3 ที่รู้จักกับเพื่อนบ้านทุกคนรอบครัว และร้อยละ 42.0 รู้จักกันเกือบทุกคนรอบครัว ซึ่งจากการสังเกตพบว่าเป็นการรู้จักสนิทสนมกันเฉพาะคนที่ย้ายมาจากที่เดียวกัน ซึ่งรู้จักคนที่บ้างในลักษณะผิวเผิน การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยจึงเป็นเพียงกลุ่มที่มาจากที่เดียวกันที่มีความสัมพันธ์ในระดับดี ร้อยละ 72.8 ซึ่งต่างจากช่วงก่อนย้าย ซึ่งอยู่อาศัยได้สะพานมาเป็นเวลานาน ทำให้ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านส่วนใหญ่รู้จักกันทุกคนรอบครัว ร้อยละ 82.7 และร้อยละ 12.3 รู้จักกันเกือบทุกคนรอบครัว มีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในระดับสูงร้อยละ 72.8

หากพิจารณาการคบหาสมาคมและความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นรายชุมชนในปัจจุบันของชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า รู้จักกันเกือบทุกคนรอบครัวเพียง ร้อยละ 38.5 และ 50.0 ยกเว้นชุมชนอ่อนนุช 3 มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่น้อยซึ่งสูงถึงร้อยละ 52.2 ทำให้ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านทั้ง 3 ชุมชนให้ผลต่างกัน คือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีความสัมพันธ์ในระดับดีร้อยละ 46.2 ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีความสัมพันธ์ในลักษณะต่างคนต่างอยู่ร้อยละ 47.8 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีความสัมพันธ์ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 40.6 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า ในทุกชุมชนมีการรู้จักมักคุ้นกันทุกคนรอบครัวร้อยละ 84.6, 73.9 และ 87.5 ตามลำดับ ซึ่งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระดับสูง ร้อยละ 73.1, 60.9 และ 81.3 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีปัญหากัน ร้อยละ 92.3, 95.7 และ 81.3 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการคบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนปัจจุบัน (หลังย้าย) ของทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น มีการรู้จักเพื่อนบ้านเกือบทุกคนรอบครัว ร้อยละ 38.5 มีความสัมพันธ์กันในระดับดี ร้อยละ 46.2 ในขณะที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน รู้จักกับเพื่อนบ้านเกือบทุกคนรอบครัว ร้อยละ 50.0 มีความสัมพันธ์กันพอใช้ ร้อยละ 40.6 ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 คบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่น้อย คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีความสัมพันธ์ในลักษณะต่างคนต่างอยู่ร้อยละ 47.8

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทั้งปัจจุบันและก่อนย้าย ผู้ที่อยู่อาศัยในทุกชุมชนเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 60.5 และเข้าร่วมกิจกรรมบ้างเป็นครั้งคราวร้อยละ 23.5 และมีจำนวนไม่น้อยร้อยละ 16.0 ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตด้วยตนเอง พบว่า กลุ่มคนที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากมีความขัดแย้งกับกลุ่มและคิดเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมไม่มีประโยชน์ และเสียเวลาทำมาหากิน

ส่วนใหญ่คนในชุมชนเป็นสมาชิกกับกลุ่ม ก่อนย้ายคิดเป็นร้อยละ 64.2 มีสถานภาพเป็นสมาชิกของชุมชนร้อยละ 53.1 มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ร้อยละ 30.9 มีส่วนร่วมทุกครั้ง และเข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งในเวลารว่างร้อยละ 24.7 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลบทบาทในชุมชน หากพิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ปัญหาและการแก้ปัญหาเป็นรายชุมชนก่อนย้าย พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ให้ผลต่างกัน คือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ไม่เข้าร่วมในกิจกรรมชุมชนสูงถึงร้อยละ 46.2 และ 50.0 ตามลำดับ ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับการไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มคือร้อยละ 46.2 และ 40.6 ตามลำดับ ในขณะที่ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนทุกครั้งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 56.5 และเข้าร่วมเป็นครั้งคราวร้อยละ 8.7 ซึ่งใกล้เคียงกับบทบาทสมาชิกของกลุ่มร้อยละ 77.0 ส่วนหลังย้าย พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของทั้ง 3 ชุมชนให้ผลตรงกัน คือ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.7, 69.6 และ 56.3 ตามลำดับ และเข้าร่วมบางครั้งร้อยละ 19.2, 13.0 และ 24.7 ตามลำดับ

ปัญหาในชุมชนที่พบในทุกชุมชน ปัจจุบัน พบว่า ปัญหาที่จัดเป็นอันดับ 1 คือ ปัญหาการทะเลาะวิวาท รองลงมาเป็นปัญหายาเสพติดและปัญหาลักขโมย คิดเป็นร้อยละ 27.6, 26.7 และ 24.1 ตามลำดับ ส่วนหลังย้าย พบว่า 2 อันดับแรก ยังคงเหมือนเดิม คิดเป็นร้อยละ 30.3 และ 25.2 ตามลำดับ อันดับ 3 เปลี่ยนไปมีปัญหาการพนันเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 22.8 เวลาที่มีปัญหาก่อนย้ายคนส่วนใหญ่ในทุกชุมชน มีการปรึกษาหารือกันหรือในชุมชนร้อยละ 67.9 แต่มีการร่วมกันแก้ปัญหาเพียงร้อยละ 23.5 น่าจะเป็นการป้องกันปัญหาของแต่ละครัวเรือนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของคนในชุมชน ส่วนหลังย้ายมีเพียงร้อยละ 25.9 มีการปรึกษาหารือปัญหากับเพื่อนบ้านร้อยละ 61.7 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนย้ายพบว่า ลดลง แต่มีการแก้ปัญหาในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 45.7

เมื่อพิจารณาเป็นรายชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ทั้ง 3 ชุมชน มีปัญหาการทะเลาะวิวาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.9 27.2 และ 33.7 ตามลำดับ มีเพียงชุมชนอ่อนนุช 3 ที่มีสัดส่วนของปัญหาการลักขโมยเท่ากับปัญหาการทะเลาะวิวาท รองลงมาเป็นปัญหายาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 25.3, 23.5 และ 26.7 ตามลำดับ ในขณะที่ก่อนย้าย พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 มีปัญหาการทะเลาะวิวาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.7 และ 28.1 ตามลำดับ รองลงมาเป็นปัญหายาเสพติด ร้อยละ 27.0 และ 26.6 ตามลำดับ ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีปัญหายาเสพติดมากที่สุด ร้อยละ 26.6 รองลงมาเป็นปัญหาการทะเลาะวิวาท ร้อยละ 25.5 ปัญหาที่จัดเป็นอันดับ 3 ผลตรงกันทุกชุมชน คือ ปัญหาลักขโมย คิดเป็นร้อยละ 21.6, 26.6 และ 24.5 ตามลำดับ

ในด้านการแก้ปัญหาในชุมชนปัจจุบัน มีการปรึกษาหารือปัญหา ร้อยละ 65.4, 69.6 และ 53.1 ตามลำดับ มีการแก้ปัญหาร้อยละ 53.8, 39.1 และ 56.3 ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกโดยส่วนใหญ่ไม่มีส่วน

ร่วมในการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 76.9, 73.9 และ 50.0 ตามลำดับ ซึ่งตรงกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตด้วยตนเองเมื่อมีการประชุมกัน สมาชิกจะมีหน้าที่ในการเสนอปัญหาที่พบ แต่บทบาทการแก้ปัญหาส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับประธาน กรรมการ และที่สำคัญที่สุดที่มีบทบาทในชุมชนคือองค์กรเอกชน

ในขณะที่ก่อนย้าย พบว่า เวลามีปัญหาทั้งชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีการปรึกษาปัญหาภายในชุมชนร้อยละ 73.1, 73.9 และ 59.4 ตามลำดับ แต่มีการแก้ปัญหาร่วมกันน้อยเพียงร้อยละ 34.6 และ 26.1 ตามลำดับ ยกเว้นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาถึงร้อยละ 87.5

ความสัมพันธ์ในชุมชน แม้ว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะบ่งชี้ว่าผู้อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างดีแต่จากการเข้าไปสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในชุมชน พบว่าความสัมพันธ์ที่บ่งบอกว่าดีเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มที่ย้ายมาจากที่เดียวกัน เช่น ชุมชนใต้สะพาน จะมีอาชีพรับจ้างจัดโต๊ะจีน เมื่อย้ายมาอยู่ชุมชนประชาอุทิศ 76 ปัจจุบัน ได้มีการรวมกลุ่มกันในการเดินทางไปทำงาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในเรื่องการเดินทาง เช่นเดียวกับชุมชนใต้สะพาน ที่มีอาชีพขายปลาทุ ก็นำมาขายรวมกลุ่มกันเพื่อไปซื้อปลาจากสะพานปลาและมาส่งให้แต่ละบ้านที่มีอาชีพเดียวกัน และรวมกลุ่มกันในการเดินทางไปลดค่าใช้จ่าย และมีเพียงส่วนน้อยที่พบในทุกชุมชน คือคนที่ย้ายมาจากต่างที่แต่มีการพึ่งพาอาศัยกัน

ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ที่มาของการรวมกลุ่มของชาวชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ที่เรียกว่า "กลุ่มพัฒนาชุมชนใต้สะพาน" กล่าวคือเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองกับภาครัฐในเรื่องการได้มาซึ่งที่ดินมีจุดมุ่งหมายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน หรือการยอมรับร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก เมื่อได้ที่ดินแล้ว กระบวนการต่างๆ ของชุมชนก็จะอ่อนตัวลง ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่

สภาพปัญหาในชุมชน ตารางที่ 5.66 ซึ่งแสดงปัญหาด้านต่างๆ ของชุมชนทั้ง 3 แห่ง เห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน คือ ปัญหาการทะเลาะวิวาท จากการสังเกตพบว่าปัญหาการทะเลาะวิวาท เกิดจากการที่คนในชุมชนต้องต่อสู้กับสภาพเศรษฐกิจเพื่อการอยู่รอด ทำให้ทุกคนต่างก็คิดถึงประโยชน์ส่วนตัว เกิดการเอาวัดเอาเปรียบกันเองในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นบทบาทหนึ่งที่ทำก็เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน เพราะระบบที่วางไว้ไม่รัดกุมพอ เปิดโอกาสให้สมาชิกบางคนหาประโยชน์ใส่ตนได้ง่าย เช่น การกู้เงินเพื่อปลดหนี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน การพิจารณาขึ้นอยู่กับชาวชุมชนเพียงไม่กี่คนและเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน ซึ่งมีเพียงบางกลุ่มที่ได้ประโยชน์ อีกทั้งเป็นเงินกู้ประเภทหมุนเวียน คือ ปลดยืมไปแล้วก็จะนำดอกเบี้ยและเงินต้นของผู้ที่กู้ไปปล่อยให้รายต่อไป และหากผู้ที่กู้ไปแล้วไม่

สามารถส่งหนี้ได้ ก็ทำให้รายต่อไปกู้ไม่ได้ จึงนำไปสู่ปัญหาความแตกแยกของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนลดลง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ แต่เกิดจากเงื่อนไขและระเบียบของชุมชน

ตารางที่ 5.61 ความสัมพันธ์ในชุมชน

ความสัมพันธ์ ในชุมชน	ประชากร 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1.การเข้าร่วมในกิจกรรมชุมชน								
ทุกครั้ง	8 (30.8)	15 (57.7)	13 (56.5)	16 (69.6)	4 (12.5)	18 (56.3)	25 (30.9)	49 (60.5)
บางครั้ง	6 (23.1)	5 (19.2)	2 (8.7)	3 (13.0)	12 (37.5)	11 (34.4)	20 (24.7)	19 (23.5)
ไม่เคยเลย	12 (46.2)	6 (23.1)	8 (34.8)	4 (17.4)	16 (50.0)	3 (9.4)	36 (44.4)	13 (16.0)
2.บทบาทในชุมชน								
ประธาน	1 (3.8)	1 (3.8)	1 (4.3)	1 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (2.5)	2 (2.5)
กรรมการ	3 (11.5)	5 (19.2)	4 (17.4)	6 (26.1)	1 (3.1)	1 (3.1)	8 (9.9)	12 (14.8)
สมาชิก	10 (38.5)	20 (76.9)	15 (65.2)	16 (69.6)	18 (56.3)	31 (96.9)	43 (53.1)	67 (82.7)
ไม่เป็นสมาชิก	12 (46.2)	0 (0.0)	3 (13.0)	0 (0.0)	13 (40.6)	0 (0.0)	28 (34.6)	0 (0.0)
3.ปัญหาในชุมชน								
การทะเลาะวิวาท	22 (29.7)	26 (29.9)	18 (28.1)	22 (27.2)	24 (25.5)	29 (33.7)	64 (27.6)	77 (30.3)
การลักขโมย	16 (21.6)	20 (23.0)	17 (26.6)	22 (27.2)	23 (24.5)	13 (15.1)	56 (24.1)	55 (21.7)
ยาเสพติด	20 (27.0)	22 (25.3)	17 (26.6)	19 (23.5)	25 (26.6)	23 (26.7)	62 (26.7)	64 (25.2)
การพนัน	16 (21.6)	19 (21.8)	12 (18.8)	18 (22.2)	22 (23.4)	21 (24.4)	50 (21.6)	58 (22.8)

ตารางที่ 5.61 ความสัมพันธ์ในชุมชน (ต่อ)

4.การแก้ปัญหาในชุมชน								
มี	9 (34.6)	14 (53.8)	6 (26.1)	9 (39.1)	28 (87.5)	18 (56.3)	43 (53.1)	41 (50.6)
ไม่มี	17 (65.4)	12 (46.2)	17 (73.9)	14 (60.9)	4 (12.5)	14 (43.8)	38 (46.9)	40 (49.4)
ความสัมพันธ์ ในชุมชน	ประชากรูทิศ 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
5.การรู้จักเพื่อนบ้าน								
ทุกคนรอบครัว	22 (84.6)	6 (23.1)	17 (73.9)	3 (13.0)	28 (87.5)	1 (3.1)	67 (82.7)	10 (12.3)
เกือบทั้งหมด	2 (7.7)	10 (38.5)	5 (21.7)	8 (34.8)	3 (9.4)	16 (50.0)	10 (12.3)	34 (42.0)
น้อย	2 (7.7)	9 (34.6)	1 (4.3)	12 (52.2)	1 (3.1)	14 (43.8)	4 (4.9)	35 (43.2)
แทบไม่รู้จัก	0 (0.0)	1 (3.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.1)	0 (0.0)	2 (2.5)
6.ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน								
ดี	19 (73.1)	12 (46.2)	14 (60.9)	5 (21.7)	26 (81.3)	12 (37.5)	59 (72.8)	29 (35.8)
พอใช้	3 (11.5)	5 (19.2)	5 (21.7)	7 (30.4)	3 (9.4)	13 (40.6)	11 (13.6)	25 (30.9)
ต่างคนต่างอยู่	4 (15.4)	9 (34.6)	4 (17.4)	11 (47.8)	3 (9.4)	7 (21.9)	11 (13.6)	27 (33.3)
7.ปัญหากับเพื่อนบ้าน								
มี	2 (7.7)	0 (0.0)	1 (4.3)	1 (4.3)	6 (18.8)	3 (9.4)	9 (11.1)	4 (4.9)
ไม่มี	24 (92.3)	26 (100.0)	22 (95.7)	22 (95.7)	26 (81.3)	29 (90.6)	72 (88.9)	77 (95.1)
8.การปรึกษาปัญหากับบุคคลอื่นในชุมชน								
ปรึกษา	19 (73.1)	17 (65.4)	17 (73.9)	16 (69.6)	19 (59.4)	17 (53.1)	55 (67.9)	50 (61.7)
ไม่ปรึกษา	7 (26.9)	9 (34.6)	6 (26.1)	7 (30.4)	13 (40.6)	15 (46.9)	26 (32.1)	31 (38.3)

ตารางที่ 5.61 ความสัมพันธ์ในชุมชน (ต่อ)

9.การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน								
มี	6 (23.1)	6 (23.1)	4 (17.4)	6 (26.1)	11 (34.4)	16 (50.0)	21 (25.9)	28 (34.6)
ไม่มี	20 (76.9)	20 (76.9)	19 (82.6)	17 (73.9)	21 (65.6)	16 (50.0)	60 (74.1)	53 (65.4)

ตารางที่ 5.62 กิจกรรมในชุมชน

กิจกรรมในชุมชน	ประชากร 76		อ่อนนุช 3		เพิ่มสิน-ออเงิน		รวม	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
1.งานปีใหม่								
มี	9 (34.6)	21 (80.8)	13 (56.5)	13 (56.5)	8 (25.0)	28 (87.5)	30 (37.0)	62 (76.5)
ไม่มี	17 (65.4)	5 (19.2)	10 (43.5)	10 (43.5)	24 (75.0)	4 (12.5)	51 (63.0)	19 (23.5)
2.งานสงกรานต์								
มี	7 (26.9)	22 (84.6)	15 (65.2)	15 (65.2)	4 (12.5)	29 (90.6)	26 (32.1)	66 (81.5)
ไม่มี	19 (73.1)	4 (15.4)	8 (34.8)	8 (34.8)	28 (87.5)	3 (9.4)	55 (67.9)	15 (18.5)

ตารางที่ 5.62 กิจกรรมในชุมชน

3.งานกิจกรรมทางศาสนา								
มี	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (4.3)	2 (6.3)	0 (0.0)	2 (2.5)	1 (1.2)
ไม่มี	26 (100.0)	26 (100.0)	23 (100.0)	22 (95.7)	30 (93.8)	32 (100.0)	79 (97.5)	80 (98.8)
4.งานบวช								
มี	2 (7.7)	3 (11.5)	1 (4.3)	1 (4.3)	1 (3.1)	2 (6.3)	4 (4.9)	6 (7.4)
ไม่มี	24 (92.3)	23 (88.5)	22 (95.7)	22 (95.7)	31 (96.9)	30 (93.8)	77 (95.1)	75 (92.6)
5.งานศพ								
มี	0 (0.0)	13 (50.0)	2 (8.7)	14 (60.9)	2 (5.9)	6 (18.8)	4 (4.8)	33 (40.7)
ไม่มี	26 (100.0)	13 (50.0)	21 (91.3)	9 (39.1)	32 (94.1)	26 (81.3)	79 (95.2)	48 (59.3)

6.งานกิจกรรมอื่นๆ								
มี	13 (50.0)	15 (57.7)	15 (65.2)	23 (100.0)	10 (31.3)	28 (87.5)	38 (46.9)	66 (81.5)
ไม่มี	13 (50.0)	11 (42.3)	8 (34.8)	0 (0.0)	22 (68.8)	4 (12.5)	43 (53.1)	15 (18.5)

5.5 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความรู้สึกของชาวชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามการรับรู้ของผู้อยู่อาศัยครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยได้แสดงความรู้สึกในด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบัน ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ

ผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชน มีความเห็นตรงกันว่าสภาพความเป็นอยู่ด้านกายภาพดีขึ้นกว่าตอนอาศัยอยู่ได้สะพาน คือ ทั้ง 3 ชุมชน ได้รับผลกระทบในเรื่องเสียงรบกวนจากยานพาหนะน้อยลง ร้อยละ 91.3 92.3 และ 100.0 มีความสะดวกในเรื่องน้ำใช้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 60.9 57.7 และ 90.6 เช่นเดียวกับความสะดวกเรื่องการใช้อิไฟฟ้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73.9 80.8 และ 96.9 มีความแออัดในการอยู่อาศัยน้อยลง คิดเป็นร้อยละ 100.0 73.1 และ 87.5 และมีความเป็นสัดส่วนในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 91.3 69.2 และ 93.8 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.63 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ

การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ	ประชากรทิศ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-ออเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
เสียงรบกวนจากการทะเลาะวิวาท	8 (34.8)	9 (39.1)	6 (26.1)	4 (15.4)	8 (30.8)	14 (53.8)	13 (40.6)	4 (12.5)	15 (46.9)	25 (30.9)	21 (25.9)	35 (43.2)
ความสะดวกเรื่องน้ำใช้	21 (91.3)	1 (4.3)	1 (4.3)	24 (92.3)	0 (0.0)	2 (7.7)	32 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	77 (95.1)	1 (1.2)	3 (3.7)
ความสะดวกเรื่องไฟฟ้า	9 (39.1)	0 (0.0)	14 (60.9)	9 (34.6)	2 (7.7)	15 (57.7)	3 (9.4)	0 (0.0)	29 (90.6)	21 (25.9)	2 (2.5)	58 (71.6)
ความแออัดในการอยู่อาศัย	2 (8.7)	4 (17.4)	17 (73.9)	2 (7.7)	3 (11.5)	21 (80.8)	1 (3.1)	0 (0.0)	31 (96.9)	5 (6.2)	7 (8.6)	69 (85.2)
ความเป็นสัดส่วน	23 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	19 (73.1)	1 (3.8)	6 (23.1)	28 (87.5)	0 (0.0)	4 (12.5)	70 (86.4)	1 (1.2)	10 (12.3)
	1 (4.3)	1 (4.3)	21 (91.3)	2 (7.7)	6 (23.1)	18 (69.2)	1 (3.1)	1 (3.1)	30 (93.8)	4 (4.9)	8 (9.9)	69 (85.2)

- การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

ทั้ง 3 ชุมชนมีความเห็นว่าสภาพเศรษฐกิจแย่กว่าตอนอาศัยอยู่ใต้สะพาน เนื่องจากมีความลำบากในการเดินทางไปทำงานเพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจปัจจุบันของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า ทั้ง 3 ชุมชนมีความลำบากในการเดินทางไปทำงานเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 88.5, 91.3 และ 78.1 ตามลำดับ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 96.2, 95.7 และ 84.4 ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ พบว่าชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 มีค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 46.2 และ 47.8 ตามลำดับ ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ลดลง คิดเป็นร้อยละ 59.4 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากช่วงที่อาศัยอยู่ใต้สะพาน ผู้อยู่อาศัยใช้น้ำคลอง และจะมีค่าใช้จ่ายด้านน้ำเพื่อบริโภคเท่านั้น ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ปัจจุบันสูงขึ้น เช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายลดลงและเพิ่มขึ้นสูงเท่ากันคือ ร้อยละ 46.2 ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 43.5 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าลดลง ร้อยละ 56.3

จากค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชนมีภาระความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 84.6, 78.3 และ 87.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.64 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	ประชากรทิศ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-อจเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ภาวะความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ	0 (0.0)	4 (15.4)	22 (84.6)	0 (0.0)	5 (21.7)	18 (78.3)	1 (3.1)	3 (9.4)	28 (87.5)	1 (1.2)	12 (14.8)	68 (84.0)
ค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้	10 (38.5)	4 (15.4)	12 (46.2)	7 (30.4)	5 (21.7)	11 (47.8)	19 (59.4)	3 (9.4)	10 (31.3)	36 (44.4)	12 (14.8)	33 (40.7)
ค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า	12 (46.2)	2 (7.7)	12 (46.2)	8 (34.8)	5 (21.7)	10 (43.5)	18 (56.3)	2 (6.3)	12 (37.5)	38 (46.9)	9 (11.1)	34 (42.0)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	0 (0.0)	1 (3.8)	25 (96.2)	0 (0.0)	1 (4.3)	22 (95.7)	0 (0.0)	5 (15.6)	27 (84.4)	0 (0.0)	7 (8.6)	74 (91.4)
ความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน	1 (3.8)	2 (7.7)	23 (88.5)	0 (0.0)	2 (8.7)	21 (91.3)	1 (3.1)	6 (18.8)	25 (78.1)	2 (2.5)	10 (12.3)	69 (85.2)

- การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเป็นการสัมภาษณ์ให้เปรียบเทียบความเป็นอยู่ในแต่ละประเด็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ เพิ่มขึ้น หรือลดลง หรือคงเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของทั้ง 3 ชุมชนมีทั้งดีขึ้นและแย่ลง ในส่วนที่ดีขึ้นก็คือ ทั้ง 3 ชุมชนมีความเห็นตรงกันว่า สภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีความรู้สึกปลอดภัยขึ้น มีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น และมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น ส่วนที่แย่ลงก็คือ การแก้ปัญหาของคนในชุมชน ยังคงแก้ปัญหาในลักษณะเดิม คือ หันเข้าหาสิ่งเสพติด เช่น เหล้า การพนันมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีการศึกษาน้อย

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเหมือนเดิม คิดเป็นร้อยละ 61.5, 65.2 และ 53.1 ตามลำดับ ในด้านการแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุข ทั้ง 3 ชุมชนให้ข้อสรุปตรงกันคือ ส่วนใหญ่น้อยลง คิดเป็นร้อยละ 23.1, 8.7 และ 6.3 ตามลำดับ แต่ก็ยังมีผู้อยู่อาศัยบางครัวเรือนในชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 ที่มีการแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุขเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.8 และ 17.4 ตามลำดับ

ในด้านความมั่นคงในการอยู่อาศัย พบว่า ทั้ง 3 ชุมชน มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 96.2, 95.7 และ 100.0 ตามลำดับ มีความรู้สึกปลอดภัยในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73.1, 65.2 และ 71.9 ตามลำดับ และมีความรู้สึกพอใจในชีวิตความเป็นอยู่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80.8, 69.6 และ 93.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.65 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว	ประชากรที่ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-ออเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	3 (11.5)	16 (61.5)	7 (26.9)	1 (4.3)	15 (65.2)	7 (30.4)	3 (9.4)	17 (53.1)	12 (37.5)	7 (8.6)	48 (59.3)	26 (32.1)
การแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุข	6 (23.1)	19 (73.1)	1 (3.8)	2 (8.7)	17 (73.9)	4 (17.4)	2 (6.3)	30 (93.8)	0 (0.0)	10 (12.3)	66 (81.5)	5 (6.2)
ความมั่นคงในการอยู่อาศัย	0 (0.0)	1 (3.8)	25 (96.2)	0 (0.0)	1 (4.3)	22 (95.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	32 (100.0)	0 (0.0)	2 (2.5)	79 (97.5)
ความปลอดภัยในการอยู่อาศัย	3 (11.5)	4 (15.4)	19 (73.1)	3 (13.0)	5 (21.7)	15 (65.2)	5 (15.6)	4 (12.5)	23 (71.9)	11 (13.6)	13 (16.0)	57 (70.4)
ความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่	5 (19.2)	0 (0.0)	21 (80.8)	4 (17.4)	3 (13.0)	16 (69.6)	1 (3.1)	1 (3.1)	30 (93.8)	10 (12.3)	4 (4.9)	67 (82.7)

ความรู้สึกร่วมกันของชาวชุมชนในด้านการศึกษาของบุตรหลาน พบว่า การย้ายที่อยู่อาศัยไม่ส่งผลถึง
ความก้าวหน้าในการศึกษาของบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 61.5, 56.5 และ 53.1 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.66 ความรู้สึกของชาวชุมชนในด้านการศึกษาของบุตรหลาน

ความรู้สึกของชาวชุมชนในด้านการ ศึกษาของบุตรหลาน	ประชาอุทิศ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-ออเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ความก้าวหน้าด้านการศึกษาของบุตรหลาน	7	16	3	4	13	6	4	17	11	15	46	20
	(26.9)	(61.5)	(11.5)	(17.4)	(56.5)	(26.1)	(12.5)	(53.1)	(34.4)	(18.5)	(56.8)	(24.7)

ความรู้สึกของชาวชุมชนในด้านปัญหาสุขภาพพบว่า ปัจจุบันปัญหาด้านสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 ไม่เปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 69.2 และ 82.6 ตามลำดับ ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพน้อยลง คิดเป็นร้อยละ 46.0 โดยทั้ง 3 ชุมชนมีความสะดวกในการเดินทางไปสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 42.3, 47.8 และ 43.8 ตามลำดับ แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น (รวมค่าเดินทาง) ทั้งชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 คิดเป็นร้อยละ 61.5 และ 56.5 ตามลำดับ ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเท่าเดิม ร้อยละ 62.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

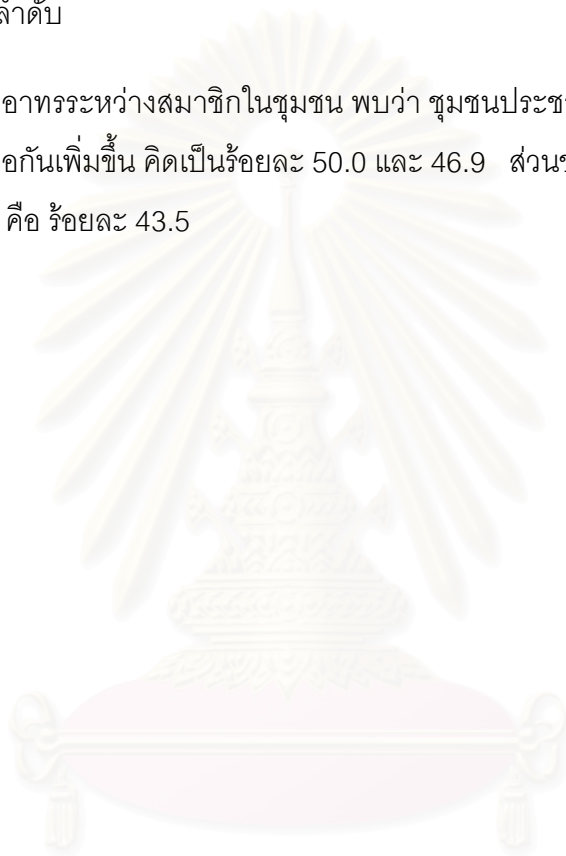
ตารางที่ 5.67 ความรู้สึกของชาวชุมชนในเรื่องสุขภาพ

ความรู้สึกของชาวชุมชนในเรื่องสุขภาพ	ประชากรที่ศ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-ออเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ปัญหาด้านสุขภาพ	5 (19.2)	18 (69.2)	3 (11.5)	4 (17.4)	19 (82.6)	0 (0.0)	15 (46.9)	13 (40.6)	4 (12.5)	24 (29.6)	50 (61.7)	7 (8.6)
ความสะดวกในการเดินทางไปสถานพยาบาล	9 (34.6)	6 (23.1)	11 (42.3)	7 (30.4)	5 (21.7)	11 (47.8)	9 (28.1)	9 (28.1)	14 (43.8)	25 (30.9)	20 (24.7)	36 (44.4)
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	1 (3.8)	9 (34.6)	16 (61.5)	2 (8.7)	8 (34.8)	13 (56.5)	7 (21.9)	20 (62.5)	5 (15.6)	10 (12.3)	37 (45.7)	34 (42.0)

ความรู้สึกของชาวชุมชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเรื่องความสัมพันธ์ในชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 61.5 และ 50.0 ตามลำดับ ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนในระดับเท่าเดิม คือร้อยละ 47.8

ทั้ง 3 ชุมชน ให้ผลตรงกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65.4, 52.2 และ 81.3 ตามลำดับ

ส่วนความเชื่ออาถรรพ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีความเชื่ออาถรรพ์ต่อกันเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.0 และ 46.9 ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีความเชื่ออาถรรพ์ต่อกันในระดับเท่าเดิม คือ ร้อยละ 43.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.68 ความรู้สึกของชาวชุมชนเรื่องการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ใน ชุมชน	ประชากรที่ 76			อ่อนนุช 3			เพิ่มสิน-ออเงิน			รวม		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน	3 (11.5)	7 (26.9)	16 (61.5)	4 (17.4)	11 (47.8)	8 (34.8)	2 (6.3)	14 (43.8)	16 (50.0)	9 (11.1)	32 (39.5)	40 (49.4)
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน	0 (0.0)	9 (34.6)	17 (65.4)	1 (4.3)	10 (43.5)	12 (52.2)	0 (0.0)	6 (18.8)	26 (81.3)	1 (1.2)	25 (30.9)	55 (67.9)
ความรู้สึกเคียดอาทรระหว่างสมาชิกในชุมชน	5 (19.2)	8 (30.8)	13 (50.0)	5 (21.7)	10 (43.5)	8 (34.8)	3 (9.4)	14 (43.8)	15 (46.9)	13 (16.0)	32 (39.5)	36 (44.4)

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน เป็นการศึกษาถึงการใช้ชีวิตประจำวันโดยเฉพาะเรื่องการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย สถานที่ทำงาน ระยะเวลาเดินทาง และความสัมพันธ์ในชุมชน ของผู้อยู่อาศัยในชุมชนหลังจากการย้ายที่อยู่อาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันของผู้รื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการรื้อย้ายที่มีต่อการดำเนินชีวิตของผู้รื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน

ประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ที่เคยอยู่อาศัยในชุมชนบุกรุกได้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับสิทธิการอยู่อาศัยในชุมชนประเภทที่ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน และได้เข้าอยู่อาศัยในพื้นที่แล้ว จำนวน 359 ครัวเรือน ประชากร 1,062 คน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากชุมชนประเภทที่ 76 จำนวน 26 ครัวเรือน ชุมชนอ่อนนุช 3 จำนวน 23 ครัวเรือน และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน จำนวน 32 ครัวเรือน รวม 81 ครัวเรือน

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยเข้าไปสำรวจชุมชน และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้สอดคล้องกับประชากรที่จะทำการสำรวจซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาน้อย และขณะเดียวกันได้ใช้การสังเกตควบคู่ไปด้วย เพื่อค้นหาข้อมูลบางข้อมูลที่อาจไม่ได้รับคำตอบโดยตรงจากการสัมภาษณ์ และสังเกตจากสภาพการอยู่อาศัย การดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

6.1 สรุปผลการศึกษา

สภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 81 ครัวเรือน มีผู้อยู่อาศัย 308 คน ชุมชนประเภทที่ 76 มีผู้อยู่อาศัย 99 คน ชุมชนอ่อนนุช 3 มีผู้อยู่อาศัย 73 คน และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีผู้อยู่อาศัย 136 คน สมาชิกส่วนใหญ่ในครัวเรือนต้องช่วยกันทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมถึงเด็ก ผู้หญิงและคนชราด้วย ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประเภทที่ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีสมาชิกทำงาน 2 คน ในแต่ละครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา มีสมาชิกทำงานเพียงคนเดียว ยกเว้นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่มีสมาชิกทำงานในอันดับรองลงมา 3 คน

ชาวชุมชนมีหลากหลายอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป รับซื้อของเก่า ค้าขายหาบเร่ ลักษณะงานเป็นงานชั่วคราว มีงานทำเป็นช่วงๆ รายได้ไม่แน่นอน มีเพียงส่วนน้อยในชุมชนที่มีอาชีพมั่นคงถาวร อาชีพหลักของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้งเป็นส่วนใหญ่ อาชีพรองลงมาซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคืออาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง นอกจากนี้ก็มีอาชีพค้าขายโดยเปิดร้านค้าภายในชุมชน ชั้บแท๊กซี่ และจักรยายนยนต์รับจ้าง มีเพียงส่วนน้อยของทั้ง 3 ชุมชน ที่มีงานทำเป็นหลักแหล่งมั่นคงในภาคทางการ ซึ่งประกอบด้วยอาชีพรับราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานบริษัท ลูกจ้างโรงงาน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งแต่ละอาชีพนำรายได้มาสู่อะไรแตกต่างกัน

โดยทั่วไปคนในชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ทำงานหนักทุกวัน ทำงานสัปดาห์ละ 5 – 6 วัน และทำงานมากกว่า 8 – 12 ชั่วโมง โดยชุมชนประชาอุทิศ 76 ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ส่วนผู้ที่ออกไปทำงานนอกชุมชน ชุมชนประชาอุทิศ 76 เดินทางจากบ้านไปที่ทำงานในระยะทางเฉลี่ย 22.6 กิโลเมตร เดินทางโดยรถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถโดยสารประจำทาง เป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาเดินทางเฉลี่ย 51 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 42 บาทต่อเดือน ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 เดินทางจากบ้านไปที่ทำงานในระยะทางเฉลี่ย 31 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว และรถโดยสารประจำทาง ใช้เวลาในการเดินทาง เฉลี่ย 52 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 31 บาทต่อเดือน และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เดินทางจากบ้านไปที่ทำงานในระยะทางเฉลี่ย 20.3 กิโลเมตร เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง และรถสองแถวเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ย 47 นาที เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เฉลี่ย 44 บาทต่อเดือน

รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน คือรายได้ทั้งหมดของสมาชิกที่ทำงานในครัวเรือน โดยชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ 8,719 บาท รองลงมาชุมชนประชาอุทิศ 76 มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 7,011 บาท และชุมชนอ่อนนุช 3 มีรายได้ครัวเรือนน้อยที่สุด เฉลี่ย 5,748 บาท การรับรายได้ส่วนใหญ่ของทั้ง 3 ชุมชน มีการรับรายได้รายวันมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามลักษณะอาชีพของคนชุมชน และทั้ง 3 ชุมชนพบว่า มีเพียงส่วนน้อยที่มีรายได้ประจำเป็นรายเดือน

ส่วนรายจ่ายของผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชน ชุมชนอ่อนนุช 3 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนน้อยที่สุด ประมาณ 3,876 บาท รองลงมาชุมชนประชาอุทิศ 76 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 4,669 บาท และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนมากที่สุด ประมาณ 5,497 บาททั้ง 3 ชุมชน มีรายจ่ายหลักอันดับ 1 และ 2 ตรงกันคือ ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายด้านน้ำประปาและไฟฟ้า ในขณะที่ชุมชน

ประชากรุทิศ 76 มีรายจ่ายค่าเดินทาง และรายจ่ายค่าน้ำประปาและไฟฟ้า อยู่ในอันดับเดียวกันคือ อันดับ 2 ค่าดอกเบี๋ยเงินกู้ ค่ายารักษาโรค และค่าเล่าเรียนบุตร จัดเป็นลำดับ 3, 4 และ 5 ตามลำดับ ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีรายจ่ายค่าเดินทาง เป็นอันดับ 3 ค่าดอกเบี๋ยเงินกู้ ค่ายารักษาโรค และค่าเล่าเรียนบุตร จัดเป็นลำดับ 4,5 และ 6 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีรายจ่ายค่าดอกเบี๋ยเงินกู้สูงเป็นอันดับ 3 ค่าเดินทาง ค่ายา ค่าดอกเบี๋ยเงินกู้ และค่าเล่าเรียนบุตรหลาน จัดเป็นอันดับ 4, 5 และ 6

การออมและหนี้สินของผู้อยู่อาศัยในชุมชน พบว่า อัตราส่วนการมีเงินออมและไม่มีเงินออมของทั้ง 3 ชุมชนไม่แตกต่างกัน คือชุมชนประชากรุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน ร้อยละ 50.0 47.8 และ 62.5 มีเงินออมซึ่งส่วนใหญ่เป็นการออมทรัพย์กับกลุ่ม เพื่อผลประโยชน์ในการกู้เงิน และร้อยละ 50.0 52.2 และ 37.5 ไม่มีเงินออม ส่วนภาระการเป็นหนี้สินพบว่า ร้อยละ 80.8 87.0 และ 84.4 มีหนี้สิน ส่วนใหญ่กู้จากสำนักพัฒนาองค์กรชุมชน ทั้งนี้สาเหตุของการเป็นหนี้ส่วนหนึ่งมาจากภาระความรับผิดชอบเรื่องบ้านเป็นประการสำคัญ

ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านของทั้ง 3 ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภททั่วไป คือ พัดลม มากที่สุด รองลงมาคือหม้อหุงข้าวไฟฟ้า และมีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทบันเทิงคือ โทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ และมีเพียงส่วนน้อยในชุมชนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทพิเศษ ในที่นี้คือ เครื่องซักผ้า

ลักษณะทางสังคมของผู้อยู่อาศัย ขนาดครัวเรือนของทั้ง 3 ชุมชน เป็นครัวเรือนขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 – 4 คน มีความสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยเป็นลักษณะครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ญาติ และเพื่อน

ในด้านการศึกษาของบุตรหลานของผู้อยู่อาศัยทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยชุมชนประชากรุทิศ 76 ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านไปโรงเรียนในระยะทาง 5 กิโลเมตร ด้วยการโดยสารรถสองแถวและจักรยานยนต์รับจ้าง และใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ชุมชนอ่อนนุช ส่วนใหญ่เดินทางไปโรงเรียนโดยรถสองแถว ระยะทางน้อยกว่า 5 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 30 นาที ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน เดินทางไปโรงเรียนในระยะทาง 5 – 10 กิโลเมตร โดยใช้รถสองแถว และรถโดยสารประจำทางเป็นพาหนะในการเดินทาง และใช้เวลาเดินทาง 30 นาที – 1 ชั่วโมง

ด้านการรักษาพยาบาลทั้ง 3 ชุมชน กรณีเจ็บป่วยเล็กน้อยส่วนใหญ่คนในชุมชนซื้อยามากินเอง หากเกิดกรณีเจ็บป่วยที่ต้องไปรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลแล้ว ชุมชนประชากรุทิศ 76 ต้องเดินทางไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลในระยะทางมากกว่า 15 – 30 กิโลเมตร ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุชเดินทางไป

โรงพยาบาลในระยะทางมากกว่า 10 –15 กิโลเมตร และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินเดินทางไปโรงพยาบาลในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร

ในด้านการเข้าถึงแหล่งค้าอาหารและสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของชาวชุมชน ในปัจจุบัน พบว่าทั้ง 3 ชุมชนส่วนใหญ่ซื้ออาหารจากตลาดในชุมชน และที่ออกไปซื้ออาหารนอกชุมชนจะเดินทางในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร

การพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่พักผ่อนหย่อนใจภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อนนอนเล่นอยู่ภายในบ้านเป็นสำคัญ ส่วนการพักผ่อนภายนอกบ้านของทั้ง 3 ชุมชนมีไม่บ่อยมากนัก เฉลี่ยเดือนละครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่นิยมไปวัด

ช่วงที่ทำการศึกษาร่วมตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 ถึง กุมภาพันธ์ 2545 เป็นช่วงที่ชาวชุมชนเพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนได้ประมาณ 3 เดือน คือเริ่มย้ายมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งชาวชุมชนทั้ง 3 แห่ง ยังอยู่ระหว่างการปรับตัวกับสภาพแวดล้อม และก่อสร้างบ้าน ส่งผลให้มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนใหม่ น้อย ความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับที่ผ่านมาระบวนการรวมกลุ่ม เกิดจากการแก้ปัญหาได้รื้อ จึงเป็นการรวมกลุ่มเพื่อต่อเรื่องที่ดินกับภาครัฐ ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะเข้มแข็งก็ต่อเมื่อมีปัญหาาร่วมกัน

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายชุมชนได้สะท้อน ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงที่วิเคราะห์ โดยการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับสภาพก่อนย้าย ซึ่งได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ การสำรวจภาคสนาม การถ่ายภาพ และการสังเกต และการเปลี่ยนแปลงที่ได้จากความรู้สึกร่วมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งตอบแบบสัมภาษณ์

1. การเปลี่ยนแปลงโดยเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับสภาพก่อนย้าย

โดยจะทำการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับสภาพก่อนย้ายมาอยู่ ทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจและสังคม ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงมีทั้ง 2 ประเด็นคือ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นและการเปลี่ยนแปลงในทางที่แย่ลง

- การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถสรุปได้ว่า ทั้ง 3 ชุมชน มีสภาพกายภาพที่อยู่อาศัยดีขึ้น ลักษณะบ้านอยู่อาศัยของชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง กว่าตอนอาศัยอยู่ได้สะท้อน ประกอบกับมีห้องน้ำ ห้องส้วมมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีความเป็นอยู่ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้การที่มีการติดตั้งมิเตอร์น้ำประปา และไฟฟ้าใช้เอง ยังทำให้ชาวชุมชนเสียค่าใช้จ่ายในอัตราปกติ และมีการแบ่งห้องพักเป็นสัดส่วนมากขึ้น ประกอบกับมีสภาพความแออัดน้อยลง เพราะมีพื้นที่มากขึ้น

ซึ่งจากการเปรียบเทียบสภาพกายภาพโดยทั่วไปของทั้ง 3 ชุมชนแล้ว จะเห็นได้ว่าชุมชนเพิ่มสิน-
 ออเงินดีที่สุดใน เพราะมีบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงและก่อสร้างด้วยวัสดุคงทนถาวรมากที่สุด รองลงมาคือ
 ชุมชนอ่อนนุช 3 และประชาอุทิศ 76

- การเปลี่ยนแปลงในทางที่แย่ง

จากการย้ายมาอยู่ที่ใหม่ ทำให้ชาวชุมชนอยู่ไกลจากแหล่งงานเดิม ประกอบกับความแตกต่างของ
 ทำเลที่ตั้ง และเส้นทางการเข้าถึงชุมชนทั้ง 3 แห่ง ทำให้ชุมชนแต่ละแห่งมีความสะดวกในการติดต่อกับ
 พื้นที่ภายนอกต่างกัน ซึ่งเส้นทางการเข้าถึงชุมชนและทำเลที่ตั้งของชุมชน เป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพ
 ในการพัฒนาต่างกัน และเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงการพัฒนาของชุมชนในอนาคต ชุมชนที่มีทำเลที่ตั้ง
 เหมาะสมกับการอยู่อาศัย ต้องมีเส้นทางติดต่อกับพื้นที่ภายนอกได้ดี ตั้งอยู่ไม่ไกลจากถนนใหญ่ อยู่ใกล้
 ตลาดหรือใกล้กับศูนย์กลางชุมชนอื่นๆ เช่นชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีเส้นทางการเข้าถึงชุมชนหลายทาง มี
 ความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากมีรถโดยสารสาธารณะผ่านหน้าชุมชน และอยู่ใกล้ย่านชุมชน ใน
 ขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนประชาอุทิศ 76 มีเส้นทางการเข้าถึงชุมชนเพียงทางเดียว อยู่ห่างจาก
 ย่านชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีศักยภาพในการพัฒนาดีกว่า 2 ชุมชน ส่งผลให้อาชีพและราย
 ได้ของชาวชุมชนเปลี่ยนไปคือ ปัจจุบันชาวชุมชนประชาอุทิศ 76 และเพิ่มสิน-ออเงิน เปลี่ยนมาประกอบ
 อาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง มากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ประกอบ
 อาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง มีเพียงส่วนน้อยของทุกชุมชน
 ที่มีอาชีพมั่นคงถาวร ในภาคที่เป็นทางการ ได้แก่อาชีพรับราชการ ลูกจ้างของรัฐ พนักงานบริษัท ลูกจ้าง
 โรงงาน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ภายในชุมชนคืออาชีพประเภทที่มีกิจการเป็นของตัวเอง
 ได้แก่อาชีพค้าขายโดยการเปิดร้านค้าภายในชุมชน ชั๊บแท็กซี่ และรถจักรยานยนต์รับจ้าง

ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ในทุกชุมชนทำงานมากกว่าเดิมแต่รายได้ลดลง กล่าวคือ ทำงานทุกวัน วัน
 ละมากกว่า 8 ถึง 12 ชั่วโมง โดยชุมชนประชาอุทิศ 76 ออกไปทำงานนอกชุมชน เดินทางโดยรถจักรยาน
 ยนต์รับจ้าง ระยะทางจากบ้านไปที่ทำงาน 5 ถึง 10 กิโลเมตร และมากกว่า 15 ถึง 30 กิโลเมตร และใช้เวลา
 เดินทางมากกว่า 1 ชั่วโมง เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 30 ถึง 50 บาทต่อวัน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน
 ประมาณ 7,011 บาท ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 ออกไปทำงานนอกชุมชน เดินทางโดยรถจักรยานยนต์
 ส่วนตัว และระยะทางจากบ้านไปที่ทำงานอยู่ในช่วง 5 ถึง 10 กิโลเมตร และมากกว่า 15 ถึง 30 กิโลเมตร
 ในสัดส่วนที่เท่ากัน ใช้เวลาเดินทาง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 10 - 30 บาท มีรายได้
 เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 5,748 บาทและชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ออกไปทำงานนอกชุมชน เดินทางโดยรถ
 โดยสารประจำทาง ระยะทางจากบ้านไปที่ทำงาน 5-10 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง มี
 ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 30-50 บาทต่อวัน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 8,719 บาท

สรุปได้ว่าทั้ง 3 ชุมชน มีสภาพความเป็นอยู่แออัด คือ ชาวชุมชนมีชั่วโมงการทำงานเพิ่มขึ้น เดินทางไปทำงานไกลขึ้น ใช้เวลานานขึ้น และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น แต่มีรายได้ลดลง จากเดิมที่ชาวประชาอุทิศ 76 เคยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 9,018 บาท ลดลงเหลือ 7,011 บาท ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 เคยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 9,876 บาท ลดลงเหลือ 5,748 บาท และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 9,204 บาท ลดลงเหลือ 8,719 บาท ในขณะที่มีรายจ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากทำงานอยู่บริเวณใกล้ๆ สะพานที่อาศัยอยู่ เดินจากบ้านไปที่ทำงานในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร ทำให้รายจ่ายครัวเรือนทั้ง 3 ชุมชนเพิ่มขึ้น ชุมชนประชาอุทิศ 76 อ่อนนุช 3 และเพิ่มสิน-ออเงิน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 4,669 บาท 3,876 บาท และ 5,497 บาท ส่งผลให้ชาวชุมชนทั้ง 3 ชุมชน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดจากการออมทรัพย์ของชาวชุมชนลดลง คือ จำนวนครัวเรือนของชุมชนประชาอุทิศมีการออมทรัพย์ 13 ครัวเรือน ชุมชนอ่อนนุช 3 มีครัวเรือนที่มีการออมทรัพย์ 13 ครัวเรือน และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน 20 ครัวเรือน

ในขณะเดียวกันเป็นช่วงที่เริ่มก่อสร้างบ้านอยู่อาศัย ซึ่งทำให้การทำงานลดลง เพราะต้องใช้เวลาในการปลูกสร้างบ้าน ประกอบกับไม่มีเงินทุนเพียงพอ รายได้ลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้น และจากการไม่ประมาณกำลังทำให้หนี้สินของชาวชุมชนเพิ่มขึ้น

ทั้ง 3 ชุมชนมีรายได้ลดลง เนื่องจากทำเลที่ตั้งใหม่ไม่มีงานรองรับ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ต้องกลับไปทำงานที่เดิม และที่ตึกใหม่ขาดความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบทำเลที่ตั้ง การเข้าถึงชุมชน และระยะทางที่เดินทางไปทำงาน ประกอบกับรายได้และรายจ่ายแล้ว สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตน้อยที่สุด รองลงมาคือชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจาก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยเรื่องแหล่งงาน และการเข้าถึง มีผลต่อโอกาสในการมีงานทำ ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวชุมชนแออัด ตามรายละเอียดในตารางสรุปที่ 6.1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

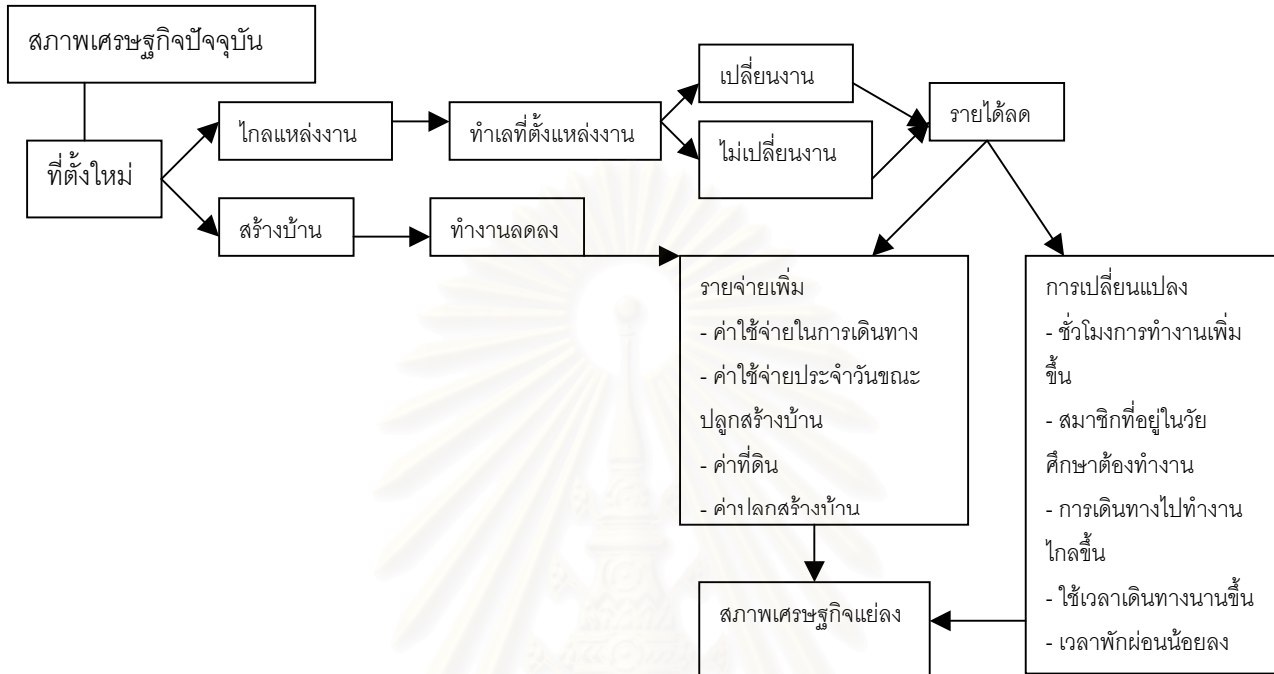
ตารางที่ 6.1 สรุปสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันของทั้ง 3 ชุมชน

สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน	ชุมชนประชาอุทิศ 76	ชุมชนอ่อนนุช 3	ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน
จำนวนคนทำงานในครัวเรือน	2 คน (42.3%)	2 คน (39.1%)	2 คน (46.9%)
อาชีพ	ค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง(42.6%)	รับจ้างทั่วไป(43.2%)	ค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง(37.1%)
อาชีพเสริม	มี(7.7%)	มี(21.7%)	มี(9.4%)
วันทำงาน	ทุกวัน(38.3%)	ทุกวัน(45.9%)	ทุกวัน(34.3%)
เวลาทำงาน	>8-12 ชั่วโมง (51.1%)	>8-12 ชั่วโมง (35.1%)	>8-12 ชั่วโมง (41.4%)
วิธีเดินทางไปทำงาน	รถจักรยานยนต์รับจ้าง(25.0%)	รถเมล์, รถสองแถว(20.5%)	รถเมล์(22.3%)
ระยะทางจากบ้านไปทำงานนอกชุมชน	5-10 และ >15-30 กม.(21.3%)	>15-30 กม.(35.1%)	5-10 กม.(31.4%)
ระยะเวลาเดินทาง	>60 นาที (31.9%)	30-60 นาที(45.9%)	30-60 นาที(58.6%)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่อวัน	30-50 บาท (17.0%)	10-30 บาท(24.3%)	30-50 บาท (21.4%)
รายได้ครัวเรือนต่อเดือน	3,000-3,999 และ 7,000-9,999 บาท(19.2%)	7,000-9,999(30.4%)	10,000-14,999(18.8%)
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	7,011 บาท	5,748 บาท	9,018 บาท
รายจ่ายครัวเรือนต่อเดือน	4,000-4,999(26.9%)	> 3,000 (34.8%)	6,000-6,999 (21.9%)
รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน	4,669 บาท	3,876 บาท	5,497 บาท
การออม	มี(50.0%)	มี(47.8%)	มี(62.5%)
หนี้สิน	มี(80.8%)	มี(87.0%)	มี(84.4%)
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านประเภททั่วไป	พัดลม(23.1%)	พัดลม(24.7%)	พัดลม(21.1%)
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านประเภทพิเศษ	เครื่องซักผ้า(1.1%)	เครื่องซักผ้า(3.9%)	เครื่องซักผ้า(6.3%)
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านประเภทบันเทิง	โทรทัศน์ (22.0%)	โทรทัศน์ (20.8%)	โทรทัศน์ (20.4%)

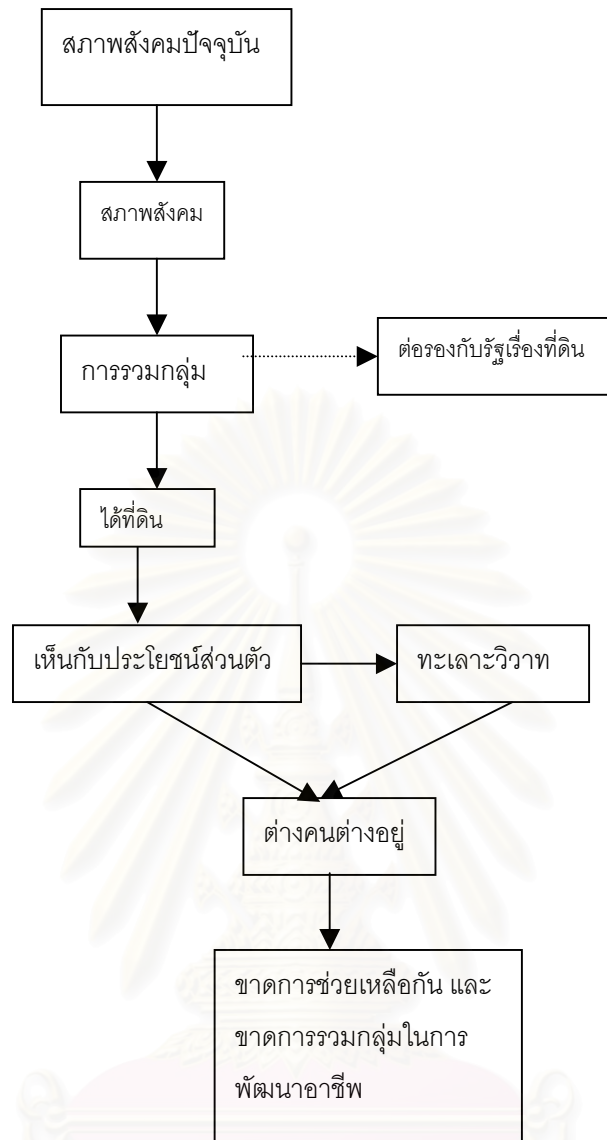
จากสภาพเศรษฐกิจที่แยกลง เนื่องจากต้องทำงานหนักขึ้น ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตรอด ส่งผลให้เวลาในการคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านน้อยลง แม้ว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะบ่งชี้ว่าผู้อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างดีแต่จากการเข้าไปสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในชุมชน พบว่าความสัมพันธ์ที่บ่งบอกว่าดีเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มที่มาย้ายมาจากที่เดียวกัน และมีเพียงส่วนน้อยที่พบในทุกชุมชน คือคนที่ย้ายมาจากต่างที่แต่มีการพึ่งพาอาศัยกัน

ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้าเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองกับภาครัฐในเรื่องการได้มาซึ่งที่ดิน มีจุดมุ่งหมายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

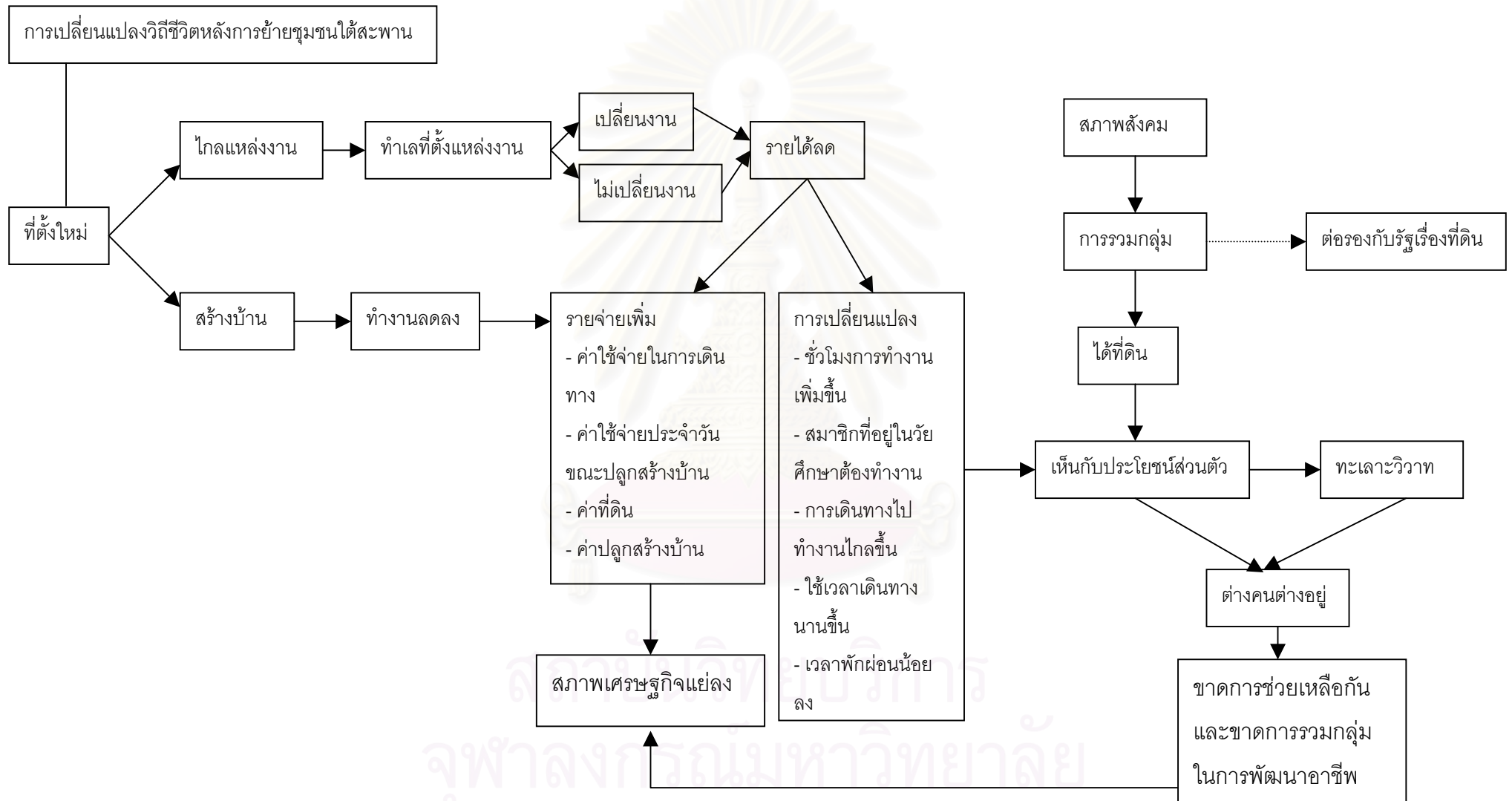
หรือการออมทรัพย์ร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก เมื่อได้ที่ดินแล้ว กระบวนการต่างๆ ของชุมชนก็จะอ่อนตัวลง ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6.1 : สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

ภาพที่ 6.2 : สภาพสังคมปัจจุบัน

ภาพที่ 6.3 : การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการย้ายจากชุมชนได้สะพาน

2. ความรู้สึกของชาวชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

2.1 ด้านกายภาพ

ทั้ง 3 ชุมชน ชาวชุมชนรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับการเปรียบเทียบสภาพกายภาพปัจจุบัน และก่อนย้าย กล่าวคือ มีเสียงรบกวนจากยานพาหนะน้อยลง มีความสะดวกในเรื่องการใช้น้ำประปาไฟฟ้าเพิ่มขึ้น มีความแออัดในการอยู่อาศัยน้อยลง และมีความเป็นสัดส่วนในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

2.2 ด้านเศรษฐกิจ

ชาวชุมชนรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงที่แย่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน และก่อนย้าย คือ ชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ เพิ่มขึ้น ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน มีค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้ลดลงส่วนค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 มีทั้งครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายลดลงและเพิ่มขึ้นในสัดส่วนพอๆ กัน ส่วนชุมชนอ่อนนุช 3 มีค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ในขณะที่ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าลดลง ในด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทั้ง 3 ชุมชนให้ผลสรุปตรงกัน คือ มีความลำบากในการเดินทางเพิ่มขึ้น ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น ส่งผลให้มีภาระความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2.3 ด้านสังคม

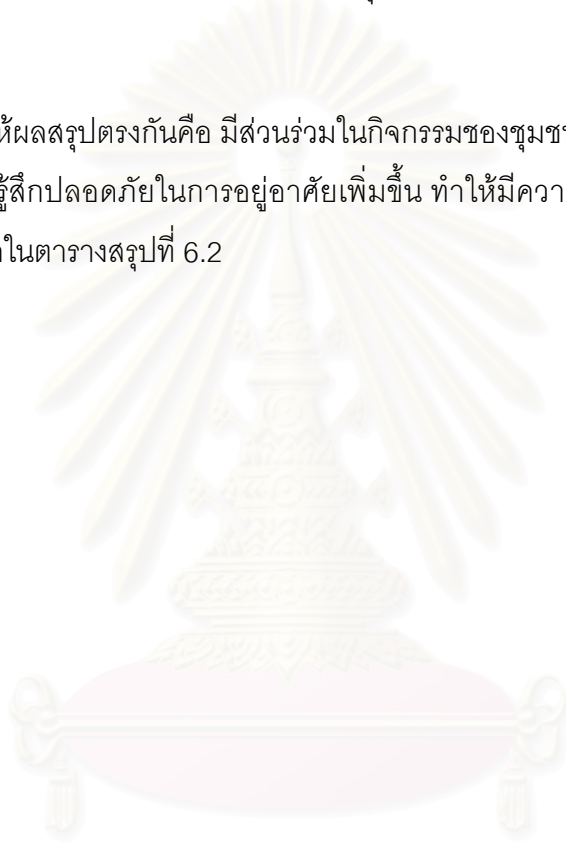
ชาวชุมชนมีความรู้สึกต่อด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทั้งชุมชนประชาอุทิศ 76 ชุมชนอ่อนนุช 3 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ส่วนใหญ่พบว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังคงเหมือนเดิม และรู้สึกว่าเวลามีปัญหาเกิดขึ้น ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินมีการแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุขน้อยลง ในขณะที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 ยังคงมีครัวเรือนที่เมื่อมีปัญหาจะการแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุขเพิ่มขึ้น

ความรู้สึกของชาวชุมชนด้านการศึกษาของบุตรหลาน พบว่า ชาวชุมชนรู้สึกว่าการย้ายที่อยู่อาศัยไม่ส่งผลถึงความก้าวหน้าในการศึกษาของบุตรหลาน และความรู้สึกของชาวชุมชนด้านปัญหาสุขภาพพบว่า ปัจจุบันปัญหาด้านสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพน้อยลง ทั้ง 3 ชุมชนรู้สึกถึงความสะดวกในการเดินทางไปสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น แต่ชุมชนประชาอุทิศ 76 และอ่อนนุช 3 รู้สึกว่ามีค่าใช้จ่าย

จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น (รวมค่าเดินทาง) ส่วนชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน รู้สึกว่ามีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเท่าเดิม

ความรู้สึกของชาวชุมชนต่อต้านความสัมพันธ์ในชุมชน พบว่า ชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน รู้สึกว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและมีความเชื่ออาทรต่อกันเพิ่มขึ้น ในขณะที่ชุมชนอ่อนนุช 3 มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนในระดับเท่าเดิม มีความเชื่ออาทรต่อกันในระดับเท่าเดิม

ทั้ง 3 ชุมชน ให้ผลสรุปตรงกันคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีความรู้สึกปลอดภัยในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ทำให้มีความรู้สึกพอใจในชีวิตความเป็นอยู่เพิ่มขึ้น ดังรายละเอียดในตารางสรุปที่ 6.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 สรุปผลการศึกษาความรู้สึกของชาวชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม

การเปลี่ยนแปลง	ประชาอุทิศ 76	อ่อนนุช 3	เพิ่มสิน-ออเงิน
การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ			
เสียงรบกวนจากการทะเลาะวิวาท	เท่าเดิม(=26.1%)	เพิ่มขึ้น(- 53.8%)	เพิ่มขึ้น(-46.9%)
เสียงรบกวนจากยานพาหนะ	น้อยลง(+91.3%)	น้อยลง(+92.3%)	น้อยลง(+100.0%)
ความสะดวกเรื่องน้ำใช้	เพิ่มขึ้น(+60.9%)	เพิ่มขึ้น(+57.7%)	เพิ่มขึ้น(+90.6%)
ความสะดวกเรื่องไฟฟ้า	เพิ่มขึ้น(+73.9%)	เพิ่มขึ้น(+80.8%)	เพิ่มขึ้น(+96.9%)
ความแออัดในการอยู่อาศัย	น้อยลง(+100.0%)	น้อยลง(+73.1%)	น้อยลง(+87.5%)
ความเป็นสัดส่วน	เพิ่มขึ้น(+91.3%)	เพิ่มขึ้น(+69.2%)	เพิ่มขึ้น(+93.8%)
การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ			
ภาระความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ	เพิ่มขึ้น(-46.2%)	เพิ่มขึ้น(-47.8%)	เพิ่มขึ้น(-31.3%)
ค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้	เพิ่มขึ้น(-46.2%)	เพิ่มขึ้น(-47.8%)	เพิ่มขึ้น(-31.3%)
ค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า	เพิ่มขึ้น(-46.2%)	เพิ่มขึ้น(-34.5%)	เพิ่มขึ้น(-37.5%)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	เพิ่มขึ้น(-96.2%)	เพิ่มขึ้น(-95.7%)	เพิ่มขึ้น(-84.4%)
การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม			
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	เท่าเดิม(=61.5%)	เท่าเดิม(=65.2%)	เท่าเดิม(=53.1%)
การแก้ปัญหาโดยหันเข้าหาอบายมุข	เท่าเดิม(=73.1%)	เท่าเดิม(=73.9%)	เท่าเดิม(=93.8%)
ความก้าวหน้าด้านการศึกษาของบุตรหลาน	เท่าเดิม(=61.5%)	เท่าเดิม(=56.5%)	เท่าเดิม(=53.1%)
ปัญหาด้านสุขภาพ	เท่าเดิม(=69.2%)	เท่าเดิม(=82.6%)	น้อยลง(+46.9%)
ความสะดวกในการเดินทางไปสถานพยาบาล	เพิ่มขึ้น(+42.3%)	เพิ่มขึ้น(+47.8%)	เพิ่มขึ้น(+43.8%)
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	เพิ่มขึ้น(-61.5%)	เพิ่มขึ้น(-56.5%)	เพิ่มขึ้น(=62.5%)
ความมั่นคงในการอยู่อาศัย	เพิ่มขึ้น(+96.2%)	เพิ่มขึ้น(+95.7%)	เพิ่มขึ้น(+100%)
ความปลอดภัยในการอยู่อาศัย	เพิ่มขึ้น(+73.1%)	เพิ่มขึ้น(+65.2%)	เพิ่มขึ้น(+71.9%)
ความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่	เพิ่มขึ้น(+80.8%)	เพิ่มขึ้น(+69.6%)	เพิ่มขึ้น(+93.8%)
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน	เพิ่มขึ้น(+61.5%)	เท่าเดิม(=47.8%)	เพิ่มขึ้น(+50.5%)
ความรู้สึกเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกในชุมชน	เพิ่มขึ้น(+50.5%)	เท่าเดิม(=43.5%)	เพิ่มขึ้น(+81.3%)
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน	เพิ่มขึ้น(+65.4%)	เพิ่มขึ้น(+52.2%)	เพิ่มขึ้น(+69.6%)

หมายเหตุ: + หมายความว่า ดีขึ้น, - หมายความว่า แย่ลง และ= หมายความว่า เท่าเดิม

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของทั้ง 3 ชุมชนออกมาในเชิงลบ เนื่องจากรายได้ลดลง ส่วนรายจ่ายเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพทำเลที่ตั้งชุมชนใหม่ เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 ชุมชนแล้ว พบว่าชุมชนเพิ่มสิน-ออเงินที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด เนื่องจากทำเลที่ตั้งและการเข้าถึงชุมชนสามารถเข้า-ออกได้หลายทาง มีรถโดยสารสาธารณะแล่นผ่านหน้าชุมชนตลอดทั้งวัน ชุมชนอ่อนนุช 3 ได้รับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากที่สุด เพราะมีครัวเรือนและสมาชิกเข้าอยู่น้อยมาก เมื่อเทียบกับชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน ประกอบกับทำเลที่ตั้งการเข้าถึง อยู่ห่างไกลจากถนนใหญ่ อาชีพปัจจุบันของคนในชุมชนนี้เปลี่ยนจากอาชีพค้าขายหาบเร่, ซาเล้ง มาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป และเพราะอยู่ห่างไกลชุมชน จึงไม่มีการจ้างงาน มีเพียงการรับจ้างภายในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานก่อสร้าง ประกอบกับเป็นผู้มีการศึกษาดำ จึงไม่มีโอกาสที่จะเลือกงานได้มากนัก โดยเฉพาะอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยคนที่มียี่ที่อยู่ถาวรบริเวณเหล่านั้น

จากข้อจำกัดในด้านการศึกษา จึงทำให้โอกาสในการหางานใหม่ เป็นไปได้ยาก การที่จะต่อสู้เพื่อการค้าทางชีวิตทางเดียวที่พอจะทำงานได้ก็คือ กลับไปทำงานที่เดิม ซึ่งระยะทางในการเดินทางกลับไปทีเดิมค่อนข้างไกล และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง ประกอบกับว่างงานลักษณะนี้จะเป็นงานชั่วคราวเป็นช่วงๆ ทำให้การเดินทางกลับไปยังที่เก่า บางครั้งไม่ได้งานแต่กลับต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทำให้ขาดโอกาสในการทำงาน

ผลการศึกษาจึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล (2529) ได้สรุปไว้ว่า ชุมชนแออัดก็ได้สร้างความได้เปรียบ (Locational Advantage) ให้กับผู้อยู่อาศัยหลายอย่าง เช่น อยู่ใกล้ที่ทำงาน ตลาด โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าที่ดิน ถูกกว่าที่อื่น อันเป็นประโยชน์ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัดสามารถอาศัยอยู่ในเมืองที่มีค่าครองชีพสูงได้ ในขณะที่ผลการศึกษาของ “กรกช ปริตวงศ์” ก็สรุปไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงจากการรื้อย้ายชุมชนสู่ชานเมือง ชาวชุมชนประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เนื่องจากชุมชนใหม่ไกลจากแหล่งงาน และไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้มีการว่างงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและการเดินทาง

ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของบุญชู เวทโอสถ เรื่องการประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสุพรรณเมือง :กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้โครงการประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากสามารถตอบสนองผู้ที่เข้าอยู่อาศัยได้ในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และความพอ

ใจในด้านต่างๆ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง การย้ายมีการเปลี่ยนแปลงต่ออาชีพเล็กน้อย ทำให้รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยลดลง แต่รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ผู้อยู่อาศัยมีความสามารถที่จะอยู่อาศัยในโครงการ โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจไม่มากนัก

ซึ่งนอกจากปัจจัยในเรื่องระยะทาง การเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทางแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ เกี่ยวข้อง คือ บุคลิกภาพของแต่ละคน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน บางคนอาจเป็นคนขยัน ก็จะไม่หยุดนิ่งพยายามหางานทำ ไม่ว่าจะเป็นการกลับไปทำงานที่เดิม หรือสร้างงานใหม่ให้กับตัวเอง แต่บางคนที่เฉื่อยชา ก็จะไม่ออกไปทำงาน แต่กลับแก้ปัญหาโดยทางอื่น เช่น เล่นการพนัน เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ เป็นต้น หรือจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้บริษัท และห้างร้านต่างๆ ลดค่าใช้จ่ายในการประกอบการ จึงลดจำนวนคนทำงาน หรือลดชั่วโมงทำงาน ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รายได้ลดลง

นอกจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากรายได้ลดลงแต่รายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการเดินทางแล้ว ยังมีรายจ่ายที่เกิดจากนโยบายการเช่าที่ดินของทั้ง 3 ชุมชน เนื่องจากการเช่าเหมาทั้งแปลง ทำให้ชาวชุมชนมีอำนาจในการบริหารพื้นที่ส่วนกลาง แต่ก็ยังมีปัญหาอันเกิดจากที่ดินแปลงว่าง ที่ทำให้ชาวชุมชนต้องรับภาระค่าที่ดินเกินความเป็นจริง โดยเฉพาะชุมชนอ่อนนุช เพราะมีคนอยู่อาศัยน้อยมาก ทำให้ครัวเรือนต้องจ่ายค่าที่ดินเพิ่มมากขึ้นกว่าความเป็นจริง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เนื่องจากเป็นโครงการแรกที่เปิดโอกาสให้สมาชิกบริหารชุมชนเอง ซึ่งมีจุดอ่อนคือสิทธิและประโยชน์ไปตกอยู่กับสมาชิกเพียงบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อย และจากการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้าในการต่อรองเรื่องรายได้มาซึ่งที่อยู่อาศัยใหม่ ที่ใหม่บทบาทที่ทำก็เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในชุมชนแย่ง องค์กรเอกชนที่เข้ามาดูแล ควรมีการวางระบบที่รัดกุม และเจ้าหน้าที่ควรมีความเป็นกลาง ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกบางคนหาประโยชน์ใส่ตนได้ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความแตกแยกของสมาชิกในชุมชน และเพราะมีการหยิบยกประเด็นนี้มาเป็นข้อโต้แย้งภายในชุมชน สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของอคิน รพีพัฒน์ และคณะ ที่กล่าวไว้ว่าทัศนคติและบทบาทของผู้ปฏิบัติงานสนาม ผู้ปฏิบัติงานสนามจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน มีความเข้าใจ เคารพในสิทธิหน้าที่ และความคิดเห็นของประชาชน โดยมีหน้าที่ในการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเรียนรู้ และให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลและบริการต่างๆ อันเป็นสิทธิที่พึงได้รับ เพื่อประชาชนจะนำไปใช้ในการพิจารณา วางแผน เพื่อพัฒนาชุมชน

ในเรื่องความพึงพอใจด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม ความมั่นคงในการอยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในการอยู่อาศัยของฝ่ายปรับ

ปรุจชุมชน การเคหะแห่งชาติ ที่พบว่าชาวชุมชนบางกลุ่มให้ความสำคัญกับสภาพกายภาพ เมื่อมีความมั่นคงในการอยู่อาศัยแล้ว จึงเกิดกำลังใจที่จะดูแลความเป็นระเบียบ และความคงทนถาวร เพราะชาวชุมชนจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เช่นเดียวกับด้านเศรษฐกิจ เมื่อมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีการลงทุนค้าขายเล็กๆ น้อยๆ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ในชุมชน พบว่าลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในชุมชนเดิม ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการเกื้อหนุนจนเจือกันระหว่างผู้ที่มาจากที่เดียวกัน เนื่องจากลักษณะที่ตั้งบ้านในพื้นที่ได้สะพานจะสร้างติดๆ กัน ทำให้เกิดความคุ้นเคยกัน และจากที่เคยอยู่ด้วยกันมานาน ทำให้มีความสนิทสนมกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ “กรกช บริศวงค์” ที่พบว่าส่วนใหญ่ยังมีการรวมกลุ่มแบบเดิม เพื่อนบ้านยังคงเป็นคนเดิม แต่ไม่ใช่กลุ่มชุมชนเดิมทั้งหมด ทำให้เกิดการกระจายตัวเป็นกลุ่มๆ และต้องสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนใหม่

6.3 ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการศึกษา พบว่าในเรื่องการเช่าเหมาแปลง ที่ทำให้ชาวชุมชนต้องจ่ายค่าเช่าโดยเฉลี่ยกัน และมีที่ดินว่างเหลืออยู่จำนวนมาก ทำให้ชาวชุมชนต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินแพงขึ้น ซึ่งหากมีการนำที่ดินที่ว่างมาปล่อยเช่า หรือขาย จะช่วยลดรายจ่ายค่าที่ดิน และการที่มีคนมาอยู่อาศัยในชุมชนเพิ่มขึ้น น่าจะทำให้เกิดแหล่งงานในชุมชน แต่ในข้อตกลงของชาวบ้านเรื่องการขอเช่าที่ในนาม “กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน” โดยขอเช่าทั้งแปลง เพื่อกลุ่มสามารถบริหารพื้นที่ส่วนกลางได้ และแปลงที่เหลือสำรองไว้สำหรับผู้ตกสำรวจ และครอบครัวขยาย

ซึ่งจากข้อจำกัดในด้านการเช่าที่ดินทั้งแปลง ทางเดียวที่ชาวบ้านจะสามารถลดภาระค่าที่ดินได้ ก็คือมีคนเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเพิ่มขึ้น การเคหะแห่งชาติน่าจะนำมาพิจารณา และประสานงานกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เร่งดำเนินการนำบุคคลดังกล่าวเข้ามาอยู่ให้เต็มพื้นที่

2. ผลการศึกษาพบว่า การย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบัน ชาวชุมชนได้รับผลกระทบเรื่องงานมากที่สุด เนื่องจากการย้ายจากใจกลางเมือง ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งทำกิน มาอยู่พื้นที่ใหม่ที่ห่างออกไป ทำให้การกลับมาทำงานที่เดิมลำบากขึ้น และที่ไม่ได้กลับไปทำงานที่เดิมต้องดิ้นรนหางานทำตามความถนัดเดิมใกล้ที่อยู่ ซึ่งส่วนใหญ่รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ นำไปสู่ปัญหารายได้ลด รายจ่ายเพิ่ม ทำให้ชาวชุมชนมีปัญหาการกู้ยืม โดยเฉพาะการกู้ยืมเงินนอกระบบ ที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงมาก ซึ่งเป็นปัญหาร้ายแรงของชาวชุมชน และจากการผลการศึกษาระบบการเตรียมความพร้อมทั้งในส่วนของภาครัฐ และชาวชุมชน พบว่านโยบายการ

เตรียมการรื้อย้ายในส่วนของภาครัฐ มุ่งเน้นที่จะปรับปรุงพื้นที่ได้สะพาน และจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับผู้บุกรุกได้สะพาน จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของชาวชุมชนไม่มากเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะมีแผนการในเรื่องนี้ ประกอบกับเป็นช่วงแรกที่ชาวชุมชนยังไม่ได้จดทะเบียนรับรองชุมชน การช่วยเหลือของกรุงเทพมหานครยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณในการส่งเสริม ในส่วนของชาวชุมชนและองค์กรเอกชน ก็เน้นหนักในด้านการจัดระบบชุมชน เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในประเด็นการไล่อื้อ และเสนอแนวทางการรื้อย้ายแบบแบ่งโซนพื้นที่ เพื่อให้ได้พื้นที่รองรับที่อยู่ใกล้แหล่งอาศัยเดิม ดังนั้นจึงให้ความสำคัญในด้านกระบวนการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย ถึงแม้ปัจจุบัน ชาวชุมชนจะมีที่ดินครอบครองถูกต้องกฎหมาย แต่มีปัญหาในเรื่องอาชีพและแหล่งงาน ซึ่งสามารถเสนอแนะได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะการเตรียมการเรื่องการรื้อย้าย

2.1.1 จัดให้มีการอบรมก่อนการย้าย เพื่อให้ชาวชุมชนมีความพร้อมในการย้าย และมีเตรียมการสำหรับปลูกสร้างบ้านใหม่ โดยจัดให้มีการอบรมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ชาวชุมชนจะได้รับทราบว่ามีหน่วยงานอะไรบ้างที่เข้ามาช่วยเหลือ และช่วยเหลือเรื่องอะไรบ้าง มีขอบข่ายการช่วยเหลือแค่ไหน เพื่อที่จะนำมาปรับใช้ในส่วนของตนเอง
- ประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน ชาวชุมชนจะได้รับทราบว่าการช่วยกันสร้างบ้านจะช่วยลดค่าใช้จ่ายอย่างไร ในขณะที่ยังสร้างบ้านของคนอื่นอยู่ ตัวเองจะพักอาศัยอย่างไร เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดร่วมกัน และมีการเตรียมการไว้ก่อน
- ข้อจำกัดในการปลูกสร้างบ้าน เช่น เงินทุน แรงงาน เงื่อนไขในการกู้เงินในการปลูกสร้างบ้าน การเสียดอกเบี้ย ขนาดของบ้านที่เหมาะสมของแต่ละครัวเรือน เพื่อให้ชาวชุมชนจะได้มีการเตรียมการในเรื่องของเงินทุน แรงงานไว้ก่อนล่วงหน้า และสร้างบ้านตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์จริง

2.1.2 การเตรียมการในเรื่องการรื้อย้าย น่าจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องการประกอบอาชีพของชาวชุมชน โดยการศึกษาถึงอาชีพของชาวชุมชนได้สะพาน และอาชีพของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบมาก่อน และมีนโยบายการปล่อยกู้ ส่งเสริมอาชีพที่สามารถดำเนิน

การได้ โดยภาครัฐ คือ กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทในการประสานงานกับบริษัท โรงงาน สถานที่ราชการให้รับคนในพื้นที่นั้นทำงาน หรือจัดสถานที่ให้คนในชุมชนประกอบอาชีพโดยยกเว้นค่าตอบแทน เช่น จัดให้มีตลาดนัด และให้คนในชุมชนเข้ามาขายของโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือจัดหางานให้กับคนในชุมชน รวมถึงการหาแหล่งขายส่งสินค้าให้กับชาวชุมชน

2.2 ในช่วงการรื้อย้ายเป็นช่วงปรับตัวในที่อยู่อาศัยใหม่ ผู้อยู่อาศัยต้องประสบกับปัญหาต่างๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่ตั้ง ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนไป อีกทั้งต้องปลูกสร้างบ้านใหม่ ซึ่งส่งผลให้เวลาในการทำงานน้อยลง รายได้ลดลง ประกอบกับชาวชุมชนเป็นผู้มีการศึกษาน้อย เมื่อมีปัญหา อาจแก้ไขในทางที่ไม่ถูกต้อง จึงควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานประจำอยู่ในชุมชนในระยะแรก เพื่อดูแล ให้คำแนะนำแก่ชาวชุมชนอย่างใกล้ชิด ในด้านการก่อสร้างบ้าน อาชีพ การเงิน การอยู่อาศัยร่วมกัน ตลอดจนให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ แก่ชาวชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนสามารถผ่านช่วงเวลานี้ไปได้

- การเคหะแห่งชาติ เข้ามาดูแลในด้านการปลูกสร้างบ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวชุมชนปลูกสร้างบ้านเกินความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลถึงภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นเกินความสามารถในการจ่าย
- สำนักพัฒนาองค์กรชุมชน ควรประสานงานกับ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร เพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อนในการทำงานของทั้ง 2 องค์กร ในการเข้ามาดูแล สนับสนุน และให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเข้ามาอยู่ในชุมชนจะทำให้ทราบปัญหาในด้านการประกอบอาชีพ และการหารายได้ ซึ่งจะได้หาแนวทางในการช่วยเหลือ และส่งเสริมอาชีพได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของชาวชุมชน
- สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ควรเร่งดำเนินการจดทะเบียนรับรองชุมชน เพื่อจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้ชาวชุมชน

3. ผลจากการศึกษาพบว่า ที่อยู่อาศัยอยู่ห่างไกล ซึ่งเกิดจากที่ดินในเมืองราคาสูง จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องการจัดหาที่ดินสำหรับผู้มีรายได้น้อย ทำให้ที่ดินสำหรับชาวชุมชนอยู่ห่างไกลออกไป ส่งผลให้ขาดความสะดวกในการเดินทาง และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น

จึงควรจะมีการประสานงานระหว่างภาครัฐในการเข้ามาดูแล และให้ความสะดวกกับชาวชุมชน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของชาวชุมชนในการเดินทาง อย่างน้อยก็ในช่วงระยะแรกที่ชาวชุมชนยังอยู่ระหว่างการปรับตัว โดยจัดรถบริการรับจ้างสาธารณะ หรือรถบริการของหน่วยงานมาเสริมให้ชาวชุมชน โดยเฉพาะชุมชนประชาอุทิศ 76 และชุมชนอ่อนนุช 3 เนื่องจากที่ตั้งชุมชนอยู่ห่างจากถนนใหญ่ และการบริการของขสมก.เข้าไม่ถึง

4. จากผลการศึกษาพบว่า ชาวชุมชนส่วนใหญ่ปลูกสร้างบ้านเกินความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ ทำให้กำลังทรัพย์ไม่เพียงพอ ประกอบกับนโยบายด้านการให้สินเชื่อของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง) โดยมีเงื่อนไขให้ชาวบ้านสามารถกู้ไปปลูกบ้านได้ในจำนวนเงิน 10 เท่าของเงินออมที่ชาวบ้านออมไว้กับชุมชนแต่ไม่เกิน 200,000 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อการปลูกสร้างบ้านให้แล้วเสร็จได้ จึงเกิดการกู้ยืมนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงมาก

จึงสมควรที่จะมีหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดหาที่อยู่อาศัยของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนด้านสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย อัตราดอกเบี้ยต่ำแก่ประชาชน คือ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งเดิมกรุงเทพมหานครเคยมีแนวทางในการจัดตั้งสหการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วย การเคหะแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ แต่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ไม่สามารถเข้าร่วมจัดตั้งสหการกับกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากติดข้อกฎหมาย และภายหลังการจัดตั้งสหการได้ล้มเลิกไป แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดหาที่อยู่อาศัยของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนด้านสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย อัตราดอกเบี้ยต่ำแก่ประชาชน ควรจะเป็นบทบาทของธนาคารอาคารสงเคราะห์ แต่เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการประเภทเช่าระยะยาว จึงมีข้อจำกัดสำหรับธนาคารอาคารสงเคราะห์ในเรื่องหลักประกันเงินกู้ ที่จะต้องมีโฉนด น.ส.3ก มาจดทะเบียนจำนอง หากสามารถหาข้อยุติในเรื่องหลักประกันซึ่งอาจจะดำเนินการในลักษณะเช่าซื้อ หรือแบ่งแยกที่ดินให้ชาวชุมชนสามารถนำมาดำเนินการจดจำนองได้ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งมีภารกิจในฐานะสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐที่จะต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน โดยคำนึงถึงภารกิจในเชิงสังคมด้วย นอกจากในเชิงธุรกิจ ซึ่งบทบาทในความหมายของคำว่าสงเคราะห์ ควรจะครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือ เจือจุน และให้โอกาสแก่กลุ่มประชาชนที่ด้อยโอกาสด้วย โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ วางแผน และกำหนดมาตรฐาน วิธีการที่เอื้ออำนวยในการให้สินเชื่อด้วยเงื่อนไขผ่อนปรนแก่คนกลุ่มนี้ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อให้สามารถมีที่อยู่อาศัยได้ตามสมควรแก่สภาพ และความสามารถในการรับภาระหนี้ของแต่ละคน ทั้งนี้อาจจะใช้แนวทางที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินอยู่แล้ว คือ ให้เริ่มต้นจากการเก็บออมเป็นรายเดือน ตามความสามารถในการหารายได้ของแต่ละคน ซึ่งจะทำให้ธนาคารมีข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ และวงเงินที่จะให้กู้ตามความเหมาะสม นอกจากเกณฑ์การวิเคราะห์สินเชื่อ

ตามปกติของธนาคาร และโดยข้อเท็จจริงที่ว่า การเริ่มต้นเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ อาจทำให้เกิดตัวแปรต่างๆ เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายในระยะแรก ธนาคารอาจจะมีมาตรการผ่อนปรน เช่น ปลอดการคิดดอกเบี้ย หรือ ปลอดการชำระหนี้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถช่วยเหลือในชาวมุสลิมที่อยู่อาศัยได้ตามอัฏภาพ สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารฯ และยังเป็นความช่วยเหลือสังคมอีกทางหนึ่ง

6. เนื่องจากชุมชนได้สะพานเป็นชุมชนแรกที่มีการเคหะแห่งชาตินำแนวคิดในการบริหารชุมชนโดยชุมชน ซึ่งมีข้อดีคือ การมีส่วนร่วมของชาวมุสลิมในกระบวนการแก้ปัญหา ได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ซึ่งหลักการนี้ทำให้ชาวมุสลิมเรียนรู้ และพัฒนา และแก้ปัญหาตรงกับความต้องการของชุมชน แต่ก็พบว่า หลักการนี้มีจุดอ่อนคือ โครงสร้างอำนาจในการจัดการ คือกลุ่มผู้นำไม่กี่คนที่มีบทบาท และเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการตัดสินใจของสมาชิกมีน้อยมาก ข่าวสารข้อมูลต่างๆ จะเป็นที่รับรู้เฉพาะกลุ่มผู้นำ สิทธิและประโยชน์จึงไปตกอยู่กับสมาชิกเพียงบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อย มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ในชุมชนแย่ง ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนน้อยลง และกระบวนการพัฒนาชุมชนสิ้นสุดลงหลังจากได้ที่ดิน

จึงควรมีเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ หรือกรุงเทพมหานคร เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ เพื่อที่จะสามารถเลือกคณะกรรมการที่มีความสามารถในการบริหาร และพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งกระตุ้นให้ชาวมุสลิมมีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจดำเนินการได้โดยการจัดกิจกรรมภายในชุมชน เพื่อให้ชาวมุสลิมได้ร่วมแสดงความสามารถ และศักยภาพของตนเองในการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาชุมชน โดยกำหนดผลตอบแทนเชิงบวกให้กับสมาชิกที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน หรือสมาชิกที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดเป็นเกณฑ์ในการผ่อนผันเรื่องเงินกู้

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อย้ายจากชุมชนได้สะพาน ระยะเวลาที่ลงทำการวิจัย และระยะเวลาในการรื้อย้าย เป็นช่วงเวลาเดียวกันซึ่งส่งผลต่อผลการวิจัย ในขั้นตอนการรื้อย้ายมาอยู่ที่ใหม่ ผู้อยู่อาศัยอาจจะมีขวัญสยดสยอง ไม่ลงตัว จึงประสบปัญหาจากการย้ายมาอยู่ที่ใหม่ และอยู่ระหว่างการปรับตัวกับที่อยู่อาศัยใหม่ หากอยู่อาศัยมานานเป็นระยะเวลาหนึ่ง อาจส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมได้ รอให้ผู้อยู่อาศัยมีการปรับตัวกับที่อยู่อาศัยใหม่ก่อน แล้วควรทำวิจัยอีกครั้ง เพื่อให้เห็นผลในการอยู่อาศัยในระยะยาว

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรกช ปริศวงค์. การรื้อย้ายชุมชนคลองเตยระยะที่ 3 กรณีศึกษา: ชุมชนวัดพล - รามอินทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- กริชณัฐ ไพบูญย์. นักพัฒนาชุมชน 5 สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2545.
- กรุงเทพมหานคร. คำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 2497/2543 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร. 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กรุงเทพมหานคร. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่ากองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540. กรุงเทพมหานคร. 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กรุงเทพมหานคร. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่ากองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร. 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กรุงเทพมหานคร. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2541. กรุงเทพมหานคร. 2541. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กรุงเทพมหานคร. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร. 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กรุงเทพมหานคร. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร. 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน. มติการหารือการเช่าที่ดินในนามกลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน. กลุ่มพัฒนาชุมชนได้สะพาน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร. “สรุปข้อมูลการจัดการที่อยู่อาศัย : กรณีรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน” 11 พฤษภาคม 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)
- การประปานครหลวง. คำสั่งการประปานครหลวงที่ 392/2543 เรื่องหลักเกณฑ์การคิดค่าน้ำประปารายกลุ่มสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย. การประปานครหลวง, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- เขตคันนายาว, ฝ่าย. ส่งข้อมูลผู้อยู่อาศัยได้สะพาน. เขตคันนายาว: ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม. 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- จะโนภาส อ่างแก้ว. นิติกร 5 ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2544.

จันทนา เบญจทรัพย์. สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2545.

จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล. การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์ และประภาเพ็ญ สุวรรณ. ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช 2520, หน้า 189.

ดนดี วงษ์เคี่ยม. 22 เมษายน 2544. เดลินิวส์: 5.

ดีเดย์ย้ายสลัม ได้สะพานศุภร์นี้. 14 มีนาคม 2544. ไทยโพสต์

ทรงเดช ดารามาศ. บ้านใต้สะพานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

นพพรธ พรมศรี. เจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย. สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2544.

นิพนธ์ คันธเสวี “คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย “ เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่องภาวะสังคมไทย ณ โรงแรมสยามเบซอร์ริซอร์ท พัทยา ระหว่างวันที่ 10-21 เมษายน 2525 (อัดสำเนา)

นิพนธ์ คันธเสวี. คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่องภาวะสังคมไทย, 10-21 เมษายน 2525 หน้า 2. (อัดสำเนา)

บุญชู เวทโอสถ. การประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสู่ชานเมือง:กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ปฐมา หุ่นรักวิทย์. สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2545.

ประภาภัทร นิยม. การขยายตัวของกรุงเทพมหานครที่มีผลกระทบต่อการใช้ชุมชนแออัด. บทความประกอบการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางปรับปรุงชุมชนแออัด, หน้า 43-47. 14-16 กันยายน 2527.

ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ. คู่มือการปรับปรุงชุมชนแออัด. 12 กรกฎาคม 2515.

ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ. บทบาทของโครงการฟื้นฟูในการส่งเสริมความมั่นคงของการอยู่อาศัย. 2527.

พัฒนาชุมชน, กอง. การตรวจสอบรายชื่อผู้อยู่อาศัยได้สะพานและส่งแผนการรื้อย้าย. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2544 (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

พัฒนาชุมชน, กอง. ระเบียบวาระการประชุมการรื้อย้ายผู้อยู่อาศัยได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

พัฒนาชุมชน, กอง. การกำหนดแนวทางและหน่วยงานรับผิดชอบด้านการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2544 (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

- พัฒนาชุมชน,กอง. การดำเนินการรื้อย้ายผู้บุกรุกได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2545. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. แนวทางการขอเบิกจ่ายค่าขนส่งในการรื้อย้ายชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินได้สะพานได้สะพานหลังการรื้อย้ายชุมชน. กรุงเทพมหานคร : กองการพัฒนาชุมชน, 2544 (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. แผนงานรื้อย้ายผู้บุกรุกที่สาธารณะได้สะพานในเขตพื้นที่สะพานสูง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ครั้งที่ 3/2544. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2544 (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานการประชุมคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ครั้งที่ 3/2543. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานการประชุมเพื่อสรุปผลการรื้อย้ายชุมชนได้สะพานเข้าสู่พื้นที่รองรับ. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2544 (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานการประชุมเพื่อหาแนวทางปฏิบัติในการเบิกจ่ายค่าขนส่งในการรื้อย้ายชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานแผนการใช้ที่ดินได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. ขอความเห็นชอบแนวทางการขอเบิกจ่ายค่าขนส่งในการรื้อย้ายชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. ขอเชิญเป็นประธานการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ครั้งที่ 1/2543. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. ระเบียบวาระการประชุมคณะทำงานพิจารณารายชื่อผู้อยู่อาศัยได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานการประชุมคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ครั้งที่ 1/2541. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2541. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. รายงานการประชุมคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน ครั้งที่ 1/2543. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พัฒนาชุมชน,กอง. วาระการประชุมคณะทำงานเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กองการพัฒนาชุมชน, 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และสำลี ทองฉิว. การวิจัยทางการศึกษา: หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 5, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538
- ยุพา อุดมศักดิ์ “แนวความคิด หลักการ และวิธีการทางประชากรศาสตร์” เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง บทบาทของสุขศึกษา ประชากรศึกษา ในการแก้ปัญหาประชากร และสาธารณสุข (โครงการประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล 2515)
- เย็นใจ เลหาวิช. คุณภาพชีวิต: ความคิดรวบยอดที่สำคัญของประชากรศึกษา. วารสารประชากรศึกษา. (สิงหาคม 2520): 46-53.
- ระเบียบการใช้เงินทุน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม. เอกสารไม่ตีพิมพ์
- รายงานสรุปผลการสำรวจ พช.กท. เพื่อการพัฒนารวมชนกรุงเทพมหานคร 2542
- วสันต์ พงศ์สุประดิษฐ์ และคณะ, 2527
- สงเสริมอาชีพ, กอง. รายงานการฝึกอาชีพชุมชนได้สะพาน. กรุงเทพมหานคร: กongsongเสริมอาชีพ, 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- สงเสริมอาชีพ, กอง. รายงานผลการสำรวจความต้องการทางด้านอาชีพของชุมชนได้สะพาน โซน 4 สายใหม่. กรุงเทพมหานคร: กongsongเสริมอาชีพ, 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- สมพงษ์ พัดปุย. ปัญหาสลัมแก้ไขได้ ถ้า ... เข้าใจ/ให้การยอมรับ. สภาพสถิติของสลัม, กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2525.
- สำนักงานพัฒนาชุมชน, การเคหะแห่งชาติ. ระเบียบสำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองว่าด้วยการสนับสนุน การพัฒนาองค์กรชุมชนและองค์กรเครือข่าย. 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- สำนักพัฒนาชุมชน, กอง. รายงานการประชุมคณะกรรมการเตรียมความพร้อมการรื้อย้ายชุมชนได้ สะพาน ครั้งที่ 2/2543. กรุงเทพมหานคร: กongsongพัฒนาชุมชน, 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ลีปนนท์ เกตุทัต “ระบบการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร “ เอกสารประกอบการประชุม สัมมนาครั้งที่ 3 ณ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (อดสำเนา)
- สุวัฒน์ คงแป้น. พรานบ้าน พรานเมือง การพัฒนาภาคประชาชน. พิมพ์ครั้งแรก. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). 2544.
- แสดงตาเทวดากรุง กทม.ดีเดย์ ชับ 60 สลัม. 18 กุมภาพันธ์ 2543 . ไทยโพสต์
- โสภณ พรโชคชัย. “1020” สำนักวิจัยและปฏิบัติการชุมชนเมือง ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่นในประเทศไทย. 2528.
- อคิน รพีพัฒน์ และคณะ. สลัม ปัญหาและแนวทางแก้ไข. พิมพ์ครั้งแรก. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- อภัยุทธิ์ จันทรพา. เจ้าหน้าที่กลุ่มเพื่อนร่วมงาน. สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2544.

UNESCO. Quality of life : An Orientation of Population Education. 1981, p.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

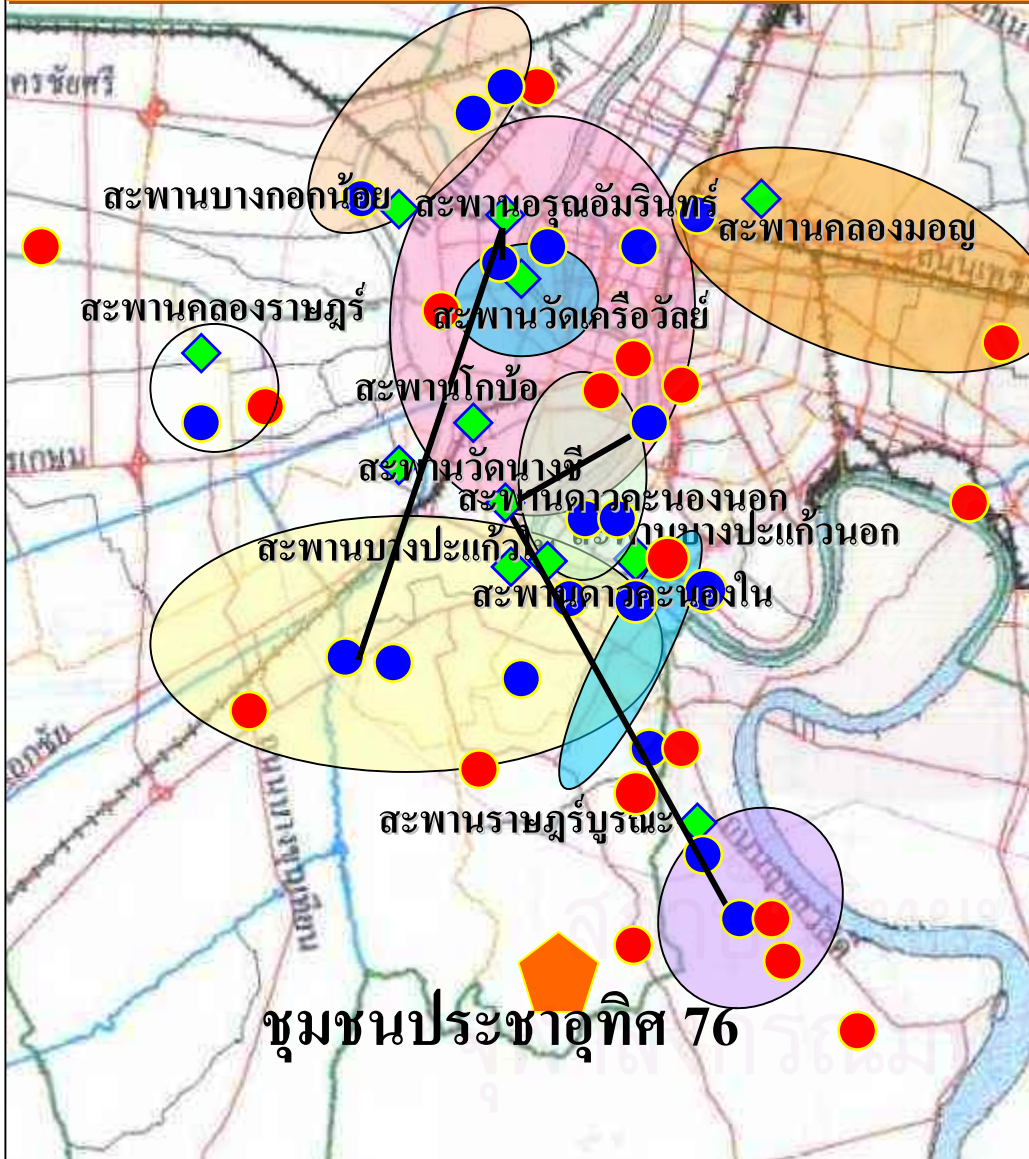
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่แสดงที่อยู่อาศัยเดิม แหล่งงานเดิม และแหล่งงานใหม่

ระยะทางเฉลี่ย **ก่อนย้าย 10.6 กิโลเมตร**
หลังย้าย 22.6
กิโลเมตร

วิธีเดินทาง **ก่อนย้าย เดิน**
หลังย้าย จักรยานยนต์รับจ้าง

ค่าเดินทางเฉลี่ย **ก่อนย้าย 14 บาท/วัน**
หลังย้าย 42 บาท/วัน

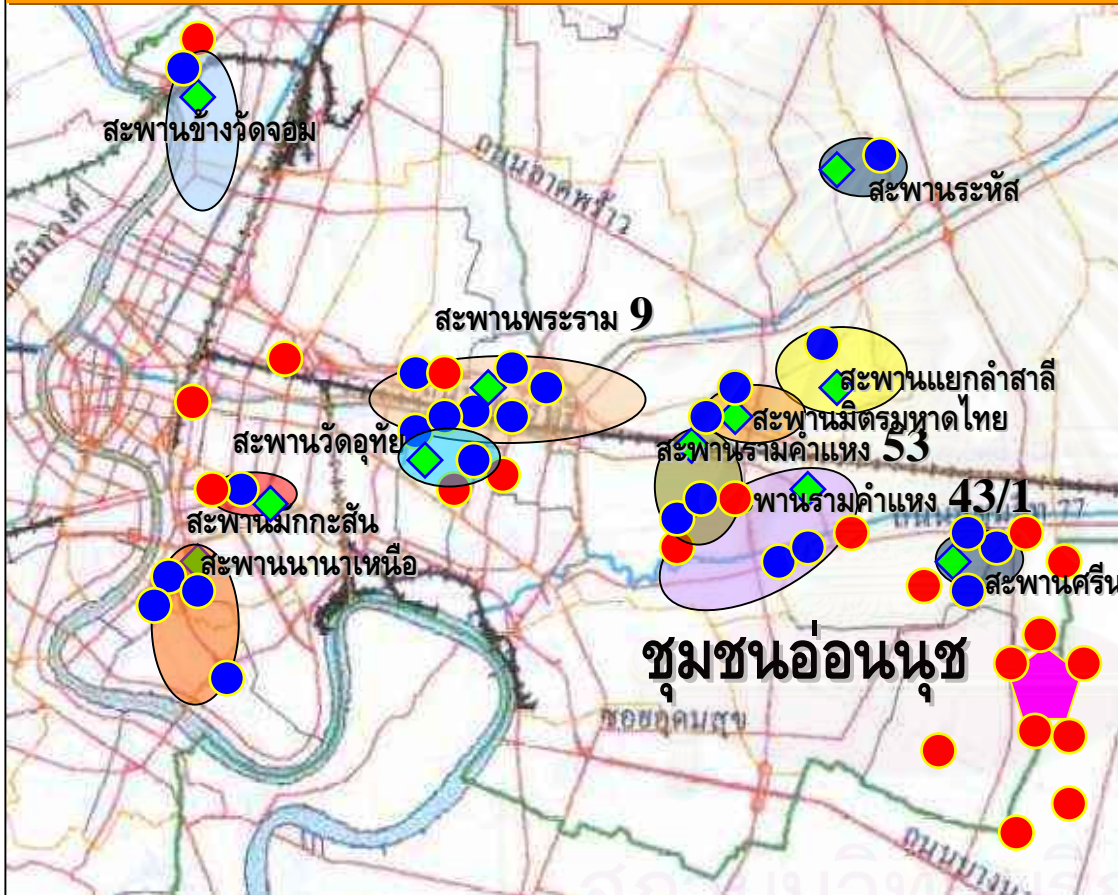
ระยะเวลาเดินทางเฉลี่ย **ก่อนย้าย 46**
นาที

หลังย้าย 51

ประชาอุทิศ

76

แผนที่แสดงที่อยู่อาศัยเดิม แหล่งงานเดิม และแหล่งงานใหม่

ระยะทางเฉลี่ย ก่อนย้าย **6.7** กิโลเมตร

หลังย้าย **31** กิโลเมตร

วิธีเดินทางเฉลี่ย ก่อนย้าย เดิน

หลังย้าย รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล

ตัว

ค่าเดินทางเฉลี่ย ก่อนย้าย **7** บาท

หลังย้าย **31** บาท

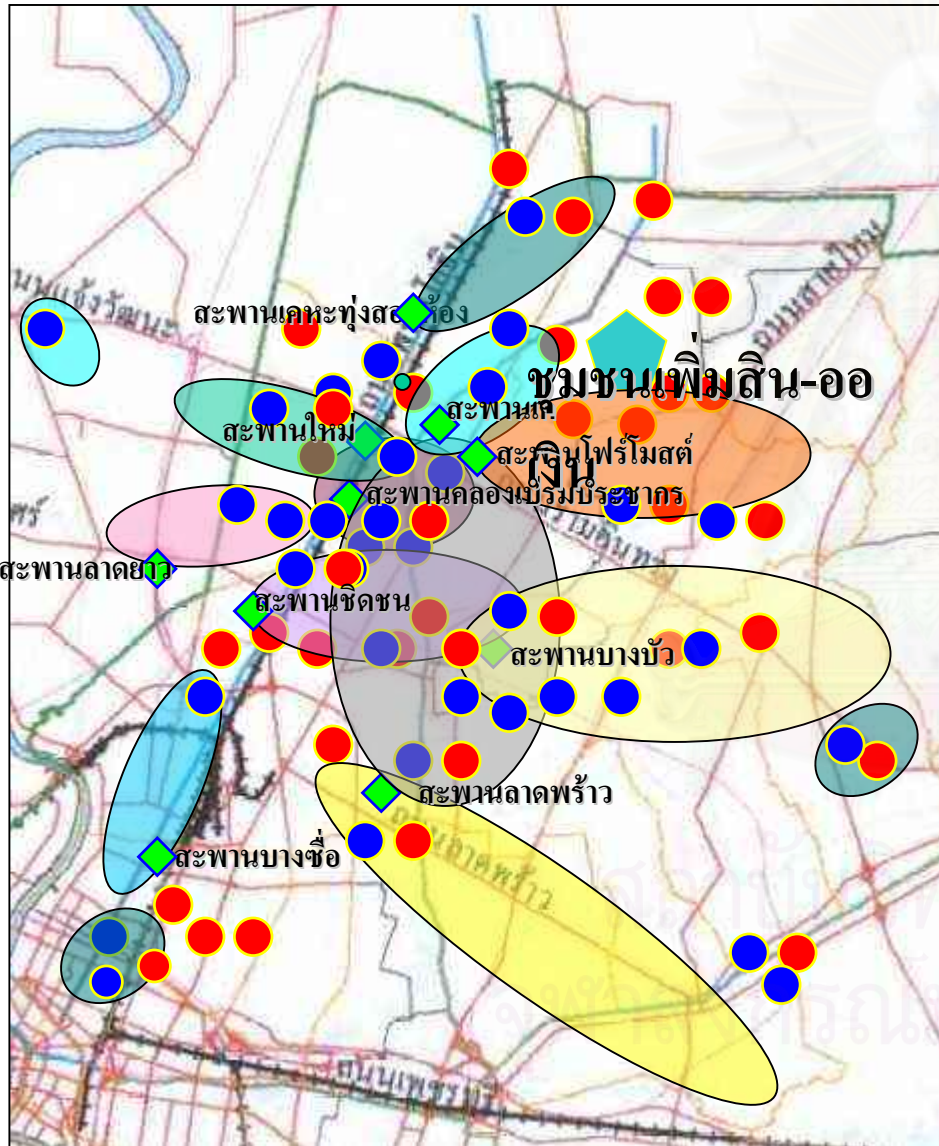
ระยะเวลาเฉลี่ย ก่อนย้ายไม่เกิน **30** นาที

หลังย้าย **52** นาที

- ◆ ที่ตั้งสะพาน
- แหล่งงานเดิม
- แหล่งงานใหม่

อ่อนนุช

แผนที่แสดงที่อยู่อาศัยเดิม แหล่งงานเดิม และแหล่งงานใหม่

ระยะทางเฉลี่ย ก่อนย้าย 13.8 กิโลเมตร

หลังย้าย 20.3 กิโลเมตร

วิธีเดินทางเฉลี่ย ก่อนย้าย เดิน

หลังย้าย รถเมட்

ค่าเดินทางเฉลี่ย ก่อนย้าย 17 บาท

หลังย้าย 44 บาท

ระยะเวลาเดินทางเฉลี่ย

ก่อนย้าย 42 นาที

หลังย้าย 47 นาที

- ◆ ที่ตั้งสะพาน
- แหล่งงานเดิม
- แหล่งงานใหม่

เพิ่มสิน-ออเงิน

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันอาทิตย์ที่ 22 เมษายน 2544 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หน้า 5 ดนฤดี วงษ์เคี่ยม/รายงาน

จากการเกิดเพลิงไหม้ได้สะพานดาวคะนอง จนต้องเสี่ยงงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมสะพาน กลับสู่สภาพเดิมเป็นจำนวนมาก โดยสาเหตุไฟไหม้มาจากกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ใต้สะพานคือการจุดประทายที่ทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจกับคนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ

คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2538 ตามข้อเสนอของคณะกรรมการนโยบายฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพฯ ปริมาณพล เร่งรัดให้ดำเนินการโยกย้ายหาที่ใหม่ให้ผู้บุกรุกใต้สะพานที่มีอยู่ 74 แห่ง รวม 635 ครอบครัว โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณร้อยละ 160,875 ล้านบาท และมอบหมายให้ กทม. การเคหะแห่งชาติ ไปดำเนินการพร้อมหามาตรการป้องกันไม่ให้ผู้บุกรุกเพิ่มขึ้นอีก

ชุมชนใต้สะพานหรือที่เรียกว่า “คนรู” คงไม่มีใครอยากมีสภาพเช่นนี้ พวกเขามีสภาพทางเศรษฐกิจคล้ายกับผู้บุกรุกชุมชนแออัดทั่วไป แต่สภาพความเป็นอยู่ต่างกัน บ้านใต้สะพานต้องอาศัยห้องสะพานเป็นหลังคา ต้องเดินตัวงอตลอดเวลา พื้นบ้านอยู่บนชายฝั่งที่เฉอะแฉะ ปลูกด้วยเศษไม้และพลาสติก ที่นอนใช้เศษไม้ต่อเป็นเตียงสูงชัน มีเสียงรถขับกล่อมตลอด 24 ชั่วโมง

เขาเล่าที่ต้องศึกษาให้ดีกว่าสะพานที่จับจองเป็นเจ้าของ น้ำขึ้นสูงสุดถึงที่ใด เพื่อสร้างบ้านอยู่เหนือระดับนั้น การใช้ชีวิตประจำวันเหมือนคนปกติทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน เป็นกรรมกรรับจ้าง รถเข็นขายของ หรือขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

ผู้อยู่ใต้สะพานมีมานานแค่ไหน ไม่มีใครยืนยันได้ รู้แต่ว่าอยู่กันมาชั่วอายุคน คนที่มาอยู่มีหลายรูปแบบ ทั้งเข้ามาเพื่อหางานทำ หรือเรียกว่าเข้ามาตายเอาดาบหน้า ถึงขนาดเป็นเศรษฐีเก๋าก็มี ด้วยเหตุที่มีอันต้องหมดตัว จนไม่มีที่จะไป ต้องอาศัยหลับนอนใต้สะพาน หลบซ่อนผู้คนไม่ให้พบเห็น เมื่อเห็นว่าอยู่สบายไม่ต้องเสียเงิน เพราะที่ดินในกรุงเทพฯ เป็นเงินเป็นทองทุกตารางเมตร จึงยึดมาตลอด

การให้ย้ายที่อยู่ใหม่ เป็นสิ่งดึงดูดใจไม่ใช่น้อย แต่สถานที่อยู่ใหม่ จะเป็นอย่างไร ห่างไกลการสัญจรจะมีอาชีพอะไรให้ทำมาหากิน หรือมีที่ให้ลูกหลานเรียนหรือไม่ จะต้องเสียเงินมากแค่ไหน เป็นสิ่งที่ต้องคิดหนัก ซึ่งแผนการร้อยละ 90 ในขั้นเริ่มต้นจะให้ไปอยู่ที่อยู่ย่านคลองกรุง แต่ไม่เป็นผล ชาวบ้านยังไม่มีความพร้อมและอ้างเหตุผลว่าลูกต้องเรียนหนังสือ ยึดเวลาถึงปี 2538 จึงมีการเดินหน้าคิดวางแผนร้อยละ 90 ใหม่

แต่ครั้งนี้ นอกจากการเคหะฯ กทม. ร่วมกันแล้ว ยังมีมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และตัวแทนชาวชุมชนใต้สะพานเข้าร่วมด้วย และมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ให้ชาวบ้านเก็บไว้เป็นทุนในการร้อยละ 90 และเป็นหลักประกันในการกู้ยืม หลังจากนั้นได้สรรหาที่รองรับแห่งใหม่ มีพื้นที่ให้เลือก 3 โซน คือ บริเวณถนนประชาอุทิศ 76 แขวงทุ่งครุ เนื้อที่ 13 ไร่ ย่านอ่อนนุช เขตประเวศ เนื้อที่ 14 ไร่ และถนนเพิ่มสิน-ออกเงิน เขตสายไหม เนื้อที่ 18 ไร่

หลังตั้งทำอยู่นานในที่สุดได้เริ่มเอาจริงเอาจังเมื่อต้นปี 2544 นี้เอง โดยกทม. กำหนดต้องย้าย ไม่เช่นนั้นจะดำเนินคดีในข้อหาบุกรุก โดยประเดิมรื้อย้ายชุมชนได้สะพานดำ บางซื่อ เขตจตุจักร เป็นแห่งแรก และทำเป็นแผนการรื้อย้ายทุกวันจะสิ้นสุดทั้งหมดภายในเดือนเมษายนนี้ สิ่งที่ผู้รื้อย้ายจะได้รับคือ ค่ารื้อย้ายครอบครัวละ 10,000 บาท การเคหะฯ จัดที่ พัฒนาทั้งไฟฟ้า ประปา ไว้เรียบร้อยแล้ว ให้เช่าปลูกบ้านครอบครัวละ 12 ตารางวา คิดค่าเช่าเดือนละ 50 บาท เมื่อปลูกบ้านเป็นของตนเองแล้วก็จะขอมิเตอร์น้ำไฟใช้เอง

สภาพที่เป็นอยู่น้อยรายที่มีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี โดยมีการออมทรัพย์ไว้อย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงเวลารื้อย้ายก็สามารถกู้เงินสร้างบ้านตามรูปแบบที่คิดกันไว้สำหรับบ้านแบบประหยัด ราคาหลังละ 100,000 บาท

สำหรับคนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เงินเพียง 10,000 บาท ที่ได้จึงทำอะไรไม่ได้มากนัก แคล้งเสาะซื้อหลังคาทั้งหมดแล้ว เงินจะทำพื้น ทำฝาบ้านก็ไม่มี คนกลุ่มนี้มีปัญหามาก ปัจจุบันนี้ต้องนอนเต็นท์ชั่วคราวที่จัดไว้ให้อยู่ช่วงรอสร้างบ้าน ยิ่งเดือนเมษายนเช่นนี้คงไม่ต้องพูดถึงว่าความร้อนจะทรมานมากแค่ไหน ต้องอาศัยเข้าสู่ซาชั่วคราว และอาศัยน้ำดื่มน้ำใช้ที่มีอยู่ สำหรับคนที่เตรียมตัวมาดี จะมีความสุขมากที่ได้บ้าน

จากการสอบถามกลุ่มคนที่ย้ายไปอยู่ย่านอ่อนนุช ส่วนมากอยู่กับลำบากมาก หากถามว่าอยากมีบ้านหรือไม่ ทุกคนตอบว่าอยากมี แต่ถ้าถามว่าถ้าเลือกได้ทุกคนบอกว่าไม่อยากรื้อย้าย เนื่องจากทุกวันนี้มีรายได้พอมีพอกินเลี้ยงครอบครัวไปวันๆ โอกาสจะเห็นเงินหมื่นยังไม่มี ถ้าจะให้ขอน้ำขอไฟเอง สร้างบ้านราคาเป็นแสน จะมีปัญหาที่ไหน ถ้าไม่ย้ายก็ไม่ได้ กว่าจะเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จนถึงขั้นมีสิทธิกู้เงินได้ ไม่รู้ว่าจะอีกนานแค่ไหนหรือว่าจะต้องอาศัยนอนในเต็นท์ไปตลอดชีวิตซะก็ไม่รู้ และจนถึงขณะนี้ก็ยังไม่ว่าจะเอาลูกหลานไปเรียนโรงเรียนไหน บางคนยังต้องกลับไปทำงานที่เก่าที่ไกลมาก

ที่ผ่านมาอาจเป็นอุทาหรณ์ให้ประจักษ์กันแล้ว การรื้อย้ายชุมชนแออัด เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา มีการไล่อื้อผู้บุกรุกที่ราชการไปอยู่ย่านถนนเฉลิมกรุง เขตลาดกระบัง และที่แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน สภาพที่เป็นอยู่เหมือนถูกปล่อยเกาะ อยู่อาศัยตามยถากรรมเพียงไม่กี่ราย ส่วนใหญ่หนีกลับไปบุกรุกที่อื่นต่อไปอีก เมื่อเป็นเช่นนี้ ที่เคยสัญญาไว้ว่าจะหางานให้ทำตามความสามารถของชาวบ้าน หาโรงเรียน จัดหาสถานพยาบาลให้ใกล้บ้าน ก็ไม่มี ดังนั้นโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยให้ใหม่ จะมีสิ่งใดรับประกันผลที่ตามมาบ้าง ชุมชนได้สะพาน รอการพิสูจน์ ว่าสภาพความเป็นอยู่จะดีขึ้นหรือเลวลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีหน้าได้สะพานไม่มีสลัมกทม. ทุ่มงบ 6 ล้านย้ายที่อยู่ (30/10/43)

กทม. ใช้งบ 6 ล้านบาท รื้อย้ายชุมชนใต้สะพานทั่วกรุง ไปอยู่ที่ดินการเคหะ ทุ่งครุ อ่อนนุช และสายไหม คาดกลางปีหน้า ไม่มีชุมชนใต้สะพานอีกต่อไป นางผ่องลักษณ์ วาสิกศิริ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน กทม.เปิดเผยว่า การรื้อย้ายชุมชนใต้สะพาน 72 แห่ง 615 ครอบครัวนั้น สำนักพัฒนาชุมชน ร่วมกับการเคหะแห่งชาติเตรียมแผนมานานแล้ว ได้ข้อสรุปแน่นอนว่า ชุมชนทั้งหมดพร้อมจะรื้อย้ายไปอยู่ในที่ซึ่งการเคหะฯเตรียมไว้ 3 แห่ง ทั้งที่ แขวงออกเงิน เขตสายไหม ถนนประชาอุทิศ 76 เขตทุ่งครุ และอ่อนนุช เขตประเวศ โดยเตรียมที่ดินพร้อมระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา จัดสรรให้ครอบครัวละ 16 ตารางวา ให้ผ่อนเดือนละ 300 บาท ส่วน กทม.ช่วยเหลือค่ารื้อย้ายให้ครอบครัวละ 10,000 บาท รวมงบจัดการครั้งนี้ ประมาณ 6 ล้านบาท ซึ่งกทม.มีงบประมาณพร้อมดำเนินการแล้ว ส่วนชาวบ้านต้องรับผิดชอบสร้างบ้านเอง นางผ่องลักษณ์ กล่าวต่อว่า ต้นเดือนพฤศจิกายนนี้ กทม. จะเปิด ให้ชาวบ้าน จับสลากกว่าจะได้สิทธิ์เช่าอยู่ที่ดินแปลงใด โดยชาวบ้านได้รับปากว่า การรื้อย้ายออกจากใต้สะพาน จะยอมดำเนินการทั้งหมด หลังจากเดือนเมษายน เนื่องจากเป็นช่วงปิดเทอม เด็กเรียนจบแล้วพร้อมจะย้ายไปเข้าโรงเรียน ในพื้นที่อื่น แต่ในช่วงแรกนี้มีอยู่ 9 ครอบครัว ที่พร้อมรื้อย้ายทันที การดำเนินการครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็น อย่างดี เชื่อว่ากลางปีหน้าจะไม่มีผู้อยู่อาศัยใต้สะพานอีกต่อไป สำหรับหลักเกณฑ์การรื้อย้ายชุมชนดังกล่าว ต้องเป็นชุมชนที่ขึ้นทะเบียน ตั้งแต่ปี 2539 และที่สำรวจเพิ่มเติมในปี 2542 ต้องไม่เคยได้รับการช่วยเหลือใด ๆ มาก่อน ต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มพัฒนาชุมชน ใต้สะพาน และต้องไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด. www.thaiengineering.com

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กทม.ควัก15ล.ล่อมรั้วเหล็ก ป้องกันบุกรุกพท.ได้สะพาน

กทม.หามาตรการเด็ดขาดจัดการชุมชนได้สะพานที่ดื้อไม่ย้ายออกจากพื้นที่ พร้อมทุ่มงบ 15 ล้านบาทสร้างรั้วตาข่ายเหล็กปิดได้สะพานทั่ว 26 เขต ป้องกันปัญหาบุกรุกซ้ำสอง นายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เปิดเผยว่า จากการที่รัฐบาลมีแนวทางการป้องกันปัญหาอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจเกิดจากการอยู่อาศัยได้สะพาน และอาจทำให้โครงสร้างสะพานเสียหาย จึงได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการย้ายชุมชนได้สะพานเป็นเงิน 160,875 ล้านบาทให้กับทางการเคหะแห่งชาติ เพื่อจัดหาและปรับปรุงที่ดินแปลงใหม่พร้อมสาธารณูปโภคให้ผู้อยู่อาศัยได้สะพานเช่าในราคาไม่เกินแปลงละ 300 บาทต่อเดือน ในส่วนกทม. ได้สนับสนุนค่าขนส่งในการรื้อย้ายครอบครัวละ 10,000 บาท พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ และแรงงานในการรื้อย้าย บริการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ติดตั้งเต็นท์และสุขาชั่วคราว จัดหาโรงเรียนให้นักเรียน และเมื่ออยู่ในพื้นที่ใหม่ กทม.ก็จะสนับสนุนการจัดตั้งชุมชนให้ เป็นไปตามระเบียบของ กทม.

นอกเหนือจากการสนับสนุนเรื่องการรื้อย้ายแล้ว ทาง กทม.ยังได้ให้งบประมาณ จำนวน 14.9 ล้านบาทแก่ 26 สำนักงานเขต เพื่อก่อสร้างรั้วตาข่ายเหล็กป้องกันการบุกรุกได้สะพานซ้ำสอง พร้อมทั้งสั่งการให้ตรวจตราพื้นที่อย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้อยู่อาศัยได้สะพานเกือบ 10% ที่ไม่ยอมย้าย ซึ่งตรงจุดนี้กำลังหารื้อเพื่อหามาตรการขั้นเด็ดขาดมาจัดการ และเท่าที่ทราบมาทางชุมชนได้สะพานที่ย้ายไปอยู่ในพื้นที่รองรับที่จัดให้ นั้น ก็คงจะไม่ยอมรับให้พวกหัวดีกลุ่มนี้เข้าไปอยู่ร่วมชุมชนด้วย

Bangkokbiznews

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง อนุมัติเพิ่มจำนวนหน่วย 266 หน่วย โครงการแก้ไขปัญหาผู้บุกรุกได้สะพาน

คณะรัฐมนตรีอนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ให้การเคหะแห่งชาติดำเนินโครงการเพื่อรองรับชุมชนได้สะพานกลุ่มที่ 4 จำนวน 266 หน่วย ในวงเงิน 55.774 ล้านบาท (ไม่รวมค่าร้อยละยี่สิบ ซึ่งกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้แล้วครบคร่าวละ 10,000 บาท) เพื่อแก้ไขปัญหาผู้บุกรุกได้สะพาน และเพื่อมิให้มีปริมาณผู้บุกรุกได้สะพานเพิ่มขึ้นอีกทั้งนี้ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2536 เห็นชอบในหลักการของแนวทางการฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และแผนปฏิบัติการระยะเร่งด่วน ซึ่งรวมถึงโครงการโยกย้ายจัดหาที่อยู่ใหม่ให้ผู้บุกรุกที่อยู่ได้สะพาน 75 แห่งรวม 650 ครอบครัว วงเงิน 160 ล้านบาท

โดยให้กรุงเทพมหานครร่วมกับการเคหะแห่งชาติ รับไปเร่งดำเนินการภายในปีงบประมาณ 2537 พร้อมทั้งให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งการเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยจัดทำโครงการเพื่อรองรับผู้บุกรุกได้สะพาน ซึ่งเมื่อเริ่มจัดทำโครงการได้มีการสำรวจข้อมูลผู้บุกรุกได้สะพานผลการสำรวจเมื่อเดือนสิงหาคม 2539 เป็นที่ยอมรับข้อมูลตรงกันระหว่างกรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ องค์การพัฒนาภาคเอกชนและผู้อยู่อาศัยได้สะพานพบว่า มีผู้อยู่อาศัยได้สะพานจำนวน 67 สะพาน รวม 751 หลังคาเรือน 781 ครอบครัว คิดเป็นจำนวนประชากร 2,573 คน ความต้องการเรื่องที่อยู่อาศัยใหม่ ส่วนใหญ่ต้องการอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงชุมชนเดิม โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นชุมชนได้สะพานในเขตราชบุรีบูรณะ จอมทอง ตลิ่งชัน ธนบุรี บางกอกน้อย และบางกอกใหญ่ มีผู้บุกรุกจำนวน 220 หลังคาเรือน รวม 231 ครอบครัว

กลุ่มที่ 2 และ 3 เป็นชุมชนได้สะพานในเขตราชเทวี ห้วยขวาง คลองเตย ดุสิต บางกะปิ บึงกุ่ม และมีนบุรี จำนวน 278 หลังคาเรือน รวม 284 ครอบครัว

กลุ่มที่ 4 เป็นชุมชนได้สะพานในเขตจตุจักร ดอนเมือง และบางซื่อ จำนวน 253 หลังคาเรือน รวม 266 ครอบครัว

สำหรับชุมชนได้สะพาน กลุ่มที่ 4 จำนวน 266 ครอบครัว ซึ่งยังไม่มีโครงการรองรับและชาวชุมชนประสงค์จะให้การเคหะแห่งชาติจัดซื้อที่ดินบริเวณถนนสุขาภิบาล 3 (สายเพิ่มสิน - ออเงิน) เขตบางเขน ในวงเงิน 62 ล้านบาท โดยสามารถใช้แหล่งเงินทุนอุดหนุนค่าที่ดินที่ยังคงเหลืออยู่จำนวน 21.521 ล้านบาทได้ ดังนั้น จึงยังขาดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำโครงการอีกรวม 55.774 ล้านบาท ประกอบด้วย

- ค่าที่ดิน (62 - 21.521 ล้านบาท)	40.479 ล้านบาท
- ค่าปรับปรุงสาธารณูปโภค	15.295 ล้านบาท
รวม	55.774 ล้านบาท

กทม.จัดคิวแกลงงาน ขรก.

ผู้สื่อข่าวรายงานจากศาลาว่าการ กทม. เมื่อวันที่ 19 ก.ค. ว่า ร.ต.ต.เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ ปลัด กทม. ได้เรียกประชุมข้าราชการเพื่อเตรียมความพร้อมจัดการแกลงข่าวผลงานของข้าราชการประจำ "1 ปีร่วมทำร่วมคิด สร้างทิศทางเมือง" ซึ่งมีกำหนดจะจัดขึ้นในวันที่ 23 ก.ค. ที่เวทีลีลาศ สวนลุมพินี โดยการแกลงข่าวดังกล่าวจะเริ่มขึ้นในเวลา 14.00 น. จะมีการเชิญรองผู้ว่าฯ กทม. ทั้ง 4 คน มาร่วมงานในฐานะแขกผู้มีเกียรติที่จะรับฟังการทำงานของข้าราชการโดยจะไม่มี การเชิญขึ้นแกลงข่าวแต่อย่างใด สำหรับการแกลงข่าวดังกล่าวจะแบ่งการแกลงเป็น 6 กลุ่ม กำหนดให้พูดกลุ่มละ 10 นาทีเท่านั้น เริ่มจากกลุ่มที่ 1 มีนางณฐนนท ทวีสิน รองปลัด กทม. แกลง การทำงานด้านการคลังและงบประมาณ เช่น การนำระบบไอทีมาใช้ในโครงการ ONE STOP SERVICE กลุ่มที่ 2 มีนายมานะ นพพันธ์ รองปลัด กทม. แกลงเรื่องงานพัฒนาและจัดระเบียบ เมือง เช่น การฟื้นฟูเมืองเก่าย่านกรุงรัตนโกสินทร์ แพร่งนรา โครงการจตุรทิศ กลุ่มที่ 3 มีนายศิริ เปรมปรีดี รองปลัด กทม. แกลงงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การทำหมันสุนัข คุณภาพน้ำในคลอง โครงการเพิ่มสีเขียวในเมือง กลุ่มที่ 4 มีนายจรรุพงค์ เรืองสุวรรณ รองปลัด กทม. แกลงงานด้าน สังคม เช่น การสร้างพิพิธภัณฑเด็ก หน่วยแพทย์เคลื่อนที่เร็ว การแก้ปัญหาเด็กเร่ร่อน **กลุ่มที่ 5 นพ.ปิยะเมธิ ยอดเณร รองปลัด กทม. แกลงงานด้านคุณภาพชีวิต คือ การย้ายชุมชนได้ สะพาน** และกลุ่มที่ 6 นายโยธิน ทองคำ รองปลัด กทม. แกลงงานด้านการให้บริการในสำนักงาน เขต หลังจากนั้น ปลัด กทม. จะแกลงสรุป และเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวซักถาม โดยกำหนดเสร็จสิ้น ในเวลา 16.00 น. ทั้งนี้มีรายงานว่า หลังจากเลิกการแกลงดังกล่าว จะมีการรับประทานอาหาร ร่วมกันระหว่างข้าราชการ กทม. ซึ่งนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าฯ กทม. จะเดินทางไปร่วมในช่วงนี้

ดีเดย์ย้ายสลัม ใต้สะพานศุภร์นี้

14 มีนาคม 2544 [กองบรรณาธิการ](#) ไทยโพสต์

ดีเดย์ย้ายชุมชน ใต้สะพานศุภร์นี้ ล้าง 72 สะพาน 53 ชุมชน เปิด 3 พื้นที่รองรับ พร้อมเตรียมสร้าง แพลตฟอรม์ขีวโพด ขณะทีชุมชนสลัม เมินแนวทวง กทม. ยื้ออยู่ยาว นายประพันธ์ กิติสิน รองผู้ว่าฯ กทม. เปิดเผยว่ กทม. กำหนดย้ายชุมชนใต้สะพานตั้งแต่วันที่ 16 มี.ค. และย้ายเสร็จกลางเดือน เม.ย. ให้ค่ารื้อย้ายไม่เกิน 10,000 บาท/ครอบครัว ปัจจุบัน ชุมชนที่อาศัยอยู่ใต้สะพานมี 72 สะพาน จาก 25 เขต แต่มีเพียง 53 ชุมชนได้สิทธิ์ย้ายไปอยู่ในที่ที กทม.จัดไว้ทั้ง 3 แห่ง ทั้งสิ้น 843 แปลง จำนวน 633 ครอบครัว แบ่งเป็น

1.บริเวณซอยประชา อุทิศ 76 เขตทุ่งครุ โซน 1 พื้นที่ 13 ไร่ 3 งาน 54 ตารางวา แบ่งไว้ 293 แปลง รองรับชุมชนใต้สะพาน 17 สะพาน จาก 6 เขต 231 ครอบครัว ครอบครัวละ 11.25 ตารางวา

2.พื้นที่หลังชุมชน 40 ไร่ อ่อนนุช เขตประเวศโซน 2-3 พื้นที่ 14 ไร่ 38 ตารางวา แบ่งไว้ 284 แปลง รองรับชุมชนใต้สะพาน 26 สะพานจาก 12 เขต 186 ครอบครัว ครอบครัวละ 12.5 ตารางวา แล

3.พื้นที่ถนนเพิ่มสิน-ออเงิน เขตสายไหม โซน 4 พื้นที่ 18 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา แบ่งไว้ 266 แปลง รองรับชุมชนใต้สะพาน 29 สะพาน จาก 7 เขต 216 ครอบครัว ครอบครัวละ 13.5 ตารางวา “มี 62 ครอบครัวที่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น อีก 18 ครอบครัว ถูกตัดสิทธิ์ และมีจำนวนหนึ่งย้ายเข้าไปอยู่อาศัยแล้ว ส่วนชาวชุมชนสลัมทั้ง 26 ชุมชน ไม่ต้องการย้ายเข้าอยู่ในพื้นที่ของ กทม. ซึ่งจะหาแนวทางอื่น”

นายประพันธ์กล่าวส่วนพื้นที่ที่ชาวชุมชนย้ายออกแล้ว กทม.เตรียมประสานกับหัวหน้าชุมชน ป้องกันการย้ายกลับและให้เขตทำสวนหย่อม หรือสวนสาธารณะ

นายประพันธ์กล่าวอีกว่ กำลังพิจารณาโครงการของผู้ว่าฯ ทีจะสร้างแพลตฟอรม์ขีวโพดใน 2 ส่วน คือ ส่วนทีให้เอกชนลงทุนแล้วขายขาด ให้ผู้มีรายได้น้อย กับส่วนทีให้ต่างประเทศลงทุนก่อสร้างในพื้นที่ของ กทม. หรือการรถไฟฯ แล้วเปิดเช่าราคาถูกให้ประชาชนทีอาศัยในพื้นที่บุกรุก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงตาเวทดากรง กทม.ดีเคย์ ชั้น 60 สลัม

18 กุมภาพันธ์ 2543 [กองบรรณาธิการ](#) หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

กรุงเทพมหานครล้นเอาแน่ขับไล่ ชยะมีชีวิตได้สะพานลอย 600 ครอบครัว ดีเคย์ เม.ย. ส่งออกชานเมืองบีบเข้าที่ดินการ เคหะริตครอบครัวละ 300-500 บาท ปล่อยฟรีสร้าง บ้านจากเศษขยะแผ่น โฆษณาขวดเหลือใช้เพียงขอให้ไกลลูกตา

ด้านชาวสลัมได้สะพานลอย เมืองหลวง 60 ชุมชน นัดชุมนุมพลฟ็องอังก์ถัด นางบรรณโสภิษฐ์ เมฆวิชัย รองผู้ว่าฯ กทม. ในฐานะประธาน คณะกรรมการแก้ปัญหาชุมชนได้สะพานลอย เปิดเผยวันที่ 17 ก.พ.ถึงการย้าย ผู้พักอาศัยได้สะพานลอยทั่ว กทม.ออกจากพื้นที่ว่า ภายในเดือนเมษายนนี้ กทม.จะทำการย้ายผู้พักอาศัยอยู่ได้สะพานลอยทั่ว กทม.ออกไปอยู่ยังสถานที่ ซึ่งการเคหะแห่งชาติ ร่วมกับ กทม.ได้จัดหาไว้ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ 1.โครงการ ประชาอุทิศ เขตทุ่งครุ 2.โครงการอ่อนนุช และ 3.โครงการถนนเพิ่มสิน-ออเงิน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชนเมืองตามแผนที่ได้วางไว้ รองผู้ว่าฯ กทม. กล่าวว่า เมื่อผู้พักอาศัยได้สะพานลอย ย้ายเข้ามาอยู่ในโครงการที่การเคหะจัดหาให้ แล้ว ผู้พักอาศัยจะต้องทำการ สร้างบ้านกันเองโดยหาเศษวัสดุเหลือใช้ อาทิ ขวดกระติงแดง ลิโพ กระจกกระดาก ผ้าใบและวัสดุเหลือใช้อื่นๆ มาสร้างบ้านกันเองในเนื้อที่ 2 ขนาด คือ 5 คูณ 10 เมตร และ ขนาด 6 คูณ 8 เมตร โดยต้องเสียค่าเช่าที่ดิน สร้างบ้านเดือนละประมาณ 300-500 บาทต่อเดือน โดยให้กลุ่มชุมชนได้สะพานลอยแต่ละกลุ่มรวมกลุ่มสร้างอาชีพ เช่น กลุ่มชาเลี้ยงแยกขยะ จัดกลุ่มอาชีพเลี้ยงดูผู้สูงอายุ เด็ก และงานหัตถกรรมต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ นางบรรณโสภิษฐ์กล่าวว่า ผู้อาศัยได้สะพานลอยทั่ว กทม.เท่าที่ได้สำรวจล่าสุด ปี 2539-2542 พบว่ามีประมาณ 60 สะพาน กว่า 600 ครอบครัว มีประชากรทั้งสิ้นกว่า 2 พันคน โดยที่ดินที่การเคหะแห่งชาติ ร่วมกับ กทม.ร่วมกันจัดหาไว้รองรับทั้ง 3 แปลงนั้น เชื่อว่าจะเพียงพอกับการ รองรับผู้พักอาศัยอยู่ได้สะพานลอยกว่า 60 สะพานลอยทั่ว กทม.อย่างแน่นอน โดยที่กลุ่มผู้อาศัยอยู่ได้สะพานลอยก็ยินดีย้ายออกตามข้อตกลง ส่วนผู้ที่มิได้รับสิทธิ์ในการย้ายไปอยู่ในที่ดินการเคหะแห่งชาติ หรือผู้ที่เข้ามา อยู่ใหม่ได้สะพานลอย อาจไม่ได้รับการพิจารณา เพราะไม่ทราบว่า จะให้ไปอยู่ที่ไหน แต่อย่างไรก็ดี หากยังพอมือที่ดินเหลือ อาจให้เข้าไปอยู่รวมกัน เพราะคงมีจำนวนไม่มาก นางเสาวลักษณ์ เตพละกุล รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน กล่าวว่า ขณะนี้ กทม.ร่วมกับการเคหะแห่งชาติพิจารณาสิทธิ์ของผู้อยู่อาศัยได้ สะพานลอย เพื่อให้ไปอยู่ในที่ดินโครงการที่การเคหะแห่งชาติและ กทม.จัดหา เอาไว้ให้ โดยยึดรายชื่อ ผู้ที่มีรายชื่อจากการสำรวจตัวเลขผู้อาศัยได้สะพานลอยปี 2539-2542 เป็นหลัก ส่วนผู้ที่มิได้มีรายชื่อ หรือเพิ่งเข้ามาอยู่ได้สะพาน ลอยจะไม่ได้รับสิทธิ์ ส่วนจะให้ไปอยู่ที่ไหนนั้นไม่ทราบ แต่จะต้องออกจาก

พื้นที่ได้สะพานลอย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าอาจมีการอะลุ่มอล่วยหาพื้นที่ให้ อาศัยใหม่ที่มิใช่ได้สะพาน

รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน กล่าวว่า สำนักพัฒนา ชุมชนได้ประสานงานกับ องค์การพัฒนาเอกชน หรือ เอ็นจีโอ สำนักพัฒนา ชุมชนเมือง (พชม.) มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะ พชม. นั้นได้รับเงินกู้จำนวน 1.2 พันล้านบาท เพื่อนำมาให้กลุ่มผู้อาศัยได้ สะพานลอยได้กลับไปใช้ สร้างที่อยู่อาศัยและกู้เพื่อการรวมกลุ่มกันสร้างรายได้ สร้างอาชีพร่วมกัน โดย กทม. จะสร้างศูนย์ฝึกอาชีพ และสวนสาธารณะสำหรับเด็กให้ในทั้ง 3 แปลงพื้นที่โครงการ ที่การเคหะจัดหาไว้ให้ โดยจะให้ผู้อาศัยได้สะพานลอย รวมกลุ่มในรูปแบบ สหกรณ์ออมทรัพย์และร่วมกัน ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันเช่าที่ สร้างบ้านพักอาศัยร่วมกัน เพื่อมิให้มีปัญหาการย้ายเข้าย้ายออก แบบปัจเจกชน

น.ส.จิระวรรณ อรุณรังษี มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กล่าวว่า ผู้อาศัยอยู่ได้สะพานลอย ทั่ว กทม. ส่วนใหญ่ยึดอาชีพเหมือนกัน คือเก็บขยะ เศษวัสดุตามถังขยะมาขาย เช่น ขวด กระจก ป้อง ลังกระดาษ หารายได้เลี้ยงชีพ บางส่วนก็รับจ้างทั่วไปแล้วแต่ใครจะจ้าง ซึ่งปัจจุบัน พบว่ากลุ่มผู้ตกงานก็ มาทำอาชีพหาขยะไปขายกันมากขึ้น ทำให้ไปแย่งอาชีพผู้อยู่อาศัยได้ สะพานลอย ให้ยังมีรายได้น้อยลงไปอีก โดยราคาเช่าที่ดินว่างนี้จากการเคหะแห่งชาติ ที่ ระบุว่า ราคาเช่าที่ดินสร้างบ้านอยู่ที่ 300-500 บาท นั้นกลุ่มผู้อาศัย ได้สะพานลอยก็บอกว่าแพงเกินไป น่าจะไม่เกินเดือนละ 100 บาท เพราะขาดรายได้ อีกทั้งยังถูกแย่งอาชีพ แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ กทม. ที่ดูแลเรื่อง ขยะก็ยังมาแย่งเก็บอีกด้วย

เจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กล่าวว่า ขณะที่กลุ่มผู้พัก อาศัยได้สะพานลอยกำลังอดออม เงินกันวันละ 5-20 บาท เพื่อสะสมรวบรวม เงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้านใหม่ในที่ดินโล่งว่างที่ จัดไว้ให้ โดยบ้านที่ จะสร้างนั้นจะใช้เศษวัสดุเหลือใช้ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุดมาสร้างบ้าน อาทิ ป้ายโฆษณาสินค้าเก่า ขวดกระติงแดง ฝาใบ เศษไม้ โดยจะรวมกลุ่ม กันสร้างบ้านร่วมกัน ซึ่งตามข้อ ตกลงที่ทำร่วมกับ กทม. นั้น จะทำการย้ายผู้ พักอาศัยได้สะพานลอยออกพื้นที่ภายในเดือน เมษายน เพื่อสะดวกในการ นำเด็กเข้าโรงเรียน เพราะเป็นช่วงที่โรงเรียนปิดภาคการศึกษา

นางแขก โพธิ์ฤทธิ์ อายุ 56 ปี อาชีพเก็บขยะขาย ผู้นำชุมชน ได้สะพานศรีนครินทร์ กล่าวว่า ค่าเช่าที่ดินสร้างบ้านที่ทราบว่าจะเก็บจากผู้ พักอาศัยเดือนละ 300-500 บาทนั้น แพงเกินไป กทม. น่าจะทราบว่าผู้อาศัย ได้สะพานลอยนั้นก็เป็นคนยากคนจน อดอยากยาก ไร้อยู่แล้ว ไม่สามารถหารายได้เป็นอย่างอื่นนอกจากเก็บขยะได้เลย ซึ่งรายได้จากการเก็บขยะก็ ได้วันละ 50 บาท มาเก็บค่าเช่าที่ดินสร้างบ้านเองราคาเดือนละ 500 บาท คนได้สะพานลอย คงไม่มีเงิน ซึ่งราคาที่เหมาะสมกับฐานะควรอยู่ที่เดือนละ 100 บาท ไม่น่าจะแพงกว่านี้เพราะ

ที่ดินที่การเคหะแห่งชาติจัดหาให้นั้นก็ได้รับ งบประมาณจากรัฐบาล 160 ล้านบาท เพื่อจัดหาที่อยู่อาศัยให้คนยากไร้ในชุมชนเมืองหาได้เป็นเงินส่วนตัวของผู้ใด

ผู้นำชุมชนคนใต้สะพานศรีนครินทร์ กล่าวว่า กทม.ได้รับปาก กับกลุ่มผู้พักอาศัยใต้สะพานอย่างหนักแน่น ว่ายินดีจ่ายค่าธรรมเนียมออกจากใต้สะพาน ครอบครัวยุค 1 หมื่นบาท แต่หากถึงกำหนดเวลาคือเดือนเมษายน กทม.บิดพลิ้วไม่จ่ายเงินค่าธรรมเนียม กลุ่มผู้อาศัยใต้สะพานทั่ว กทม.กว่า 2 พันคน ยืนยันว่าจะไม่ยอมออกจากพื้นที่หรือรื้อถอน ที่อยู่อาศัยใต้สะพาน อย่างแน่นอน เพราะการกระทำของ กทม.ที่ผ่านมาทำให้เราไม่สามารถเชื่อใจ ได้อีกต่อไป ส่วนจะให้เราย้ายออกก่อนแล้วจ่ายค่าธรรมเนียมที่หลังนั้น คงยอมทำตามไม่ได้ เพราะไม่ไว้วางใจ “ไม่รู้รับปากก็ครั้งก็หนแล้ว คราวที่แล้วก็บอกว่าจะทำบัตร ซาเล้งให้ป่า เพื่อที่จะได้เข้าไปเก็บขยะตามโรงงานได้ แต่ปรากฏว่าจนถึง ขณะนี้ก็ไม่ได้มีการพูดคุยเรื่องการทำบัตรให้ซาเล้งที่อาศัยอยู่ใต้สะพานลอย เก็บขยะได้ในพื้นที่ที่กำหนดกันแต่อย่างใด แต่กับปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ กทม.ที่คอยเก็บขยะคือสำนักรักษาความสะอาด กทม. กลับเข้ามาแย่งพวกป่า เก็บขยะเสียเอง อีกทั้งยังกีดกันมิให้พวกคนใต้สะพานลอยได้เก็บขยะอีกด้วย เพื่อที่ว่าพวกเขาจะ “ได้เก็บกันเอง แยมมาก” นางแซกกล่าวด้วยว่า ในการประชุมองค์ถัดวันสุดท้ายที่ศูนย์ การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กลุ่มคนใต้สะพานลอยจากกว่า 60 สะพานทั่วกรุงเทพฯ จำนวนกว่า 2 พันคน จะทำพิธีกรวดน้ำคว่ำขัน นำรถสามล้อซาเล้ง จักรยาน มาร่วมประพวงกับกลุ่มคนจนเมืองที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ของรัฐบาล และกลุ่มสมัชชาคนจนในทุกปัญหาอีกหลายพันคนเพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้เลขาธิการที่ประชุมองค์ถัดรับทราบปัญหาของกลุ่มคนจน ในประเทศไทยด้วย เพื่อร่วมกันหาทางออกในเวทีโลก.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปมติที่ประชุม
คณะกรรมการนโยบายฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
ครั้งที่ 1/2536 วันที่ 19 พฤษภาคม 2536

1. แนวทางการฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และแผนปฏิบัติการระยะเร่งด่วน
 - 1.1 ให้ความเห็นชอบในหลักการของแนวทางการฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และแผนปฏิบัติการระยะเร่งด่วน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประสานการแก้ไขปัญหาของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่อไป ดังนี้
 - 1.1.1 ด้านการจัดระเบียบความเรียบร้อยและฟื้นฟูสภาวะแวดล้อมของเมือง ให้เร่งดำเนินการโครงการและมาตรการที่สำคัญ คือ
 - (1) โครงการโยกย้ายจัดหาที่อยู่ใหม่ให้ผู้บุกรุกที่อยู่ได้สะพาน 75 แห่ง รวม 650 ครอบครัว วงเงิน 160 ล้านบาท โดยให้กรุงเทพมหานครร่วมกับการเคหะแห่งชาติ รับไปเร่งดำเนินการภายในปีงบประมาณ 2537 พร้อมทั้งให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้นอีก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ การเคหะแห่งชาติ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ระหว่าง การเคหะแห่งชาติ โดยนายประจักษ์ อภิวณิชชาวณิช ผู้อำนวยการฝ่ายปรับปรุงผู้รับมอบอำนาจ ซึ่งต่อไปในสัญญาเรียกว่า "ผู้ให้เช่า" ฝ่ายหนึ่ง กับ นายเกษม พลายนาว (ตัวแทนกลุ่มผู้เช่า) อยู่บ้านเลขที่ ๕๓๐/๓ หมู่ที่ - ตำบล อรุณารัตนบุรี อำเภอ บางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งต่อไปในสัญญา เรียกว่า "ผู้เช่า" อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้ให้เช่าตกลงให้เช่า และผู้เช่าตกลงเช่าที่ดินแปลงเลขที่ 1 ถึงแปลงเลขที่ 284 รวม 284 แปลง เนื้อที่รวม 5,698 ตารางวา ในโครงการ อนุบท 3 ของผู้ให้เช่า ซึ่งตั้งอยู่ที่ - ตำบล/แขวง กอกโม อำเภอ/เขต ประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ปรากฏตามแผนผังแสดงตำแหน่งบริเวณที่ดินที่เช่าแนบท้ายสัญญา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เช่านำไปจัดให้ผู้บุกรุกอาศัยได้สะดวกได้เช่าอาศัย และจัดระเบียบในการบริหารและพัฒนาชุมชน มีกำหนดระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ 31 ตุลาคม ๒๕๖๔ ในอัตราค่าเช่าเดือนละ 6,100 บาท (หกพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าตามสัญญาเช่านี้ ผู้สัญญาตกลงให้เช่าสัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลงทันที โดยมีต้องบอกกล่าวหรือบอกเลิกสัญญาแต่อย่างใด

ข้อ 2. ผู้เช่าต้องชำระค่าเช่าล่วงหน้าภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน โดยชำระแก่เจ้าหน้าทางการเงินของผู้ให้เช่า ณ ที่ทำการสำนักงานใหญ่ การเคหะแห่งชาติ ในวันและเวลาทำการของผู้ให้เช่า โดยเริ่มชำระตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป หากผู้เช่าค้างชำระค่าเช่าสองงวดติดต่อกันผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที โดยมีต้องบอกกล่าวก่อน

หากผู้เช่าชำระเงินค่าเช่างวดเดือนใดล่าช้ากว่ากำหนดในวรรคแรก ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าปรับในอัตราร้อยละ 2 (รวมและตัด) ของค่าเช่างวดที่ค้างชำระเป็นรายเดือน ทุกเดือนจนกว่าจะชำระเงินงวดประจำเดือนที่ค้างนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ข้อ 3. ในวันที่ทำสัญญานี้ผู้เช่าได้วางเงินประกันไว้กับผู้ให้เช่า เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา เป็นจำนวนเงิน 12,200 บาท (พินัยของพินสองร้อยบาทถ้วน) เงินประกันนี้ไม่ถือเป็นเงินที่ชำระค่าเช่าล่วงหน้า เมื่อผู้เช่าไม่ประสงค์เช่าโดยไม่ส่งค่าเช่า ค่าเสียหาย หรือมีหนี้สินที่ต้องชำระให้ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าจะคืนเงินประกันให้ หากผู้เช่าผิดสัญญาและมีการระงับฟ้องเงินให้แก่ผู้ให้เช่าเท่าใด ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าหักเอาจากเงินประกันชำระหนี้ได้

ข้อ 4. ในวันที่ทำสัญญานี้ผู้ให้เช่าได้ส่งมอบ และผู้เช่าได้รับมอบที่ดินที่เช่าจากผู้ให้เช่าและผู้เช่าได้ตรวจสอบแล้วว่าที่ดินที่เช่าอยู่ในสภาพปกติที่ผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเช่าตามสัญญาทุกประการ ผู้ให้เช่าไม่ต้องการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องและการรบกวนสิทธิใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ 5. ผู้ให้เช่าจะให้เป็นเสรีจรับเงินแก่ผู้เช่าทุกราวที่ผู้เช่าชำระค่าเช่า ใบเสรีจรับเงินค่าเช่า
ต้องประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ตามที่ผู้ให้เช่ากำหนด

ข้อ 6. ในการนำที่ดินที่เช่าไปให้เช่าช่วงตามสัญญาเช่านี้ ผู้ให้เช่าจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้มี
สิทธิเช่าอยู่อาศัย (ผู้เช่าช่วง) และจะจัดส่งรายชื่อไปให้ผู้เช่าเพื่อดำเนินการให้บุคคลดังกล่าวเช่าทำสัญญาเช่า
กับผู้เช่าโดยตรง โดยผู้เช่ามีสิทธิเรียกเก็บค่าเช่าจากผู้เช่าช่วงได้ไม่เกินเดือนละ 300 บาท คอแปลง
เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารและพัฒนาชุมชนรวมทั้งระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการในโครงการ
การเปลี่ยนแปลงบุคคลผู้เช่าช่วงไม่ว่ากรณีใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์
อักษรจากผู้ให้เช่า

ข้อ 7. ผู้เช่าต้องไม่นำที่ดินที่เช่าไปให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ที่ดินที่เช่าไม่ว่ากรณีใด ๆ โดย
เด็ดขาดหรือนำไปให้ผู้อื่นเช่าช่วงทั้งหมดหรือบางส่วนนอกเหนือจากเช่าช่วงตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญานี้
และหากผู้เช่าไม่ประสงค์เช่าไปแจ้งเป็นหนังสือและส่งมอบที่ดินคืนผู้ให้เช่าในสภาพเรียบร้อยปราศจาก
ความชำรุดบกพร่องหรือการรอนสิทธิและให้อธิว่าสัญญาเช่าเป็นอันสิ้นสุดลงทันที

ข้อ 8. ผู้เช่าจะต้องเป็นผู้ดำเนินการขอติดตั้งไฟฟ้า ประปา ในนามของตนเอง ตลอดจน
รับผิดชอบค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยทุนทรัพย์ของผู้เช่าเองทั้งสิ้น

ข้อ 9. การสร้างหรือต่อเติมสิ่งใด ๆ ลงบนที่ดินที่เช่า ผู้เช่าจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้เช่า
เป็นหนังสือเสียก่อน และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงกระทำได้ ทั้งนี้ผู้เช่าต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด
ด้วย

ข้อ 10. ผู้เช่าจะต้องระมัดระวังรักษาบริเวณที่ดินที่เช่าและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพ
เรียบร้อย ไม่ปล่อยให้บริเวณที่ดินที่เช่าตกปรกฏร้างไม่ว่าผู้ รวมทั้งต้องรักษาความสะอาดบริเวณที่เช่า
ให้เรียบร้อยอยู่เสมอ และต้องระมัดระวังรักษาเช่นวิญญูชนพึงรักษารักษาทรัพย์ของตนเอง และหากเกิดการ
ชำรุดเสียหาย ผู้เช่ามีหน้าที่จัดการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเสียหายด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เช่าทั้งสิ้น

หากผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง และผู้ให้เช่าหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ให้เช่าที่ได้รับ
มอบหมายได้บอกกล่าวแล้วยังเพิกเฉย ผู้เช่ามีสิทธิดำเนินการได้เองตามที่เห็นสมควร โดยผู้เช่าต้องออก
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

ข้อ 11. ผู้เช่าต้องไม่ใช้ที่ดินที่เช่าตามสัญญานี้จนเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรือ
เดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นและผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง ทั้งไม่ใช้ที่ดินที่เช่าเพื่อกระทำการใด ๆ ในทางผิดกฎหมาย
หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องไม่บุคคลอื่น
กระทำการดังกล่าวนี้ด้วย

ข้อ 12. ผู้เช่าต้องไม่กระทำหรือยอมให้บุคคลอื่นกระทำการจุดคิดเป็นหมุมเป็นบ่อ หรือนำ
ดินออกนอกบริเวณที่เช่าหรือปิดป้ายโฆษณาในบริเวณที่ดินที่เช่าก่อนได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่าเป็น
หนังสือ

ต้นฉบับ

ข้อ 13. ผู้เช่าต้องระมัดระวังมิให้มีการบุกรุกหรือถูกล้ำที่คืนที่เช่า หากมีการบุกรุกหรือถูกล้ำเกิดขึ้น ผู้เช่ามีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ให้เช่าทราบโดยด่วน

ข้อ 14. ผู้เช่าต้องยอมให้ผู้ให้เช่าหรือตัวแทนของผู้ให้เช่าไปตรวจบริเวณที่ดินที่เช่าได้ตามเวลาอันสมควร ถ้าผู้ให้เช่าหรือตัวแทนของผู้ให้เช่าได้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เช่าปฏิบัติตามสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วผู้เช่าต้องปฏิบัติตามทันที

ข้อ 15. ผู้เช่าต้องใช้ที่ดินที่เช่าโดยระมัดระวังมิให้ผู้อยู่อาศัยในโครงการของผู้ให้เช่าหรือบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือปราชจากความสะดวก และต้องไม่ทำให้ถนนทางเข้าออกทางเข้าทางระบายน้ำในบริเวณ โครงการของผู้ให้เช่าชำรุดเสียหายเพราะการใช้ที่ดินที่เช่า หากมีความชำรุดเสียหายเกิดขึ้น ผู้เช่ามีหน้าที่ซ่อมแซมให้กลับคืนสู่สภาพเดิมด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เช่าเองทั้งสิ้น

หากผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้ให้เช่าได้บอกกล่าวแล้วยังเพิกเฉย ผู้ให้เช่ามีสิทธิดำเนินการแก้ไขซ่อมแซมเอง โดยผู้เช่าต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

ข้อ 16. ผู้เช่าต้องไม่ยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดินที่เช่าเป็นทางผ่านเข้าออกส่วนที่ผู้ให้เช่าจัดทำไว้วันแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ให้เช่าเป็นหนังสือ ถ้าฝ่าฝืนสัญญาผู้เช่ามีอำนาจปิดกั้นทางเข้าออกนั้นเสียได้ทันที และมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

ข้อ 17. ผู้เช่าต้องเป็นผู้เสียภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ สำหรับที่ดินที่เช่าอันพึงต้องเสียตามกฎหมายด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เช่าเองทั้งสิ้น และถ้ามีกฎหมายใด ๆ ออกมาภายหลังกำหนดให้ผู้เช่าต้องเสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมใด ๆ สำหรับที่ดินที่เช่า ผู้เช่าต้องเป็นผู้ชำระทั้งหมด ถ้าผู้ให้เช่าได้ชำระไปก่อนแล้วผู้เช่าต้องชดเชยคืนแก่ผู้ให้เช่าจนครบจำนวนในทันทีที่ผู้ให้เช่าได้บอกกล่าวเป็นหนังสือ

ข้อ 18. ผู้เช่าต้องปฏิบัติตามระเบียบ ค่าตั้ง และประกาศของผู้ให้เช่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเช่าที่ผู้ให้เช่าแจ้งให้ทราบโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะระเบียบ ค่าตั้ง หรือประกาศ ดังกล่าว จะมีอยู่ก่อนหรือหลังวันที่ทำสัญญาก็ตาม

ข้อ 19. ผู้เช่ามีสิทธิส่งผู้แทนของผู้ให้เช่าไปทำการตรวจสอบการใช้ที่ดินตามสัญญาที่ได้รับตลอดเวลาโดยไม่ต้องให้ผู้เช่าทราบล่วงหน้า หากพบว่ามีการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามสัญญาหรือมีการกระทำอันใดไม่สมควรหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือชื่อเสียงของผู้ให้เช่า ผู้แทนของผู้เช่ามีสิทธิสั่งให้ผู้เช่าดำเนินการใด ๆ เพื่อไปเป็นไปตามสัญญาได้ทันที หรือมีคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้ และผู้เช่าต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้แทนของผู้ให้เช่าโดยเคร่งครัด

ข้อ 20. หากผู้เช่ากระทำผิดสัญญานี้ข้อหนึ่งข้อใด ผู้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที โดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน และเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เช่าได้ด้วย

ข้อ 21. การบอกกล่าว หรือบอกเลิกสัญญา เมื่อผู้ให้เช่าทำหนังสือถึงผู้เช่าตามภูมิสำเนาของผู้เช่าปรากฏในสัญญานี้ หรือ ณ ที่ดินที่เช่า หรือปิดหนังสือนั้นไว้วันที่เปิดเผย ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ ที่ดินที่เช่าแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้เช่าได้รับหนังสือแล้ว

ข้อ 22. เมื่อสัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เช่าต้องรื้อถอนอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และส่งมอบที่ดินที่เช่าคืนผู้ให้เช่าในสภาพเรียบร้อยปราศจากการชำรุดบกพร่องและการรอนสิทธิใด ๆ ภายในกำหนด 30 วัน (สามสิบวัน) หากผู้เช่าในรื้อถอนอาคารและส่งมอบที่ดินที่เช่าคืนภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้เช่ายอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ให้เช่าในอัตราวันละ 1,020 บาท (หนึ่งพันยี่สิบบาทถ้วน) จนกว่าผู้เช่าจะรื้อถอนอาคารและส่งมอบที่ดินที่เช่าคืนเป็นที่เรียบร้อย

หากผู้ให้เช่าได้รับความเสียหายเกินกว่าที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้เช่ายินยอมชดเชยให้จนครบถ้วน

ข้อ 23. แม้จะมีการรับค่าเช่าภายหลังการบอกเลิกสัญญาเช่า หรือภายหลังสัญญาเช่าสิ้นสุดลง คู่สัญญาให้ถือว่ามิใช่เป็นการแสดงเจตนาจะให้เช่าต่อไปเว้นแต่จะได้ทำสัญญาฉบับใหม่เป็นหนังสือ

สัญญาเช่าเป็นฉบับ มีข้อความถูกต้องของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายค่า: ได้อ่าน และเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญและประทับตราไว้โดยหนึ่งฉบับ และสำรองไว้เพื่อการจดทะเบียนอีกหนึ่งฉบับ

ผู้ให้เช่า
นาย ประจักษ์ ทรัพย์สมบูรณ์

ลงชื่อ นาย ประจักษ์ ทรัพย์สมบูรณ์ ผู้เช่า
(นายเกษม พงษ์แก้ว)

ลงชื่อ นาย ประจักษ์ ทรัพย์สมบูรณ์ พยาน
(นางอำนาจ รุ่งโรจน์)

ลงชื่อ นาย ประจักษ์ ทรัพย์สมบูรณ์ พยาน
(นางประจักษ์ รุ่งโรจน์)

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 1

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อนและหลังการย้ายชุมชน

วันที่สัมภาษณ์ เวลา ระยะเวลาสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะในครอบครัว

ตำแหน่งที่ดินเลขที่

ข้อมูลเฉพาะ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. สถานภาพ โสด สมรส ม่าย, หย่าร้าง, เลิกกัน
4. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา
 ปริญญาตรี อื่นๆ ไม่ได้เรียน
5. ครัวเรือนของท่านมีสมาชิกทั้งหมด กี่คน
 ก่อนย้าย.....คน
 หลังย้าย.....คน
6. จำนวนครอบครัวในบ้าน
 ก่อนย้าย ครอบครัว
 ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ
 ครอบครัว
 เพื่อน
 อื่นๆ (ระบุ)
- หลังย้าย ครอบครัว
 ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ
 ครอบครัว
 เพื่อน
 อื่นๆ (ระบุ)
7. ก่อนที่ท่านจะย้ายมาอยู่ชุมชนนี้ ท่านอาศัยอยู่ที่ใด
 โซน 1 สะพาน.....
 โซน 2,3 สะพาน.....
 โซน 4 สะพาน.....

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. ในครอบครัวของท่านมีรายได้กี่คน คน เรียนหนังสืออยู่ คน
 ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงาน คน

2. ก่อนย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

 ทำงาน ไม่ทำงาน

รับจ้างทั่วไป

ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง

ค้าขายโดยมีร้านค้า

รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ

พนักงานเอกชน

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รับเหมาก่อสร้าง

กรรมกร/จับกัง/แบกหาม

อื่นๆ

เพราะ

3. ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม. ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

4. รายได้ประมาณ บาท

5. ส่วนใหญ่รายได้ในครอบครัวจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
- รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

6. หลังย้ายในครอบครัวของท่านมีรายได้กี่คน คน เรียนหนังสืออยู่ คน

ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานคน

7. หลังย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

 ทำงาน ไม่ทำงาน

รับจ้างทั่วไป

ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง

ค้าขายโดยมีร้านค้า

รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ

พนักงานเอกชน

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รับเหมาก่อสร้าง

กรรมกร/จับกัง/แบกหาม

อื่นๆ

เพราะ

8. หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน
 ที่เดิม ที่ใหม่
 ห่างจากบ้านประมาณ กม. ใช้เวลาในการเดินทาง นาที
 เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
9. รายได้ ประมาณ บาท
10. ส่วนใหญ่รายได้ในครอบครัวจะรับรายได้เป็น
 ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
11. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่
 ก่อนย้าย ไม่มี มี (ระบุ) รายได้ ประมาณ บาท
 หลังย้าย ไม่มี มี (ระบุ) รายได้ ประมาณ บาท
12. ส่วนใหญ่รายได้เสริมในครอบครัวจะรับรายได้เป็น
 ก่อนย้าย ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
 หลังย้าย ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
13. ครอบครัวของท่านมีรายจ่ายรวมประมาณเท่าใด
 ก่อนย้าย บาท
 หลังย้าย บาท
14. ใครเป็นผู้รับผิดชอบรายจ่ายส่วนใหญ่ในครอบครัว
 หัวหน้าครอบครัว (พ่อบ้าน) แม่บ้าน บุตร อื่นๆ
15. รายได้ในครอบครัวของท่านเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่
 ก่อนย้าย เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
 ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร
 หลังย้าย เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
 ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร
16. กรณีที่มีปัญหาด้านการเงิน ท่านหยิบยืมจากที่ได้
 ก่อนย้าย จากญาติ จากเพื่อนบ้าน
 จากเพื่อนร่วมงาน อื่นๆ
 หลังย้าย จากญาติ จากเพื่อนบ้าน
 จากเพื่อนร่วมงาน อื่นๆ
17. ครอบครัวของท่านประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือไม่

ก่อนย้าย ไม่มี มีคือ.....

หลังย้าย ไม่มี มี คือ

18. ก่อนย้ายชุมชนของท่านมีการออมเงินในชุมชนหรือไม่

ไม่มี มี

19. ท่านเข้าร่วมในกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่

ไม่เข้าร่วม เพราะ เข้าร่วม เพราะ

20. ท่านคิดว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการออมทรัพย์

21. หลังย้ายชุมชนของท่านมีการออมเงินในชุมชนหรือไม่

ไม่มี มี

22. ท่านเข้าร่วมในกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่

ไม่เข้าร่วม เพราะ เข้าร่วม เพราะ

23. ท่านคิดว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการออมทรัพย์

ความสัมพันธ์ทางสังคม

1. กิจกรรมในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

☐ ก่อนย้าย	☐ งานวันปีใหม่	☐ หลังย้าย	☐ งานวันปีใหม่
	☐ งานวันสงกรานต์		☐ งานวันสงกรานต์
	☐ งานวันมาฆบูชา		☐ งานวันมาฆบูชา
	☐ งานวันวิสาขบูชา		☐ งานวันวิสาขบูชา
	☐ งานวันเข้าพรรษา		☐ งานวันเข้าพรรษา
	☐ งานบวช		☐ งานบวช
	☐ งานศพ		☐ งานศพ

2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างน้อยเพียงใด

☐ ก่อนย้าย	☐ ทุกครั้ง
	☐ บางครั้ง เพราะ
	☐ ไม่เคยเลย เพราะ
☐ หลังย้าย	☐ ทุกครั้ง
	☐ บางครั้ง เพราะ
	☐ ไม่เคยเลย เพราะ

3. ชุมชนของท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง
- ก่อนย้าย การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ยาเสพติด
- หลังย้าย การพนัน อื่นๆ (ระบุ)
- หลังย้าย การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ยาเสพติด
- หลังย้าย การพนัน อื่นๆ (ระบุ)
4. ก่อนย้ายชุมชนของท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด.....
 หลังย้ายชุมชนของท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด.....
5. ก่อนย้ายท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....
 หลังย้ายท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....
6. เมื่อประสบปัญหาเดือดร้อน ท่านปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากใครในชุมชนนอกจากครอบครัว
- ก่อนย้าย ไม่ปรึกษา
 ปรึกษาคือ.....
 เกี่ยวข้องเป็น
- หลังย้าย ไม่ปรึกษา
 ปรึกษาคือ.....
 เกี่ยวข้องเป็น
7. ท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด
8. เวลาเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ท่านคิดว่าท่านจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่ อย่างไร
- มี คือ
- ไม่มี คือ
9. ท่านคิดว่าคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร

10. ท่านคิดว่าก่อนหรือหลังย้ายมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า
- ก่อนย้าย เพราะ.....
- หลังย้าย เพราะ.....
11. ถ้าเลือกได้ท่านอยากอยู่ที่ใหม่หรือที่เดิม เพราะอะไร

แบบสัมภาษณ์ปรับปรุงครั้งที่ 2

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อนและหลังการย้ายชุมชน

วันที่สัมภาษณ์ เวลา ระยะเวลาสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะในครอบครัว

ตำแหน่งที่ดินเลขที่

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. สถานภาพ โสด สมรส ม่าย, หย่าร้าง, เลิกกัน
4. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา
 ปริญญาตรี อื่นๆ ไม่ได้เรียน
5. ครวเรือนของท่านมีสมาชิกทั้งหมด กี่คน
ก่อนย้าย.....คน
หลังย้าย.....คน
6. จำนวนครอบครัวในบ้าน
ก่อนย้าย ครอบครัว
ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ
 ครอบครัว
 เพื่อน
 อื่นๆ (ระบุ)
- หลังย้าย ครอบครัว
ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ
 ครอบครัว
 เพื่อน
 อื่นๆ (ระบุ)
7. ก่อนที่ท่านจะย้ายมาอยู่ชุมชนนี้ ท่านอาศัยอยู่ที่ใด
 โซน 1 สะพาน.....
 โซน 2,3 สะพาน.....
 โซน 4 สะพาน.....
8. ก่อนที่ท่านจะย้ายมาอยู่ได้สะพาน ท่านอาศัยอยู่ที่ไหน
 ภูมิลำเนาเดิม จังหวัด อื่นๆ คือ

3. ก่อนย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

ทำงาน

ไม่ทำงาน

↓

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

↓
เพราะ

4. ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม. ใช้เวลาในการเดินทาง นาที
เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

5. รายได้ประมาณ บาท

6. ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
- รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

7. ท่านทำงานเดือนละกี่วัน วันละกี่ชั่วโมง

8. ส่วนใหญ่รายได้ในครอบครัวจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
- รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

9. สมาชิกในครอบครัวของท่านทำงานอะไร

สามี/ภรรยา

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน
ห่างจากบ้านประมาณ กม.
ใช้เวลาในการเดินทาง นาที
เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท
รายได้ประมาณ บาท
ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บิดา/มารดา

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 1

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 2

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 3

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน
- ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
- ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
- วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค่าขายหีบแร่/แผงลอย/ชาเล้ง
☐ ค่าขายโดยมีร้านค้า
☐ รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
☐ พนักงานเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับเหมาก่อสร้าง
☐ กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
☐ อื่นๆ

- ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน
- ห่างจากบ้านประมาณ กม.
- ใช้เวลาในการเดินทาง นาที
- เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
- ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท
- รายได้ประมาณ บาท
- ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น
- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน
 - ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
- ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
- วันละกี่ชั่วโมง

10. หลังย้ายในครอบครัวของท่านมีรายได้กี่คน คน เรียนหนังสืออยู่ คน
 ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานคน

11. หลังย้ายสมาชิกในครอบครัวของท่านเรียนหนังสือที่ไหน

บุตรคนที่ 1	ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
เดินทางโดย	ใช้เวลาเดินทางประมาณ
บุตรคนที่ 2	ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
เดินทางโดย	ใช้เวลาเดินทางประมาณ
บุตรคนที่ 2	ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
เดินทางโดย	ใช้เวลาเดินทางประมาณ
อื่นๆ คือ	ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
เดินทางโดย	ใช้เวลาเดินทางประมาณ
อื่นๆ คือ	ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน เดินทางโดย
เดินทางโดย	ใช้เวลาเดินทางประมาณ

12. หลังย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

ทำงาน

รับจ้างทั่วไป

ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง

ค้าขายโดยมีร้านค้า

รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ

พนักงานเอกชน

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รับเหมาก่อสร้าง

กรรมกร/จับกัง/แบกหาม

อื่นๆ

ไม่ทำงาน

เพราะ

13. หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ที่เดิม

ที่ใหม่

ห่างจากบ้านประมาณ กม. ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

14. รายได้ ประมาณ บาท

15. ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน

รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

16. ท่านทำงานเดือนละกี่วัน วันละกี่ชั่วโมง

17. ส่วนใหญ่รายได้ในครอบครัวจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน

รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

18. สมาชิกในครอบครัวของท่านทำงานอะไร

สามี/ภรรยา

รับจ้างทั่วไป

ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง

ค้าขายโดยมีร้านค้า

รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ

พนักงานเอกชน

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รับเหมาก่อสร้าง

กรรมกร/จับกัง/แบกหาม

อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บิดา/มารดา

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 1

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 2

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 3

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

- รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน
- ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
- ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
- วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
☐ ค้าขายโดยมีร้านค้า
☐ รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
☐ พนักงานเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับเหมาก่อสร้าง
☐ กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
☐ อื่นๆ

- หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน
- ห่างจากบ้านประมาณ กม.
- ใช้เวลาในการเดินทาง นาที
- เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
- ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท
- รายได้ประมาณ บาท
- ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น
- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน
 - ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
- ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
- วันละกี่ชั่วโมง

19. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่

- ก่อนย้าย ไม่มี มี (ระบุ) รายได้รวมประมาณ บาท
- หลังย้าย ไม่มี มี (ระบุ) รายได้รวมประมาณ บาท

20. ส่วนใหญ่รายได้เสริมในครอบครัวจะรับรายได้เป็น

- ก่อนย้าย ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
- รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
- หลังย้าย ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน
- รายเดือน ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

21. ครอบครัวของท่านมีรายจ่ายรวมประมาณเท่าใด

- ก่อนย้าย บาท
- เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ
-
-
- หลังย้าย บาท

เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ

.....

22. ก่อนย้าย ครอบครัวของท่านหาซื้ออาหารจากที่ใด

- ร้านค้าภายในชุมชน
 จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
 อื่นๆ

หลังย้าย ครอบครัวของท่านหาซื้ออาหารจากที่ใด

- ร้านค้าภายในชุมชน จากรถยนต์และรถเข็นที่มาขายในชุมชน
 จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
 อื่นๆ

23. ก่อนย้าย ครอบครัวของท่านหาซื้อของใช้ภายในบ้านจากที่ใด

- ร้านค้าภายในชุมชน
 จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
 อื่นๆ

หลังย้าย ครอบครัวของท่านหาซื้อของใช้ภายในบ้านจากที่ใด

- ร้านค้าภายในชุมชน
 จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
 อื่นๆ

24. หากท่านใช้จ่ายเท่าเดิม มีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง

25. ก่อนย้ายใครเป็นผู้รับผิดชอบรายจ่ายส่วนใหญ่ในครอบครัว

- หัวหน้าครอบครัว (พ่อบ้าน) แม่บ้าน บุตร อื่นๆ ระบุ

หลังย้ายใครเป็นผู้รับผิดชอบรายจ่ายส่วนใหญ่ในครอบครัว

- หัวหน้าครอบครัว (พ่อบ้าน) แม่บ้าน บุตร อื่นๆ ระบุ

26. รายได้ในครอบครัวของท่านเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่

- ก่อนย้าย เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
 ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร

- หลังย้าย เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
 ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร

27. กรณีที่มีปัญหาด้านการเงิน ท่านหยิบยืมจากที่ใด

- ก่อนย้าย จากญาติ จากเพื่อนบ้าน ระบุ

- หลังย้าย**
 จากเพื่อนร่วมงาน
 อื่นๆ
 จากญาติ
 จากเพื่อนบ้าน
 จากเพื่อนร่วมงาน
 อื่นๆ
28. ท่านเสียดอกเบี้ยจากการกู้ยืม เป็นอัตราส่วนเท่าไร
29. ครอบครัวของท่านประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือไม่
- ก่อนย้าย**
 ไม่มี
 มีคือ.....
 หลังย้าย
 ไม่มี
 มี คือ
30. **ก่อนย้าย**ท่านมีการออมเงินหรือไม่
- ไม่มี
 มี
31. ท่านออมเงินโดยวิธีใด
- ผักธนาคาร
 เล่นแชร์
 อื่นๆ คือ
32. **ก่อนย้าย**ชุมชนของท่านมีการออมเงินในชุมชนหรือไม่
- ไม่มี
 มี
33. ท่านเข้าร่วมในกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่
- ไม่เข้าร่วม เพราะ
- เข้าร่วม เพราะ
34. ท่านคิดว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการออมทรัพย์
-
35. **หลังย้าย**ท่านมีการออมเงินหรือไม่
- ไม่มี
 มี
36. ท่านออมเงินโดยวิธีใด
- ผักธนาคาร
 เล่นแชร์
 อื่นๆ คือ
37. **หลังย้าย**ชุมชนของท่านมีการออมเงินในชุมชนหรือไม่
- ไม่มี
 มี
38. ท่านเข้าร่วมในกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่
- ไม่เข้าร่วม เพราะ
- เข้าร่วม เพราะ
39. ท่านคิดว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการออมทรัพย์
-
40. **ก่อนย้าย** เวลาไม่สบายจะไปรับการรักษาพยาบาลที่ใด
- ซื้อมากินเอง
 สถานีอนามัย คือ
ระยะทาง
 โรงพยาบาล คือ
ระยะทาง

คลินิก คือ ระยะเวลา

อื่นๆ คือ ระยะเวลา

หลังย้าย เวลาไม่สบายจะไปรับการรักษาพยาบาลที่ใด

ซ้อมยามากินเอง สถานีอนามัย คือ ระยะเวลา

โรงพยาบาล คือ ระยะเวลา

คลินิก คือ ระยะเวลา

อื่นๆ คือ ระยะเวลา

ความสัมพันธ์ทางสังคม

1. กิจกรรมในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

ก่อนย้าย

งานวันปีใหม่

หลังย้าย

งานวันปีใหม่

งานวันสงกรานต์

งานวันสงกรานต์

งานวันมาฆบูชา

งานวันมาฆบูชา

งานวันวิสาขบูชา

งานวันวิสาขบูชา

งานวันเข้าพรรษา

งานวันเข้าพรรษา

งานบวช

งานบวช

งานศพ

งานศพ

ไม่มี

ไม่มี

2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากน้อยเพียงใด

ก่อนย้าย

ทุกครั้ง โดย

บางครั้ง เพราะ

ไม่เคยเลย เพราะ

หลังย้าย

ทุกครั้ง โดย

บางครั้ง เพราะ

ไม่เคยเลย เพราะ

3. ท่านสร้างบ้านโดยได้รับความช่วยเหลือจากใคร

สร้างเอง

ช่วยกันสร้างกับเพื่อนบ้าน คือ

ญาติ

จ้างแรงงานภายในชุมชน โดยจ่ายค่าจ้างวันละ..... บาท

จ้างแรงงานภายนอกชุมชน โดยจ่ายค่าจ้างวันละ..... บาท อื่นๆ

4. ชุมชนของท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง

ก่อนย้าย

การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ยา

เสพติด การพนัน อื่นๆ (ระบุ)

หลังย้าย

การทะเลาะวิวาท การลักขโมย

ยาเสพติด การพนัน อื่นๆ (ระบุ)

5. ก่อนย้ายเมื่อเกิดปัญหาชุมชนของท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด

.....

หลังย้ายเมื่อเกิดปัญหาชุมชนของท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด

.....

6. ก่อนย้าย ท่านเคยมีปัญหากับเพื่อนบ้านหรือไม่

ไม่มีปัญหา

มีปัญหา คือ

หลังย้าย ท่านเคยมีปัญหากับเพื่อนบ้านหรือไม่

ไม่มีปัญหา

มีปัญหา คือ

7. ก่อนย้ายท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....

หลังย้ายท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....

8. เมื่อประสบปัญหาเดือดร้อน ท่านปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากใครในชุมชนนอกจากครอบครัว

ก่อนย้าย ไม่ปรึกษา เพราะ

ปรึกษาคือ.....

เกี่ยวข้องเป็น

หลังย้าย ไม่ปรึกษา เพราะ

ปรึกษาคือ.....

เกี่ยวข้องเป็น

9. ท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด

.....

10. เวลาเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ท่านคิดว่าท่านจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร

มี คือ

ไม่มี คือ

11. ท่านคิดว่าในชีวิตประจำวัน สิ่งต่อไปนี้มีผลกระทบต่อความรู้สึกของท่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อความ	ก่อนย้าย			หลังย้าย		
	มาก	น้อย	ไม่มีปัญหา	มาก	น้อย	ไม่มีปัญหา
1. เสียงยานพาหนะ						
2. เสียงรบกวนจากการทะเลาะวิวาท						
3. กลิ่นควันเสีย/ กลิ่นน้ำเน่าเหม็น						
4. ไม่ได้รับบริการขั้นพื้นฐาน น้ำ ไฟฟ้า						
5. มีความลำบากในการเดินทางไปทำงาน						
6. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง						
7. เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ เมื่อมีปัญหาที่แก้ไม่ตก						
8. รู้สึกไม่สบายใจ คิดมาก เครียด						
9. พักผ่อนไม่เพียงพอต่อความต้องการ						
10. สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						
11. บุตรหลานไม่ได้เรียนหนังสือ						
12. ครอบครัวของท่านมีภาระมาก						
13. รู้สึกมีความสุขเมื่ออยู่บ้าน						
14. รู้สึกไม่โดดเดี่ยว มีเพื่อน มีความเอื้ออาทรต่อกันภายในชุมชน						
15. ไม่มีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย						
16. มีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่						
17. รู้สึกมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย						

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ้นสุดการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับจริง)
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อนและหลังการย้ายชุมชน

วันที่สัมภาษณ์ เริ่มสัมภาษณ์เวลา ระยะเวลาสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะในครอบครัว

ตำแหน่งที่ดินเลขที่

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
อายุ ปี
2. สถานภาพ โสด สมรสจดทะเบียน สมรสไม่จดทะเบียน ม่าย, หย่าร้าง, เลิกกัน
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา
 ปริญญาตรี อื่นๆ ไม่ได้เรียน
4. ครัวเรือนของท่านมีสมาชิกทั้งหมด กี่คน
ก่อนย้ายคน หลังย้าย คน
ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ญาติ
 ครอบครัว ครอบครัว
 เพื่อน เพื่อน
 อื่นๆ อื่นๆ
5. ก่อนที่ท่านจะย้ายมาอยู่ได้สะพาน ท่านอาศัยอยู่ที่ไหน
 ภูมิลำเนาเดิม จังหวัด อื่นๆ คือ
6. ทำไมท่านจึงย้ายมาอยู่ได้สะพาน
.....
.....
7. ตอนที่ย้ายมาอยู่ได้สะพาน ใครชักชวนให้เข้ามาอยู่อาศัย
 เพื่อนจากภูมิลำเนาเดิม เพื่อนบ้าน เพื่อนที่ทำงาน ญาติ คือ
8. คนที่ชักชวนท่านเข้ามาอยู่อาศัยได้สะพานหรือไม่
 อยู่ ไม่อยู่ เพราะ
9. ท่านอาศัยอยู่ได้สะพานมาเป็นระยะเวลานานเท่าไร
 น้อยกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี 10 – 15 ปี 15 – 20 ปี 20 – 25 ปี
 25 – 30 ปี 30 – 35 ปี 35 – 40 ปี มากกว่า 40 ปี
10. ท่านเคยย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่หลังจากย้ายมาอยู่ได้สะพาน
 เคย
 ไม่เคย

11. หากเคยย้ายย้ายมาแล้วกี่ครั้ง
 1 ครั้ง 2 ครั้ง 3 ครั้ง 4 ครั้ง 5 ครั้ง มากกว่า 5 ครั้ง

12. ท่านย้ายจากใต้สะพานเพราะอะไร

.....

14. ก่อนที่ท่านจะย้ายมาอยู่ชุมชนนี้ ท่านอาศัยอยู่ที่ใด

โชน 1 สะพาน.....

โชน 2,3 สะพาน.....

โชน 4 สะพาน.....

ข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

15. ก่อนย้ายสภาพที่อยู่อาศัยของท่านมีลักษณะอย่างไร

เปิดโล่ง เป็นห้องโล่ง เป็นห้องโล่งใช้เฟอร์นิเจอร์กันเป็นสัดส่วน

แบ่งเป็นห้องพักเป็นสัดส่วน อื่นๆ

16. ก่อนย้าย ท่านใช้ห้องน้ำที่ใด

มีห้องน้ำในบ้าน มีห้องน้ำนอกบ้าน ไม่มีห้องน้ำ ใช้ห้องน้ำของเพื่อนบ้านใกล้เคียง

อื่นๆ

17. ก่อนย้าย ท่านใช้น้ำภายในบ้าน โดยต่อจากที่ใด

ใช้น้ำประปามีมิเตอร์เอง ใช้น้ำประปาโดยพ่วงจากเพื่อนบ้าน

ใช้น้ำเป็นบ๊อง ใช้น้ำคลอง อื่นๆ

18. ก่อนย้าย ท่านใช้ไฟฟ้าภายในบ้านโดยต่อจากที่ใด

มิเตอร์ไฟฟ้า ใช้ไฟฟ้าโดยพ่วงจากเพื่อนบ้าน

ใช้ตะเกียง เทียนไข ไฟฉาย อื่นๆ

19. ก่อนย้าย ท่านใช้พื้นที่ภายในบ้านในการประกอบอาชีพหรือไม่

ใช่ เพื่อ

ไม่ใช่

20. ก่อนย้าย ท่านมีการแยกการใช้พื้นที่เป็นสัดส่วนหรือไม่ (เช่น แยกพื้นที่ที่เข็นรถ กับพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมอื่นๆ)

แยก โดย

ไม่แยก โดย

21. หลักฐานทางทะเบียนราษฎร์ของผู้อยู่อาศัย

รายการ สมาชิก	ก่อนย้าย			หลังย้าย		
	มี	ไม่มี	เหตุผล	มี	ไม่มี	เหตุผล
1. สูติบัตร - บิดา - มารดา - สามี - ภรรยา - บุตรคนที่ 1 - บุตรคนที่ 2 - บุตรคนที่ 3 - สมาชิกคนอื่น 2. บัตรประชาชน - บิดา - มารดา - สามี - ภรรยา - บุตรคนที่ 1 - บุตรคนที่ 2 - บุตรคนที่ 3 - สมาชิกคนอื่น						

22. ก่อนย้าย ในครอบครัวของท่านมีรายได้กี่คน คน คือ

หลังย้ายในครอบครัวของท่านมีรายได้กี่คนคน คือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

23. ก่อนย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

ทำงาน

ไม่ทำงาน

รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

เพราะ

ท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถ..... นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง..... นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

หลังย้ายท่านทำงานหรือไม่ได้ทำงาน

ทำงาน

ไม่ทำงาน

รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

เพราะ

ท่านทำงานที่ไหน

ที่เดิม

ที่ใหม่

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถ..... นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง..... นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

ก่อนย้ายรายได้เดือนละประมาณ บาท หลังย้ายรายได้เดือนละประมาณ บาท

24. ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ก่อนย้าย

- ชั่วโมง วัน
 สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน
 ไม่แน่นอน

หลังย้าย

- ชั่วโมง วัน
 สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน
 ไม่แน่นอน

25. ก่อนย้ายท่านทำงานเดือนละกี่วัน วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานเดือนละกี่วัน วันละกี่ชั่วโมง

26. ในวันที่หยุดท่านทำกิจกรรมเหล่านี้บ่อยเพียงไร

กิจกรรม	ก่อนย้าย			หลังย้าย		
	ทุกสัปดาห์	เดือนละครั้ง	ไม่เคยทำ	ทุกสัปดาห์	เดือนละครั้ง	ไม่เคยทำ
1. พักผ่อนอยู่ที่บ้าน						
2. ไปศูนย์การค้า						
3. ไปพักผ่อนต่างจังหวัด						
4. ไปวัด						
5. ทำงานพิเศษ						
6. อื่นๆ						

27. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่

ก่อนย้าย

- ไม่มี
 มี (ระบุ) รายได้รวมประมาณ บาท

หลังย้าย

- ไม่มี
 มี (ระบุ) รายได้รวมประมาณ บาท

28. ส่วนใหญ่รายได้เสริมในครอบครัวจะรับรายได้เป็น

ก่อนย้าย

- ชั่วโมง วัน
 สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน

หลังย้าย

- ชั่วโมง วัน
 สัปดาห์ ครั้งเดือน
 รายเดือน ตามชิ้นงาน

- ไม่นั่นอน ไม่นั่นอน
29. ครอบครัวของท่านหาซื้ออาหารจากที่ใด
- ก่อนย้าย
- ร้านค้าภายในชุมชน
- จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
- อื่นๆ
- หลังย้าย
- ร้านค้าภายในชุมชน
- จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
- รถที่เข้ามาขายในชุมชน
- อื่นๆ
30. ครอบครัวของท่านหาซื้อของใช้ภายในบ้านจากที่ใด
- ก่อนย้าย
- ร้านค้าภายในชุมชน
- จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
- อื่นๆ
- หลังย้าย
- ร้านค้าภายในชุมชน
- จากตลาดภายนอกชุมชน คือ ห่างจากชุมชนประมาณ
- รถที่เข้ามาขายในชุมชน
- อื่นๆ
31. เวลาเจ็บป่วย ท่านรักษาพยาบาลอย่างไร
ก่อนย้าย ☐ รักษาเอง ☐ ซื้อยาจากร้านขายยา ☐ คลินิก ☐ ศูนย์บริการสาธารณสุข/อนามัย ☐ โรงพยาบาลของรัฐ ☐ อื่นๆ	หลังย้าย ☐ รักษาเอง ☐ ซื้อยาจากร้านขายยา ☐ คลินิก ☐ ศูนย์บริการสาธารณสุข/อนามัย ☐ โรงพยาบาลของรัฐ ☐ อื่นๆ
32. ใช้จ่ายหลักของครอบครัวได้แก่ (เรียงลำดับ)
ก่อนย้าย ☐ ค่าอาหาร	หลังย้าย ☐ ค่าอาหาร

☐ ค่าเดินทาง	☐ ค่าเดินทาง
☐ ค่าน้ำใช้และค่าไฟฟ้า	☐ ค่าน้ำใช้และค่าไฟฟ้า
☐ ค่ายารักษาโรค	☐ ค่ายารักษาโรค
☐ ค่าดอกเบียเงินกู้	☐ ค่าดอกเบียเงินกู้
☐ อื่นๆ	☐ อื่นๆ

33. ครอบคลุมของท่านมีรายจ่ายรวมเดือนละประมาณเท่าใด
 ก่อนย้าย บาท หลังย้าย บาท
34. หากท่านใช้จ่ายเท่าเดิม มีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง
35. ใครเป็นผู้รับผิดชอบรายจ่ายส่วนใหญ่ในครอบครัว
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ หัวหน้าครอบครัว (พ่อบ้าน)	☐ หัวหน้าครอบครัว (พ่อบ้าน)
☐ แม่บ้าน	☐ แม่บ้าน
☐ บุตร	☐ บุตร
☐ อื่นๆ ระบุ	☐ อื่นๆ ระบุ
36. รายได้ในครอบครัวของท่านเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท	☐ เพียงพอ เหลือเก็บ ประมาณ บาท
☐ เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ	☐ เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ
☐ ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร	☐ ไม่เพียงพอ ทำอย่างไร
37. ในแต่ละเดือน ท่านมีเงินออมหรือไม่
-		
--	--
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ ไม่มี	☐ ไม่มี
☐ มี วิธีการ ☐ ฝากธนาคาร	☐ มี วิธีการ ☐ ฝากธนาคาร
☐ เล่นแชร์	☐ เล่นแชร์
☐ เป็นสมาชิกฌาปนกิจ	☐ เป็นสมาชิกฌาปนกิจ
☐ กลุ่มออมทรัพย์	☐ กลุ่มออมทรัพย์
38. ท่านมีหนี้สินหรือไม่
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ ไม่มี	☐ ไม่มี
☐ มี กู้ยืมโดยวิธีการ ☐ ญาติพี่น้อง	☐ มี กู้ยืมโดยวิธีการ ☐ ญาติพี่น้อง

☐ จำนำสิ่งของ	☐ จำนำสิ่งของ
☐ เพื่อนบ้าน	☐ เพื่อนบ้าน
☐ เพื่อนที่ทำงาน	☐ เพื่อนที่ทำงาน
☐ นอกระบบ	☐ นอกระบบ
☐ อื่นๆ	☐ อื่นๆ

39. ท่านเสียดอกเบี้ยจากการกู้ยืม เป็นอัตราส่วนเท่าไร

ก่อนย้าย บาท

หลังย้าย บาท

40. ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง

ก่อนย้าย

หลังย้าย

☐ วิทยุ	☐ โทรทัศน์	☐ วิทยุ	☐ โทรทัศน์
☐ พัดลม	☐ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	☐ พัดลม	☐ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
☐ ตู้เย็น	☐ เครื่องซักผ้า	☐ ตู้เย็น	☐ เครื่องซักผ้า
☐ อื่นๆ		☐ อื่นๆ	

41. กิจกรรมในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ก่อนย้าย

หลังย้าย

☐ งานวันปีใหม่	☐ งานวันปีใหม่
☐ งานวันสงกรานต์	☐ งานวันสงกรานต์
☐ งานวันมาฆบูชา	☐ งานวันมาฆบูชา
☐ งานวันวิสาขบูชา	☐ งานวันวิสาขบูชา
☐ งานวันเข้าพรรษา	☐ งานวันเข้าพรรษา
☐ งานบวช	☐ งานบวช
☐ งานศพ	☐ งานศพ
☐ อื่นๆ	☐ อื่นๆ
☐ ไม่มี	☐ ไม่มี

42. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากน้อยเพียงใด

ก่อนย้าย

- ทุกครั้ง
- บางครั้ง เพราะ
- ไม่เคยเลย เพราะ

หลังย้าย

- ทุกครั้ง เข้าร่วมโดย
- บางครั้ง เพราะ

- ไม่เคยเลย เพราะ
43. ท่านมีบทบาทในชุมชนอย่างไร
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ ประธาน	☐ ประธาน
☐ กรรมการ	☐ กรรมการ
☐ สมาชิก	☐ สมาชิก
☐ อื่นๆ ระบุ	☐ อื่นๆ ระบุ
44. ชุมชนของท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง (เรียงลำดับ)
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ การทะเลาะวิวาท	☐ การทะเลาะวิวาท
☐ การลักขโมย	☐ การลักขโมย
☐ ยาเสพติด	☐ ยาเสพติด
☐ การพนัน	☐ การพนัน
☐ อื่นๆ (ระบุ)	☐ อื่นๆ (ระบุ)
45. ท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง (เรียงลำดับ)
ก่อนย้าย	หลังย้าย
☐ การทะเลาะวิวาท	☐ การทะเลาะวิวาท
☐ การลักขโมย	☐ การลักขโมย
☐ ยาเสพติด	☐ ยาเสพติด
☐ การพนัน	☐ การพนัน
☐ อื่นๆ (ระบุ)	☐ อื่นๆ (ระบุ)
46. เมื่อเกิดปัญหาชุมชนของท่านแก้ปัญหาโดยวิธีใด
- ก่อนย้าย
- หลังย้าย
47. ท่านรู้จักเพื่อนบ้านที่ครอบครัว
ก่อนย้าย	☐ ทุกครอบครัว	หลังย้าย	☐ ทุกครอบครัว
	☐ เกือบทั้งหมด		☐ เกือบทั้งหมด
	☐ น้อย		☐ น้อย
	☐ แทบไม่รู้จักเลย		☐ แทบไม่รู้จักเลย
48. ความสัมพันธ์ของท่านกับเพื่อนบ้านในชุมชน
ก่อนย้าย	☐ ดี	หลังย้าย	☐ ดี
	☐ พอใช้		☐ พอใช้

ต่างคนต่างอยู่

ต่างคนต่างอยู่

49. ท่านเคยมีปัญหากับเพื่อนบ้านหรือไม่

ก่อนย้าย

ไม่มีปัญหา

มีปัญหา คือ

ท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....

หลังย้าย

ไม่มีปัญหา

มีปัญหา คือ

ท่านประสบปัญหาอะไรมากที่สุด.....

50. เมื่อประสบปัญหาเดือดร้อน ท่านปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากใครในชุมชนนอกจากครอบครัว

ก่อนย้าย

ไม่ปรึกษา เพราะ

ปรึกษาคือ.....

เกี่ยวข้องเป็น

ท่านแก้ปัญหาโดย

หลังย้าย

ไม่ปรึกษา เพราะ

ปรึกษาคือ.....

เกี่ยวข้องเป็น

ท่านแก้ปัญหาโดย

51. เวลาเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ท่านคิดว่าท่านจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร

ก่อนย้าย

มี คือ

ไม่มี คือ

หลังย้าย

มี คือ

ไม่มี คือ

52. ท่านสร้างบ้านโดยได้รับความช่วยเหลือจากใคร

สร้างเอง ช่วยกันสร้างกับเพื่อนบ้าน คือ

ญาติ จ้างแรงงานภายในชุมชน โดยจ่ายค่าจ้างวันละ..... บาท

จ้างแรงงานภายนอกชุมชน โดยจ่ายค่าจ้างวันละ..... บาท อื่นๆ

53. สมาชิกในครอบครัวของท่านที่มีรายได้

บิดา/มารดา

☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
☐ ค้าขายโดยมีร้านค้า
☐ รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
☐ พนักงานเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับเหมาก่อสร้าง
☐ กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
☐ อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน
 ห่างจากบ้านประมาณ กม.
 เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
 ใช้เวลาในการรอรถนาที่
 ใช้เวลาในการเดินทางนาที่
 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท
 รายได้ประมาณ บาท
 ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
 ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
 วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน
 ห่างจากบ้านประมาณ กม.
 เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
 ใช้เวลาในการรอรถนาที่
 ใช้เวลาในการเดินทางนาที่
 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท
 รายได้ประมาณ บาท
 ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน
 ท่านทำงานเดือนละกี่วัน
 วันละกี่ชั่วโมง

สามี/ภรรยา

☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
☐ ค้าขายโดยมีร้านค้า
☐ รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
☐ พนักงานเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับเหมาก่อสร้าง
☐ กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
☐ อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน
 ห่างจากบ้านประมาณ กม.
 เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด
 ใช้เวลาในการรอรถนาที่
 ใช้เวลาในการเดินทางนาที่

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

ใช้เวลาในการจอดรถ นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 1

รับจ้างทั่วไป

ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง

ค้าขายโดยมีร้านค้า

รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ

พนักงานเอกชน

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รับเหมาก่อสร้าง

กรรมกร/จับกัง/แบกหาม

อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการจอดรถ นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการจอดรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 2

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค้าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการจอดรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

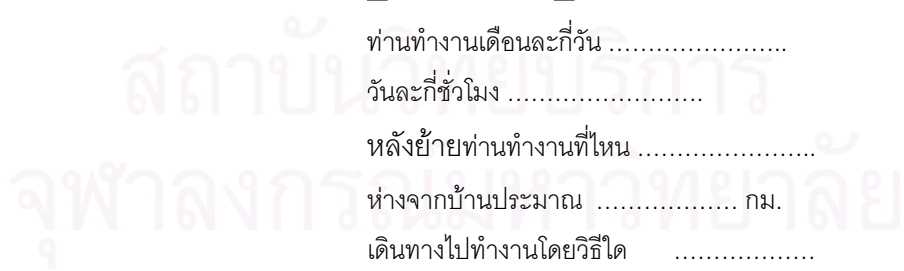
เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการจอดรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

บุตรคนที่ 3

- รับจ้างทั่วไป
- ค่าขายหีบแร่/แผงลอย/ชาเล้ง
- ค่าขายโดยมีร้านค้า
- รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
- พนักงานเอกชน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- รับเหมาก่อสร้าง
- กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
- อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถ นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถ นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ซาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครั้งเดือน รายเดือน

ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

อื่นๆ ระบุ

รับจ้างทั่วไป
 ค้าขายหาบเร่/แผงลอย/ซาเล้ง
 ค้าขายโดยมีร้านค้า
 รับราชการ/ลูกจ้างประจำ,ชั่วคราวของรัฐ
 พนักงานเอกชน
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับเหมาก่อสร้าง
 กรรมกร/จับกัง/แบกหาม
 อื่นๆ

ก่อนย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการรอรถนาที

ใช้เวลาในการเดินทางนาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

หลังย้ายท่านทำงานที่ไหน

ห่างจากบ้านประมาณ กม.

เดินทางไปทำงานโดยวิธีใด

ใช้เวลาในการจอดรถ นาที

ใช้เวลาในการเดินทาง นาที

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางวันละ..... บาท

รายได้ประมาณ บาท

ส่วนใหญ่รายได้ของท่านจะรับรายได้เป็น

- ชั่วโมง วัน สัปดาห์ ครึ่งเดือน รายเดือน
 ตามชิ้นงาน ไม่แน่นอน

ท่านทำงานเดือนละกี่วัน

วันละกี่ชั่วโมง

54. สมาชิกในครอบครัวที่เรียนหนังสือ

ก่อนย้าย..... คน คือ

หลังย้าย..... คน คือ

55. สมาชิกในครอบครัวของท่านเรียนหนังสือที่ไหน

ก่อนย้าย บุตรคนที่ 1 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ

หลังย้าย บุตรคนที่ 1 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ

ก่อนย้าย บุตรคนที่ 2 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ

หลังย้าย บุตรคนที่ 2 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ

ก่อนย้าย บุตรคนที่ 3 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ

หลังย้าย บุตรคนที่ 3 ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน

- เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ
- ก่อนย้าย อื่นๆ คือ ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
- เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ
- หลังย้าย ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
- เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ
- อื่นๆ คือ
- ก่อนย้าย ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
- เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ
- หลังย้าย ระยะทางจากที่พักไปโรงเรียน
- เดินทางโดย ใช้เวลาเดินทางประมาณ
56. หลังจากการย้ายมาอยู่ที่ใหม่ สมาชิกในครอบครัวของท่านมีความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนอย่างไร
- สะดวกขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง ลำบากขึ้น
57. ก่อนย้าย สมาชิกในครอบครัวไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานคน คือ.....
- เพราะ
- หลังย้าย สมาชิกในครอบครัวไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานคน คือ
- เพราะ
58. ภายหลังจากการย้ายมาอยู่ที่ใหม่ ท่านมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	น้อยลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
1. ความแออัดในการอยู่อาศัย			
2. ความเป็นสัดส่วนในการอยู่อาศัย			
3. เสี่ยงรบกวนจากยานพาหนะ			
4. เสี่ยงรบกวนจากการทะเลาะวิวาท			
5. ความสะดวกในการมีน้ำใช้เพียงพอ			
6. ความสะดวกในการมีไฟฟ้าใช้			
7. ค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้			
8. ค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า			
9. ความลำบากในการเดินทางไปทำงาน			
10. ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง			
11. มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความ เชื่ออาทรต่อกัน มีการปรึกษาหารือกัน ฯลฯ			
12. เวลาที่มีปัญหา ครอบครัวของท่านแก้ปัญหาโดยการเสพสุรา สิ่งเสพติด หรือ เล่นการพนัน			

ข้อความ	น้อยลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
13. ความแออัดในการอยู่อาศัย			
14. ความเป็นสัดส่วนในการอยู่อาศัย			
15. เสียงรบกวนจากยานพาหนะ			
16. เสียงรบกวนจากการทะเลาะวิวาท			
17. ความสะดวกในการมีน้ำใช้เพียงพอ			
18. ความสะดวกในการมีไฟฟ้าใช้			
19. ค่าใช้จ่ายด้านน้ำใช้			
20. ค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า			
21. ความลำบากในการเดินทางไปทำงาน			
22. ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง			
23. มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการปรึกษาหารือกัน ฯลฯ			
24. เวลาที่มีปัญหา ครอบครัวของท่านแก้ปัญหาโดยการเสพสุรา สิ่งเสพติด หรือเล่นการพนัน			

59. ในการดำเนินชีวิตของท่าน ท่านให้ความสำคัญในเรื่องใด (โปรดระบุไม่เกิน 5 ข้อ เรียงลำดับความสำคัญ)

- ครอบครัวที่อบอุ่น
- เพื่อน
- ญาติพี่น้อง
- สุขภาพที่ดี
- การเงิน
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน
- การศึกษาสูง
- ความสงบในชีวิต
- ชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม

60. หากความสมบูรณ์และความสุขในชีวิต = 10 ปัจจุบันท่านคิดว่าท่านอยู่ในระดับใด

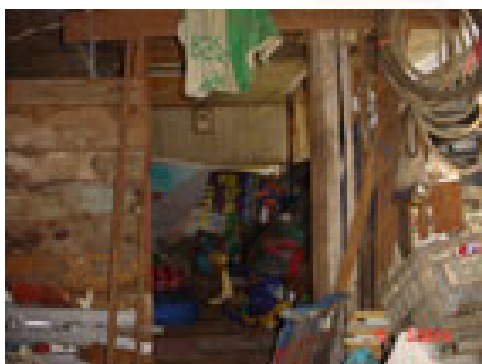
เพราะ

จบการสัมภาษณ์เวลา

ภาคผนวก ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 1 : ที่อยู่อาศัยใต้สะพาน
บันทึกภาพ : 31 สิงหาคม 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 2 : สภาพการอยู่อาศัยได้สะพาน

บันทึกภาพ : 31 สิงหาคม 2545

รูปชุดที่ 3 : อาชีพได้สะพาน
บันทึกภาพ : 31 สิงหาคม 2545

ชุมชนประชาธิปไตย 76

ชุมชนอ่อนนุช 3

ชุมชนเพิ่มสิน-ออกเงิน
รูปชุดที่ 4 : ปัญหาการพ่นในชุมชน
บันทึกภาพ: 25 กุมภาพันธ์ 2545

รูปชุดที่ 5 : กิจกรรมชุมชน

บันทึกภาพ: 27, 28 ตุลาคม 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 6 : การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

บันทึกภาพ: 27, 28 ตุลาคม 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 7 : สภาพทั่วไปชุมชนประชาอุทิศ 76

บันทึกภาพ: 21 กันยายน 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 8 : สภาพทั่วไปชุมชนอ่อนนุช 3
บันทึกภาพ: 26 มีนาคม 2545

รูปชุดที่ 9 : สภาพทั่วไปชุมชนเพิ่มสิน-ออกเงิน
บันทึกภาพ: 10 มกราคม 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปชุดที่ 10 : กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ

บันทึกภาพ : 26 มีนาคม 2545

ชุมชนประชาอุทิศ 76

				
แปลงที่ 1-23	แปลงที่ 24	แปลงที่ 25-26	แปลงที่ 27	แปลงที่ 28
				
แปลงที่ 29	แปลงที่ 30	แปลงที่ 31	แปลงที่ 32	แปลงที่ 33
				
แปลงที่ 34	แปลงที่ 35	แปลงที่ 36	แปลงที่ 37	แปลงที่ 38
				
แปลงที่ 39	แปลงที่ 40	แปลงที่ 41	แปลงที่ 42	แปลงที่ 43
				
แปลงที่ 44	แปลงที่ 45	แปลงที่ 46	แปลงที่ 47	แปลงที่ 48
				
แปลงที่ 49	แปลงที่ 50	แปลงที่ 51	แปลงที่ 52	แปลงที่ 53

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 54	แปลงที่ 55	แปลงที่ 56	แปลงที่ 57	แปลงที่ 58
				
แปลงที่ 59	แปลงที่ 60	แปลงที่ 61	แปลงที่ 62	แปลงที่ 63
				
แปลงที่ 64	แปลงที่ 65	แปลงที่ 66	แปลงที่ 67	แปลงที่ 68
				
แปลงที่ 69	แปลงที่ 70	แปลงที่ 71	แปลงที่ 72	แปลงที่ 73
				
แปลงที่ 74	แปลงที่ 75	แปลงที่ 76	แปลงที่ 77	แปลงที่ 78
				
แปลงที่ 79	แปลงที่ 80	แปลงที่ 81	แปลงที่ 82	แปลงที่ 83

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 84	แปลงที่ 85	แปลงที่ 86	แปลงที่ 87	แปลงที่ 88
				
แปลงที่ 89	แปลงที่ 90	แปลงที่ 91	แปลงที่ 92	แปลงที่ 93
				
แปลงที่ 94	แปลงที่ 95	แปลงที่ 96	แปลงที่ 97	แปลงที่ 98
				
แปลงที่ 99	แปลงที่ 100	แปลงที่ 101	แปลงที่ 102	แปลงที่ 103
				
แปลงที่ 104-121	แปลงที่ 122	แปลงที่ 123	แปลงที่ 124	แปลงที่ 125
				
แปลงที่ 126	แปลงที่ 127	แปลงที่ 128	แปลงที่ 129	แปลงที่ 130

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 132-137	แปลงที่ 138-153	แปลงที่ 154-169	แปลงที่ 170	แปลงที่ 171
				
แปลงที่ 172	แปลงที่ 173	แปลงที่ 174	แปลงที่ 175	แปลงที่ 176
				
แปลงที่ 177	แปลงที่ 178	แปลงที่ 179	แปลงที่ 180	แปลงที่ 181
				
แปลงที่ 182	แปลงที่ 183	แปลงที่ 184	แปลงที่ 185	แปลงที่ 186
				
แปลงที่ 187	แปลงที่ 188	แปลงที่ 189	แปลงที่ 190	แปลงที่ 191
				
แปลงที่ 192	แปลงที่ 193	แปลงที่ 194	แปลงที่ 195	แปลงที่ 196

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 197	แปลงที่ 198	แปลงที่ 199	แปลงที่ 200	แปลงที่ 201
				
แปลงที่ 202	แปลงที่ 203	แปลงที่ 204	แปลงที่ 205	แปลงที่ 206
				
แปลงที่ 207	แปลงที่ 208	แปลงที่ 209	แปลงที่ 210	แปลงที่ 211
				
แปลงที่ 212	แปลงที่ 213	แปลงที่ 214	แปลงที่ 215	แปลงที่ 216
				
แปลงที่ 217	แปลงที่ 218	แปลงที่ 219	แปลงที่ 220	แปลงที่ 221
				
แปลงที่ 222	แปลงที่ 223	แปลงที่ 227-240	แปลงที่ 241-252	แปลงที่ 253-256

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 257	แปลงที่ 258	แปลงที่ 259	แปลงที่ 260	แปลงที่ 261
				
แปลงที่ 262	แปลงที่ 263	แปลงที่ 264	แปลงที่ 265	แปลงที่ 266
				
แปลงที่ 267	แปลงที่ 268	แปลงที่ 269	แปลงที่ 270	แปลงที่ 271
				
แปลงที่ 272-274	แปลงที่ 275	แปลงที่ 276	แปลงที่ 277	แปลงที่ 278
				
แปลงที่ 279	แปลงที่ 280	แปลงที่ 281	แปลงที่ 282	แปลงที่ 283
				
แปลงที่ 284	แปลงที่ 285	แปลงที่ 286	แปลงที่ 287	แปลงที่ 288

ชุมชนประชาอุทิศ 76 (ต่อ)

				
แปลงที่ 289	แปลงที่ 290	แปลงที่ 291	แปลงที่ 292	แปลงที่ 293

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุมชนอ่อนนุช 3

				
แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3	แปลงที่ 4-5	แปลงที่ 6
				
แปลงที่ 7	แปลงที่ 8	แปลงที่ 9	แปลงที่ 10	แปลงที่ 11
				
แปลงที่ 12	แปลงที่ 13	แปลงที่ 14	แปลงที่ 15	แปลงที่ 16
				
แปลงที่ 17	แปลงที่ 18	แปลงที่ 19	แปลงที่ 20	แปลงที่ 21
				
แปลงที่ 22	แปลงที่ 23	แปลงที่ 24	แปลงที่ 25	แปลงที่ 26-27
				
แปลงที่ 28	แปลงที่ 29	แปลงที่ 30	แปลงที่ 31	แปลงที่ 32

ชุมชนอ่อนนุช 3 (ต่อ)

				
แปลงที่ 33	แปลงที่ 34	แปลงที่ 35	แปลงที่ 36	แปลงที่ 37
				
แปลงที่ 38	แปลงที่ 39	แปลงที่ 40	แปลงที่ 41	แปลงที่ 42
				
แปลงที่ 43	แปลงที่ 44	แปลงที่ 45	แปลงที่ 46	แปลงที่ 47
				
แปลงที่ 48	แปลงที่ 49-51	แปลงที่ 52	แปลงที่ 53	แปลงที่ 54-55
				
แปลงที่ 56	แปลงที่ 57	แปลงที่ 58	แปลงที่ 59	แปลงที่ 60
				
แปลงที่ 61	แปลงที่ 62	แปลงที่ 63	แปลงที่ 64	แปลงที่ 65

ชุมชนอ่อนนุช 3 (ต่อ)

				
แปลงที่ 66	แปลงที่ 67	แปลงที่ 68	แปลงที่ 69	แปลงที่ 70-71
				
แปลงที่ 72	แปลงที่ 73	แปลงที่ 74	แปลงที่ 75	แปลงที่ 76-77
				
แปลงที่ 78	แปลงที่ 79	แปลงที่ 80	แปลงที่ 81	แปลงที่ 82-83
				
แปลงที่ 84	แปลงที่ 85	แปลงที่ 86	แปลงที่ 87	แปลงที่ 88
				
แปลงที่ 89	แปลงที่ 90	แปลงที่ 91	แปลงที่ 92	แปลงที่ 93
				
แปลงที่ 94	แปลงที่ 95	แปลงที่ 96	แปลงที่ 97	แปลงที่ 98

ชุมชนอ่อนนุช 3 (ต่อ)

				
แปลงที่ 99	แปลงที่ 100	แปลงที่ 101	แปลงที่ 102-105	แปลงที่ 106
				
แปลงที่ 107	แปลงที่ 108	แปลงที่ 109	แปลงที่ 110	แปลงที่ 111-132
				
แปลงที่ 133-162	แปลงที่ 163	แปลงที่ 164	แปลงที่ 165	แปลงที่ 166
				
แปลงที่ 167	แปลงที่ 168	แปลงที่ 169	แปลงที่ 170-171	แปลงที่ 172
				
แปลงที่ 173	แปลงที่ 174	แปลงที่ 175	แปลงที่ 176	แปลงที่ 177-179
				
แปลงที่ 180	แปลงที่ 181	แปลงที่ 182	แปลงที่ 183	แปลงที่ 184-198

ชุมชนอ่อนนุช 3 (ต่อ)

				
แปลงที่ 199-213	แปลงที่ 214-227	แปลงที่ 228-241	แปลงที่ 242	แปลงที่ 243
				
แปลงที่ 244	แปลงที่ 245	แปลงที่ 246	แปลงที่ 247	แปลงที่ 248
				
แปลงที่ 249	แปลงที่ 250	แปลงที่ 251	แปลงที่ 252	แปลงที่ 253
				
แปลงที่ 254	แปลงที่ 255	แปลงที่ 256	แปลงที่ 257	แปลงที่ 258
				
แปลงที่ 259	แปลงที่ 260	แปลงที่ 261	แปลงที่ 262	แปลงที่ 263
				
แปลงที่ 264-265	แปลงที่ 266-271	แปลงที่ 272	แปลงที่ 273	แปลงที่ 274

ชุมชนอ่อนนุช 3 (ต่อ)

				
แปลงที่ 275	แปลงที่ 276	แปลงที่ 277	แปลงที่ 278-281	แปลงที่ 282
				
แปลงที่ 283	แปลงที่ 284			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุมชนเพิ่มสิน-ออกเงิน

				
แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3	แปลงที่ 4	แปลงที่ 5
				
แปลงที่ 6	แปลงที่ 7	แปลงที่ 8	แปลงที่ 9	แปลงที่ 10
				
แปลงที่ 11	แปลงที่ 12	แปลงที่ 13	แปลงที่ 14	แปลงที่ 15-28
				
แปลงที่ 29-35	แปลงที่ 36	แปลงที่ 37	แปลงที่ 38	แปลงที่ 39
				
แปลงที่ 40	แปลงที่ 41	แปลงที่ 42	แปลงที่ 43	แปลงที่ 44
				
แปลงที่ 45	แปลงที่ 46	แปลงที่ 47	แปลงที่ 48	แปลงที่ 49

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน (ต่อ)

				
แปลงที่ 50	แปลงที่ 51	แปลงที่ 52	แปลงที่ 53	แปลงที่ 54
				
แปลงที่ 55	แปลงที่ 56	แปลงที่ 57	แปลงที่ 58	แปลงที่ 59
				
แปลงที่ 60	แปลงที่ 61	แปลงที่ 62	แปลงที่ 63	แปลงที่ 64
				
แปลงที่ 65	แปลงที่ 66	แปลงที่ 67	แปลงที่ 68	แปลงที่ 69
				
แปลงที่ 70	แปลงที่ 71	แปลงที่ 72	แปลงที่ 73	แปลงที่ 74
				
แปลงที่ 75	แปลงที่ 76	แปลงที่ 77	แปลงที่ 78	แปลงที่ 79

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน (ต่อ)

				
แปลงที่ 80	แปลงที่ 81	แปลงที่ 82	แปลงที่ 83-88	แปลงที่ 89
				
แปลงที่ 90	แปลงที่ 91	แปลงที่ 92	แปลงที่ 93	แปลงที่ 94
				
แปลงที่ 95	แปลงที่ 96	แปลงที่ 97	แปลงที่ 98	แปลงที่ 99
				
แปลงที่ 100	แปลงที่ 101	แปลงที่ 102	แปลงที่ 103	แปลงที่ 104
				
แปลงที่ 105	แปลงที่ 106	แปลงที่ 107	แปลงที่ 108	แปลงที่ 109
				
แปลงที่ 110	แปลงที่ 111	แปลงที่ 112	แปลงที่ 113	แปลงที่ 114

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน (ต่อ)

				
แปลงที่ 115	แปลงที่ 116	แปลงที่ 117	แปลงที่ 118	แปลงที่ 119
				
แปลงที่ 120	แปลงที่ 121	แปลงที่ 122	แปลงที่ 123	แปลงที่ 124
				
แปลงที่ 125	แปลงที่ 126	แปลงที่ 127-128	แปลงที่ 129	แปลงที่ 130
				
แปลงที่ 131	แปลงที่ 132	แปลงที่ 133	แปลงที่ 134	แปลงที่ 135
				
แปลงที่ 136	แปลงที่ 137	แปลงที่ 138	แปลงที่ 139	แปลงที่ 140
				
แปลงที่ 141	แปลงที่ 142	แปลงที่ 143	แปลงที่ 144	แปลงที่ 145-146

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน (ต่อ)

				
แปลงที่ 147	แปลงที่ 148	แปลงที่ 149	แปลงที่ 150	แปลงที่ 151
				
แปลงที่ 152	แปลงที่ 153	แปลงที่ 154	แปลงที่ 155	แปลงที่ 156
				
แปลงที่ 157	แปลงที่ 158	แปลงที่ 159	แปลงที่ 160	แปลงที่ 161
				
แปลงที่ 162	แปลงที่ 163	แปลงที่ 164	แปลงที่ 165	แปลงที่ 166
				
แปลงที่ 167-186	แปลงที่ 187	แปลงที่ 188	แปลงที่ 189-195	แปลงที่ 196
				
แปลงที่ 197-199	แปลงที่ 200	แปลงที่ 201-202	แปลงที่ 203	แปลงที่ 204-207

ชุมชนเพิ่มสิน-ออเงิน (ต่อ)

				
แปลงที่ 208	แปลงที่ 209-210	แปลงที่ 211	แปลงที่ 212	แปลงที่ 213
				
แปลงที่ 214	แปลงที่ 215	แปลงที่ 216	แปลงที่ 217	แปลงที่ 218
				
แปลงที่ 219	แปลงที่ 220	แปลงที่ 221	แปลงที่ 222-223	แปลงที่ 224
				
แปลงที่ 225	แปลงที่ 226	แปลงที่ 227	แปลงที่ 228	แปลงที่ 229-230
	สถาบันวิทยบริการ ลงกรณ์มหาวิทยาลัย			
แปลงที่ 231-266				

สะพานมิตรมหาตไทย

สะพานรามฯ 43/1

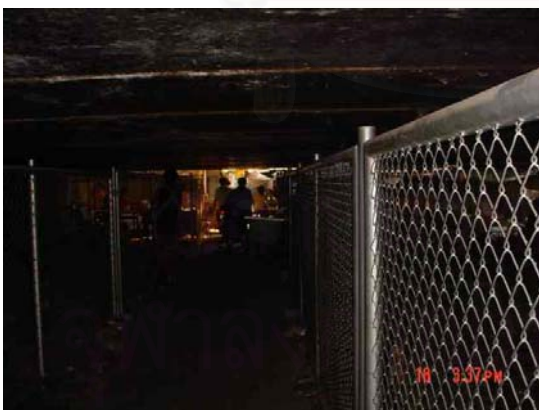
สะพานรามฯ 53

สะพานดอนเมือง

สะพานใหม่

สะพานแค

สะพานจตุรจินดา

สะพานเคหะทุ่งสองห้อง

สะพานไฟโรโมสต์

สะพานราชวัตร

รูปชุดที่ 14: สภาพใต้สะพานหลังการรื้อย้าย

บันทึกเมื่อ: 18 มกราคม 2545 , 16 กุมภาพันธ์ 2545 และ 18 กุมภาพันธ์ 2545

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสินีนากู วงศ์สวัสดิ์ เกิดวันที่ 9 มิถุนายน 2510 ที่หมู่บ้านสุวรรณ
นิเวศน์ ซอย 8 ถนนสุขาภิบาล 1 แขวงบึงกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร โทร 02-377-1072,
01-825-8858 Email Address:bungkee_c13@hotmail.com จบปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขา
ภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ได้
รับทุนในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย